

การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

สารนิพนธ์
ของ
จิตติกาญจน์ สุภิสงห์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551

การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

สารนิพนธ์
ของ
จิตติกาญจน์ สุภิสงห์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

พฤษภาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

บทคัดย่อ
ของ
จิตติกาญจน์ สุภิสงห์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
พฤษภาคม 2551

จิตติกาญจน์ สุภิสงห์.(2551). การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม
วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3. สารนิพนธ์
กศ.ม.(การบริหารการศึกษา).กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผศ.ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ใน
โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 กลุ่ม
ตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 14 คน และครูจำนวน 92 คน เครื่องมือที่ใช้ในการ
วิจัยได้แก่ แบบสอบถามการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ต
(Likert's Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean)
ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการ
บริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ
พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับ
จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ด้านการจัด
บรรยากาศ สภาพแวดล้อม และด้านการพัฒนาบุคลากร
2. ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่
ส่งเสริมการ คิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่
ในระดับมากทุกด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการ
นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุน
ทรัพยากร
3. ครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริม
การคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3
อันดับแรก ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ด้านการจัดบรรยากาศ
สภาพแวดล้อมและด้านการพัฒนาบุคลากร

ANALYTICAL THINKING – PROMOTED ADMINISTRATION
IN WAT DUSITARAM SECONDARY SCHOOL UNDER THE OFFICE OF
BANGKOK EDUCATIONAL SERVICE AREA III

AN ABSTRACT
BY
JITTIKAN SUPISING

Presented in Partial Fulfilment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

May 2008

Jittikarn Supising. (2008). *Analysis-Promoted Administration in Wat Dusitaram Secondary School under the Office of Bangkok Educational Service Area 3*. Master's Project M, Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Assist. Prof. Phairojana Klinkularb

This research was aimed to study the analysis-promoted administration in Wat Dusitaram Secondary School, under the Office of Bangkok Educational Service Area 3. The Sample used in this research was 14 administrators and 92 teachers. The data-gathering tools were the questionnaire in form of the rating scale according to the 5-point Likert's Scale i.e. highest, high, medium, low, lowest with confidence value of .95. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

From the research results, it is found that:

1. Administrators and teachers opinion that the analysis-promoted administration affairs [have been operated](#) in the school in high level in overall. When considering individually, it is found that all aspects of [the operations](#) were in high level with the 3 topmost averages from the most to the least i.e. the orientation, supervision, follow-up and evaluation, the ambience and environment organization, and the personnel development, respectively.

2. Administrators viewed that the analysis-promoted administration affairs [have been operated](#) in the school in high level in overall. When considering individually, it is found that all aspects of [the operations](#) were in high level with the 3 topmost averages from the most to the least i.e. the orientation, supervision, follow-up and evaluation, the ambience and environment organization, and the resource support, respectively.

3. Teachers viewed that the analysis-promoted administration affairs [have been operated](#) in the school in high level in overall. When considering individually, it is found that all aspects of [the operations](#) were in high level with the 3 topmost averages from the most to the least i.e. the orientation, supervision, follow-up and evaluation, the ambience and environment organization, and the personnel development, respectively.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม
วัดดุสิตารามสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ของ จิตติกาญจน์ สุภิสงห์
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ แสงศักดิ์)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2551

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยเพราะผู้วิจัยได้รับความเมตตาเป็นอย่างดีจาก อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำช่วยเหลือตลอดจน ชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาจนทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศวรงค์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระ สุภากิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ เกษรแพทย์ อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา คณะกรรมการพิจารณาโครงการสารนิพนธ์ และคณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ แก้ไขข้อบกพร่อง จนทำให้สารนิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ อาจารย์ภาควิชาการบริหาร การศึกษา นายคณิต ภิรมย์ไกรภักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบ วิทยาลัยปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาปทุมธานี เขต 2 นายธนวิฐ นาคนคร ผู้อำนวยการเรียน มัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 พลโท ดร.วีระ วงศ์สรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิกองบัญชาการกองทัพบกและ ดร.ประพจน์ แยมทิม ผู้อำนวยการโรงเรียน วัดบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ความ อนุเคราะห์ในการตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีความสมบูรณ์

ขอขอบคุณ ผู้บริหารโรงเรียนและครูโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ที่อำนวยความสะดวกและ ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบคุณ พี่ น้อง เพื่อนๆ และบุตรที่เป็นกำลังใจให้อย่างดีเยี่ยมตลอด ระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

จิตติกาญจน์ สุภิสงห์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	6
ตัวแปรที่ศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมติฐานการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
ข้อมูลโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม.....	12
การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	15
การคิดวิเคราะห์.....	15
แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์.....	19
การบริหารจัดการ.....	43
ความหมายการบริหารจัดการ.....	43
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ.....	45
การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์.....	47
การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด.....	50
การจัดหลักสูตรสถานศึกษา.....	62
การพัฒนาบุคลากร.....	75
การบรรยากาศ สภาพแวดล้อม.....	82
การสนับสนุนทรัพยากร.....	92
การนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผล.....	100
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	105
งานวิจัยในประเทศ.....	105
งานวิจัยต่างประเทศ.....	120

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	127
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	127
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	127
การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือสำหรับการวิจัย.....	127
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	129
การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล.....	130
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	131
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	132
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	132
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	132
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	133
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	168
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	168
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	168
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	168
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	169
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	169
อภิปรายผล.....	170
ข้อเสนอแนะ.....	180
บรรณานุกรม.....	181
ภาคผนวก.....	195
ภาคผนวก ก.....	196
ภาคผนวก ข.....	207
ภาคผนวก ค.....	209

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	217

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	133
2 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยรวมและรายด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน.....	134
3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการกำหนดนโยบาย,วิสัยทัศน์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายข้อ.....	135
4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายข้อ.....	137
5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการพัฒนาบุคลากร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวม และรายข้อ.....	139
6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมและรายข้อ.....	141

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการ ดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนโดยรวมและรายชื่อ.....	143
8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการ ดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายชื่อ.....	144
9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของคะแนนการ ดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัด ดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยรวมและรายด้านตามความคิดเห็นของครู.....	145
10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการ ดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัด ดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการกำหนดนโยบาย, วัสดุทัศนัย ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและ รายชื่อ.....	146
11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการ ดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและ รายชื่อ.....	148
12 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการ ดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการพัฒนาบุคลากร ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายชื่อ.....	150

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
13	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนน การดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการสนับสนุนทรัพยากรตามความคิดเห็นของครูโดยรวม และรายข้อ.....	152
14	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนน การดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายข้อ.....	153
15	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการ ดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ตามความคิดเห็น ของครูโดยรวมและรายข้อ.....	154
16	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของคะแนน การดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยรวมและรายด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครู.....	155
17	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการ ดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัด ดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการกำหนดนโยบาย,วิสัยทัศน์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูโดยรวมและรายข้อ.....	156
18	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการ ดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียนและครูโดยรวมและรายข้อ.....	158

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
19 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนน การดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการพัฒนาบุคลากรตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและ รายชื่อ.....	160
20 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนน การดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการสนับสนุนทรัพยากรตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูโดยรวมและรายชื่อ.....	161
21 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการ ดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมตามความคิดเห็นของ ผู้บริหาร โรงเรียน และครูโดยรวมและรายชื่อ.....	162

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ภาพประกอบความคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	10
2 แสดงโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม.....	12
3 ขั้นตอนพื้นฐานการคิดวิเคราะห์ของการคิดขั้นสูง.....	19
4 ขั้นตอนการแสดงการคิดและตัวบ่งชี้ของการคิดวิเคราะห์.....	29
5 ขั้นตอนการแสดงการคิดและตัวบ่งชี้ของการคิดวิเคราะห์ ขั้นสูง.....	32
6 หลักการคิดวิเคราะห์.....	37
7 วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์.....	40
8 กิจกรรมและการดำเนินการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน.....	42
9 องค์ประกอบของนโยบายในฐานะเป็นแม่บทของการบริหาร.....	52
10 องค์ประกอบของนโยบายในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษา..	53
11 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของวิสัยทัศน์กับนโยบาย แผนงาน และ โครงการ ขององค์กร.....	58
12 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT).....	71
13 คุณลักษณะของบรรยากาศในชั้นเรียนทางบวก.....	89

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อนาคตของประเทศไทยขึ้นอยู่กับเด็กและเยาวชนในวันนี้ เพราะในโลกยุคใหม่การแข่งขันขึ้นอยู่กับความรู้และความสามารถของคนในชาติ โดยเฉพาะเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐาน (Knowledge - based Economy) การเสริมสร้างศักยภาพของเยาวชนให้สามารถคิดเป็น ทำเป็น มีทักษะในการจัดการ มีคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงาม และรักการแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องจึงเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่สุดในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ดังกล่าว ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น หัวใจสำคัญ ก็คือการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยเฉพาะอย่างยิ่งใน มาตรา 22-30 ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกสถานศึกษา ต้องปรับกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ คือกระบวนการทางปัญญา ที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียน ได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้นกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกล เป็นกระบวนการที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนที่มีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: จ,12)

สภาพการจัดการเรียนการสอนด้านการคิดวิเคราะห์ของสถานศึกษาต่างๆ ในปัจจุบัน จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับปรับปรุงเป็นส่วนใหญ่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 41) สอดคล้องกับข้อมูลจากโครงการ TIMSS (Third International Mathematics and Science Study) ที่พบว่านักเรียนไทยทำข้อสอบที่ต้องใช้ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ ยกเหตุผลประกอบหรือเขียนข้อความยาวๆ ไม่ได้ เพราะการเรียนการสอนยังอยู่ในกรอบของตารางสอนและห้องเรียน ไม่เน้นกระบวนการให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกทำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545: 34-35) จากพฤติกรรมการสอนดังกล่าว จึงส่งผลให้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ไม่อยู่ในระดับที่น่าพอใจ

(บุญเชิด ชุมพล.2547: บทคัดย่อ) และจากการศึกษางานวิจัยยังพบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงของโรงเรียนอานาววิทยุ แตกต่างกันตามอายุ เพศและระดับชั้น นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 มีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 2 และ 3 และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนจะสูงขึ้น ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาตระหนัก และให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน โดยมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน มีการนำเทคนิควิธีการสอน กิจกรรม และกระบวนการที่เน้นการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ย่อมจะสะท้อนถึงผลของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ในสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ได้เป็นอย่างดี แต่จากการสรุปรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก จำนวน 42 โรงเรียน ปีการศึกษา 2547 พบว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และมีข้อเสนอแนะว่าครูขาดความรู้ในการนำเทคนิควิธีสอน กิจกรรมและกระบวนการที่หลากหลายมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้รับการเสนอแนะให้พัฒนาครูให้มีความรู้ในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย

จากที่กล่าวมาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญ ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสอนคิดนั้น ครูจะต้องมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในกระบวนการคิดทั้งหมดก่อน จึงสามารถหากิจกรรม ฝึกกระบวนการคิดให้กับนักเรียนอย่างได้ผล (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.2539: 1-2) ; (พงษ์เทพ บุญศรีโรจน์. 2543. : 13-18) และการสอนให้ผู้เรียนคิดแบบวิเคราะห์ได้ขั้นแรกสุด ครูผู้สอนต้องรู้จักความคิดแบบวิเคราะห์เป็นอย่างดีเสียก่อน ขั้นต่อไปจึงผานการคิดแบบนี้เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นใช้ระเบียบวิธีสอน เทคนิคการสอนแบบใด โดยแบ่งแนวทางความคิดในรูปกิจกรรมหรือคำถามให้พัฒนาการคิดแบบวิเคราะห์ขึ้นในตัวผู้เรียน (เอนก พ.อนุกูลบุตร. 2547. : 62) เด็กไทยไม่เก่งเรื่องการคิด การใช้เหตุผล ก็เพราะครูไทยไม่สันทัดในการใช้เหตุผล ครูให้ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง แต่ไม่ได้ให้ความรู้ที่เป็นทักษะการคิด การที่จะสอนให้ได้ผลนั้นต้องให้ผู้เรียนมีประสบการณ์โดยตรงกับกระบวนการคิด ไม่ใช่บอกว่ากระบวนการคิดเป็นอย่างไรการสอนให้เกิดทักษะการคิด ต้องเป็นการสอนแบบเปิดโอกาสให้อภิปราย ด้วยการถามคำถามที่แบบปลายแต่ไม่ยากเกินไป ห้องเรียนมีบรรยากาศส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น (ไกรยุทธ ธีรยาคินันท์. 2547: 22) อ้างอิงจาก ทิศนา ขัมมณี และคณะ, 2544: 40) การจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญยุทธศาสตร์หนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในการสอนการคิดวิเคราะห์ในชั้นเรียนที่ผ่านมามุ่งเน้นสาระวิชา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 33) ไม่เป็นกระบวนการที่ให้ผู้เรียนได้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แสดงความคิดเห็นและแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง โดยละเลยการฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ให้แก่แก่นักเรียนนั้น (สมจิตร์ สุวรรณบุษย์. 2543:7-10)

ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของครูปฏิบัติการสอน ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูปฏิบัติการสอน (ประชัน เอี่ยมวัน. 2545: บทคัดย่อ) พฤติกรรมของผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ไม่รู้ ไม่เข้าใจแนวทางการจัดการเรียนการสอน ก็จะทำให้ไม่เอาใจใส่ ไม่ให้การส่งเสริม ในที่สุดการปฏิรูปการเรียนการสอนก็จะล้มเหลว (นภเนตร ธรรมบวร. 2543: บทคัดย่อ) และผู้บริหารโรงเรียนเองก็มีความเห็นว่าตนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ในการจัดการเรียนการสอนให้มากกว่าที่ปฏิบัติอยู่แล้ว และให้ถือว่าเป็นบทบาทที่มีความสำคัญที่สุดของผู้บริหารโรงเรียน (Desatel. 1978: 42-Abstract) ซึ่งในการปรับปรุงการเรียนการสอนนั้น ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องทำร่วมกัน และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเปลี่ยนจากการเป็นผู้สั่งการมาเป็นผู้ประสานงาน (Agthe.1980: 3067-3077-Abstract)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 23 (4) ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาเน้นความสำคัญ “ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และกล่าวถึงการให้สถานศึกษาดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ในมาตรา 24 (2) “ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา” และใน 24(3) “จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง”(กรมวิชาการ 2546) และตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เน้นความสำคัญการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง เน้นกระบวนการคิดของผู้เรียน การได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เน้นรักการอ่านและต้องฝึกให้ผู้เรียน ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (กรมวิชาการ. 2545: 4) ได้กำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ต้องเกิดกับผู้เรียนมีอยู่ 9 ประการ ในประการที่ 2,3 และ4 ได้กล่าวถึงมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการไว้วางใจนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเรียน และรักการค้นคว้า มีความรู้อันเป็นสากลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ และมีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำรงชีวิต แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการคิด เป็นจุดเน้นที่สำคัญดังที่ได้กล่าวอ้างแล้วจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

นอกจากนี้ สารการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มแรกประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเป็นสารการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลัก ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติ

ของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วยสุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544: 5) มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)(สมศ.) (2548) ได้กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ ซึ่งตัวบ่งชี้ในมาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้ คือ ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปการคิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ (2549: 4) ได้กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มีตัวบ่งชี้ในมาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้ คือ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบ มีการคิดแบบองค์รวม สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้ ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ จากการศึกษาแนวคิด และหลักการดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการคิดวิเคราะห์ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างปัญญาของบุคคล ทำให้บุคคลช่วยตนเองได้ คือการนำความรู้ และทักษะการคิดวิเคราะห์มาประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ในการดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวันอย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการของโลก จึงเป็นความจำเป็นของโรงเรียนที่จะต้องส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

ผลการรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ปีการศึกษา 2548 มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี ส่วนตัวบ่งชี้ที่ 1 มีคุณภาพอยู่ในระดับ พอใช้ จุดด้อย ได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แนวทางพัฒนาโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมสัมมนาให้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน ให้มีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 มีคุณภาพอยู่ในระดับ พอใช้ เห็นได้ว่าการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม มีคุณภาพอยู่ในระดับ พอใช้ ซึ่งโรงเรียนควรปรับปรุง คุณภาพของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตามมาตรฐานการศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาต่อไป

จากสภาพ ความสำคัญของผลงานการวิจัย และจากแนวคิดการจัดการเรียนการสอน ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และตามประกาศ เจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2549 ในการร่วมมือกันผลักดันขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนการสอนอย่างเป็น รูปธรรม เพื่อให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นนั้น โรงเรียนทุกแห่งจึงต้องดำเนินการบริหาร จัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นหัวหน้างานนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และคณะกรรมการบริหารกลุ่มบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน จึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยม วัดดุษิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 เพื่อใช้เป็นแนวทาง สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ในการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน ที่มุ่งพัฒนา นักเรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ได้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ.2544 หลักสูตรสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน อันจะส่งผลให้ การพัฒนาคุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริม การคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุษิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด ด้านจัดทำหลักสูตร สถานศึกษา ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ด้านสนับสนุนทรัพยากร และด้านนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ จะนำไปใช้ประโยชน์ให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนมัธยม วัดดุษิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 สามารถนำข้อมูลไป ดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุษิตาราม อันจะส่งผลให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นและเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการ พัฒนาการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนอื่นๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ด้านเนื้อหา ประชากร กลุ่มตัวอย่างและ ตัวแปรที่ศึกษา ไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ใน 6 ด้าน คือ

1. ด้านกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด
2. ด้านจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
3. ด้านพัฒนาบุคลากร
4. ด้านจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม
5. ด้านสนับสนุนทรัพยากร
6. ด้านนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 14 คน และครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ในปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 116 คน รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 130 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามในปีการศึกษา 2550 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970 : 607-610) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายได้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 92 คน สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 14 คน ผู้วิจัยเจาะจงใช้ประชากรที่เป็นผู้บริหารทั้งหมดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

3. ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล แบ่งเป็นดังนี้

3.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน

3.1.2 ครู

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ประกอบด้วย

3.2.1 ด้านการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด

- 3.2.2 ด้านจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 3.2.3 ด้านพัฒนาบุคลากร
- 3.2.4 ด้านจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม
- 3.2.5 ด้านสนับสนุนทรัพยากร
- 3.2.6 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้ แยกแยะส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ สามารถแจกแจงรายละเอียดของส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ สามารถตรวจสอบ / จัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่ และองค์ประกอบย่อยได้ และสามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย อันเกิดจากการมีทักษะในการรวบรวมข้อมูล ทักษะการกำหนดแง่มุมที่จะวิเคราะห์ ทักษะการกำหนดหมวดหมู่ ทักษะการแจกแจงข้อมูลที่มีอยู่ลงในแต่ละหมวดหมู่ ทักษะการนำข้อมูลที่แจกแจง และทักษะการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างแต่ละหมวดหมู่

2. การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ หมายถึง โรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมให้มีการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ใน 6 ด้าน คือ

2.1 การกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนดำเนินการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดร่วมกับครูในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยมีข้อความที่แสดงถึงเป้าหมาย แนวทางดำเนินงาน และผลที่คาดหวังเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน และชี้แจงนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดให้ครูทราบโดยทั่วกัน เพื่อให้ครูร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนงาน แผนปฏิบัติการ โครงการ และกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน กลุ่มงานบริหาร และกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และมี การประเมินนโยบายโดยการรายงานการดำเนินงาน และรายงานผลกระทบจากนโยบาย

2.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร สนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ในการจัดทำหลักสูตร จัดให้มีการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ และจัดให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ มีการดำเนิน

การ 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของนักเรียนเกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนและจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้การคิดวิเคราะห์เป็นแกน ขั้นที่ 2 ศึกษาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม สถานศึกษาโดยการวิเคราะห์ SWOT ขั้นที่ 3 การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาโดยกำหนดผล การเรียนรู้ที่คาดหวัง กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปี/รายภาค และคำอธิบายรายวิชาที่ส่งเสริม การคิดวิเคราะห์ ขั้นที่ 4 วางแผนจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนและประเมินผลการเรียนโดยออกแบบ การเรียนรู้ และการวัดผลและประเมินผลที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

2.3 การพัฒนาบุคลากร หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการ พัฒนาบุคลากรครูให้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ องค์ความรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การใช้แรงเสริมทางบวก การกระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ การจัดบรรยากาศส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การใช้จิตวิทยา การใช้คำถามกระตุ้นการคิดของนักเรียน การมีเทคนิคการสอนที่ชัดเจนเหมาะสมกับสถานการณ์และ นักเรียน การจัดห้องเรียน การออกแบบการสอน และการให้อิสระในการคิดแก่นักเรียน เพื่อสร้าง ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนซึ่งมีการดำเนินการ กำหนดวัตถุประสงค์ จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ กำหนดผู้รับผิดชอบ การจัดกิจกรรม ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับแผนการพัฒนาบุคลากรให้ครูทราบ ดำเนินการพัฒนาและ มีการประเมินผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนา

2.4 ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมโดยการสำรวจสภาพ ปัจจุบัน และปัญหาของโรงเรียน วางแผนกำหนดนโยบาย จัดทำแผนงาน แผนปฏิบัติการ และ โครงการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในห้องเรียน และดำเนินงาน ตามแนวทางดำเนินการและแผนงานที่กำหนด มีการดำเนินการดังนี้ 1) การให้กิจกรรมที่ต้องใช้ ความคิด 2) การจัดกิจกรรมให้มีการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) การจัดบทบาทและบรรยากาศการ แลกเปลี่ยนความคิด โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครู 4) การจัดสิ่งเอื้ออำนวยในการคิดในห้องเรียน 5) การให้โอกาสในการคิด เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ และเกิดการคิดวิเคราะห์ โดยการสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก เห็นคุณค่าของบุคลากรใน โรงเรียนและชุมชน

2.5 ด้านสนับสนุนทรัพยากร หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมการบริหาร จัดการที่ช่วยให้การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์บรรลุเป้าหมาย โดยจัดให้ครูสอนในรายวิชาต่างๆ ที่ตรง กับความรู้ความสามารถ สนับสนุนงบประมาณ เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพ และ ทันสมัย มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ มีการประสานงานการใช้ ทรัพยากรร่วมกัน สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล และ แสวงหาความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ

2.6 ด้านการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผล หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีผู้ให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือและติดตามดูแลการนำเทคนิควิธีที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ดำเนินการกระตุ้นให้ครูให้ครูพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน สร้างแรงจูงใจแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการคิดของนักเรียน และส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ด้านการคิดวิเคราะห์

3. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 และจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3

4. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และผู้ช่วยรองผู้อำนวยการโรงเรียน ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3

5. ครู หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 – 4 ปีการศึกษา 2550 ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3

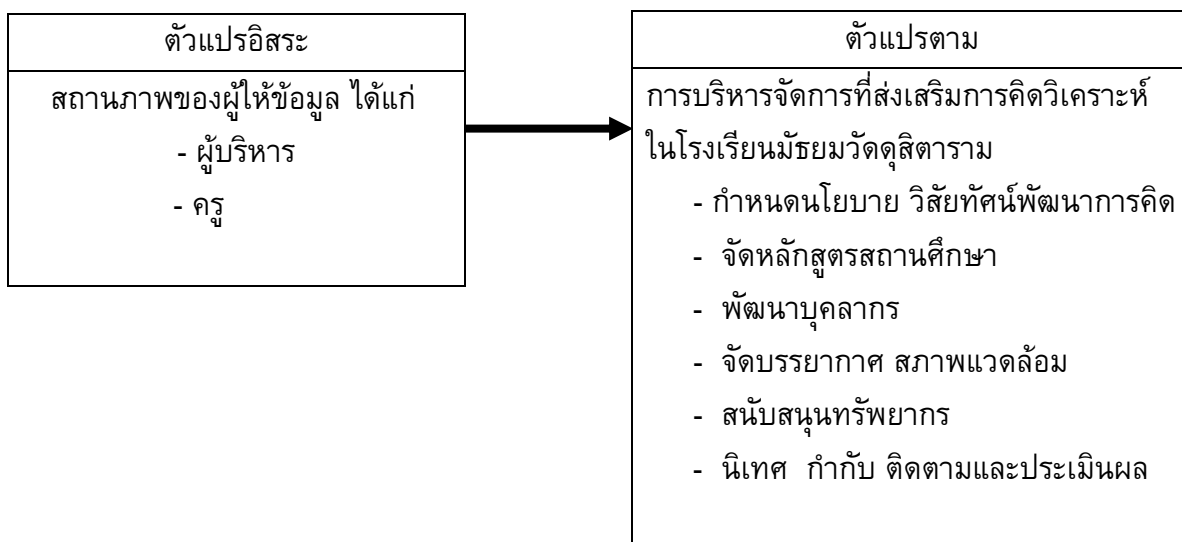
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ตามแนวการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน 2549 โดยอาศัยกรอบแนวคิดดังต่อไปนี้

1. การบริหารจัดการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารของกลุ่มพัฒนาระบบงบประมาณและทรัพยากร สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 38) ประกอบด้วย ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์ พัฒนาการคิด ด้านจัดหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาบุคลากร ด้านจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ด้านสนับสนุนทรัพยากรและด้านนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ไว้ดังนี้

- 1.1 ด้านกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พัฒนาการคิด
- 1.2 ด้านจัดหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.3 ด้านพัฒนาบุคลากร
- 1.4 ด้านจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม
- 1.5 ด้านสนับสนุนทรัพยากร
- 1.6 ด้านนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล

ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวข้างต้นมากำหนดเป็นตัวแปรตามและตัวแปรอิสระดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

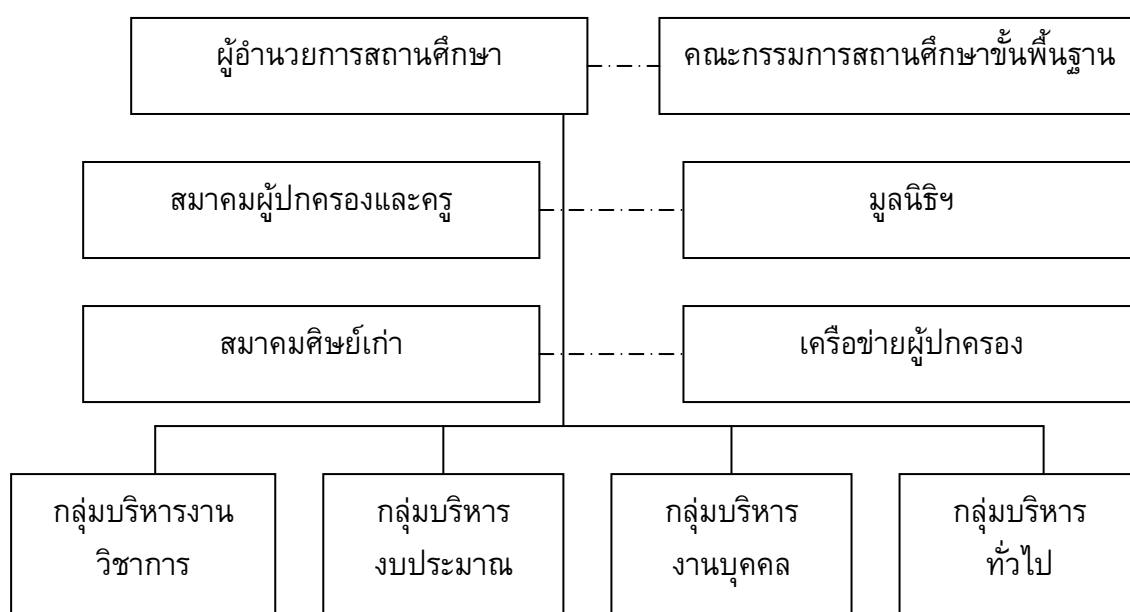
1. ข้อมูลโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ประกอบด้วย โครงสร้างการบริหารโรงเรียน
สรุปผลการดำเนินงานในภาพรวม
2. การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
 - 2.1 การคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย ความหมาย และความสำคัญของการคิด
วิเคราะห์
 - 2.2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย องค์ประกอบของ
การคิดวิเคราะห์ ลักษณะของบุคคลที่คิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ขั้นตอนของการคิด
วิเคราะห์ ขั้นตอนการแสดงการคิดและตัวบ่งชี้ความสามารถของทักษะการคิดที่จะพัฒนาไปสู่
การคิดวิเคราะห์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และกิจกรรมและ
การดำเนินการในโรงเรียน
3. การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
 - 3.1 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย ความหมายการบริหารจัดการและการบริหาร
จัดการศึกษา
 - 3.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ประกอบด้วย กระบวนการบริหาร
และหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน
 - 3.3 การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย แนวทางการบริหารจัดการที่
ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด
ด้านจัดหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ด้าน
สนับสนุนทรัพยากร และด้านนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย งานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยต่างประเทศ
รายละเอียดของประเด็นที่ศึกษามีดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม

โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 ตั้งอยู่ที่ 1/13 ถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เปิดสอนตั้งแต่ระดับช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และระดับช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 รวมทั้งสิ้น 53 ห้องเรียน จำนวนครู 130 คน จำนวนนักเรียน 1,930 คน โดยมีนายธนวิฐ นาคนคร ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน

1.1 โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน

จากข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม มีโครงสร้างการบริหารของโรงเรียน ดังภาพประกอบที่ 2

โครงสร้างการบริหารงานโรงเรียน

ภาพประกอบ 2 แสดงโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม

ที่มา: แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม (2550: 4)

โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม จัดโครงสร้างการบริหารงานตามแนวการจัดโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยแบ่งงานบริหารออกเป็นกลุ่มงาน 4 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มบริหารงานวิชาการ กลุ่มบริหารงานงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคลและกลุ่มบริหารทั่วไป และมีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนครูและชุมชน อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า เครือข่ายผู้ปกครองและมูลนิธิฯ มีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.2 สรุปผลการดำเนินงานในภาพรวมของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ปีการศึกษา 2549

1.2.1 ด้านพัฒนาการเรียนการสอน

โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร สามารถพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถใช้สื่อทางเทคโนโลยีมาช่วยสอน และครูได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของตนเอง รวมถึงการมีวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนและนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ

1.2.2 ด้านการบริหารจัดการศึกษา

ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถบริหารจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ บริหารงานอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลและหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

1.2.3 ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

โรงเรียนได้จัดให้มีวิชาที่ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งทางด้านสถานที่บุคคลในท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.2.4 ด้านผู้เรียน

นักเรียนส่วนมากมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ที่เด่นชัด ในด้านความซื่อสัตย์ เสียสละ รู้จักการให้ แบ่งปัน และเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ มีจิตใจเอื้ออาทร สามารถปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ มีความกตัญญูกตเวที มีความเมตตากรุณา ให้ความร่วมมือในการบริจาคเงินและสิ่งของให้กับโรงเรียน ชุมชน สังคมและประเทศชาติ อุทิศเวลาให้กิจกรรมวันสำคัญ รู้จักรักษาสีงแวดล้อมดูแลรักษาสาธารณสมบัติของโรงเรียน สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง มีความคิดที่สร้างสรรค์ มีความชื่นชมต่องานด้านศิลปดนตรีและกีฬา เข้าใจการป้องกันอุบัติเหตุที่ถูกต้อง มีสุขภาพกายที่แข็งแรงและสามารถปฏิบัติตนเพื่อหลีกเลี่ยงจากสิ่งเสพติด

1.3 ผลสำเร็จที่เป็นจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา

1.3.1 จุดเด่นของโรงเรียน

1.3.1.1 โรงเรียนมีสถานที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีการคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ อยู่ใกล้กับชุมชนที่เจริญทางการค้าขาย รวมถึงอยู่ใกล้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา

ท้องถิ่น ทั้งทางด้านสถานที่ บุคคลในท้องถิ่นและชุมชน ที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมของ ประเทศ เช่น วัดพระแก้ว พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นักเรียนสามารถศึกษาได้จากแหล่งเรียนรู้ โดยประสบการณ์ตรง

1.3.1.2 โรงเรียนได้ทำโครงการส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนให้มีคุณธรรมและค่านิยม ที่พึงประสงค์โดยมีกิจกรรมต่างๆ อย่างหลากหลายที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและ ค่านิยมที่พึงประสงค์ตลอดปีการศึกษา

1.3.1.3 กลุ่มการงานอาชีพ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มศิลปะ มีการปฏิบัติงานที่มีความต่อเนื่อง มีแผนปฏิบัติงานที่เน้นผลผลิต และติดตามให้นักเรียนปฏิบัติงานอย่างมี ประสิทธิภาพ สามารถผลิต ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพออกมาเพื่อหารายได้จากชุมชน รวมทั้งเผยแพร่ ความรู้ให้ชุมชน นำความรู้และผลงานไปแสดง เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เป็นที่ประจักษ์

1.3.1.4. โรงเรียนได้สนับสนุนการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย เพื่อพัฒนา ศักยภาพของนักเรียนตามมาตรฐานอย่างเต็มศักยภาพ

1.3.1.5 ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น มีประสบการณ์ในการทำงานสูง มีภาวะผู้นำโดย คำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีความเมตตา กรุณา ก่อให้เกิดความรักสามัคคีในองค์กร

1.3.1.6 ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน สามารถจัด การเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เสียสละเวลาให้กับราชการ เอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่าง เต็มความสามารถ

1.3.1.7 ผู้ปกครองให้ความร่วมมือ เสียสละ ให้การสนับสนุนกิจกรรมของ โรงเรียนที่จัดขึ้นเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

1.4.2 จุดที่ควรพัฒนา

1.4.1 นักเรียนบางส่วนยังขาดระเบียบ วินัย ขาดการใฝ่รู้ใฝ่เรียน เอาใจใส่และ เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นนิสัยอย่างต่อเนื่อง ครูและผู้ปกครองต้องร่วมมือกันปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของนักเรียน ให้มีความรับผิดชอบ และจงใจให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ การสร้างงาน การพึ่งตนเองให้มากขึ้น

1.4.2 ผู้ปกครองและนักเรียนยังขาดความเข้าใจในหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ ของนักเรียน จึงส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

1.4.3 โรงเรียนควรส่งเสริมความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และการมีจินตนาการของ นักเรียน และส่งเสริมให้ครูได้อบรมสัมมนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการจัดกิจกรรม การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการคิด วิเคราะห์อย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์

1.4.4 โรงเรียนควรมีการพัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้มีการบูรณาการสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชนมากยิ่งขึ้น

1.5 แนวทางในการพัฒนาในอนาคต

1.5.1 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้สอดคล้องหลักคุณธรรมนำความรู้และประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.5.2 ส่งเสริมให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตและปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.5.3 ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจมีคุณธรรมจริยธรรมบนพื้นฐานวัฒนธรรมไทยและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.5.4 พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ก้าวทันเทคโนโลยีและมีความสามารถคิดอย่างเป็นระบบ

1.5.6 ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.5.7 พัฒนาระบบสื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้สะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

1.5.8 พัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์และบริการการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลแก่นักเรียน

1.6 ความต้องการการช่วยเหลือ

ด้านบุคลากรในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้มีความต้องการวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาในการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง

2. การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

2.1 การคิดวิเคราะห์

2.1.1 ความหมายของการคิดวิเคราะห์

การคิดแบบวิเคราะห์เป็นส่วนประกอบสำคัญของการมีวิจารณญาณหรือความมีเหตุผลและการแก้ไขปัญหา (ทิตนา แคมมณี 2544: 123-133) เกิดจากกระบวนการทางสมองของมนุษย์ทั้งสิ้นและเป็นทักษะการคิดขั้นสูง (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2546: 22) การคิดเชิงวิเคราะห์เป็นทักษะที่ทุกคนสามารถพัฒนาได้และ (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2530: 36 -37) โดยการฝึกทักษะการคิด มีผู้อธิบายและให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

สมจิต สวนไพบลีย์ (2541: 94) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ

ทศนา แชมมณี ; และคนอื่นๆ (2544: 123 - 133) ได้อธิบายว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะการคิดขั้นสูง ประกอบด้วยทักษะย่อย 6 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการรวบรวมข้อมูล ทั้งหมดมาจัดระบบให้ง่ายแก่การเข้าใจ 2) ทักษะการกำหนดแง่มุมที่จะวิเคราะห์โดยอาศัยความรู้เดิมและการค้นพบคุณสมบัติร่วมของกลุ่มข้อมูลบางกลุ่ม 3) ทักษะการกำหนดหมวดหมู่ในแง่มุมที่จะวิเคราะห์ 4) ทักษะการแจกแจงข้อมูลที่มีอยู่ลงในแต่ละหมวดหมู่ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรง 5) ทักษะการนำข้อมูลที่แจกแจงแล้วในแต่ละหมวดหมู่มาจัดเรียงลำดับให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจ 6) ทักษะการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างแต่ละหมวดหมู่ ในแง่ของ ความมาก-น้อย ความสอดคล้อง-ความขัดแย้ง ผลทางบวก-ผลทางลบ ความเป็นเหตุ-เป็นผล และลำดับความต่อเนื่อง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 2 - 30) กล่าวว่า การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การจำแนกแยกแยะความเหมือนและความต่างของข้อมูลที่ได้รับการเชื่อมโยง เหตุผลของเรื่องราวที่เกิดขึ้น การสืบค้นหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างสิ่งที่ปรากฏกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ เพื่อคาดการณ์อนาคตโดยเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกัน และการประเมิน เพื่อตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง

เอนก พ.อนุกุลบุตร (2547 : 60) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นการคิดพิจารณาสิ่งสำเร็จรูปหรือระบบใดๆ อย่างแยกแยะให้ค้นพบความจริงที่แฝงในรูปขององค์ประกอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ และหลักการที่องค์ประกอบคูกกันอยู่เป็นสำเร็จรูปหรือเป็นระบบได้

สุวิทย์ มูลคำ (2547: 9) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นเพื่อค้นหาสภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

บลูม (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ 2539: 41-44 ; อ้างอิงมาจาก Bloom, 1956: unpagged) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นความสามารถในการแยกแยะเพื่อหาว่า ส่วนย่อยของเหตุการณ์เรื่องราวหรือเนื้อหาต่างๆ ว่าประกอบด้วยอะไร มีความสำคัญอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผลและที่เป็นเหตุอย่างนั้น อะไร หลักการอะไร การวิเคราะห์แบ่งแยกออกเป็น 3 อย่าง ดังนี้

1. วิเคราะห์ความสำคัญ หมายถึง การแยกแยะสิ่งที่กำหนดมาให้ว่าอะไร สำคัญหรือจำเป็นหรือมีบทบาทที่สุด ตัวไหนเป็นเหตุ ตัวไหนเป็นผล
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ หมายถึง การค้นหาว่าความสัมพันธ์ย่อยๆ ของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้นๆ เกี่ยวพันกันอย่างไร
3. วิเคราะห์หลักการ หมายถึง การค้นหาโครงสร้างและระบบของวัตถุสิ่งของ เรื่องราว และการกระทำต่างๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นรวมกันจนดำรงสภาพเช่นนั้นอยู่ได้เนื่องจากอะไร

โดยยึดอะไรเป็นแกนกลาง มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง ยึดถือหลักการใด มีเทคนิคอย่างไร หรือยึดคติใด

กูด (ศิริพร คำภักดี (2549: 58 ; อ้างอิงจาก Good. 1973: 680) กล่าวว่าเป็นการคิดอย่างรอบคอบตามหลักของการประเมินและมีหลักฐานอ้างอิง เพื่อหาข้อสรุปที่น่าจะเป็นไปได้ตลอดจนพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และใช้กระบวนการตรรกวิทยาได้อย่างถูกต้อง

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน พอสรุปได้ว่า การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analysis) คือ ความสามารถของบุคคลในกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้ แยกแยะส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ สามารถแจกแจงรายละเอียดของส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ สามารถตรวจสอบ/จัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่ และองค์ประกอบย่อยได้ และสามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย อันเกิดจากการมีทักษะในการรวบรวมข้อมูล ทักษะการกำหนดแง่มุมที่จะวิเคราะห์ ทักษะการกำหนดหมวดหมู่ ทักษะการแจกแจงข้อมูลที่มีอยู่ลงในแต่ละหมวดหมู่ ทักษะการนำข้อมูลที่แจกแจง ทักษะการเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างแต่ละหมวดหมู่

2.1.2 ความสำคัญของการคิดวิเคราะห์

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษามาตรา 23 (4) กล่าวถึงการจัดการศึกษาเน้นความสำคัญ “ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษาเน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และกล่าวถึงการให้สถานศึกษาดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ในมาตรา 24(2) “ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา” และใน 24 (3) “จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง” (กรมวิชาการ. 2546: 3) และตามความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 เน้นความสำคัญการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง เน้นกระบวนการคิดของผู้เรียน การได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เน้นรักการอ่านและต้องฝึกให้ผู้เรียน ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (กรมวิชาการ. 2545: 4) ได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ต้องเกิดกับผู้เรียนมีอยู่ 9 ประการในประการที่ 2, 3 และ 4 ได้กล่าวถึงการคิดไว้ ดังนี้

1. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเรียน และรักการค้นคว้า
2. มีความรู้อันเป็นสากลรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสาร และใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิดวิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์

3. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำรงชีวิต

เห็นได้ว่าความสามารถในการคิด เป็นจุดเน้นที่สำคัญดังที่ได้กล่าวอ้างแล้วจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2542 และ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

กระทรวงศึกษาธิการ (2544: 5) กำหนดสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มซึ่งกลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤติของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) (2547: 21) ได้กำหนดตัวบ่งชี้ด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์โดย มีเกณฑ์การพิจารณาผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ดังนี้ 1) ผู้เรียนสามารถจำแนกแจกแจง องค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างถูกต้อง 2) ผู้เรียนสามารถจัดลำดับข้อมูล ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม 3) ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหมวดหมู่ได้อย่างถูกต้อง

มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) (2548) ได้กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มีตัวบ่งชี้ในมาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้ คือ

4.1 ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปการคิดอย่างเป็นระบบและมีการคิดแบบองค์รวม

4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง

4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของกระทรวงศึกษาธิการ (2549: 4) ได้กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มีตัวบ่งชี้ ในมาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้ คือ

4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบมีการคิดแบบองค์รวม

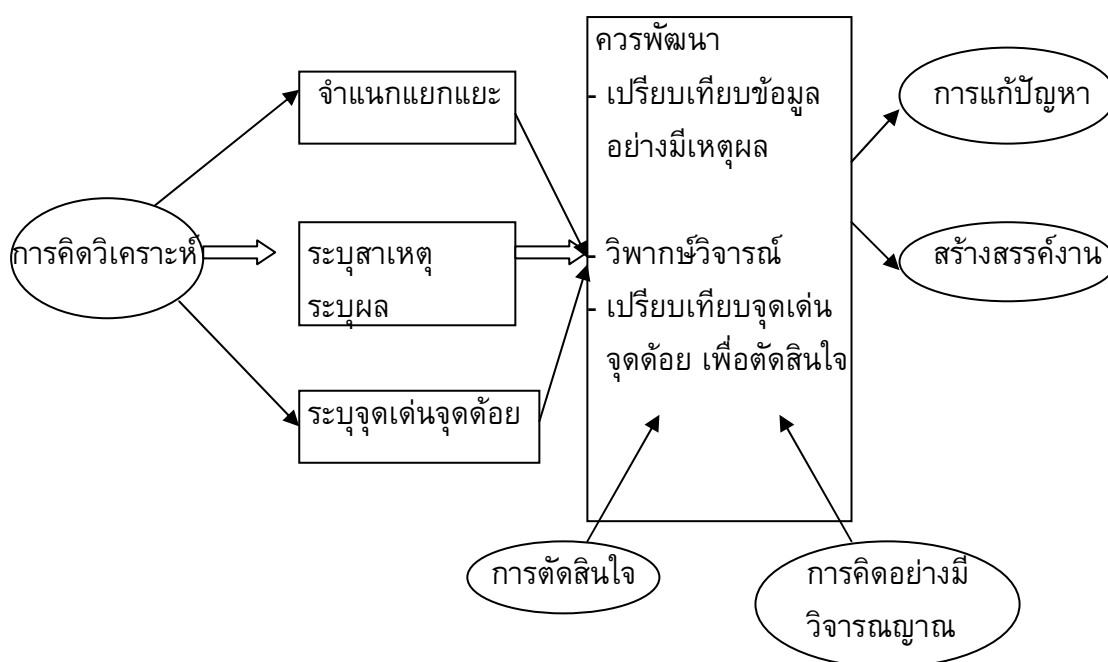
4.2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้

4.3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ

4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2549: 41-43) ได้กำหนดแนวทางการฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์อันเป็นขั้นตอนพื้นฐานของการคิดระดับสูงไว้ว่า แนวทางการฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์มีองค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจของครู เรื่องทักษะการคิดวิเคราะห์
 2. การหาสถานการณ์ที่มีแง่มุมให้คิดเชิงวิเคราะห์
 3. การใช้คำถามหรือคำสั่งของครูเพื่อให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ในแง่มุมใด
- ระบุปัญหา / จุดที่ ดังภาพประกอบที่ 3

แนวทางการฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์

ภาพประกอบ 3 ขั้นตอนพื้นฐานการคิดวิเคราะห์ของการคิดขั้นสูง

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ .(2549: 41-43) เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิบัติการเรียนการสอน ตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน

จากการศึกษาแนวคิด และหลักการดังกล่าว สรุปได้ว่า โรงเรียนมีความจำเป็นต้องจัดส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนตามแนวทางการฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์อันเป็นขั้นตอนพื้นฐานของการคิดระดับสูง ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์

2.2.1 องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์

องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์เป็นทัศนคติ ความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียนที่พึงมี อันจะส่งผลถึงการมีความสามารถและทักษะการคิดวิเคราะห์ และนักการศึกษาได้อธิบาย และสรุปแนวคิดไว้ดังนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 26-30) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 4 ประการ คือ

1. ความสามารถในการตีความ เราไม่สามารถวิเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้หากไม่เริ่มต้นด้วยการทำความเข้าใจข้อมูลที่ปรากฏเริ่มแรกเราจึงต้องพิจารณาข้อมูลที่ได้รับว่าอะไรเป็นอะไรด้วยการตีความ (Interpretation) หมายถึง การพยายามทำความเข้าใจและเหตุผลแก่สิ่งที่เราต้องการจะวิเคราะห์ เพื่อแปลความหมายที่ปรากฏโดยตรงของสิ่งนั้น เป็นการสร้างความเข้าใจต่อสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์โดยสิ่งนั้นไม่ได้ปรากฏโดยตรง คือ ตัวข้อมูลไม่ได้บอกโดยตรงแต่เป็นการสร้างความเข้าใจที่เกินกว่าสิ่งที่ปรากฏอันเป็นการสร้างความเข้าใจบนพื้นฐานของสิ่งที่ปรากฏ และข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ เกณฑ์ที่แต่ละคนใช้เป็นมาตรฐานในการตัดสิน หรือเป็นไม้เมตรที่แต่ละคนสร้างขึ้นในการตีความนั้น ย่อมแตกต่างกันไปตามความรู้ ประสบการณ์ และค่านิยมของแต่ละบุคคล เช่น การตีความจากความรู้ การตีความจากประสบการณ์ การตีความที่แต่ละคนสร้างขึ้นในการตีความนั้น ย่อมแตกต่างกันไปตามความรู้ ประสบการณ์ และค่านิยมของแต่ละบุคคล เช่น การตีความจากความรู้ การตีความจากประสบการณ์ การตีความจากข้อเขียน

2. ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ เราจะคิดวิเคราะห์ได้ดีนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานในเรื่องนั้นเพราะความรู้จะช่วยให้ในการกำหนดขอบเขตของการคิดวิเคราะห์ แจกแจง และจำแนกได้ว่าเรื่องนั้นเกี่ยวข้องกับอะไร มีองค์ประกอบย่อยๆ อะไรบ้าง มีที่หมวดยุติ จัดลำดับความสำคัญอย่างไร และรู้ว่ อะไรเป็นสาเหตุก่อให้เกิดอะไร การวิเคราะห์ของเรา ในเรื่องนั้นจะไม่สมเหตุสมผลเลย หากเราไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น เราจำเป็นต้องใช้ความรู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาเป็นองค์ประกอบในการคิด หากเราขาดความรู้ เราอาจไม่สามารถวิเคราะห์หาเหตุผลได้ว่าเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

3. ความช่างสังเกต ช่างสงสัย และช่างถาม นักคิดเชิงวิเคราะห์จะต้องมีองค์ประกอบ ทั้งสามนี้ร่วมด้วย คือ ต้องเป็นคนที่ช่างสังเกต สามารถค้นพบความผิดปกติท่ามกลางสิ่งที่ดูอย่างผิวเผินแล้วเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น ต้องเป็นคนที่ช่างสงสัย เมื่อเห็นความปกติไม่ละเลยไปจะหยุดพิจารณาขบคิดไตร่ตรอง และต้องเป็นคนที่ช่างถาม ชอบตั้งคำถามกับตัวเองและคนรอบๆ ข้าง เกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การคิดต่อเกี่ยวกับเรื่องนั้น การตั้งคำถามจะนำไปสู่การสืบค้นความจริง และเกิดความชัดเจน ในประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์ขอบเขตคำถามที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ จะยึดหลักการตั้งคำถามโดยใช้หลัก 5W 1H คือ ใคร (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) อย่างไร (how) คำถามเหล่านี้อาจไม่จำเป็นต้องใช้ทุกข้อ เพราะการตั้งคำถามมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจนครอบคลุมและตรงประเด็นที่เราต้องการสืบค้น

4. ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล นักคิดเชิงวิเคราะห์ จะต้องมีความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล สามารถค้นหาคำตอบได้ว่า อะไรเป็นสาเหตุให้เกิดสิ่งนี้ เรื่องนั้นเชื่อมโยงกับเรื่องนี้ได้อย่างไร เรื่องนี้มีใครเกี่ยวข้องบ้าง เกี่ยวข้องกันอย่างไร เมื่อเกิดเรื่องนี้ จะส่งผลกระทบอย่างไรบ้าง สาเหตุที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์นี้ องค์ประกอบใดบ้างที่นำไปสู่สิ่งนั้นวิธีการ ขั้นตอนการทำให้เกิดสิ่งนั้น สิ่งนี้ประกอบด้วยอะไรบ้าง แนวทางแก้ปัญหาอะไรบ้าง ถ้าทำเช่นนี้ จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต และคำถามอื่นๆ ที่มุ่งหมายการออกแรงทางสมองให้ต้องขบคิดอย่างมีเหตุมีผลเชื่อมโยงกับเรื่องที่เกิดขึ้น

นักคิดวิเคราะห์จึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้เหตุผล จำแนก แยกแยะได้ว่า สิ่งใดเป็นความจริง สิ่งใดเป็นความเท็จ สิ่งใดมีองค์ประกอบในรายละเอียดเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นเหมือนที่ใส่แว่นเพื่อดูภาพยนตร์ 3 มิติ ขณะที่คนทั่วไปไม่ได้ใส่แว่นจะดูไม่รู้เรื่องเพราะจะเห็นเพียง 2 มิติ ที่เป็นภาพระนาบ แต่เมื่อใส่แว่นแล้วเราจะเห็นภาพในแนวลึก มองเห็นความซับซ้อนที่อยู่ภายใน รู้ว่าแต่ละสิ่งจัดเรียงลำดับก่อนอย่างไร รู้เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ รู้อารมณ์ ความรู้สึกที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังสีหน้าและการแสดงออก

สคริเวนและพอล (เสถียร โตรัตน์ 2546: 28 อ้างอิงจาก Scriven ; & Paul. (2003). ได้อธิบายว่าการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ

1. ทักษะในการจัดระบบข้อมูล ความเชื่อถือได้ของข้อมูล
2. การใช้ทักษะเหล่านั้นอย่างมีปัญญาเพื่อการชี้นำพฤติกรรม

วัตสัน และเกลเซอร์. (Watson ; and Glaser . 1964 : 10). กล่าวถึง องค์ประกอบของการคิดแบบวิเคราะห์ว่า ประกอบด้วยทัศนคติ ความรู้และทักษะในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ทัศนคติในการสืบเสาะ ซึ่งประกอบด้วยความสามารถในการเห็นปัญหาและความต้องการที่จะสืบเสาะ ค้นหาข้อมูล หลักฐานมาพิสูจน์เพื่อหาข้อเท็จจริง
2. ความรู้ในการหาแหล่งข้อมูลอ้างอิงและการใช้ข้อมูลอ้างอิงอย่าง

มีเหตุผล

3. ทักษะในการใช้ความรู้และทัศนคติดังที่กล่าวมาข้างต้น

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์เป็นทัศนคติ ความรู้และทักษะพื้นฐานของผู้เรียน ที่ช่วยให้รู้ข้อเท็จจริง รู้เหตุผลเบื้องหลังของสิ่งที่เกิดขึ้น เข้าใจความเป็นมาของเหตุการณ์ต่างๆ และนำไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา ประเมินและตัดสินใจเรื่องต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง ได้แก่ ความสามารถในการตีความ ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์ ความช่างสังเกต ช่างสงสัย และช่างถาม ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล

2.2.2 ลักษณะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

ลักษณะของการคิดวิเคราะห์เกิดจากการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ และค้นหาวิธีการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ลักษณะของคำตอบจะมีความหลากหลาย

ริเริ่ม และแปลกใหม่ จนทำให้นักเรียนสามารถมองปัญหาได้อย่างละเอียดมากขึ้น การใช้กิจกรรม ส่งเสริมความคิดจึงสามารถทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านทักษะการคิดมากขึ้น นักเรียนที่มี ทักษะการคิด สามารถปรับวิธีการคิดได้เหมาะสมกับสถานการณ์ (อุษณีย์ โพธิ์สุข, 2543: 69) มีนักการศึกษาหลายท่านได้สรุปให้ความหมายของลักษณะการคิดวิเคราะห์ดังนี้

นิพนธ์ วงศ์เกษม (2534: 42) ได้สรุปลักษณะการคิดวิเคราะห์ไว้ว่านักเรียน แยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น นักเรียนพิจารณาประเด็นปัญหา นักเรียน พิจารณาข้ออ้างหรือข้อโต้แย้งที่คลุมเครือ นักเรียนพิจารณาข้อมูลที่แสดงถึงอคติ ความลำเอียง การโฆษณาชวนเชื่อ นักเรียนแยกสิ่งเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับข้อมูลหรือความคิดเห็น นักเรียน พิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล นักเรียนพิจารณาเหตุผลที่ผิดไม่เกี่ยวข้องกันกับเรื่องนั้น นักเรียนสรุปข้อความจากข้อมูลที่มีอยู่เหตุผล

มาลินี ศิริจารี (2545: 41) ได้สรุปลักษณะการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ นักเรียนระบุ ปัญหา นักเรียนตั้งสมมติฐาน นักเรียนตรวจสอบสมมติฐาน นักเรียนการสรุปอ้างอิงโดยใช้ หลักตรรกศาสตร์ นักเรียนประเมินการสรุปอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 240) ; สุวิทย์ มูลคำ (2547: 14) ; และ Marzano. (2001: 60) ได้อธิบายลักษณะการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า นักเรียนมีความสามารถในการ จำแนก จัดหมวดหมู่ แยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จากนั้นหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น สรุปสรุป การประยุกต์ และการคาดการณ์ บนพื้นฐานของข้อมูล ความรู้ และข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบค้น การสังเกต และ ดีความ

ทิตนา แคมมณี; และคนอื่นๆ (2547: 10-11, 83) ; และทิตนา แคมมณี (2546: 51) ได้อธิบายลักษณะการคิดวิเคราะห์ไว้ว่านักเรียนสามารถสร้างมโนภาพ เปรียบเทียบ ความเหมือนกันและแตกต่างกัน จัดหมวดหมู่ได้ พิจารณาความเกี่ยวข้อง ความสัมพันธ์กันและไม่ มีความสัมพันธ์กันออกจากกันได้ และสรุปอ้างอิงโดยอาศัยตรรกะได้ และได้ระบุตัวบ่งชี้ลักษณะ การคิดวิเคราะห์ของบุคคลไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) สามารถกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์สิ่งที่ ต้องการวิเคราะห์ได้ 2) สามารถแยกแยะส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ 3) สามารถแยก แยกรายละเอียดของส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ 4) สามารถตรวจสอบ/จัดโครงสร้าง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่ และองค์ประกอบย่อยได้ 5) สามารถนำเสนอข้อมูล การวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย

กรุลิกและรูดนิค (Krulik; & Rudnick. 1993: 28) ได้อธิบายลักษณะการคิด วิเคราะห์ของนักเรียนไว้ว่า นักเรียนมีสมาธิ ใฝ่รู้ สังเกต สงสัย คิด มีความเป็นประชาธิปไตย ใจกว้าง และมีเหตุผลส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการระบุลักษณะเฉพาะและความสัมพันธ์ จับใจความสำคัญและระบุความผิดพลาดได้

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา สรุปได้ว่า ลักษณะการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียนที่มีความสามารถในการการคิดวิเคราะห์ มี 5 ประการ ได้แก่ 1) สามารถกำหนดเกณฑ์ใน

การวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้ 2) สามารถแยกแยะส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ 3) สามารถแจกแจงรายละเอียดของส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ 4) สามารถตรวจสอบ / จัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่ และองค์ประกอบย่อยได้ 5) สามารถนำเสนอ ข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย

2.2.3 ทักษะการคิดวิเคราะห์

ทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะที่สำคัญและเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ และนักการศึกษาหลายท่านได้อธิบายและสรุปทักษะการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

เสีี่ยม โตรัตน์ (2546: 26) อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับทฤษฎีการคิดของบลูม (Bloom's Taxonomy) ไว้ว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วยทักษะต่างๆ ได้แก่ 1) ทักษะการแจกแจงจัดกลุ่มข้อมูล (Classifying) เป็นการจัดหมวดหมู่ จับประเด็น ตามลักษณะร่วม บางอย่าง การจำแนกไม่เพียงแต่ทำให้สิ่งของอยู่รวมกันเป็นหมวดหมู่ยังต่อการสืบค้นเท่านั้น แต่การจำแนกทำให้ง่าย ต่อการตรวจสอบทำความเข้าใจลักษณะร่วมหรือแตกต่าง ศึกษา ความสัมพันธ์ ทำให้มีความเข้าใจและสามารถนำข้อมูลไปใช้ได้กับงานที่ต้องการได้อย่างเหมาะสม 2) ทักษะการวิเคราะห์ (Analyzing) การวิเคราะห์เป็นการตรวจสอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ละด้านโดยแยก ออกเป็นส่วนๆ หมายความว่า แยกแยะของจากสิ่งใหญ่ลงเป็นส่วนย่อยๆ ทำให้เกิดความเข้าใจ ชัดเจนเรื่องใดเรื่องหนึ่งว่าเรื่องนั้นประกอบด้วยอะไร 3) ทักษะการประเมิน (Evaluating) การประเมินเป็นหัวใจของการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย การวัด การตัดสินใจ ความสมเหตุสมผล และคุณภาพของความคิดที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในการวางแผนประเมินจึงต้องคิดอย่างรอบคอบ และ ตั้งอยู่บนฐานของความรู้ที่ยอมรับได้ มีการตรวจสอบเกณฑ์ที่เลือก และให้มั่นใจว่าเกณฑ์ที่ตั้งนั้น สอดคล้องและมีเหตุมีผลดี 4) ทักษะการพิจารณาในภาพรวม (Considering the whole picture) อย่างไรก็ตาม ทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะที่จำเป็นจึงต้องคิดให้รอบคอบว่าจะนำทักษะการคิด วิเคราะห์ไปพิจารณาประเด็นใดในภาพรวม หากมีการคิดวิเคราะห์รายย่อย ต้องนำการคิดประเด็น ย่อยๆ มาพิจารณาในภาพรวมกระบวนการคิดวิเคราะห์จึงจะสมบูรณ์

ปรียานุช สถาวรมณี.(2548: 26-27) ได้สังเคราะห์แนวคิดของมาร์ซาโน (Marzano's Taxonomy) กับทฤษฎีการคิดของบลูม (Bloom's Taxonomy) พบว่า 5 ด้านของ ขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ของมาร์ซาโน และสามารถบูรณาการนำไปเป็นกรอบแนวคิดทักษะการคิด เชิงวิเคราะห์ได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ 1) ด้านการจำแนกและการจัดหมวดหมู่ เป็นความสามารถ ในการแยกแยะส่วนย่อยต่างๆ และเหตุการณ์ที่มีความเหมือนกันและแตกต่างกัน ออกเป็นแต่ละ ส่วนให้เข้าใจง่ายอย่างมีหลักเกณฑ์และมีความสามารถในการจัดลำดับ ประเภท และกลุ่มที่มี ลักษณะคล้ายคลึงเข้าด้วยกัน 2) ด้านการสรุป เป็นความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ของข้อมูลเก่า และข้อมูลใหม่สู่การสรุปอย่างมีเหตุผลเป็นประเด็นต่างๆ 3) ด้านการประยุกต์และ การคาดการณ์ เป็นความสามารถในการนำความรู้ หลักการ ทฤษฎีมาใช้ในสถานการณ์ใหม่ และ ในการกะประมาณ คาดเดาสิ่งที่จะเกิดในอนาคตได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2549: 41) ได้ให้แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานหรือเป็นเพียงขั้นตอนหนึ่งของความคิดระดับสูง และทักษะการคิดที่เป็นแกนสำคัญ (Core Thing Skill) ที่จะพัฒนาไปสู่การคิดวิเคราะห์ มี 3 ประการ คือ 1) ทักษะการระบอบองค์ประกอบสำคัญ หรือลักษณะเฉพาะ 2) ทักษะการระบอบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 3) ทักษะการจับใจความสำคัญ หรือการค้นหาและระบอบความผิดพลาด

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการคิดวิเคราะห์ สรุปได้ว่า ทักษะการคิดที่เป็นแกนสำคัญ (Core Thing Skill) ที่จะพัฒนาไปสู่การคิดวิเคราะห์ มี 3 ประการ คือ 1) ทักษะการระบอบองค์ประกอบสำคัญ หรือลักษณะเฉพาะ 2) ทักษะการระบอบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 3) ทักษะการจับใจความสำคัญหรือการค้นหาและระบอบความผิดพลาด

2.2.4 ขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์

นักการศึกษาได้เสนอขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนไว้หลายรูปแบบ ซึ่งมีทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์จะต้องฝึกปฏิบัติตามขั้นตอนของกระบวนการซึ่งอาจจะเลือกขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ของนักการศึกษาท่านใด ท่านหนึ่งเป็นหลัก ในการดำเนินการ นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอขั้นตอนและกระบวนการการคิดวิเคราะห์ดังนี้ ดิลก ดิลกานนท์ (2525: 63 - 66) ได้เสนอขั้นตอนในการฝึกให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. วิเคราะห์ว่าอะไรคืออะไร ขั้นนี้ผู้เรียนต้องรวบรวมปัญหา หาข้อมูลพร้อมสาเหตุ จากการคิด การถาม การอ่าน หรือพิจารณาจากข้อเท็จจริงนั้นๆ
2. กำหนดทางเลือก เมื่อหาสาเหตุของปัญหานั้นได้แล้ว ผู้เรียนต้องหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหาโดยพิจารณาจากความเป็นไปได้และข้อจำกัดต่างๆ ทางเลือกที่จะแก้ปัญหานั้น ไม่จำเป็นต้องมีทางเลือกเดียว อาจมีหลายๆ ทางเลือกก็ได้
3. เลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด เป็นการพิจารณาเลือกทางเลือกที่ใช้แก้ปัญหานั้น โดยมีเกณฑ์ในการตัดสินใจที่สำคัญ คือ ผลดีผลเสียที่เกิดขึ้นจากทางเลือกนั้น ทั้งที่เกิดขึ้นในด้านส่วนตัวและสังคมรวม
4. ตัดสินใจ เพื่อพิจารณาเลือกอย่างรอบคอบในขั้นตอนที่ 3 แล้วจึงตัดสินใจเลือกทางเลือกที่คิดว่าดีที่สุด

เพ็ญศรี จันทรวง (2545: 90) ได้อธิบายถึงขั้นตอนของการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้ 1) กำหนดขอบเขต หรือนิยามสิ่งที่เราจะวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่า จะวิเคราะห์อะไร 2) กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่า จะวิเคราะห์เพื่ออะไร 3) พิจารณาหลักความรู้หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องว่าใช้หลักใดเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ 4) ใช้หลักความรู้ให้ตรงกับเรื่องที่จะวิเคราะห์เป็นกรณีๆ ไป และจะต้องรู้ว่าควรวิเคราะห์อย่างไร 5) สรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ให้เป็นระเบียบชัดเจน

ทิตนา แคมมณี; และคนอื่นๆ (2547: 10 -11) ได้อธิบายขั้นตอนการปฏิบัติให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ 8 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูล หรือสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ 2)

กำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายของการวิเคราะห์ 3) กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ 4) แยกแยะ/แจกแจงส่วนประกอบของสิ่งนั้น 5) แจกแจงรายละเอียดของส่วนประกอบทั้งหมด 6) ตรวจสอบ/จัดสร้าง หรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบใหญ่และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อย 7) นำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ 8) นำผลการวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามเป้าหมาย

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการคิดวิเคราะห์ นักวิชาการได้ให้แนวคิดไว้หลากหลายและสรุปขั้นตอนการปฏิบัติให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ 5 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดขอบเขตหรือนิยามสิ่งที่เราจะวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่าจะวิเคราะห์อะไร 2) กำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจนว่าจะวิเคราะห์เพื่ออะไร 3) พิจารณาหลักความรู้หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องว่าใช้หลักใดเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ 4) ใช้หลักความรู้ให้ตรงกับเรื่องที่จะวิเคราะห์เป็นกรณีๆ ไป และจะต้องรู้ว่าควรจะวิเคราะห์อย่างไร และ 5) สรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ให้เป็นระเบียบชัดเจน

2.2.5 ขั้นตอนการแสดงการคิดและตัวบ่งชี้ความสามารถของทักษะการคิดที่จะพัฒนาไปสู่การคิดวิเคราะห์

ทิสนา แชมมณี (2547: 7-9) ได้นำเสนอขั้นตอนการแสดงการคิดและตัวบ่งชี้ความสามารถของทักษะการคิดที่เป็นแกน (Core thinking skills) ที่จะพัฒนาไปสู่การคิดวิเคราะห์ไว้มีรายละเอียดดังภาพประกอบที่ 4

ทักษะการคิดและความหมาย	ขั้นตอนการแสดงการคิด	ตัวบ่งชี้
1. ทักษะการสังเกต หมายถึง การรับรู้และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยใช้ประสาทสัมผัสหลายด้านเพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ ทั้งด้านปริมาณและคุณลักษณะ แล้วรายงานข้อมูลตรงตามข้อมูลเชิงประจักษ์โดยไม่มีการตีความ	1. รับรู้สิ่งที่สังเกต 2. ใช้ประสาทสัมผัสหลายทาง (หู ตา จมูก ลิ้น กาย) ในการรับรู้ และสำรวจ สิ่งที่สังเกต 3. รวบรวมข้อมูลการสังเกตทั้งด้านคุณลักษณะและปริมาณ	1. มีความตั้งใจ มีสมาธิ และมีความไวในการรับรู้(มีมาก/น้อย) 2.1 มีการใช้ประสาทสัมผัสในการรับรู้ (ใช้ทางเดียว/หลายทาง) 2.2 ความละเอียดในการสังเกต (จากการสัมผัส-มีมาก/น้อย) 3.1 ลักษณะของข้อมูลที่สังเกตได้(มีครบ/ไม่ครบ ทั้งด้านคุณลักษณะและปริมาณ) 3.2 ความละเอียดของข้อมูลที่สังเกต(รายงานตรง/ไม่ตรงตามข้อมูลเชิงประจักษ์)

ทักษะการคิดและความหมาย	ขั้นตอนการแสดงการคิด	ตัวบ่งชี้
2. ทักษะการสำรวจตรวจตรา หมายถึง การค้นหาสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ยังไม่รู้ หรือรู้น้อยมาก อย่างมีจุดหมายด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุด 3. ทักษะการสำรวจ หมายถึง การพิจารณา ตรวจสอบสิ่งที่สังเกตอย่างมีจุดหมาย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งนั้น 4. ทักษะการจัดหมวดหมู่ หมายถึง การนำสิ่งต่างๆ ที่มีคุณสมบัติเหมือนกันตามเกณฑ์ มาจัดเป็นกลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีเกณฑ์ที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน	4. รายงานข้อมูลที่ได้จากการสังเกตตรงตามข้อมูลเชิงประจักษ์ 5. รายงานข้อมูลที่ได้จากการสังเกต โดยไม่มีการตีความ 1. กำหนดสิ่ง หรือเรื่องที่จะสำรวจ 2. กำหนดวิธีการที่จะสำรวจ ค้นหาเรื่อง/สิ่งที่กำหนด 3. ใช้วิธีการที่กำหนดในการสำรวจ ค้นหาเรื่อง/สิ่งที่ต้องการให้ได้มากที่สุด 1. กำหนดสิ่ง หรือเรื่องที่จะสำรวจ 2. ใช้วิธีการต่างๆ ในการรับรู้ข้อมูล ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริง และความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งนั้น 1. สังเกตความเหมือน ความแตกต่าง และภาพรวมของสิ่งต่างๆ ที่จะจัดกลุ่ม 2. กำหนดเกณฑ์ของสิ่งที่จะนำมารวมกลุ่มเดียวกัน ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีเกณฑ์ที่แตกต่างกัน 3. จำแนก หรือแยกสิ่งต่างๆ เข้ากลุ่มตามเกณฑ์ที่กำหนด	4.1 การรายงานข้อมูลที่สังเกต (รายงานตรง/ไม่ตรง ตามข้อมูลเชิงประจักษ์) 5.1 การรายงานข้อมูลที่ได้จากการสังเกต(รายงานข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมี/ไม่มีการตีความข้อมูล) 1. สามารถใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุดเกี่ยวกับเรื่อง/สิ่งที่ต้องการสำรวจ ค้นหา 1. สามารถใช้วิธีต่างๆ ในการรับรู้ข้อมูลที่เป็นจริง 2. สามารถใช้วิธีต่างๆ รับรู้ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น 1. สามารถระบุความเหมือนและความต่างของสิ่งต่างๆ เพื่อจัดกลุ่มได้ 2. สามารถกำหนดเกณฑ์ที่จะนำสิ่งต่างๆ มาจัดเป็นกลุ่มได้ 3. สามารถจัดสิ่งต่างๆ เป็นกลุ่ม ตามเกณฑ์ที่กำหนดได้

ทักษะการคิดและความหมาย	ขั้นตอนการแสดงการคิด	ตัวบ่งชี้
5. การจำแนกประเภท หมายถึง การนำสิ่งต่างๆ ออกมาแยกเป็นกลุ่มตามเกณฑ์ ที่ได้รับการยอมรับทางวิชาการ หรือยอมรับกันทั่วไป 6. การเปรียบเทียบ หมายถึง การเทียบเคียงสิ่ง 2 สิ่งขึ้นไป (คน วัตถุ สิ่งของแนวคิด เหตุการณ์ ฯลฯ) ที่กำหนด เพื่อให้เห็นความเหมือนและความแตกต่าง หา ความสัมพันธ์เชื่อมโยง และใช้ในการหาทางเลือกที่ดีที่สุด	1. สังเกตสิ่งที่สนใจจะจำแนกประเภท 2. สังเกตภาพรวม สังเกตสิ่งที่เหมือนสิ่งที่แตกต่างกัน 3. กำหนดเกณฑ์การจำแนกประเภทได้รับการยอมรับ หรือยอมรับโดยทั่วไปในการแยกสิ่งต่างๆ ออกจากกัน 4. แยกสิ่งต่างๆ ออกจากกันตามเกณฑ์ที่กำหนด 5. จัดกลุ่มสิ่งที่มีลักษณะเหมือนกันไว้ด้วยกัน 1.กำหนดสิ่งที่จะนำมาเปรียบเทียบกัน 2. กำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายของการเปรียบเทียบ 3. กำหนดเกณฑ์การเปรียบเทียบ (ใช้เกณฑ์เดียวกันในการเปรียบเทียบ) 4. แจกแจงรายละเอียดของสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบตามเกณฑ์ 5. นำเสนอผลการเปรียบเทียบตามเกณฑ์ให้เห็นชัดเจน 6. ประเมินผลการเปรียบเทียบ 7. นำผลการเปรียบเทียบไปใช้ประโยชน์ตามเป้าหมาย	1. สามารถกำหนด หรือระบุเกณฑ์ที่ได้รับทางวิชาการ หรือยอมรับโดยทั่วไป เพื่อใช้ในการจำแนกประเภทของสิ่งต่างๆ ได้ 2. สามารถแยกสิ่งต่างๆ ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด 3.1 สามารถกำหนดเกณฑ์การเปรียบเทียบสิ่งที่ต้องการเปรียบเทียบได้ 4.1 สามารถแจกแจงรายละเอียดของสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบตามเกณฑ์ที่กำหนดได้ 5.1 สามารถนำเสนอผลการเปรียบเทียบให้เห็นได้ชัดเจน 6.1 สามารถประเมินผลการเปรียบเทียบได้ 7.1 สามารถนำเสนอผลการเปรียบเทียบไปใช้ประโยชน์ได้ตามเป้าหมาย
7. ทักษะการเชื่อมโยง หมายถึง การบอกความสัมพันธ์ข้อมูลอย่างมีความหมาย	1. พิจารณาข้อมูลต่างๆ 2. เลือกข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกันนำมาสัมพันธ์กันให้มีความหมาย	1.สามารถบอกความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลต่างๆ อย่างมีความหมาย

ทักษะการคิดและความหมาย	ขั้นตอนการแสดงการคิด	ตัวบ่งชี้
8. ทักษะการแปลความ หมายถึง การเรียบเรียงและถ่ายทอดข้อมูลในรูปแบบวิธีการใหม่ที่แตกต่างกันไปจากเดิม แต่ยังคงสาระเดิมไว้ 9. ทักษะการตีความ หมายถึง การบอก ความหมาย หรือบอก ความสัมพันธ์ของข้อมูลหรือ สาระที่แฝงอยู่ หรือไม่ปรากฏ ให้เห็นอย่างชัดเจนโดยการ เชื่อมโยงเหตุการณ์นั้นกับ บริบทความรู้ประสบการณ์ เดิมหรือข้อมูลอื่น 10. ทักษะการทำความเข้าใจ หมายถึง การให้ รายละเอียดหรือคำอธิบาย เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความ ชัดเจน 11. ทักษะการสรุปย่อ หมายถึง การจับเฉพาะ ใจความสำคัญของเรื่องที่	3. อธิบายความสัมพันธ์ของข้อมูล 1. ทำความเข้าใจในสาระ และ ความหมายของสิ่งที่จะแปลความ 2. หากวิธีนำเสนอสาระ และ ความหมายนั้นในรูปแบบ/วิธีการ ใหม่ แต่ยังคงสาระและ ความหมายเดิม 3. ดำเนินการเรียบเรียง และ ถ่ายทอดสาระและความหมาย 1. ศึกษาข้อมูล/ข้อความ/เรื่องที่ ต้องการตีความให้เข้าใจ 2. หาความหมายของข้อความที่ ไม่ได้บอกไว้โดย 1) เชื่อมโยงข้อมูล/ข้อความที่มี อยู่กับข้อมูลอื่น ทั้งเป็นข้อมูลที่มี อยู่ และข้อมูลที่เป็นความรู้ หรือ ประสบการณ์เดิม 2) เชื่อมโยงข้อมูลอย่างมีเหตุผล 3. ระบุความหมายที่แฝงอยู่โดย อธิบายเหตุผลประกอบ 1. ระบุสิ่งที่สงสัย หรือคลุมเครือ 2. ใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิด ความชัดเจน เช่น เปรียบเทียบ ยกตัวอย่าง ขยายความ แปลความ ตีความ อธิบาย สรุป อ้างอิง ให้ เหตุผล 1. ศึกษาเรื่องที่ต้องการสรุปย่อให้ เข้าใจ 2. จับใจความของเรื่องได้ โดย	1. สามารถเรียบเรียง และ ถ่ายทอด สาระ และ ความหมายของสิ่งที่แปล ความในรูปแบบใหม่ได้ 2. สามารถนำเสนอสาระ และ ความหมายของสิ่งที่แปล ความใหม่ได้ตรงตามสาระ และความหมายเดิม 1. สามารถเชื่อมโยงข้อมูล ต่างๆ ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล 2. สามารถบอกความหมายที่ แฝงอยู่ของข้อความ/เรื่องที่ ต้องการตีความ และอธิบาย เหตุผลได้ 1.สามารถระบุสิ่งที่สงสัย หรือ คลุมเครือได้ 2. สามารถใช้วิธีการต่างๆ ขจัดความคลุมเครือ จนเกิด ความเข้าใจได้อย่างชัดเจน 1.สามารถจับใจความสำคัญ ของเรื่องที่ต้องการสรุปได้ 2. สามารถเรียบเรียงใจความ

ทักษะการคิดและความหมาย	ขั้นตอนการแสดงการคิด	ตัวบ่งชี้
ต้องการสรุป แล้วนำมาเรียบเรียงให้กระชับ	1) จับจุดมุ่งหมายของเรื่อง 2) ลำดับเหตุการณ์ของเรื่อง 3) ระบุเหตุการณ์ หรือ ความหมายของเรื่องที่จำเป็นต่อการเข้าใจเรื่องให้ครบถ้วน 4) ตัดรายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ที่จำเป็นต่อการเข้าใจเหตุการณ์ หรือความหมายสำคัญของเรื่องออกไป 5) นำเหตุการณ์ หรือ ความหมายของเรื่องที่สำคัญจำเป็น ขาดไม่ได้ ต่อการเข้าใจเรื่องมาเรียบเรียงเรื่องให้กระชับ	สำคัญของเรื่องได้อย่างกระชับ
12. ทักษะการสรุปลงความเห็น หมายถึง การให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูล/เรื่องที่ศึกษาโดยการเชื่อมโยง และอ้างอิงจากความรู้ หรือประสบการณ์เดิม หรือจากข้อมูลอื่นๆ	1. ศึกษาข้อมูลทั้งหมด 2. จัดกระทำข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม และสรุปสาระสำคัญของข้อมูล/เรื่องที่ศึกษา 3. ให้ความเห็นที่เกินไปจากข้อมูลที่มีอยู่โดยอาศัยการเชื่อมโยง การใช้เหตุผล และการอ้างอิงจากความรู้ หรือประสบการณ์เดิม หรือจากข้อมูลอื่นๆ 4. อธิบายความคิดเห็น โดยใช้เหตุผลประกอบ	1. สามารถให้ความเห็นเกี่ยวกับข้อมูลที่สรุปได้เกินไปจากข้อมูลที่มีอยู่ 2. สามารถอธิบายเหตุผลประกอบความคิดเห็นที่ให้ได้

ขั้นตอนการแสดงการคิดและตัวบ่งชี้ของการคิดวิเคราะห์

ภาพประกอบ 4 แสดงขั้นตอนการแสดงการคิดและตัวบ่งชี้ของการคิดวิเคราะห์

ที่มา: ทิศนา ขัมมณี (2547: 7-9) เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ: การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเรื่องการบูรณาการทักษะการคิดหลากหลายในการเรียนการสอนเนื้อหาสาระ

ทิตนา แชมมณี (2547: 10-11) ได้นำเสนอขั้นตอนการแสดงการคิดและตัวบ่งชี้ความสามารถของบุคคล เมื่อมีทักษะการคิดขั้นสูง (Higher-order thinking skills) ชนิดต่างๆ ซึ่งบุคคลจะแสดงทักษะการคิดขั้นสูงได้ต้องอาศัยทักษะการคิดพื้นฐานมากกว่า 1 ทักษะ มีรายละเอียดดังภาพประกอบที่ 5

ทักษะการคิดและความหมาย	ขั้นตอนการแสดงการคิด	ตัวบ่งชี้
หมายถึง การระบุลักษณะเฉพาะที่สำคัญของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การแยกข้อมูลหรือส่วนประกอบของสิ่งหนึ่ง ออกเป็นส่วนย่อยๆ และตรวจสอบ หรือจัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ เพื่อให้ได้ความรู้ ความเข้าใจ และข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสิ่งนั้น หาเหตุ และผลของสิ่งของที่เกิดขึ้น ใช้ในการแก้ปัญหาใช้ในการประเมินค่า และการตัดสินใจนำไปใช้ในการสร้างสรรค์	1. ศึกษาองค์ประกอบ/ลักษณะ/คุณสมบัติที่หลากหลายของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2. คัดคุณสมบัติเฉพาะ หรือคุณสมบัติร่วมของสิ่งนั้น 3. นำคุณสมบัติร่วมเหล่านั้น มาเรียบเรียงเป็นข้อความให้กะทัดรัด ชัดเจน สละสลวย 1. ศึกษาข้อมูล หรือสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ 2. กำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายของการวิเคราะห์ 3. กำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ 4. แยกแยะ/แจกแจงส่วนประกอบของสิ่งนั้น 5. แจกแจงรายละเอียดของส่วนประกอบทั้งหมด 6. ตรวจสอบ/จัดโครงสร้าง หรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบใหญ่และ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อย 7. นำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้	1. สามารถระบุองค์ประกอบ/ลักษณะ/คุณสมบัติที่หลากหลายของสิ่งที่จะให้คำจำกัดความได้ 2. สามารถคัดคุณสมบัติเฉพาะ หรือคุณสมบัติร่วมของสิ่งนั้นได้ 3. สามารถเรียบเรียงคุณสมบัติเฉพาะ ของสิ่งนั้น เป็นข้อความได้กะทัดรัด ชัดเจน สละสลวย 1. สามารถกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ได้ 2. สามารถแยกแยะส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ 3. สามารถแจกแจงรายละเอียดของส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งที่วิเคราะห์ได้ 4. สามารถตรวจสอบ/จัดโครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบใหญ่ และองค์ประกอบย่อยได้ 5. สามารถนำเสนอข้อมูลการวิเคราะห์ให้เข้าใจได้ง่าย

ทักษะการคิดและความหมาย	ขั้นตอนการแสดงการคิด	ตัวบ่งชี้
3. ทักษะการสังเคราะห์ หมายถึง การนำส่วนประกอบ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มาผสมผสานรวมกัน เพื่อให้ เกิดสิ่งใหม่ที่มีเอกลักษณ์ และ คุณสมบัติเฉพาะที่แตกต่างไป จากเดิม 4. ทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ หมายถึง การนำความรู้ที่มีอยู่ ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ที่มี ลักษณะแตกต่างไปจากเดิม	1. ศึกษาส่วนประกอบ หรือ วิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการ สังเคราะห์ 1. สืบรวจลักษณะของ สถานการณ์ใหม่ 2. ทบทวนข้อมูลหรือความรู้ที่มี 3. คัดเลือกข้อมูลความรู้ที่มี ลักษณะสอดคล้องกับลักษณะ ของสถานการณ์ใหม่ 4. ตรวจสอบความเป็นเหตุ เป็นผล หรือความเหมาะสม ระหว่างข้อมูลกับสถานการณ์ 5. ใช้ความรู้ในสถานการณ์ใหม่	1. สามารถวิเคราะห์ ส่วนประกอบ หรือข้อมูลที่ ต้องการสังเคราะห์ได้ 2. สามารถกำหนดวัตถุประสงค์ ของสิ่งใหม่ที่ต้องการสร้างได้ 3. สามารถเลือกข้อมูล ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ ต้องการสังเคราะห์ได้ 4. สามารถสร้างกรอบแนวคิด ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้ 5. สามารถสร้างสิ่งใหม่ได้ตาม วัตถุประสงค์ และกรอบ แนวคิดที่กำหนดได้ 1. สามารถใช้ความรู้ใน สถานการณ์ใหม่ได้

ทักษะการคิดและความหมาย	ขั้นตอนการแสดงการคิด	ตัวบ่งชี้
5. ทักษะการประเมิน หมายถึง การตัดสินคุณค่า หรือคุณภาพ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยนำผลจากการวัด ไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด	1. กำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคุณค่า/คุณภาพ 2. นำข้อมูลที่ได้จากการวัดมาเทียบเกณฑ์ 3. ระบุระดับของคุณค่า หรือคุณภาพของสิ่งนั้น	1.สามารถสร้างตัวบ่งชี้ความสำเร็จของสิ่งที่จะวัดได้ 2. สามารถสร้างเกณฑ์การประเมินได้ 3. สามารถใช้ตัวบ่งชี้ความสำเร็จและเกณฑ์ที่สร้างตัดสินผลของสิ่งที่จะวัดได้

ขั้นตอนการแสดงการคิดและตัวบ่งชี้ของการคิดวิเคราะห์ขั้นสูง (Higher-order thinking skills)

ภาพประกอบ 5 แสดงขั้นตอนการแสดงการคิดและตัวบ่งชี้ของการคิดวิเคราะห์

ที่มา: ทิศนา ขัมมณี (2547: 10-11) เอกสารประกอบการประชุมเชิง

ปฏิบัติการ: การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเรื่องการบูรณาการทักษะการคิดหลากหลายในการเรียนการสอนเนื้อหาสาระ

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนการแสดงการคิดและตัวบ่งชี้ สรุปได้ว่า ในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์นักเรียนจะต้องได้ลงมือปฏิบัติการแสดงการคิด เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ตามตัวบ่งชี้ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน

2.2.6 แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

นักวิชาการและหน่วยงานได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

เอนก พ.อนุกุลบุตร (2547 : 62) ได้อธิบายการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดแบบวิเคราะห์ไว้ว่า การสอนคิดวิเคราะห์ ต้องให้สำเร็จรูปแก่ผู้เรียน เช่น เรื่องราว เหตุการณ์ ปัญหาการทดลองแล้วให้คิดอย่างแยกแยะให้เห็นองค์ประกอบย่อย ความเกี่ยวข้องระหว่างองค์ประกอบ และหลักการที่ครอบคลุมสิ่งสำเร็จรูป ตามชนิดของการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1. การสอนคิดวิเคราะห์องค์ประกอบ (Analysis of Elements) มุ่งให้ผู้เรียนแยกแยะได้ว่าสิ่งสำเร็จรูปหนึ่งมีองค์ประกอบอะไร มีแนวทางดังนี้

1) วิเคราะห์ชนิด โดยมุ่งให้นักเรียนคิดและวินิจฉัยว่า บรรดาข้อความ เรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ใดๆ ที่พิจารณาอยู่นั้น จัดเป็น ชนิด ประเภทใด ลักษณะใด ตาม

เกณฑ์หรือหลักการใหม่ที่กำหนด เช่น เสียชีวิตอย่าเสียสัตย์ให้นักเรียนช่วยกันคิดว่า เป็นข้อความชนิดใดและเพราะอะไรตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ใหม่ที่ไม่เหมือนในตำรา เช่น เป็นคำพังเพย ความเห็นความจริง คติเตือนใจ คำปลุกใจ เป็นต้น และตัดสินใจว่าเป็นเช่นนั้น เพราะเหตุใด

คำถาม ข้อความ.....เป็นประเภทใด เพราะอะไร นิยาม ข้อเท็จจริง ทฤษฎี

สมมุติฐาน

ข้อความนี้มีลักษณะอย่างไร เพราะอะไร เสร้าโศก ว่าเหว่ ลังเล อาลัย น้อยใจ การแก้ปัญหาที่มีความผิดพลาดชนิดใด เพราะอะไร ใช้สูตรผิด คิดผลลัพธ์ผิด

วิธีผิด

ก้านบัวบอกเล็กตื่น ชลธาร มารยาทสอสนดารชาติเชื้อ ข้อความนี้มีลักษณะใด เพราะอะไร คำชี้แจง คำชักชวน คำสั่งสอน คำอธิบาย คำพังเพย เพราะ

จุดสำคัญของการสอนให้คิดแบบวิเคราะห์ชนิดก็คือ ต้องให้เกณฑ์ใหม่ และบอกเหตุผลที่จัดชนิดตามเกณฑ์ใหม่ที่กำหนด

2) วิเคราะห์สิ่งสำคัญ มุ่งให้คิดแยกแยะและวินิจฉัยว่า องค์ประกอบใดสำคัญไม่สำคัญ เช่น ให้ค้นหาสาระสำคัญแก่นสาร ผลลัพธ์ ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อย มุ่งให้ค้นหาว่า

2.1 เรื่องนี้ (ข้อความ กราฟ การทดลอง เหตุการณ์) สิ่งใดสำคัญที่สุด เพราะอะไร

ในเบญจศีล ศีลข้อใดสำคัญที่สุด เพราะอะไร

ตัวการสำคัญทำให้เกิดเหตุการณ์นั้นคืออะไร เพราะอะไร

2.2 ควรตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอย่างไร จึงจะเหมาะสม เพราะอะไร

2.3 ปฏิบัติเช่นนั้น..... เพื่ออะไร

กล่าวเช่นนั้นเพื่ออะไร - เตือนสติ ปลุกใจ ใสร้ายผู้อื่น ยุให้เจ้านายหลงเชื่อ ทดลองเช่นนี้ เพื่ออะไร - ควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน ดูการเกิดปฏิสัมพันธ์

2.4 ผลลัพธ์สำคัญของเรื่องนี้คืออะไร เพราะอะไร

การทดลองนี้สรุปได้ว่าอย่างไร เพราะอะไร

ข้อความนี้ เรื่องราวนี้ สรุปได้ว่าอย่างไร

ลักษณะสำคัญที่สุดวิธีปฏิบัติประชาธิปไตย คืออะไร เพราะอะไร

3) วิเคราะห์เลศนัย มุ่งให้คิดค้นหาสิ่งที่พรางไว้ แฝงเร้นอยู่ มิได้บ่งบอกไว้ตรงๆ แต่มีร่องรอยให้เห็นว่ามีความจริงนั้นซ่อนอยู่ เช่น ให้คิดหาว่า

ข้อความนี้ (ภาพ การ์ตูน โคลง กลอน) กล่าวเป็นนัยถึงใคร เรื่องใด เพราะอะไร

เรื่องนี้ต้องการวิจารณ์ (ตำหนิ ยกย่อง) ใคร เรื่องใด เพราะอะไร

เรื่องนี้แฝงสมมุติฐาน (คติ ความเชื่อ ทฤษฎี) ว่าอย่างไร เพราะอะไร

เรื่องนี้แฝงสมมุติฐาน (คติ ความเชื่อ ทฤษฎี) ว่าอย่างไร เพราะอะไร

2. การสอนคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationships) มุ่งให้ผู้เรียนคิดแบบแยกแยะว่าสิ่งสำเร็จรูประบบ มีองค์ประกอบใดสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันแบบใด สัมพันธ์ตามกันหรือกลับกัน สัมพันธ์กันสูงต่ำเพียงไร มีแนวทางดังนี้

1) วิเคราะห์ชนิดความสัมพันธ์มุ่งให้คิดแบบค้นหาชนิดของความสัมพัทธ์ว่าสัมพันธ์แบบตามกัน กลับกัน ไม่สัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบกับองค์ประกอบ องค์ประกอบกับเรื่องทั้งหมด เช่น มุ่งให้คิดแบบค้นหาความสัมพันธ์
 สิ่งใดสอดคล้อง กลับกัน ไม่สอดคล้องกับเรื่องนี้
 คำกล่าวใดสรุปผิด เพราะอะไร ข้อเท็จจริงใดไม่สมเหตุสมผล เพราะอะไร
 ข้อความในย่อหน้าที่..... เกี่ยวข้องอย่างไรกับข้อความทั้งเรื่อง
 ร้อยละกับเศษส่วน ทศนิยม เหมือนและต่างกันอย่างไรบ้าง

2) วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์ โดยมุ่งให้คิดเพื่อค้นหาขนาด ระดับของความสัมพัทธ์ ได้แก่

สิ่งนี้เกี่ยวข้องมากที่สุด (น้อยที่สุด) กับสิ่งใด
 สองสิ่งใดเกี่ยวข้องมากที่สุด หรือกับท้องเรื่องมากเพียงไร

3) วิเคราะห์ขั้นตอนของความสัมพันธ์ มุ่งให้คิดเพื่อค้นลำดับขั้นของความสัมพัทธ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เป็นเรื่องแปลกใหม่ สิ่งใดเป็น ประุมเหตุ ต้นกำเนิดของปัญหา เรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ สิ่งใดเป็นผลที่ตามมา ผลสุดท้ายของเรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์

4) วิเคราะห์วัตถุประสงค์และวิธีการ มุ่งให้คิดและค้นหาการกระทำ พฤติกรรม พฤติการณ์ มีเป้าหมายอะไร เช่น ให้คิดและค้นหาว่า การกระทำนั้นเพื่อบรรลุผลอะไร – สนับสนุน ขยายความ

5) วิเคราะห์สาเหตุและผลที่เกิดตามมา มุ่งให้คิดแบบแยกแยะให้เห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ซึ่งเป็นยอดปรารถนาประการหนึ่งของการสอนให้คิดเป็น คือ คิดหาสาเหตุและผลได้ดี เช่น ให้คิดและค้นหาว่า

สิ่งใดเป็นผลของ..... (สาเหตุ) สิ่งใดเป็นเหตุของ.....(ผล)
 ตอนใดเป็นสาเหตุที่สอดคล้องกับ.....เป็นผลที่ขัดแย้งกัน
 ข้อความ เหตุการณ์ใดสมเหตุสมผล เป็นตัวอย่างสนับสนุน

6) วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ โดยให้ค้นหาแบบความสัมพันธ์ระหว่าง 2 สิ่งแล้วบอกแบบความสัมพันธ์นั้นหรือเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์คู่อื่นๆ ที่คล้ายๆ กัน ทำนองเดียวกันในรูปอุปมาอุปไมย เช่น

เซนติเมตร : เมตร – เซนติเมตรเป็นส่วนย่อยของเมตร

เซนติเมตร : เมตร คล้ายกับ ลูก : แม่

3. การสอนคิดวิเคราะห์หลักการ (Analysis of Organizational

Principles) มุ่งให้ผู้เรียนคิดอย่างแยกแยะจนจับหลักการได้ว่า สิ่งสำเร็จรูปองค์ประกอบต่างๆ อยู่เป็นระบบอยู่ได้ คือ หลักการอะไร ขั้นตอนการวิเคราะห์หลักการต้องอาศัยการวิเคราะห์ขั้นต้น คือการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์เสียก่อน กล่าวคือ ต้องแยกแยะสิ่งที่สมบูรณ์หรือระบบให้เห็นว่ามีองค์ประกอบสำคัญว่ามีหน้าที่อย่างไร และองค์ประกอบเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับพาดพิง อาศัยสัมพันธ์กันอย่างไร พิจารณาจนรู้ความสัมพันธ์ตลอดจนสามารถลงสรุป จับหัวใจหรือหลักการได้ว่า การที่ทุกส่วนเหล่านั้นสามารถทำงานร่วมกัน เกาะกลุ่มกันค้ำกันจนเป็นระบบอยู่ได้ เพราะหลักการใด ผลที่ได้เป็นการวิเคราะห์หลักการ (principle) ซึ่งเป็นยอดของการคิดแบบวิเคราะห์ การสอนให้คิดแบบวิเคราะห์หลักการเน้นการสอนวิเคราะห์ดังนี้

1) วิเคราะห์โครงสร้าง มุ่งให้ผู้เรียนคิดแบบแยกแยะแล้วค้นหา

โครงสร้างของสิ่งสำเร็จรูปนั้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาใหม่ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ข้อความ การทดลอง ฯลฯ เช่น

การค้นคว้านี้ (ทดลอง เนื้อเรื่องนี้ การพิสูจน์) ดำเนินการแบบใด

นิยามแล้วพิสูจน์ – ตั้งสมมุติฐานแล้วตรวจสอบ

ข้อความนี้ (คำพูด จดหมาย รายงาน) มีลักษณะใด – โฆษณาชวนเชื่อ

เรื่องนี้มีการนำเสนอเช่นไร – ชูให้กลัวแล้วล่อให้หลง

2) การวิเคราะห์หลักการ มุ่งให้ผู้เรียนคิดแบบแยกแยะแล้วค้นหา

ความจริงแท้ของสิ่งนั้น เรื่องราว สิ่งสำเร็จรูปนั้น ได้แก่ การคิดค้นหาหลักการ เช่น

หลักการสำคัญของเรื่องนี้มีว่าอย่างไร – ยึดความเสมอภาค ระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์

เหตุการณ์ครั้งนี้ลุกลามมากขึ้น (สงบ รุนแรง) เนื่องจากอะไร

คำโฆษณา (แถลงการณ์ การกระทำ) ใช้วิธีใดจงใจ – ให้ความหวัง

ปริยานุช สถาวรมณี (2548: 11,161-162) ให้ความหมายของกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง กิจกรรมนักเรียนที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนให้เพิ่มขึ้น ได้แก่ 1) กิจกรรมสร้างผังมโนทัศน์ กิจกรรมการใช้เทคนิคในการตั้งคำถาม กิจกรรมการทัศนศึกษา สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ด้านการจำแนก ด้านการจัดหมวดหมู่ ด้านการสรุป 2) กิจกรรมการทำโครงการ กิจกรรมการสาธิต และกิจกรรมการอภิปราย สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ด้านการจัดหมวดหมู่ ด้านการสรุป ด้านการประยุกต์ และด้านการคาดการณ์ และ 3) กิจกรรมการระดมสมอง กิจกรรมการโต้แย้ง กิจกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนและธรรมชาติ และกิจกรรมการพยากรณ์ สามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ด้านการสรุป ด้านการประยุกต์ และด้านการคาดการณ์

กระทรวงศึกษาธิการ.(2549: 5) ได้กำหนดให้โรงเรียนนำกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีเกิดการคิดวิเคราะห์ กระบวนการเรียนการสอนมี 2 ลักษณะ คือ

1. กระบวนการเรียนการสอนทั่วไป (Generic Learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้กับทุกกลุ่มสาระ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการสืบเสาะ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการเสริมสร้างค่านิยม กระบวนการวิจัย กระบวนการเชิงเหตุผล กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น

2. กระบวนการเรียนการสอนเฉพาะ (Specific Learning) เป็นกระบวนการตามธรรมชาติของศาสตร์ซึ่งจะใช้ในการเรียนการสอนเฉพาะของกลุ่มสาระการเรียนรู้ นั้น เช่น

2.1 กลุ่มภาษา (ไทย, อังกฤษ) เน้นกระบวนการสื่อความหรือทักษะทางภาษาหรือกระบวนการทางภาษา กระบวนการอ่าน กระบวนการฟัง กระบวนการพูด กระบวนการเขียน กระบวนการดูหรือพินิจ (Viewing) กระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงตรรกะ ฯลฯ

2.2 กลุ่มคณิตศาสตร์ เน้นกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ทักษะการคิดคำนวณ กระบวนการเชิงเหตุผล กระบวนการคิดวิเคราะห์ในเชิงตรรกะ

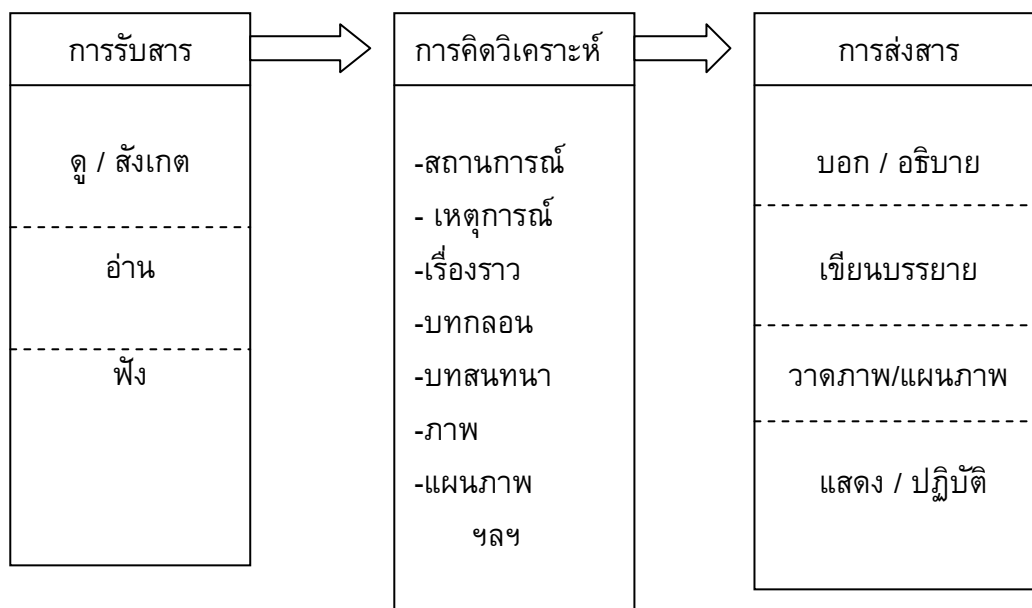
2.3 กลุ่มวิทยาศาสตร์ เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะ กระบวนการฝึกปฏิบัติทางเทคโนโลยี กระบวนการทดลอง ฯลฯ

2.4 กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เน้นกระบวนการขัดเกลาทางสังคม กระบวนการสืบสวน/สอบสวน กระบวนการสืบค้น กระบวนการทางจริยธรรม กระบวนการพัฒนาค่านิยม กระบวนการการประชาธิปไตย วิธีการทางประวัติศาสตร์ กระบวนการทางภูมิศาสตร์ กระบวนการการคิดวิเคราะห์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการเชิงระบบ ฯลฯ

2.5 กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา เน้นทักษะชีวิต ทักษะทางสุขภาพ กระบวนการฝึกปฏิบัติทางพลศึกษา กระบวนการคิดวิเคราะห์ ฯลฯ

2.6 กลุ่มศิลปะ เน้นกระบวนการฝึกปฏิบัติทางทัศนศิลป์ กระบวนการฝึกปฏิบัติทางดนตรี (ไทยสากล) และกลุ่มการงานอาชีพและเทคโนโลยี เน้นกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหา การออกแบบเทคโนโลยี กระบวนการฝึกปฏิบัติทางเทคโนโลยี ฯลฯ

กระทรวงศึกษาธิการ (2549: 41) ได้กำหนดให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนการสอนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการวิเคราะห์ จะต้องผ่านกระบวนการสื่อสาร คือ การรับสารและการส่งสาร ดังภาพประกอบที่ 6

กระบวนการสื่อสารในการคิดวิเคราะห์

ภาพประกอบ 6 แสดงหลักการของการคิดวิเคราะห์

ที่มา: กระทรวงศึกษาธิการ (2549: 41) เอกสารแนวทางการ
ดำเนินการปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน”

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน ครูสามารถนำเหตุการณ์เรื่องราว บทกลอน บทเพลง ภาพเหตุการณ์ ฯลฯ มาให้นักเรียนดู / อ่าน / ฟัง และให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์โดยครูบอกเป็นคำสั่งหรือคำถาม ขึ้นอยู่กับลักษณะของเหตุการณ์ แล้วให้นักเรียนตอบ โดยการเขียน / อธิบาย / วาดภาพ

การใช้คำถามตามหลักการการคิดวิเคราะห์

1. การใช้คำถามฝึกการคิดวิเคราะห์

เมื่อครูหาสถานการณ์ต่างๆ ได้แล้ว ครูใช้คำถามหรือคำสั่งกระตุ้นให้ผู้เรียนคิด ขึ้นอยู่กับว่า คำถามนั้น จะถามผู้เรียนในลักษณะใด เช่น

ถามจำแนกแยกแยะ / เปรียบเทียบ ข้อมูลในสถานการณ์

- ข้อมูลใดบ้างเป็นพวกเดียวกัน
- ข้อมูลใดแตกต่างจากพวก / ไม่เข้าพวก
- ข้อมูลแบ่งออกเป็นกี่กลุ่ม / กี่พวก
- ข้อมูลนี้ดีกว่า / คุณภาพสูงกว่า / มีประโยชน์กว่า / อย่างไร (เปรียบเทียบ)

ฯลฯ

ถามหาความสัมพันธ์ข้อมูลในสถานการณ์

- จงระบุสาเหตุของสถานการณ์ (ระบุสาเหตุ)
- ผลที่ตามมาหลังสถานการณ์นี้จบลง (ระบุผล)
- อะไรจะปรากฏ หลังสถานการณ์จบลง (ระบุผล)
- ข้อมูลใดในสถานการณ์มีความสัมพันธ์กัน / สัมพันธ์อย่างไรบ้าง

(ความสัมพันธ์)

- สถานการณ์นี้มีวัตถุประสงค์อะไร / เป้าหมายอะไร / ทำเพื่ออะไร (ระบุสาเหตุของสถานการณ์)

- ในสถานการณ์มีตอนใดเป็นเหตุ / ตอนใดเป็นผล (ระบุ)
- ผลการทดลอง / สาธิต เป็นอย่างไร (ระบุผลที่ตามมา)

ฯลฯ

ถามหาจุดเด่น จุดด้อย ความสำคัญ หลักการ (การวิพากษ์วิจารณ์)

- อะไรคือหัวใจเรื่องราว / สถานการณ์ (ระบุความสำคัญ)
- จุดสำคัญของเรื่องราว / สถานการณ์อยู่ที่ไหน (ระบุความสำคัญ)
- ที่มีผู้สนใจเรื่องราว สถานการณ์นี้เป็นพิเศษ เพราะเหตุใด (ถามหลักการ)
- เรื่องราว / สถานการณ์นี้ มีลักษณะอย่างไร (ถามหลักการ)
- ภาพนี้มีจุดเด่น จุดด้อยอะไรบ้าง (การวิพากษ์วิจารณ์)
- เหตุการณ์นี้เน้นเรื่องใด จงแสดงด้วยภาพ (วาดภาพ แสดงความสำคัญของ

เรื่อง)

- เหตุการณ์นี้เน้นเรื่องใด จงแสดงด้วยภาพ (วาดภาพ แสดงความสำคัญของ

เรื่อง)

- บทสนทนาให้ข้อคิดที่เด่นในเรื่องใด (ระบุจุดเด่น จุดด้อย/ ความสำคัญ)
- เรื่องราวขาดข้อมูลใดที่ทำให้เรื่องขาดความชัดเจน (ระบุจุดด้อย)
- เหตุการณ์ / เรื่องราวนี้ยึดอะไรเป็นหลัก (ถามหลักการ / ความสำคัญ)
- อะไรคือปัญหาของเหตุการณ์ / สถานการณ์ (ระบุปัญหา)

ฯลฯ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549: ค) ได้สังเคราะห์แนวคิด และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ พบว่า

1. แนวคิด/ทฤษฎีที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในการจัดการเรียนการสอนที่นิยมใช้ในวงการศึกษาระหว่างปี 2535-2548 มี 5 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองโดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีพหุปัญญา ทฤษฎีการเรียนรู้ของการเเย และทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2. ตัวอย่างวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์แยกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ข้างต้น มี 30 วิธี ดังภาพประกอบที่ 7

แนวคิด/ทฤษฎี	วิธีการเรียนรู้
ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน (Constructionism)	การสอนแบบผังมโนมิติรูปตัววี (วิทยาศาสตร์) การสอนโดยใช้เทคนิคแผนที่ความคิด(วิทยาศาสตร์) การสอนโดยใช้สถานการณ์จำลอง (คณิตศาสตร์) การสอนโดยใช้กระบวนการสื่อสาร(คณิตศาสตร์) การสอนแบบโครงงาน (การงานอาชีพและเทคโนโลยี สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ) การสอนการเขียนแบบเน้นกระบวนการ (ภาษาต่างประเทศ)
ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)	การสอนแบบ 4 MAT (วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์) การสอนแบบวัฏจักรการเรียนรู้ (วิทยาศาสตร์) การสอนแบบซิปปา (ภาษาต่างประเทศ ภาษาไทย สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม)
ทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences)	การสอนแบบกระบวนการสังเกต (ศิลปะ) การสอนแบบแก้ปัญหา (การงานอาชีพและเทคโนโลยี) การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการ (การงานอาชีพและเทคโนโลยี) การสอนด้วยกลวิธีตั้งคำถามตนเอง (ภาษาต่างประเทศ) การสอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (ภาษาไทย) การสอนแบบเทคนิคหวนความคิดหกใบ (ศิลปะ) การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน(สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม)

แนวคิด/ทฤษฎี	วิธีการจัดการเรียนรู้
ทฤษฎีการเรียนรู้ของกานเย (Gagne Theory)	การสอนโดยใช้สิ่งช่วยจัดมโนคติล่วงหน้า (วิทยาศาสตร์) การสอนโดยใช้วิธีสืบเสาะหาความรู้ (วิทยาศาสตร์) การสอนแบบเอ็กซ์พลลิซิท (คณิตศาสตร์ สุขศึกษาและพลศึกษา) การสอนเพื่อการสื่อสาร (ภาษาต่างประเทศ) การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (ภาษาไทย) การสอนแบบ OK 5 R (ภาษาไทย) การสอนแบบทักษะการคิดเชิงมโนทัศน์ (สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม)
ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Theory Cooperative or Collaborative Learning)	การสอนแบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) (สุขศึกษาและพลศึกษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม) การสอนแบบร่วมมือต่อแบบจิ๊กซอว์ (สุขศึกษาและพลศึกษา) การสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่ม (การงานอาชีพและเทคโนโลยี) การสอนแบบร่วมมือ (การงานอาชีพและเทคโนโลยี) การสอนแบบร่วมมือ Co-op-Co-op (ภาษาไทย) การสอนแบบร่วมมือตามวิธีสืบเสาะหาความรู้ (ภาษาต่างประเทศ) การสอนแบบเทคนิคกระบวนการกลุ่ม (ศิลปะ)

วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์

ภาพประกอบ 7 วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549: ค)

และให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ตัวอย่างการทดลองใช้แผนการสอนที่เน้นวิธีสอนให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์มีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิด

การสงสัยใฝ่รู้ รู้จักวิเคราะห์ ค้นคว้าด้วยตนเอง และสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สร้างความรู้ด้วยตนเอง สร้างสรรค์ผลงานตามความสนใจ ตลอดจนสามารถคิดในระดับสูงได้ เมื่อเรียนจบช่วงชั้นที่ 4 ได้ตามที่หลักสูตรกำหนด

2. ควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ร่วมกันอภิปราย แสดงข้อคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และสามารถตัดสินใจแก้ปัญหา รวมทั้งการใช้วิธีสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับวัย และระดับของผู้เรียนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ และการพัฒนาทักษะการคิดในระดับที่สูงขึ้น

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาแบบวัดและประเมินผลทั้งระดับชาติและระดับชั้นเรียนที่สะท้อนให้เห็นทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน เพื่อผลักดันให้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการสอนของครูอย่างจริงจัง

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ พอสรุปได้ว่า ผู้สอนจะต้องให้สิ่งสำเร็จรูปแก่ผู้เรียน เช่น เรื่องราว เหตุการณ์ ปัญหา การใช้คำถามหรือคำสั่งของครู การทดลองแล้วให้ฝึกคิดวิเคราะห์ โดยนำวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับแนวคิด/ทฤษฎีที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและสอดคล้องตามตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ เป็นมาตรฐานการศึกษาของทุกกลุ่มสาระและของโรงเรียน รวมทั้งการใช้วิธีสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ และการพัฒนาทักษะการคิดในระดับที่สูงขึ้น

2.2.7 กิจกรรมและการดำเนินการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ปีการศึกษา 2549 มีรายละเอียดดังภาพประกอบที่ 8

ยุทธศาสตร์/ กลยุทธ์ระดับองค์กร	วัตถุประสงค์กลยุทธ์	กลยุทธ์ระดับแผนงาน	
		โครงการ	กิจกรรม
1. จัดระบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ	1. เพื่อให้โรงเรียนจัดระบบการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน 2. เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ	1.โครงการส่งเสริมผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ	1. กิจกรรมส่งเสริมทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ 2.กิจกรรมพัฒนาบุคลากร 3.กิจกรรมศึกษานอกสถานที่ 4.กิจกรรมโครงงานคณิตศาสตร์,วิทยาศาสตร์ 5.กิจกรรมอ่านคิดคณิตศาสตร์ กิจกรรมนิทรรศการทางวิชาการ 6.กิจกรรมประกวดโครงงาน
ยุทธศาสตร์/ กลยุทธ์ระดับองค์กร	วัตถุประสงค์กลยุทธ์	กลยุทธ์ระดับแผนงาน	
		โครงการ	กิจกรรม
			7.กิจกรรมพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ 8.กิจกรรมประกวดสื่อการเรียนวิชาสุขศึกษา 9. กิจกรรมสัมมนาจัดทำหลักสูตรและจัดการสอนแบบบูรณาการ

กิจกรรมและการดำเนินการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

ภาพประกอบ 8 กิจกรรมและการดำเนินการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน

มัธยมวัดดุสิตาราม ปีการศึกษา 2549

ที่มา : ข้อมูลแผนปฏิบัติการโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ปีการศึกษา 2549

จากการศึกษาเอกสารของโรงเรียนเกี่ยวกับกิจกรรมและการดำเนินการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ปีการศึกษา 2549 พบว่า โรงเรียนมีแผนงาน แผนปฏิบัติการ โครงการและกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนของโรงเรียน กลุ่มงานบริหารวิชาการ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ

3. การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

3.1 ความหมายของการบริหารจัดการ

พณีส หันนาคินทร์ (2513: 1) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้อำนาจที่มีอยู่จัดการดำเนินงานของสถาบันนั้นให้ดำเนินไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

กิตติมา ปรีดีติลล (2532: 4) ให้ความหมายว่า การบริหารหมายถึง ความพยายามที่จะใช้ทรัพยากรให้มีประโยชน์มากที่สุด และบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

วิจิตร ศรีสอาน (2538: 6) ได้สรุปสาระสำคัญของการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นกิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมมือกันทำกิจการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยการใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

วิโรจน์ สารรัตนะ (2545: 11) ได้สรุปไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การโดยอาศัยหน้าที่หลักทางการบริหารอย่างน้อย 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบที่จะให้มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เซอร์จิโอแวนนี (Sergiovani, 1985, P. 5 อ้างอิงจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2532: 8) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า เป็นกระบวนการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นๆ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

จากความหมายของการบริหารที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหาร คือ การดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม และใช้ทรัพยากรร่วมกัน

สำหรับการจัดการ มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ธงชัย สันติวงษ์ (2530: 3) กล่าวว่า ในบรรดางานทุกอย่างหรือกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ที่ดำเนินอยู่นั้นไม่มีสิ่งใดสำคัญ กว่าการบริหารหรือการจัดการ (Management) ทั้งนี้ เพราะงานทางด้านการบริหารหรือการจัดการนี้จะเป็นงานสำคัญต่อการอำนวยความสะดวกให้มนุษย์ทำงานได้โดยมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล (Effective and Efficiency) มากกว่าแต่ก่อน

โบวีและคนอื่นๆ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์; และคนอื่นๆ 2539: 11) อ้างอิงจาก Bovee and other. 1993) กล่าวว่า การจัดการ หมายถึง กระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ โดยการวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Control) มนุษย์สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การเงิน ทรัพยากรข้อมูลขององค์การ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บุญทัน ดอกไธสง (2540: 1) ได้ให้ความหมาย การจัดการ (Management) ไว้ว่า หมายถึง การจัดการการบริหาร และการควบคุมนำมาเกี่ยวกับฐานะ ทำให้เสร็จ หรือองค์การแสดง การจัดการทำการบริหาร หรือองค์การที่ทำหน้าที่นำและควบคุมธุรกิจ

วชิระ วิเศษชาติ (2546: 18) ได้สรุปไว้ว่า การจัดการมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ

1. การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน
2. การจัดการต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์
3. การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล

จากความหมายของการจัดการข้างต้น พอสรุปได้ว่า การจัดการ เป็นกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ โดยการวางแผน (Planning) การจัดการ (Organization) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Control) โดยมีคน เงิน และวัสดุอุปกรณ์เป็นอาศัยปัจจัยพื้นฐาน และดำเนินงานของกลุ่มบุคคล

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การบริหารจัดการเป็นกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การ โดยการวางแผน (Planning) การจัดการ (Organizing) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Control) มีทรัพยากรได้แก่ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์เป็นปัจจัยพื้นฐาน เพื่อการอำนวยให้กลุ่มบุคคลทำงานได้โดยมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

สำหรับการบริหารการศึกษานักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมาย "การบริหารการศึกษา" ไว้ ดังนี้

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2525: 4) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือดำเนินการเพื่อพัฒนาสังคมของสังคมในทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิภาพ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้ค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคมโดยกระบวนการต่างๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากรตลอดจนเทคนิควิธีอย่างเหมาะสม

กิตติมา ปรีดีติลล (2529: 3) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามที่จะจัดดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา ได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู วัสดุ อุปกรณ์ ตำรา และอาคารสถานที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ความพยายามที่จะจัดดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการศึกษา โดยให้มีผลผลิต คือผู้เรียนที่มีคุณภาพในที่สุด

สุชาติ จำรูญศิริ (2544: 12) ได้สรุปความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า หมายถึง ความพยายามในการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการศึกษาโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ พัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่ดี พึ่งปรารถนาของสังคมที่ตนดำเนินชีวิตอยู่

ประยงค์ บุญคำมี (2544: 13) ได้สรุปความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า หมายถึง การทำงานตามขอบข่าย หน้าที่ที่ทำตามวิธีการอย่างหลักการวิธีการ และกระบวนการบริหารต่างๆ ที่นำมาใช้เพื่อพัฒนาผู้สอน ผู้เรียน บุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่าย ให้มีความเจริญเติบโตในทุกๆ ด้านโดยมีความมุ่งหวังเพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าต่อสังคม

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา พอสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมต่างๆ โดยกลุ่มบุคคลร่วมมือกันดำเนินการโดยนำทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เกิดการพัฒนาการที่ดีขึ้นในทุกๆ ด้าน ตามวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปการบริหารจัดการที่เกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา เป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร โดยการวางแผน (Planning) การจัดการ (Organization) การชักนำ (Leading) และการควบคุม (Control) มีทรัพยากร ได้แก่ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์เป็นปัจจัยพื้นฐานเพื่อการอำนวยความสะดวกและจัดการศึกษาของโรงเรียนตามกรอบของขอบข่าย ภารกิจและหน้าที่บรรลุสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ คือ นักเรียนที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 แนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ

3.2.1 ปัจจัยทางการบริหาร

ในการบริหารจัดการศึกษามีปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา ได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู วัสดุอุปกรณ์ ตำรา และอาคารสถานที่ตามขอบข่ายและภารกิจของโรงเรียน มี 4 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 7) ดังนี้

1. คน (Man) เป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในปัจจัยทั้งหมด เพราะคนจะเป็นตัวจักรที่สำคัญที่จะทำให้กระบวนการบริหารงานและโครงการดำเนินไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ ซึ่งคนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะงาน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายและสามารถทำงานสอดคล้องประสานกันดีเป็นนอย่างดี

2. เงิน (Money) การบริหารงานจะต้องมีเงินเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสนับสนุนให้แผนงานและโครงการ ดำเนินไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ แผนงานโครงการใดไม่มีเงิน ไม่รู้งบประมาณว่าจะได้เท่าไร จะได้มาจากไหน จำนวนมากน้อยเพียงใด และได้มาเมื่อไรก็จะทำให้การบริหารแผนงานและโครงการสำเร็จได้ยาก

3. วัสดุอุปกรณ์ (Materials) เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการทำงาน ซึ่งจะต้องมีครบและใช้การได้ตามความต้องการ และจะต้องเป็นอุปกรณ์ใช้งานสะดวก มีคุณภาพ และทันสมัย เพื่อจะอำนวยความสะดวกให้กระบวนการบริหารงาน/โครงการสำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. การจัดการ (Management) หมายถึง วิธีการดำเนินงาน เช่น การจัดคน รับผิดชอบแบ่งงานขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติงาน การบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนงาน/โครงการ ไม่ว่าแผนงาน/โครงการ งบประมาณและอุปกรณ์จะมีคุณภาพทันสมัยเพียงใดก็ตามหากการจัดการไม่ดีย่อมก่อให้เกิดความล้มเหลว

จากการศึกษาหลักการแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ในการบริหารจัดการในโรงเรียนจะต้องใช้ทั้งกระบวนการและปัจจัยทางการบริหารจึงจะบรรลุผล ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียน

3.2.2 หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน SBM (School – Based Management)

นักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนหรือใช้โรงเรียนเป็นฐานไว้ ดังนี้

อุทัย บุญประเสริฐ.(2543: 154-156) ได้เสนอหลักในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนหรือใช้โรงเรียนเป็นฐาน โดยยึดหลัก 5 ประการ ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาจากกระทรวง และส่วนกลางไปยังสถานศึกษาให้มากที่สุด โดยมีความเชื่อว่า โรงเรียนเป็นหน่วยสำคัญที่สุดในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาของเด็ก

2. หลักการมีส่วนร่วม (Participation or Collaboration or Involvement) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษาทั้งครู ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตัวแทนศิษย์เก่า และตัวแทนนักเรียน การที่บุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบในการจัดการศึกษามากขึ้น

3. หลักการคืนอำนาจจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) ในอดีตที่ผ่านมาผู้ปกครองและประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อยมาก ส่วนใหญ่ผู้ปกครองที่มีฐานะดีจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านเงิน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ยังไม่มีปรากฏบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการโรงเรียนในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมเป็นเพียงคณะกรรมการที่ปรึกษา โดยมีวัดหรือองค์กรในท้องถิ่น และกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้ดำเนินการมาตามลำดับ ต่อมาเมื่อประชากรเพิ่มขึ้น ความเจริญก้าวหน้าด้านต่างๆ รุดหน้าอย่างรวดเร็ว

ทำให้การจัดการศึกษาจากส่วนกลาง คือ กระทรวงศึกษาธิการเริ่มมีข้อจำกัด เกิดความล่าช้า และไม่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน และชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดเอกภาพ และมาตรฐานทางการศึกษา จึงต้องมีการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ท้องถิ่นและประชาชน ดำเนินงานเอง

4. หลักการบริหารตนเอง (Self - managing) โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการรับนโยบายและเป้าหมายจากส่วนกลาง มาจัดระบบบริหารด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะดำเนินการได้หลากหลายวิธีการ ตามความพร้อมและสถานการณ์ของโรงเรียน ผลที่ได้น่าจะ มีผลประสิทธิภาพสูงกว่าเดิมที่ถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง ทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. หลักการตรวจสอบและถ่วงดุล (Check and Balance) การกำหนดนโยบาย และควบคุมมาตรฐาน ในการบริหารและจัดการของโรงเรียน มีองค์กรอิสระ ทำหน้าที่ตรวจสอบ คุณภาพ เพื่อให้มีคุณภาพ และมาตรฐานเป็นไปตามที่กำหนด และเป็นไปตามนโยบายของชาติ

จากการศึกษาหลักการแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า โรงเรียนมีการบริหาร โรงเรียนโดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน มีหลักสำคัญ 5 ประการ คือ 1) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) 2) หลักการมีส่วนร่วม

(Participation or Collaboration or Involvement) 3) หลักการคืนอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชน (Return Power to People) 4) หลักการบริหารตนเอง (Self - managing) 5) หลักการตรวจสอบ และถ่วงดุล (Check and Balance)

3.3 การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน

การที่สถานศึกษาให้การสนับสนุนครูผู้สอน ในการพัฒนากระบวนการคิดให้กับ ผู้เรียนอยู่ในระดับมาก อาจจะเนื่องมา ปัจจุบันผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกระดับ ได้กล่าวถึง และให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียน ให้มีความสามารถในการคิด โดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ เป็นอย่างมาก ผู้บริหารสถานศึกษาต่างเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงให้การกระตุ้น และสนับสนุน ให้ครูผู้สอน ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการส่งเสริมการคิดให้กับนักเรียนให้มากขึ้น (กลุ่มนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1.2548: 60) เพื่อให้ให้นักเรียนคิดเป็น คิดดี มีผลการประเมินด้านการคิดสูงขึ้น สามารถนำทักษะการคิดไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้ นักวิชาการและหน่วยงานได้กำหนดแนวทางดำเนินการบริหารจัดการที่ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดวิเคราะห์ไว้ ดังนี้

ทิตนา แคมมณี (2547: 20) ได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมการคิด ของผู้เรียนในโรงเรียนไว้ดังนี้

การเตรียมการ

1. จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับ ความสามารถการคิด

2. พัฒนาครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้เกิดความตระหนัก มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการคิด แนวทางการส่งเสริม และพัฒนาการคิด และการวัดผลประเมินผลความสามารถในการคิด

3. จัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริม และพัฒนาความสามารถด้านการคิดของผู้เรียน เช่น คณะกรรมการปฏิบัติการเรียนรู้.. สุนัขคิด

4. ร่วมกันจัดเตรียมสื่อ/นวัตกรรม เครื่องมือสำหรับการวัด และประเมินผลความสามารถในการคิด

5. จัดทำแผนปฏิบัติการ “การส่งเสริมและพัฒนาความสามารถการคิด” ของสถานศึกษา ทั้งการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด

การดำเนินการ

1. ประชุมชี้แจงครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เกี่ยวกับแผนปฏิบัติการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถการคิด และมอบหมาย แต่งตั้งบุคลากรในการดำเนินการส่งเสริมการคิด

2. บุคลากรแต่ละฝ่ายดำเนินการตามภารกิจ และบทบาทหน้าที่ที่กำหนด ดังนี้

1) จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถการคิด โดยผนวกเป็น วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา

2) จัดการเรียนรู้ตามแนวการปฏิบัติการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์

3) จัดบรรยากาศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อ/ส่งเสริมการพัฒนาความสามารถการคิดของผู้เรียน เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการคิดร่วมกับท้องถิ่น โดยให้ผู้เรียน คิดวางแผน และดำเนินการเอง จัดให้มีแหล่งศึกษาค้นคว้า แหล่งการเรียนรู้ที่ทำหาย/ยั่วให้เกิดการคิด จัดให้มีเกม/กิจกรรมต่างๆ ที่พัฒนาการคิดจัดให้มีการแข่งขันตอบปัญหา จัดประกวดผลงานที่เกิดจากการคิด ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ประกวดคำขวัญส่งเสริมการคิด และทำป้ายปิดประกาศในบริเวณโรงเรียน การจัดทำโครงการต่างๆ ที่ส่งเสริมการคิด ฯลฯ

4) จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยอาจจะเป็นชมรม จัดกลุ่มสนใจ จัดกิจกรรมสร้างเครือข่ายนักคิด ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์/ผลงานการคิด กิจกรรมแนะแนวพัฒนาการคิด กิจกรรมส่งเสริมศักยภาพผู้มีความสามารถพิเศษ กิจกรรมการเรียนรู้แบบพหุปัญญา ฯลฯ

5) จัดให้มีการนิเทศภายใน ที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาความสามารถทางการคิดให้กับผู้เรียน

6) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้ยั่งยืนทั้งระบบ

มีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่พัฒนาความสามารถการคิดให้กับผู้เรียน

3. ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ

อย่างต่อเนื่อง

4. นำผลการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินมาปรับปรุง และพัฒนาการส่งเสริมการคิดให้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

5. สรุป และรายงานผลต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2550: 38)

จึงได้กำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการ ตามบริบทของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา โดยอยู่ภายใต้กรอบกลยุทธ์และกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายการพัฒนาในทิศทางเดียวกันเกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

1. โรงเรียนที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์มีการบริหารจัดการโรงเรียนส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ใน 9 ด้าน ได้แก่ 1) จัดให้มีจิตสภาวแวดล้อม บรรยากาศทางกายภาพห้องเรียน 2) สนับสนุนทรัพยากร จัดปัจจัยเอื้อต่อการคิดของครู/นักเรียน 3) ประสานเครือข่ายชุมชน 4) สร้างครูแกนนำการคิด 5) พัฒนาบุคลากร 6) การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล 7) จัดหลักสูตรสถานศึกษามุ่งเน้นพัฒนาการคิด ในรายวิชา/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน/หน่วยการเรียนรู้ 8) กำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์เน้นการพัฒนาการคิด และ 9) ด้านการให้อิสระแก่ครูในการสอนคิด

2. ลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีองค์ความรู้เรื่องการคิด มุ่งมั่นพัฒนาการคิด มีวิสัยทัศน์การคิด เป็นแบบอย่างนักคิด มีเมตตา มีความยุติธรรม มีการทำงานเป็นระบบ

3. ความสามารถครู เป็นความรู้ความสามารถของครูหรือคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวครูด้านการคิดวิเคราะห์ ซึ่งอำนวยการให้ครูสามารถดำเนินการสอนคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถครูด้านการคิดวิเคราะห์ครู มีองค์ประกอบสำคัญ คือ มีองค์ความรู้ทักษะการคิด จิตวิทยา การใช้แรงเสริมทางบวก กระตุ้นให้นักเรียนคิด สามารถจัดการเรียนรู้เน้นการคิด ใช้แหล่งการเรียนรู้เน้นการคิดเหมาะสม จัดบรรยากาศส่งเสริมการคิด การใช้คำถาม กระตุ้นการคิดนักเรียน มีเทคนิคการสอนชัดเจนเหมาะสมกับสถานการณ์และนักเรียน การจัดการห้องเรียน ออกแบบการสอนและให้อิสระในการคิดแก่นักเรียน

4. ลักษณะนิสัยครู เป็นคุณสมบัติของครูด้านคุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ ความคิดและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน ได้แก่ ใจเย็น มีอารมณ์ขัน ใฝ่หาความรู้ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น อดทน อดกลั้น ไม่สกิดกันความคิดนักเรียน เป็นแบบอย่างของผู้ที่คิดอย่างเป็นระบบ มีความเมตตา รักและเอาใจใส่นักเรียนทั่วถึง มีความรู้ด้านจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก คิดทางบวก รักความก้าวหน้า พัฒนาตนเอง เชื่อว่า

เด็กทุกคนเรียนรู้ได้ มีนิสัยการคิด คิดเป็นระบบ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และชอบปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำกรอบแนวคิดของสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2550: 38) มาศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ซึ่งกำหนดเป้าหมายให้โรงเรียนเน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่มีการบริหารจัดการ ใน 9 ด้าน ได้แก่ 1) จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศ 2) สนับสนุนทรัพยากร จัดปัจจัยเอื้อต่อการคิดของครู/นักเรียน 3) ประสานเครือข่ายชุมชน 4) สร้างครูแกนนำการคิด 5) พัฒนาบุคลากร 6) การนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล 7) มุ่งเน้นพัฒนาการคิด ในรายวิชา / กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน / หน่วยการเรียนรู้ 8) กำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์เน้นการพัฒนาการคิด และ 9) ด้านการให้อิสระแก่ครูในการสอนคิด และผู้วิจัยได้เลือกมากำหนดเป็นตัวแปรที่ศึกษาในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใน 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) กำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์เน้นการพัฒนาการคิด 2) จัดหลักสูตรสถานศึกษา 3) พัฒนาบุคลากร 4) จัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศทางกายภาพห้องเรียน 5) สนับสนุนทรัพยากร 6) การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.3.1 การกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด

3.3.1.1 ความหมายของนโยบาย

นโยบาย คือ กรอบสำคัญของการบริหารและการดำเนินการ หน่วยงานหรือองค์กรไม่ว่าจะเป็นระดับชาติหรือท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน ต่างก็มีความจำเป็นที่จะใช้นโยบายเป็นกรอบปฏิบัติสำหรับการวางแผน การตัดสินใจและการดำเนินงานต่างๆ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2545: 13) เป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่คาดหวังให้สมาชิกในองค์กรปฏิบัติ ตามจุดมุ่งหมายขององค์กร มิได้เป็นสิ่งบังคับให้ต้องทำอย่างชัดเจน แต่ที่สำคัญไว้ด้วยโดยทั่วไปมักแสดงการกระทำที่พึงปรารถนา (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2545: 39) “นโยบาย” (Policy) มี 2 ประการ คือประการแรก นโยบาย หมายถึง แนวทางที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้เป็นทิศทางสำหรับตัดสินใจและประการที่สอง นโยบาย หมายถึงแนวทางหรือการตัดสินใจของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เพื่อเป็นกรอบสำหรับการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น นโยบายการศึกษา นโยบายเศรษฐกิจ นโยบายการเงิน เป็นต้น (สมคิด พรหมจักษ์ (2546: 1) นโยบายมีขั้นตอนหรือกระบวนการของการจัดทำนโยบาย ประกอบด้วย การระบุปัญหาหรือความต้องการ การกำหนดทางเลือกของนโยบาย การจัดเค้าโครงหรือข้อเสนอทางเลือกของนโยบาย และการประกาศใช้นโยบาย โดยมุ่งเน้นที่กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งนโยบายที่ดี และมีความเหมาะสม ผลผลิตที่ได้จากการกำหนดนโยบายก็คือตัวนโยบายที่ดี และเป็นผลผลิตที่เกิดจากกระบวนการพัฒนาที่มีจุดเริ่มต้น และจุดสิ้นสุดในลักษณะของวงจรชีวิต (life cycle) (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545: 39,47)

จากการศึกษาความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า นโยบาย หมายถึงเป็นแนวทางการปฏิบัติงานที่คาดหวังให้สมาชิกในองค์กรปฏิบัติ ตามจุดมุ่งหมายขององค์กรเพื่อให้เป็นทิศทางสำหรับตัดสินใจ และเพื่อเป็นกรอบสำหรับการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.3.1.2 ความสำคัญของนโยบาย

นโยบายเปรียบเทียบกับนโยบายไว้เป็นเสมือนเข็มทิศและหางเสือ ทั้งสองอย่างมีความสำคัญต่อการเดินเรือฉันใด นโยบายก็สำคัญต่อการบริหารและการดำเนินงานฉันนั้น นโยบายมีความสำคัญต่อการบริหารช่วยให้ผู้บริหารทราบว่าทำอะไร อย่างไร ช่วยให้อุทิศเวลาทุกระดับชั้นในองค์กร หรือหน่วยงานได้เข้าใจถึงภารกิจของหน่วยงานต้นสังกัด ก่อให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงานส่งเสริมการใช้อำนาจของผู้บริหารให้เป็นไปโดยถูกต้อง มีเหตุผล และมีความยุติธรรม และช่วยให้เกิดการพัฒนาการทางการบริหาร สำหรับนโยบายในฐานะที่ใช้เป็นกรอบในการดำเนินงานขององค์กร 4 ประการ คือ 1) เป็นกรอบในการพัฒนาหน่วยงาน สังคม และประเทศชาติ 2) เป็นกรอบในการวางแผน ในการจัดวางแผนไม่ว่าเป็นแผนระยะสั้นหรือแผนระยะยาวไม่ว่าจะเป็นแผนเศรษฐกิจและสังคม หรือแผนพัฒนาการศึกษาไม่ว่าจะเป็นแผนของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน สิ่งที่ต้องกำหนดขึ้นก่อน เป็นพื้นฐาน คือ วัตถุประสงค์ และนโยบาย 3) เป็นกรอบในการตัดสินใจ นโยบายที่ดีย่อมเป็นกรอบในการตัดสินใจทำให้การตัดสินใจถูกทิศทางรวดเร็ว ประหยัดเวลา 4) เป็นกรอบสำหรับการควบคุมและติดตามการปฏิบัติงาน เป็นเครื่องควบคุมให้การปฏิบัติงาน การควบคุมถูกทิศทาง (สมคิด พรหมจักษ์ (2546: 2) และนโยบายมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการบริหารองค์กร 3 ประการ คือ 1) นโยบายกับการบริหารองค์กรเกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กรในฐานะ คือ เป็นแม่บทของการบริหาร กล่าวคือนโยบายมีลักษณะเป็นข้อความทั่วไปที่แสดงเจตนารมณ์ของผู้มีอำนาจหรือผู้บริหารในการกำหนดนโยบาย เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนา ซึ่งนโยบายจะถูกกำหนดขึ้นในการจัดทำแผนพัฒนาแต่ละฉบับ เป็นกรอบหรือแม่บทของแนวปฏิบัติและเป็นระเบียบกฎเกณฑ์ขององค์กร และเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปเป็นขั้นตอนต่อเนื่อง 2) นโยบายกับแผนกลยุทธ์ขององค์กร แผนกลยุทธ์เป็นแผนระยะยาวที่องค์กรมุ่งดำเนินการกิจในเชิงรุก โดยเน้นความสำคัญของการนำผลจากการประเมินสภาพแวดล้อม มากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ นโยบาย เป้าหมาย และมาตรการการดำเนินการกิจขององค์กร 3) แผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการขององค์กร แผนพัฒนาขององค์กรเป็นแผนระยะกลาง ที่แสดงเจตจำนงและทิศทางในการดำเนินงานตามกรอบภารกิจในด้านการพัฒนาทั้งภายในและภายนอกองค์กร องค์ประกอบสำคัญของแผนพัฒนา คือ วัตถุประสงค์ นโยบาย มาตรการ เป้าหมาย และค่าใช้จ่ายเพื่อการพัฒนา ส่วนแผนปฏิบัติการเป็นแผนระยะสั้นที่แสดงรายละเอียดของการปฏิบัติตามกรอบของแผนพัฒนาขององค์กร (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545: 12)

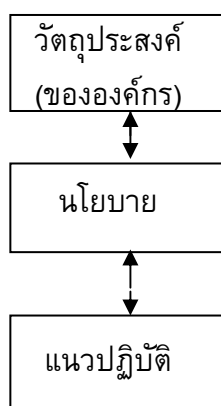
3.3.1.3 องค์ประกอบของนโยบาย

นโยบายเป็นเครื่องมือสำคัญของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ในการบริหารงาน ทั้งนี้เพราะว่านโยบายเป็นแนวทางการดำเนินงานหรือแนวทางการปฏิบัติ

ที่ต้องการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นเครื่องชี้นำการวางแผนการบริหารงานองค์กร นโยบายมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) เป็นการปฏิบัติอย่างมีเป้าหมาย ไม่ใช่เกิดโดยบังเอิญ 2) เป็นกิจกรรมที่จะมีการลงมือปฏิบัติ 3) เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่อกลุ่มบุคคลจำนวนมาก และ 4) เป็นการกระทำที่เป็นกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนมีการสิ้นสุด (สมพร เฟื่องจันทร์. 2539: 5-6)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2545: 15) ได้กำหนดองค์ประกอบของนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กรใน 4 ฐานะ ได้แก่

1. นโยบายในฐานะเป็นแม่บทของการบริหาร มีลักษณะเป็นข้อความทั่วไป แสดงเจตนารมณ์ของผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายครอบคลุมทุกหน่วยงานทุกระดับ และเป็นแม่บทในการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ นโยบาย และแนวปฏิบัติ ดังภาพประกอบที่ 9

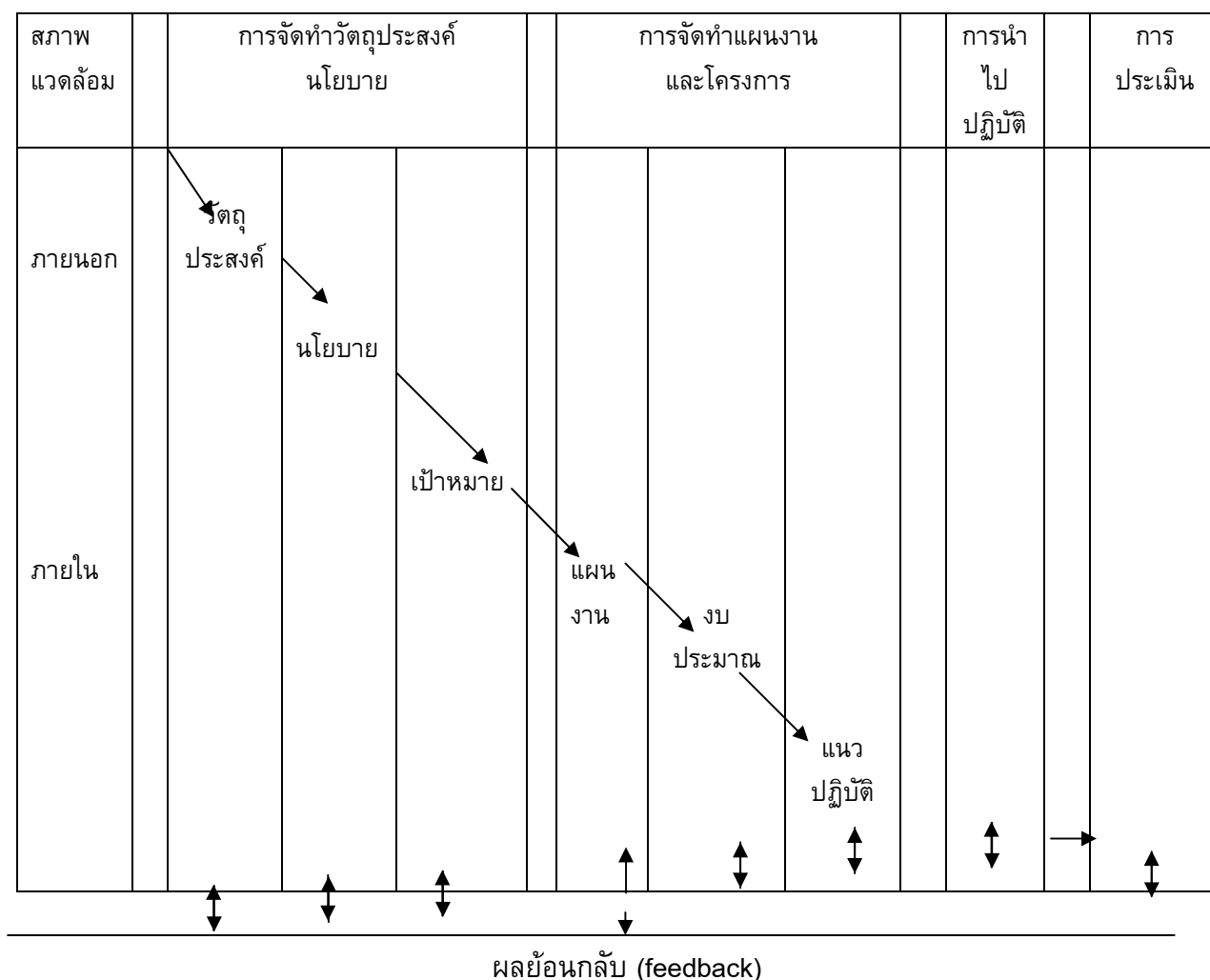

องค์ประกอบของนโยบายในฐานะเป็นแม่บทของการบริหาร

ภาพประกอบ 9 องค์ประกอบของนโยบายในฐานะเป็นแม่บทของการบริหาร

ที่มา : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2545: 14)

2) นโยบายในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาพัฒนาการศึกษา ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษา นโยบายลักษณะนี้จะถูกกำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนแต่ละฉบับ เนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษามีระยะเวลา 5 ปี นโยบายที่กำหนดขึ้นจึงมีระยะเวลาดำเนินการตามแผน ขั้นตอนในการวางแผนก่อนนำแผนไปสู่การปฏิบัติมีอยู่ 2 ขั้นตอน คือ (Dessler .1885: 33-34) 1) ขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย ขั้นตอนสำคัญในการกำหนดแผนกลยุทธ์ คือการกำหนดพันธกิจ การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์หรือมาตรการและกำหนดนโยบาย และ 2) ขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติการ (action planning) เป็นการกำหนดแผนงาน แผนปฏิบัติการ โครงการและกิจกรรม ดังภาพประกอบที่ 10

องค์ประกอบของนโยบายในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษา

ภาพประกอบ 10 องค์ประกอบของนโยบายในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการศึกษา

ที่มา: สมคิด พรหมจ้อย. (2545: 4) การประเมินผลโครงการ

3. นโยบายในฐานะที่เป็นกรอบของการปฏิบัติ เป็นแม่บทของแนวปฏิบัติ(procedure) และระเบียบกฎเกณฑ์ (rules) แม้ว่าองค์กรจะประกาศนโยบายไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว แต่ยังขาดความสมบูรณ์และยังนำไปปฏิบัติไม่ได้ เพราะขาดองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการคือ แนวปฏิบัติ (procedure) และระเบียบกฎเกณฑ์ (rules) องค์กรจะต้องดำเนินการวางแผนทางและกำหนดเกณฑ์ในการปฏิบัติให้ชัดเจน ประกอบด้วย 1) นโยบาย 2) แนวปฏิบัติและ 3) กฎเกณฑ์ มีข้อสังเกตว่า การพิจารณานโยบายในแนวนี้นโยบายจะแตกต่างจากแนวปฏิบัติและกฎเกณฑ์ คือนโยบายมีลักษณะยืดหยุ่น ผู้บริหารสามารถใช้ดุลยพินิจในการดำเนินการตามนโยบาย แต่แนวปฏิบัติและระเบียบหรือกฎเกณฑ์มีความตายตัว ไม่ยืดหยุ่นไม่ให้ดุลยพินิจแก่ผู้ปฏิบัติ
4. นโยบายในฐานะเป็นกระบวนการ ในฐานะเป็นกระบวนการ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ คือ

- 1) การกำหนดหรือจัดทำนโยบาย 2) การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ 3) การประเมินผลนโยบาย และ
- 4) การวิเคราะห์ผลสะท้อนกลับของนโยบาย

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของนโยบาย สรุปได้ว่า นโยบายในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาพัฒนาการศึกษา จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนซึ่งมีระยะเวลา 5 ปี มีขั้นตอนในการวางแผนก่อนนำแผนไปสู่การปฏิบัติมีอยู่ 2 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์ (Strategic planning) ในการกำหนดแผนกลยุทธ์ มีการกำหนดพันธกิจ การกำหนดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย และ 2) ขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติการ (action planning) เป็น การกำหนดแผนงาน แผนปฏิบัติการ โครงการและกิจกรรม

3.3.1.5 หลักสำคัญและขั้นตอนหรือกระบวนการของการกำหนด

นโยบาย

หลักสำคัญในการกำหนดนโยบาย มี 3 ประการ คือ 1) การกำหนดนโยบายเพื่อให้ได้นโยบายที่ดีมีเกณฑ์สำคัญ คือ นโยบายจะต้องแสดงทิศทางในการปฏิบัติที่ชัดเจนว่าจะให้ทำอะไร อย่างไร แสดงจุดเน้นและกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ทั้งทางกายภาพ ทางเทคนิค และสามารถบริหารงานได้ ตอบสนองต่อปัญหา และความต้องการในการพัฒนาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับนโยบายระดับสูง หรือนโยบายที่เกี่ยวข้อง และเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการกิจของหน่วยงานอย่างแท้จริงหรือโดยตรง 2) คำที่แสดงทิศทางหรือจุดเน้นการปฏิบัติ สำหรับคำหรือข้อความที่นิยมใช้ในการกำหนดนโยบาย โดยทั่วไป ได้แก่ เร่งรัด พัฒนา ปรับปรุง สนับสนุน (เป็นพิเศษ) เน้น ให้เน้น โดยเน้น ให้ลด ให้เพิ่ม ปฏิรูป และให้กระทำการบางอย่างใดอย่างหนึ่ง 3) คำที่แสดงกิจกรรมหรือรายงานการปฏิบัติ ได้แก่ ลด เน้น เร่ง และให้ เช่น ลด อัตราการไม่รู้หนังสือ เน้นกิจกรรมส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย เร่งปรับปรุงการเสริมสร้างคุณภาพโรงเรียน และโอกาสทางการศึกษา และให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ แก่เรื่อง เป็นต้น สรุปได้ว่าคุณลักษณะที่สำคัญของนโยบาย คือ นโยบายที่ดี ข้อความที่ใช้เขียนต้องมีความกะทัดรัด ชัดเจน ไม่สลับซับซ้อน ผู้ปฏิบัติทุกระดับที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจได้ง่าย และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องจะต้องแสดงทิศทางการปฏิบัติที่ชัดเจน (สมคิด พรหมจักษ์ (2546: 4-6) การกำหนดนโยบายมีขั้นตอนหรือกระบวนการของการจัดทำนโยบายประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การระบุปัญหาหรือความต้องการ การกำหนดทางเลือกของนโยบาย 2) การจัดทำเค้าโครงหรือข้อเสนอทางเลือกของนโยบาย 3) การประกาศใช้นโยบาย โดยมุ่งเน้นที่กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งนโยบายที่ดี และมีความเหมาะสม ผลผลิตที่ได้จากการกำหนดนโยบาย ก็คือ ตัวนโยบายที่ดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. 2545: 39)

3.3.1.7 บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการกำหนดนโยบาย

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่เป็นหัวหน้าสูงสุดในโรงเรียน จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหาร และขอบข่ายงานที่รับผิดชอบ สามารถบริหารงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมได้ตามสภาวะการที่เปลี่ยนแปลงได้ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินการ

กำหนดนโยบายมี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดนโยบายและชี้แนวปฏิบัติในสถานศึกษา ผู้บริหารเป็นผู้วิเคราะห์นโยบายจากหน่วยเหนือ เพื่อนำมาเป็นนโยบายของสถานศึกษา พร้อมทั้งกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ชัดเจนให้ผู้ถือปฏิบัติสามารถเข้าใจได้ตรงกัน ขั้นตอนที่ 2 กำหนดกรอบของแผนงาน ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดกรอบของแผนงาน โครงการกิจกรรมต่างๆ ตามนโยบายในขั้นตอนที่ 1 เพื่อให้สอดคล้องกับแผน โครงการ และกิจกรรมที่กำหนด ขั้นตอนที่ 3 กำหนดผู้รับผิดชอบแผนงาน งานโครงการ กิจกรรม ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบโครงการ พัฒนาองค์กร และจัดตั้งเป็นคณะกรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน หรือเป็นส่วนบุคคล ทุกขั้นตอนของนโยบาย แผนงาน งานโครงการ กิจกรรม โดยสามารถควบคุม ตรวจสอบ ติดตามงานได้ทุกระยะขั้นตอน จนกว่างานนั้นจะสัมฤทธิ์ผลตามที่ต้องการ ขั้นตอนที่ 4 กระตุ้นเร่งรัด ผู้บริหารเป็นผู้พัฒนาด้วยการกระตุ้น เร่งรัดให้ผู้รับผิดชอบ แผนงาน โครงการ กิจกรรม ดำเนินงานตามนโยบาย เพื่อให้งานนั้นดำเนินการตามนโยบายไปตามกำหนดเวลาของแผน ขั้นตอนที่ 5 การติดตามและนิเทศ ผู้บริหารจำเป็นต้องควบคุมติดตาม ดูแลและนิเทศช่วยแก้ปัญหา พัฒนางาน สร้างขวัญ และกำลังใจ เพื่อให้งานนั้นเป็นไปตามแผนและโครงการ ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลงาน การพัฒนาประชาสัมพันธ์ และรายงาน ผู้บริหารเป็นผู้กำหนดรูปแบบแนวการประเมิน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประชาสัมพันธ์และรายงานผลต่อชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป (กรมสามัญศึกษา. 2533: 1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศเจตนารมณ์ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” เมื่อวันที่ 12 มกราคม 2549 โดยองค์กรหลักทั้ง 5 ของกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมลงนามเพื่อยืนยันในเจตนารมณ์ และเป็นพันธสัญญาระหว่างองค์กรหลัก ที่จะร่วมมือกันกำลังขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนการสอนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้การดำเนินการตามเจตนารมณ์ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหวังให้ครูและนักเรียนปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การเรียนการสอนให้รู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ด้วยตนเอง จึงกำหนดมาตรการดำเนินการปฏิรูปการเรียนการสอนไว้ 3 ประการ ได้แก่ 1) ร่วมมือกันสร้างแรงกระตุ้นใหม่ๆ ให้เด็กและเยาวชน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ สร้างสรรค์ เกิดทักษะในการดำเนินชีวิตพร้อมเผชิญสิ่งเร้าใหม่ในสังคม 2) ร่วมมือกันริเริ่มและเสนอแนะ ให้การเรียนการสอนสอดแทรกเชื่อมโยงให้เด็กและเยาวชนมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ มีวิถีชีวิตที่มีวินัยอย่างร่วมกันในสังคมอย่างเกื้อกูล 3) ร่วมมือกันทุกวิถีทางอย่างต่อเนื่องให้เด็กและเยาวชนมีทักษะ สามารถค้นคว้าและหาความรู้ พึ่งพาการศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาตน และกำหนดวัตถุประสงค์ 5 ประการ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน และเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนในสถานศึกษาทุกเขตพื้นที่การศึกษา 5 ประการ คือ 1) เพื่อเผยแพร่ประกาศเจตนารมณ์ กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” 2) เพื่อรับทราบนโยบายของรัฐบาลและของกระทรวงศึกษาธิการในการปฏิรูปการเรียนการสอน 3) เพื่อสนับสนุนนโยบายของนายกรัฐมนตรีที่มุ่งพัฒนาเยาวชนให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ลดการเรียนโดยการท่องจำ

4) เพื่อให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานุศิษย์มีแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม สอดคล้องกับเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ และนำไปสู่การปฏิบัติ 5) เพื่อแลกเปลี่ยน

ประสบการณ์ ข้อคิดเห็น และแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวทางการปฏิรูป

นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานตาม นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ตามเจตนารมณ์ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน” ที่ สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ไว้ในระดับโรงเรียน ให้มีดำเนินการ 3 ประการ คือ 1) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้าน การคิดวิเคราะห์ ทักษะการอ่าน การใช้ภาษาทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ทักษะ วิทยาศาสตร์ และคุณธรรม จริยธรรม 2) จัดกิจกรรมสร้างนิสัยรักการอ่าน และการเรียนรู้ด้วย ตนเอง 3) ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรเครือข่ายในการมีส่วนร่วมในการจัด / พัฒนาการเรียนการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 23, 33 - 34, 136) โรงเรียนจึงต้อง ดำเนินงานตามแนวทางการดำเนินตามนโยบายการดำเนินการในการปฏิรูปการเรียนการสอน ด้าน กระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษา คือสถานศึกษาจัดให้มีการจัดเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ ทุกช่วงชั้น ตามแนวการปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นการบูรณาการ การคิดวิเคราะห์ ลดการท่องจำ และการปฏิบัติจริงของผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 16 – 36,41)

จากการศึกษาหลักการดังกล่าว สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนจึงเป็นผู้ที่มี บทบาทสำคัญในการนำเจตนารมณ์ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน เพื่อจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์หลังสู่การปฏิบัติ โดยการกำหนด นโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโรงเรียน ที่มีข้อความแสดงถึงการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ใน โรงเรียนไว้ในแผนกลยุทธ์ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการ การวางแผน การตัดสินใจ และ การควบคุมและติดตามการปฏิบัติงานของโรงเรียนในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ให้บรรลุตาม เป้าหมายที่กำหนดไว้

3.3.1.9 วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด

จากการวิจัยเรื่องผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผลพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน ที่สามารถบริหารโรงเรียนได้ประสบผลสำเร็จนั้นล้วนมีคุณลักษณะที่เหมือนกันอยู่ ประการหนึ่ง คือ ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ซึ่งหมายถึงการเป็นผู้ที่สามารถทราบได้ว่าตนเองต้องการจะให้โรงเรียนเป็น อย่างไรในอนาคต (Blumberg & Greenfield. 1986: 176) วิสัยทัศน์เป็นข้อความที่เป็นนามธรรม ที่กำหนดทิศทางขององค์กรในอนาคตระยะยาว วิสัยทัศน์เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์การสู่ ความสำเร็จที่ตั้งไว้ วิสัยทัศน์ถูกกำหนดขึ้น โดยผู้บริหารระดับสูงขององค์กร และวิสัยทัศน์ เกี่ยวข้องกับทุกคนในองค์กรและเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความรับผิดชอบ ความสัมพันธ์ระหว่าง องค์กรกับบุคคลภายนอก (จันทนา แก้วพิบูลย์ (2544: 20) อันเป็นภาพที่มีลักษณะมั่นคงใจว่า องค์กรหรือสังคม สามารถที่จะเป็นเช่นใดได้ ความฝันเกี่ยวกับรูปร่างและความสำเร็จในอนาคต

เป้าหมายในอนาคต การมองการณ์ไกลที่ผู้นำสามารถมองเห็นและชักชวนให้เพื่อร่วมงานหรือสมาชิกร่วมมือสร้างสิ่งนั้นขึ้นมา (วิทยากร เชียงกุล. 2542: 528-529) สอดคล้องกับเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ (2538: 7) ได้สรุปไว้ว่าวิสัยทัศน์ คือ ภาพขององค์กรในอนาคต ซึ่งเป็นภาพที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง ได้รับการพัฒนาแล้วและสามารถทำให้บรรลุผลได้

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า วิสัยทัศน์เป็นกรอบทางทิศทางขององค์กร เป็นภาพในอนาคตขององค์กร ที่มีความเป็นไปได้ วิสัยทัศน์ขององค์กรจะเป็นตัวชี้นำการปฏิบัติ และการตัดสินใจขององค์กร เป็นสิ่งที่องค์กรต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งสมาชิกองค์กรทุกคนร่วมดำเนินการให้บรรลุถึงอนาคต และวิสัยทัศน์ขององค์กรจะสามารถนำสู่ความสำเร็จได้ จะต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบเป็นพื้นฐาน

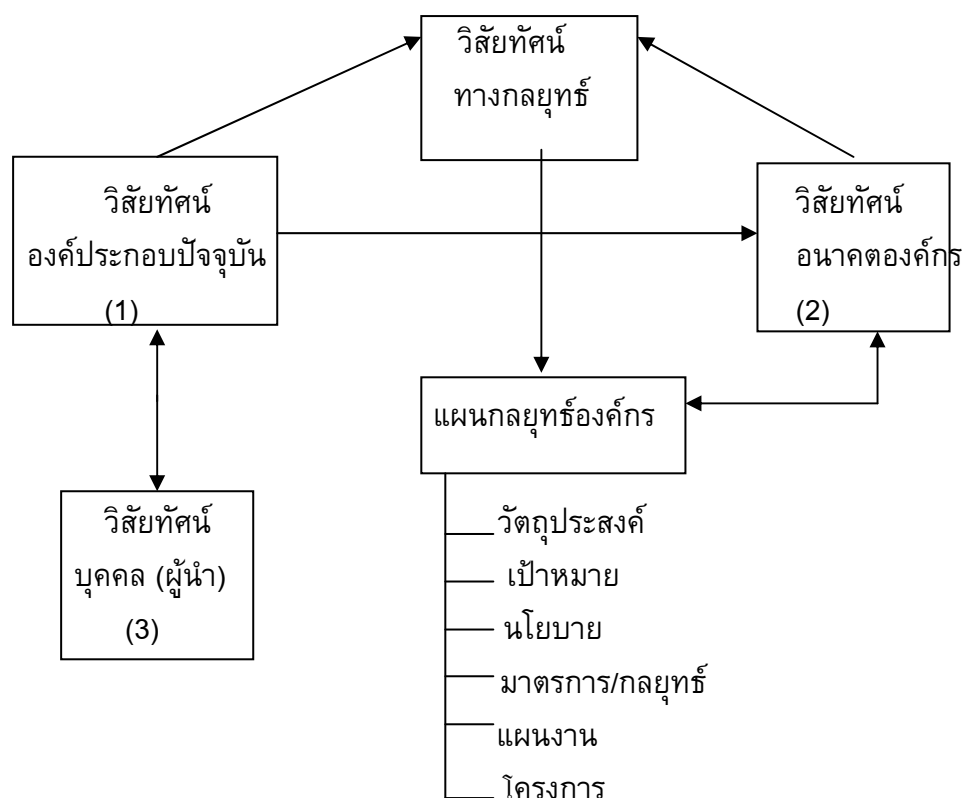
2. ความสำคัญและลักษณะของวิสัยทัศน์ที่ดี

วิสัยทัศน์มีความสำคัญต่อบุคคลและองค์กร 4 ประการ คือ 1) ก่อให้เกิดความรู้สึกน่าสนใจ น่าดึงดูด กระตุ้นให้บุคคลเกิดความรักผูกพัน เกิดความมุ่งมั่นพยายาม ปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ด้วยความเข้มแข็ง ด้วยความเต็มใจ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาเพื่อความก้าวหน้า 2) ก่อให้เกิดความหมายในชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนบุคคล ทำงานและมีชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมาย ด้วยความภาคภูมิใจ อุทิศเสียสละและมุ่งคุณภาพของงาน 3) ช่วยกำหนดมาตรฐานความเป็นเลิศที่โดดเด่น 4) เป็นตัวเชื่อมความเป็นอดีต โดยเฉพาะเชื่อปัจจุบันเข้ากับอนาคต (วีระวัฒน์ ปันนิตา นัย 2538:17; อ้างอิงจาก Nanus.1992) ซึ่งลักษณะวิสัยทัศน์ที่ดี ประกอบด้วย 1) มีความเหมาะสมกับวัฒนธรรม ค่านิยม ประวัติดั้งเดิมขององค์กร 2) ช่วยทำให้เป้าหมายและทิศทางของการปฏิบัติหน้าที่ชัดเจนยิ่งขึ้น 3) น่าเชื่อถือ 4) โน้มน้าวจิตใจให้ปฏิบัติตาม 5) แสดงออกอย่างชัดเจนง่ายต่อการทำความเข้าใจ 6) มีคุณลักษณะมุ่งทะเยอทะยาน มุ่งความสำเร็จ 7) ปกป้องลักษณะเฉพาะตัวขององค์กร นานาส (วีระวัฒน์ ปันนิตา นัย. 2538: 23 ; อ้างอิงจาก Nanus.1992) สอดคล้องกับกรมสามัญศึกษา (2544: 69) ที่อธิบายถึงลักษณะวิสัยทัศน์ว่า ประกอบด้วย 1) มีความชัดเจน 2) เป็นภาพเชิงบวกที่สะท้อนถึงความเป็นเลิศขององค์กร 3) ต้องท้าทายความสามารถของสมาชิกทุกคนในองค์กร 4) คำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ และ 5) มีความสอดคล้องกับแนวโน้มในอนาคต

จากการศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของวิสัยทัศน์และลักษณะของวิสัยทัศน์ที่ดีสรุปได้ว่า วิสัยทัศน์ช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความรักความผูกพัน เกิดความมุ่งมั่นพยายามปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ด้วยความเต็มใจ เสียสละ มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานสู่เป้าหมาย เพื่อความเจริญก้าวหน้าและความเป็นเลิศขององค์กร และวิสัยทัศน์ที่ดีจะต้องมีลักษณะเฉพาะของบุคคลขององค์กร จะทำให้เป้าหมายและทิศทางในการปฏิบัติหน้าที่ชัดเจน สะท้อนถึงความเป็นเลิศขององค์กร คำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ

4. องค์ประกอบของวิสัยทัศน์

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2538: 7) ได้กล่าวไว้ว่า การทำให้วิสัยทัศน์องค์กรนำไปสู่ความสำเร็จจะต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน 4 ประการ คือ 1) วิสัยทัศน์ขององค์กรในภาพรวมภายใต้สภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่จริงของระบบองค์กรในปัจจุบัน 2) วิสัยทัศน์อนาคตขององค์กร เป็นภาพองค์กรหรือระบบองค์กรที่สร้างขึ้นภายใต้สภาพแวดล้อมหนึ่งหรือเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตที่ควรจะเป็น 3) วิสัยทัศน์บุคคล เป็นวิสัยทัศน์ของผู้นำในการจัดวางกลยุทธ์ในการพัฒนา เป็นการเชื่อมโยงระหว่างผู้นำกับองค์กรในกระบวนการระบุ ชี้นำ ประสาน และการมองกระบวนการขับเคลื่อนกลไกต่างๆ ให้ดำเนินไปโดยอาศัยทรัพยากรการบริหารเป็นปัจจัยสนับสนุน 4) วิสัยทัศน์ทางกลยุทธ์ เป็นวิสัยทัศน์ที่เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลง เป็นกระบวนการนำสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะต้องมีการกำหนดแนวปฏิบัติในเชิงนโยบาย แผนงาน และโครงการขององค์กรนั่นเอง และผลของปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบของวิสัยทัศน์ ซึ่งเป็นที่มาของนโยบาย แผนงาน และโครงการขององค์กรมีลักษณะดังภาพประกอบที่ 11

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของวิสัยทัศน์กับนโยบาย แผนงาน และโครงการขององค์กร

ภาพประกอบ 11 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของวิสัยทัศน์กับนโยบาย แผนงาน และโครงการขององค์กร

ที่มา: ดัดแปลงจาก เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ “วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร

การศึกษา” ในประมวลสาระชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิตบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1-5 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2538: 9)

กล่าวโดยสรุป ผลของปฏิสัมพันธ์จากองค์ประกอบของวิสัยทัศน์มี 4 ประการ อันจะนำไปสู่แผนกลยุทธ์องค์กร ซึ่งกลไกต่างๆ ส่วนขององค์กรได้มีส่วนร่วมกำหนด โดยแผนกลยุทธ์องค์กรจะประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย มาตรการ แผนงาน และโครงการขององค์กร

5. มิติของวิสัยทัศน์

การที่จะนำวิสัยทัศน์ขององค์กรไปสู่เป้าหมาย เพื่อความสำเร็จขององค์กรนั้นจะต้องมีการวางแผนในภาพรวมขององค์กรบนพื้นฐานของข้อมูล สภาพแวดล้อม และต้องอาศัยผู้นำองค์กรและบุคลากรในองค์กรที่มีความเข้าใจในกระบวนการ การเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่อนาคตที่ประสบผลสำเร็จ ทำให้องค์กรมั่นคง ดังนั้น โรงเรียนที่มีประสิทธิผลย่อมต้องการผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นผู้นำและเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์เพราะจะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถตัดสินใจเลือกกระทำการบางอย่างที่เห็นว่ามีมีความสำคัญ และมีคุณค่าต่อโรงเรียนอย่างแท้จริง และจะทำให้ทุกกิจกรรมในโรงเรียนมีความสอดคล้อง และสนองตอบเป้าหมายอันเป็นหนึ่งเดียวของโรงเรียนซึ่งเป็นผลให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถบริหารงานในโรงเรียนได้ประสบผลสำเร็จ บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ การกำหนดวิสัยทัศน์ มี 3 มิติ คือ การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ .2538: 9-10; อ้างอิงจาก Bruan.1991: 26)

มิติด้านการสร้างวิสัยทัศน์เป็นการสร้างความฝันที่เป็นจริงหรือการสร้างพิมพ์เขียว (Blue print) ขององค์กรที่มีความเป็นเลิศในอนาคต เป็นการสร้างภาพอนาคตที่ผู้นำปรารถนาจะให้องค์กรของตนเป็นอย่างไรรั้น จะต้องศึกษาองค์กรอย่างลึกซึ้ง มีข้อมูลอย่างชัดเจนเกี่ยวกับจุดเด่น จุดด้อยของบุคคล สถานที่ ทรัพยากร และเวลา วิสัยทัศน์ที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมวิธีการที่ตัวอย่างหนึ่งในการสร้างวิสัยทัศน์ คือ การสร้างวิสัยทัศน์โดยการให้มีส่วนร่วม

มิติด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ นอกจากจะเผยแพร่วิสัยทัศน์โดยการกำหนดแผนกลยุทธ์ กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนแล้ว(ประชุม โพธิกุล. 2542: 25) สามารถกระทำได้ 3 แนวทาง คือ 1) โดยคำพูด หมายถึง ทั้งโดยปากเปล่า และโดย การเขียน เพื่ออธิบายถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรหรือสมาชิกขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลในองค์กร 2) โดยการกระทำ หมายถึง การจัดสถานที่ทำงาน การรับรองผู้มาเยี่ยมเยือน การเลือกเน้นสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นพิเศษ พิธีการต่างๆ และการจัดตารางปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน 3) โดยการให้รางวัล หมายถึง โดยคำพูดและการกระทำของผู้นำที่เลือกให้รางวัลแก่สมาชิกคนอื่นๆ ขององค์กร โดยอาจเป็น คำพูดง่ายๆ ที่แสดงความขอบคุณ คำยกย่องชมเชย การให้สิทธิพิเศษ การให้ความสนับสนุน

เป็นต้น (มารศรี สุธานี. 2540: 35; อ้างอิงจาก Beare and others.1989: 120-121)

มิติด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ บุคคลที่เป็นผู้บริหารถึงแม้จะมีการสร้างวิสัยทัศน์และสามารถเผยแพร่วิสัยทัศน์ให้เข้าใจและต้องการให้เกิดการนำไปปฏิบัติทั้งองค์กรแล้ว จะต้องมีการรอบการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติ ซึ่งมีการดำเนินการนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

- 1) จัดทำแผนการแปลงวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติโดยมีรายละเอียดในแผนการในแต่ละด้านอย่างชัดเจนสอดคล้องกับอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านเป้าหมาย แผนงาน โครงการและการดำเนินการที่จะรองรับกับวิสัยทัศน์ด้วย
- 2) มีการจัดโครงสร้างการดำเนินการที่เหมาะสมกับองค์กร รวมถึงอาจจะต้องมีการจัดสรรทรัพยากรด้านต่าง ๆ ให้เหมาะสมในการนำไปปฏิบัติ
- 3) ปรับปรุงบุคลากรให้เหมาะสมกับวิสัยทัศน์ใหม่ เช่น อาจจะต้องมีการฝึกอบรม มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ มีการจัดหาบุคลากรใหม่เพิ่มเติม เพื่อให้มีการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ใหม่ได้
- 4) กำหนดดัชนีชี้วัดการดำเนินการด้านต่าง ๆ ตามวิสัยทัศน์ตามแนวทางการประเมิน และการดำเนินการอย่างไรจึงจะบรรลุถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์นั้นๆ หรือไม่
- 5) ให้มีขั้นตอนการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ในแต่ละงานควรจะได้รับดำเนินการอย่างจริงจัง การนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญยิ่งยวดที่จะต้องพัฒนาและมองภาพรวมและภาพย่อยให้ชัดเจน และนำไปสู่การปฏิบัติได้ (พัฒนากิจ โกญจนท. 2542: 25)

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์ สรุปได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ขององค์กร และมีการเผยแพร่ให้บุคลากรในองค์กรทราบ เพื่อจะได้จัดทำแผนงาน แผนปฏิบัติการโครงการให้สอดคล้องกับนโยบายและวิสัยทัศน์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

2. วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม

2.1 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม มีดังนี้ (แผนปฏิบัติการ

โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม. 2550: 1)

โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจเป็นคนดี มีความรู้เต็มศักยภาพสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการก้าวหน้าเทคโนโลยี ดำรงชีวิตบนพื้นฐานวัฒนธรรมไทย และเศรษฐกิจพอเพียง มีระบบบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ ครูเป็นผู้ปฏิบัติการเรียนรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ

2.2 พันธกิจของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม มีดังนี้ (แผนปฏิบัติการ โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม. 2550: 1-2)

2.2.1 ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน และค้นคว้าด้วยตนเอง และรู้จักคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

2.2.2 ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2.2.3 ส่งเสริมผู้เรียนและพัฒนาให้มีความรู้เต็มตามศักยภาพ สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการก้าวหน้าเทคโนโลยี

2.2.4 ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ดำรงชีวิตบนพื้นฐานวัฒนธรรมไทย และเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.5 พัฒนาบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

2.2.6 ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

2.2.7 ส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา

2.2.8 ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2.9 ส่งเสริมและพัฒนาครู บุคลากรให้มีความรู้ ตามมาตรฐานวิชาชีพ

2.3 เป้าหมายของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม มีดังนี้

2.3.1 ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่เรียน ใฝ่รู้ รักการอ่านและค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และรู้จักคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

2.3.2 ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2.3.3 ผู้เรียนมีความรู้เต็มตามศักยภาพ สู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ก้าวหน้าเทคโนโลยี

2.3.4 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ดำรงชีวิตบนพื้นฐานวัฒนธรรมไทย และเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.5 พัฒนาบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

2.3.6 มีระบบบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างต่อเนื่อง

2.3.7 สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา

2.3.8 ครูมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.3.9 ครู บุคลากรมีความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์พัฒนาการคิด สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์พัฒนาการคิด โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ

วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด และการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการคิดวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนการจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อได้รับการสนับสนุนทรัพยากรอย่างเพียงพอ และเพื่อให้มีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล และนักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.3.2 การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

เนื่องจากความสามารถในการคิดวิเคราะห์มีได้กำหนดมาตรฐานและเวลาเรียนรู้ไว้ในโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เหมือนกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ จึงมีความจำเป็นที่ต้องนำไปบูรณาการ เข้ากับการเรียนการสอน 8 กลุ่มการเรียนรู้ ซึ่งทำให้การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนจึงไม่พัฒนาและส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้เพิ่มขึ้นอย่างแท้จริง ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความจำเป็นความต้องการของนักเรียนทุกระดับในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรโดยการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรเสริม ดังนี้

1. วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544) การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. ภัทรภรณ์ ภัทรโยธิน. (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการพยาบาลผู้ใหญ่เพื่อส่งเสริมการคิดวิจารณ์
3. ปรียานุช สถาวรมณี (2548) การพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว พบว่า การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในโรงเรียน โรงเรียนจะต้องจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ที่หลากหลาย

3.3.2.1 ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ธำรง บัวศรี (2531: 3, 4,8-9) ให้ความหมายของหลักสูตรตามทัศนะใหม่ หมายถึง มวลประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ทำให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย สังคม ปัญญาและจิตใจ

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2545: 45 - 46) กล่าวว่า วัฏฏะ นิยามหลักสูตรมีหลายลักษณะขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือปรัชญา และมุมมองของแต่ละคน ความหมายของหลักสูตรจึงเปลี่ยนแปลงไปตามแนวคิด และลักษณะงานที่ใช้ในแต่ละครั้ง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542: 91) กล่าวถึงความหมายของ
หลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎี หลักการ และการนำไปใช้
ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมีปัจจัยนำเข้า (Input)
และครู นักเรียน วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (Process) ได้แก่ การจัดกิจกรรม
การเรียนการสอน ผลผลิต (Output) คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะอบรม
ฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

สมพร บันโต (2546: 8) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ว่า หมายถึง
ระบบการจัดการทางด้านการศึกษาทั้งหมดที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และ
ทักษะในด้านต่างๆ ตลอดจนการปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิด
ประโยชน์แก่ตนเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ระบบการจัดการศึกษาจะต้องประกอบด้วย
ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ครู นักเรียน การจัดการด้านบุคลากร อาคารสถานที่ อุปกรณ์
การสอน งบประมาณ เกี่ยวกับกระบวนการ (Process) เช่น กิจกรรมการเรียนการสอน การจูงใจ
ผู้เรียน เทคนิคการใช้สื่อ และเกี่ยวกับผลผลิต(Output) เช่น สมรรถภาพทางสมอง ความรู้สึก
ศีลธรรมจริยธรรม และทักษะในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผลผลิตของ
หลักสูตรด้วย หรืออาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรเป็นแผนการเรียนรู้ซึ่งได้กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหา
สาระ กิจกรรมและมวลประสบการณ์ที่ทางสถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน เพื่อผู้เรียนมีพัฒนาการใน
ด้านต่างๆ ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร สรุปได้ว่า หลักสูตร
หมายถึง ระบบการจัดการทางด้านการศึกษาทั้งหมดที่จัดกิจกรรม ประสบการณ์ให้กับผู้เรียนให้แก่
ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และทักษะในด้านต่างๆ ตลอดจนการปรับตัวให้อยู่ในสังคม
ได้ และสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.2.2 หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

1. ความหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

ในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์นั้น จะต้องจัด
ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ซึ่งถือเป็นมาตรฐาน
การเรียนรู้ให้ต้องเกิดกับผู้เรียน ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละ
กลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนเท่านั้น ดังนั้นการตอบสนองความสามารถ
ความถนัด และความสนใจของนักเรียนจึงเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาในการจัดทำหลักสูตรเพิ่มขึ้น
ได้โดยให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและเติมตามศักยภาพของนักเรียน หลักสูตร
เสริมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น โดยได้รับความเห็นชอบจาก

คณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาและบุคลากรใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนได้ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรสถานศึกษา พุทธศักราช 2544 สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน (กรมวิชาการ. 2546: 4-5)

หลักสูตรเสริมสามารถหล่อหลอมบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ของนักเรียนเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ที่เป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจากง่ายไปสู่ยาก การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถแปลงจุดมุ่งหมายออกมาเป็นพฤติกรรมได้ และนักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผนและสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดมวลงประสการณและสาระการเรยนรูได (วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 8,130) เมื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมแล้ว จะต้องนำกิจกรรมไปทดลองใช้และปรับปรุงจนถึงระดับที่มีประสิทธิภาพ (วิญญา วิศาลาภรณ์. 2540: 24) ซึ่งการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์จะต้องวิเคราะห์คุณลักษณะของนักเรียนอันพึงประสงค์ของแต่ละโรงเรียนเป็นตัวตั้ง และหลอมรวมเป็นบุคลิกภาพผ่านกิจกรรมพัฒนานักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผนและสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดมวลงประสการณและสาระการเรยนรู จัดสาระและกระบวนการมีลักษณะแนวลึก กว้าง เข้มข้น เชิงวิชาการ และสหวิทยาการ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และอยู่ในประเด็นความสนใจของนักเรียน (ปรียานุช สถาวรณณ. 2548: 9)

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน สรุปได้ว่า ในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนต้องสนับสนุนให้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เป็นการเฉพาะ เพื่อเป็นแนวทางให้บุคลากรใช้ในการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ซึ่งการจัดทำหลักสูตรการศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนจะต้องศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของนักเรียน กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สามารถแปลงจุดมุ่งหมายออกมาเป็นพฤติกรรมได้ จัดมวลงประสการณและสาระการเรยนรู โดยสาระและกระบวนการ มีลักษณะแนวลึก กว้าง เข้มข้น เชิงวิชาการ และสหวิทยาการ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากง่ายไปสู่ยาก กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่เกี่ยวกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลการเรยนรู

2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

หลักสูตรเป็นเครื่องมือกำหนดแนวทางของการจัดการศึกษาของโรงเรียน และเพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนตามความถนัด ความสนใจ การจัดหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนไว้ว่า เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ด้านการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้เกิดทักษะ ประสการณ ทั้งวิชาการและวิชาชีพตามทักษะ เพื่อมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีสุขภาพและบุคลิกภาพทางด้านร่างกายและจิตใจที่ดีใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ และมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระบอบประชาธิปไตย (กรมวิชาการ. 2546: 34) และหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้กำหนด

วัตถุประสงค์ไว้ว่าเมื่อนักศึกษาผ่านการเรียนจากแล้วจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ แนวคิด พื้นฐานเกี่ยวกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาลมีทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณทั้ง 7 องค์ประกอบ ได้แก่ การยอมรับข้อเท็จจริงเบื้องต้น การตีความ การวิเคราะห์ การสรุปอ้างอิง การประเมินข้อโต้แย้ง การอธิบาย การควบคุมตนเอง มีการพัฒนาทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล และมีเจตคติที่ดีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล. 2544: 194) โรงเรียนต้องจัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถการคิด โดยผนวกเป็นวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา จัดการเรียนรู้ตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้น พัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดสร้างสรรค์ (ทิตนา แหมมณี. 2547: 20)

จากการศึกษาแนวคิด และหลักการเกี่ยวกับหลักสูตร พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดทำให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน โดย กำหนดวัตถุประสงค์ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา อันเป็นคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของนักเรียน คือเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับทักษะการคิด วิเคราะห์ และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์

3. องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา

องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่จะทำให้เกิด ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์ และช่วยชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างของหลักสูตรชัดเจนขึ้น ซึ่ง (อมรา เล็กเริงสินธุ์. 2540: 8) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย สารสำคัญ 4 ส่วน คือ

3.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ถือได้ว่าเป็น ทิศทางของการจัดการศึกษา เป็นส่วนที่จะทำให้ทราบว่า จะพัฒนาผู้เรียนไปในลักษณะใด การกำหนดจุดมุ่งหมายจะกระทำหลังจากที่ได้ศึกษาข้อมูลพื้นฐานแล้วว่าควรจะดำเนินการแก้ปัญหา และเสนอความต้องการของสังคมและของผู้เรียนได้อย่างไร และต้องให้สอดคล้องสัมพันธ์กับ นโยบายการจัดการศึกษาของชาติด้วย (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525 : 8,130) การกำหนดจุดมุ่งหมายจึง เป็นสิ่งสำคัญที่จะสามารถแปลจุดมุ่งหมายออกมาเป็นพฤติกรรมได้ เพื่อหล่อหลอมเป็นบุคลิกภาพ อันพึงประสงค์ของผู้เรียน (อมรา เล็กเริงสินธุ์. 2540: 8) เป็นทิศทางของการจัดการศึกษา เป็นส่วน ที่จะทำให้ทราบว่า จะพัฒนาผู้เรียนไปในลักษณะใด การกำหนดจุดมุ่งหมายจะกระทำหลังจากที่ได้ ศึกษาข้อมูลพื้นฐานแล้วว่า ควรจะดำเนินการแก้ปัญหาและเสนอความต้องการของสังคมและของ ผู้เรียนได้อย่างไร และต้องให้สอดคล้องสัมพันธ์กับนโยบายการจัดการศึกษาของชาติด้วย (Saylor and Alexander.1974: 153; สังัด อุทรานันท์.2532: 203-204) การกำหนดจุดมุ่งหมายในหลักสูตร แต่ละระดับจะแตกต่างกัน ตามลักษณะผู้เรียน และการพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา โดยครอบคลุมคุณลักษณะ 3 ด้านคือ ความรู้ ทักษะ เจตคติ (Tyler.1970: 70-71) การกำหนด จุดมุ่งหมายที่มีประโยชน์มากที่สุด คือ การกำหนดในรูปที่บ่งบอกถึงชนิดของพฤติกรรมที่พึง

ประสงค์จะพัฒนาขึ้นในตัวผู้เรียน และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสภาพชีวิตที่ใช้พฤติกรรมนั้นๆ ดังนั้น การกำหนดจุดมุ่งหมายที่ดีต้องคำนึงถึงทั้งพฤติกรรมและเนื้อหา

สรุปได้ว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริม การคิดวิเคราะห์จะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับความจำเป็นกับสภาพปัญหาของโรงเรียนของ นักเรียนและชุมชน และคาดหวังว่าเมื่อดำเนินการตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแล้ว สามารถ แก้ปัญหาได้ และ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคมได้อย่างแท้จริง

3.2 เนื้อหาวิชาและประสบการณ์การเรียนรู้ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เนื้อหาที่สมบูรณ์ได้จะผนวก ความรู้ ประสบการณ์ค่านิยม ทักษะคิดเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ทั้งความรู้พัฒนานิสัย ระบบ ความคิดและการกระทำเหมาะสมประกอบกันไป เนื่องจากหลักสูตรเสริมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร สถานศึกษา จะมุ่งเน้นการเรียนรู้การพัฒนาทักษะสำคัญๆ เช่นทักษะการคิดวิเคราะห์ เชิง สังเคราะห์ และเชิงประเมินค่า สาระในหลักสูตรเสริมจึงเป็นสาระเพิ่มเติม ส่งเสริมการเรียนรู้ 8 สาระสำคัญในหลักสูตรสถานศึกษา ให้เกิดการเรียนรู้ในเชิงกว้าง ลึก และเข้มข้น ใน 8 สาระ ทั้งใน กิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน สอดคล้องกับ(ปริญญ์ สถาวรณ. 2548: 152) กิจกรรมในหลักสูตรเสริมเน้นสาระและกระบวนการคิดวิเคราะห์ที่มีแนวลึก กว้างและเข้มข้นเชิง วิชาการและสหวิทยาการ เพื่อพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์เป็นด้านๆ โดยเริ่มจากด้านการจำแนก ด้าน การจัดหมวดหมู่ ด้านการสรุป ด้านการประยุกต์ และด้านการคาดการณ์เป็นลำดับจากง่ายสู่ยาก

ฟรอสท์ (Davis; & Rimm. 1994: 105-106, 123; citing Frost. 1981) ที่ว่าสาระและกระบวนการในหลักสูตรเสริม จะต้องเป็นไปทั้งแนวลึก กว้าง และเข้มข้น เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถและนักเรียนจะเป็นผู้เลือกสาระและศึกษาอย่างลุ่มลึก โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะการคิด เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหาทักษะการคิด อย่างมีวิจารณญาณและทักษะการคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525 : 8,13) ทักษะ การคิดเชิงวิเคราะห์ที่เป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจากง่ายไปสู่ยาก นักเรียนมีส่วนร่วม รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผนและสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดมวลประสบการณ์และ สาระการเรียนรู้ได้ (ปริญญ์ สถาวรณ. 2548: 162) ควรปรับสาระ และกระบวนการคิดเชิง วิเคราะห์ของนักเรียนให้อ่อนลง สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และควรปรับสาระและ กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนให้เข้มข้นขึ้น สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้สอดคล้อง กับบริบทของโรงเรียนและความสนใจของนักเรียน โดยตระหนักอยู่เสมอว่าสาระและกระบวนการคิด วิเคราะห์เป็นเรื่องที่ต้องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องในความสนใจของนักเรียน สาระ และกระบวนการจึงควรเป็นลักษณะประเด็นที่เกี่ยวข้องและใกล้ตัวนักเรียนโดยควรเกณฑ์ต่อไปนี้ (วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล.2544: 72); (Tyler.1970: 70-71) คือ เกณฑ์การเลือกเนื้อหาในหลักสูตรมี ดังนี้ 1) ข้อมูลด้านปรัชญาการศึกษา ได้แก่ เป้าหมายทางการศึกษา องค์ความรู้ และธรรมชาติของ

ความรู้ 2) ข้อมูลด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ ได้แก่ พัฒนาการและวุฒิภาวะของนักเรียน ความสามารถ และศักยภาพในตัวผู้เรียน ธรรมชาติของการเรียนรู้ของมนุษย์ 3) ข้อมูลด้านสังคม ได้แก่ ความต้องการ และความคาดหวังของสังคม (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537: 93) เกณฑ์ในการตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหาวิชา มี 4 ประการ คือ 1) มีเนื้อหาเฉพาะอะไรบางอย่างที่จะบ่งชี้ให้ผู้เรียนรู้ในสิ่งนั้น 2) มีข้อเท็จจริง แนวคิด กฎ หลักการอะไรบางอย่างที่สัมพันธ์กับหัวข้อเนื้อหาวิชา 3) เนื้อหาได้ชี้แนวทางเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนเป็นขั้นตอน แต่ต่อเนื่องอย่างสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องอย่างไร 4) เนื้อหาได้บ่งชี้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด ทักษะ และคุณลักษณะ ค่านิยมในรูปแบบใด (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539: 84 - 86) การจัดเนื้อหาต้องมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ คือ 1) การจัดตามลำดับจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก 2) การจัดตามความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง 3) การจัดตามลำดับของกาลเวลา 4) การจัดตามหัวข้อหรือเรื่อง 5) การจัดตามลำดับจากส่วนย่อยไปสู่ส่วนรวม 6) การจัดตามลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนรวม และ 6) การจัดตามลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย

สรุปได้ว่า การจัดเนื้อหาในหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์นั้น โรงเรียนต้องส่งเสริมให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระสำคัญ จัดสาระ มาตรฐานการเรียนรู้และกระบวนการในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ดังนั้น สาระ มาตรฐานการเรียนรู้และกระบวนการคิดวิเคราะห์จะมีแนวลึก กว้างและเข้มข้นเชิงวิชาการ จากง่ายไปสู่ยากตามระดับชั้นและมีการบูรณาการแบบสหวิทยาการ กิจกรรมการเรียนการสอนต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการวางแผนและสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดมวลประสบการณ์และสาระการเรียนรู้ การจัดเนื้อหาในหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ที่ดีต้องคำนึงถึงเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหา 6 ประการคือ 1) การจัดตามลำดับจากเนื้อหาที่ง่ายไปสู่เนื้อหาที่ยาก 2) การจัดตามความจำเป็นที่ต้องเรียนก่อนหลัง 3) การจัดตามลำดับของกาลเวลา 4) การจัดตามหัวข้อหรือเรื่อง 5) การจัดตามลำดับจากส่วนย่อยไปสู่ส่วนรวม 6) การจัดตามลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนรวม 6) การจัดตามลำดับจากส่วนรวมไปสู่ส่วนย่อย

สำหรับประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นวิธีการ (Means) ที่จะบรรลุถึงจุดหมายปลายทาง (วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล.2544: 72); (ไทเลอร์.1970:72-73) เป็นปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างผู้เรียนกับสถานการณ์ภายนอกของสิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน คือ เกิดจากสิ่งที่คุณเรียนกระทำมิใช่คุณกระทำ (ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา. 2540: 61) หลักในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ มีดังนี้ 1) ควรเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามจุดมุ่งหมาย 2) ประสบการณ์การเรียนรู้ควรเป็นที่พึงพอใจของผู้เรียน 3) อยู่ในขอบข่ายความสามารถของผู้เรียน 4) ควรเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ที่สามารถนำไปสู่จุดมุ่งหมายหลายๆ อย่างได้ ประสบการณ์ การเรียนจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ (วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล.2544: 72); (Tyler.1970:74) โดยจัดการเรียนรู้

ตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ (ทิตนา แชมมณี. 2547: 20)

สรุปได้ว่า การจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน เนื้อหาและประสบการณ์ที่จัดให้จะต้องคำนึงถึงพัฒนาการและวุฒิภาวะของนักเรียน ความสามารถ และศักยภาพในตัวผู้เรียน ธรรมชาติของการเรียนรู้ของมนุษย์ และคำนึงถึงคุณภาพของ เนื้อหาวิชา มี 4 ประการ คือ 1) มีเนื้อหาเฉพาะอะไรบางอย่างที่บ่งชี้ให้ผู้เรียนรู้ในสิ่งนั้น 2) มีข้อเท็จจริง แนวคิด กฎ หลักการอะไรบางอย่างที่สัมพันธ์กับหัวข้อเนื้อหาวิชา 3) เนื้อหาได้ชี้แนวทาง เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนเป็นขั้นตอน แต่ต่อเนื่องอย่างสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องอย่างไร 4) เนื้อหาได้บ่งชี้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความคิด ทักษะ และคุณลักษณะ คำนึงในรูปแบบใด

3.3 การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการที่จะทำให้หลักสูตรกลายเป็น การปฏิบัติขึ้นมา การนำหลักสูตรไปใช้รวมถึงกิจกรรมหลายๆ อย่าง แต่กิจกรรมที่สำคัญที่สุด คือ “การเรียนการสอน ” ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการใช้หลักสูตร ถ้าครูศึกษาหลักสูตรจนเข้าใจ ถ่องแท้สามารถนำไปใช้ได้อย่างดี ก็จะทำให้หลักสูตรเกิดสัมฤทธิ์ผล ในการนำหลักสูตรไปใช้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536: 5) โรงเรียนต้องส่งเสริมสนับสนุน ให้ครูปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางของหลักสูตรหากมีปัญหาควรมีการประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อหาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการที่จะทำให้ หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติขึ้นมา การนำหลักสูตรไปใช้ มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ การศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรให้ การวางแผนการนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศติดตาม การจัดการเรียนการสอนของครู ดำเนินการแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้หลักสูตร พัฒนาตนเองและ ครูผู้สอน และการประเมินผล (ทิตนา แชมมณี. 2547: 20) โดยจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมและ พัฒนาความสามารถด้านการคิดของผู้เรียน จัดเตรียมสื่อ/นวัตกรรม/เครื่องมือสำหรับการวัดและ ประเมินผลในการคิด และจัดทำแผนปฏิบัติการ “การส่งเสริมและพัฒนาการคิด” ของสถานศึกษา ทั้งการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการคิด

3.4 กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

เนื่องจากหลักสูตรเสริมเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ ศึกษากระบวนการจัดทำหลักสูตรเสริมของกรมวิชาการ (2546: 4-5) และหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณในกระบวนการพยาบาลของวิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544: 140-148) และนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึง ประสงค์ โครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียน เพื่อเป็นข้อมูล ในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

การศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน

(กรมสามัญศึกษา. 2544: 71) เป็นการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน-ภายนอกขององค์กร ที่เน้นประโยชน์ที่ได้รับจากองค์กร โดยการตอบคำถามหลัก 4 - 5 ประการ คือ 1) ปัจจุบันองค์กรเราอยู่ตรงไหน 2) สภาพแวดล้อมเป็นอย่างไร 3) เราต้องการเห็นองค์กรเราเป็นอย่างไรในอนาคต 4) เราจะไปถึงได้อย่างไร 5) ใครจะได้รับประโยชน์อะไรจากเรา (จันทร์ธานี สงวนนาม. 2545: 148) เพื่อให้วิสัยทัศน์ที่บุคลากรในโรงเรียน ชุมชน ได้ร่วมกันสร้างขึ้น ช่วยกำหนดทิศทางของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการของทุกฝ่ายการกำหนดวิสัยทัศน์ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้นั้น เป็นเป้าหมายที่มีลักษณะกว้าง ซึ่งเป็นความต้องการในในอนาคตโดยมิได้กำหนดวิธีการไว้ เป็นข้อความทั่วไปซึ่งกำหนดทิศทางของภารกิจ วิสัยทัศน์ของโรงเรียน (ทีศนา แซมมณี. 2547: 20) ในการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งพัฒนาความสามารถในการคิด โดยผนวกเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียนด้วย และกลุ่มพัฒนาระบบงบประมาณและทรัพยากร สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 12) จึงกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนนำไปกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน

การศึกษาพันธกิจที่โรงเรียนไว้แล้วนั้น (กรมสามัญ. 2544: 71) เป็นการศึกษาแนวทางที่องค์กรจะดำเนินงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนด ข้อความพันธกิจ (Mission Statement) จะแสดงถึงองค์ประกอบด้านค่านิยม จุดมุ่งหมายหลักขององค์กร ที่ต้องการบรรลุให้ถึง บ่งบอกทิศทางในอนาคตขององค์กร และขอบเขตการปฏิบัติงานขององค์กร (จันทร์ธานี สงวนนาม. 2545: 148) แสดงวิธีดำเนินการที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำให้สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และพันธกิจของโรงเรียน (กลุ่มพัฒนาระบบงบประมาณและทรัพยากร สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 12) ได้กำหนดพันธกิจในการขับเคลื่อนนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 50 ไว้ดังนี้ คือ ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับเป้าหมายที่โรงเรียนเป็นการกำหนดความคาดหวังสำคัญที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตสอดคล้องกับพันธกิจขององค์กรที่มุ่งมั่นจะทำให้สำเร็จตามวิสัยทัศน์ เพื่อใช้เป็นกรอบชี้้นำในการกำหนดกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ รวมทั้งพื้นฐานสำหรับประเมินผลสำเร็จขององค์กรและประเมินผลกระบวนการดำเนินงาน (กรมสามัญ 2544: 71) เมื่อดำเนินการจัดการไปตามหลักสูตรแล้ว ผู้เรียนจะบังเกิดผลอะไรบ้าง มีการเปลี่ยนพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมายหลักของหลักสูตรเพียงใด (จันทร์ธานี สงวนนาม. 2545: 148) การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะสามารถแปลจุดมุ่งหมายออกมาเป็นพฤติกรรมได้ (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525 : 8,130)

การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ตามระดับช่วงชั้นในแต่ละกลุ่มวิชาไว้ เพื่อเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ผู้เรียนควรมี แต่ละสถานศึกษาอาจกำหนดเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสมของแต่ละเขตพื้นที่หรือ

สถานศึกษา (จันทราณี สงวนนาม. 2545: 148) หลักสูตรเสริมสามารถหล่อหลอมบุคลิกภาพอันพึงประสงค์ของนักเรียน (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525 : 8,130) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนในโรงเรียนส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ คือ นักเรียนคิดเป็น คิดดี ได้แก่ การมีความสามารถในการคิดดี และคิดเป็น มีผลการประเมินด้านการคิดสูงขึ้น และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้(กลุ่มพัฒนาระบบงบประมาณและทรัพยากร สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 38)

การจัดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์นั้น มีแนวทางการกำหนดเช่นเดียวกับหลักสูตรสถานศึกษา มี 3 ประการ คือ ประการที่ 1 สารการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ 8 กลุ่ม โดยจัดทำเป็นรายภาค/รายปี ประการที่ 2 กำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน ประการที่ 3 กำหนดเวลาของแต่ละกลุ่มสาระ/หน่วยการเรียนรู้/กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นรายภาค / รายปี (จันทราณี สงวนนาม. 2545: 148)

จากการศึกษาวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และโครงสร้างหลักสูตร พอสรุปได้ว่า โรงเรียนจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดเป็นบุคลิกภาพของนักเรียนได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา และบริบทของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การศึกษาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และ
สภาพแวดล้อมสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนากิจกรรมพัฒนานักเรียนให้ตรงตามบริบทของสถานศึกษา

การศึกษาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและสภาพแวดล้อม สถานศึกษาเป็นการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Analysis) เป็นพื้นฐานของกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) เป็นการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ประสบผลสำเร็จขึ้นอยู่กับจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ภายในโรงเรียนให้เหมาะสมกับโอกาส (Opportunities) อุปสรรค (Threats) จากสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วยการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรค สภาพแวดล้อมภายในประกอบด้วยจุดแข็งและจุดอ่อน ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์โดยการศึกษโอกาสและอุปสรรคภายนอก (External Opportunities and Threats) จุดแข็งและจุดอ่อนภายใน (Internal Strengths and Weaknesses) และเมื่อวิเคราะห์ SWOT แล้ว นำข้อมูลมา (กรมสามัญศึกษา. 2544: 62) พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างผลการประเมินสถานภาพของสภาพสิ่งแวดล้อมภายในระหว่างจุดแข็งและจุดอ่อน และผลการประเมินสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายนอกระหว่างโอกาสและอุปสรรค โดยกำหนดสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายในระหว่างจุดแข็ง และจุดอ่อนว่ามีสภาพโน้มเอียงไปในทางเด่นหรือด้อย และกำหนดสถานภาพของสภาพแวดล้อมภายนอกระหว่างโอกาส และอุปสรรคว่าสถานภาพโน้มเอียงไปทางที่เอื้อหรือไม่เอื้อ ซึ่งทำให้เกิดกรณีโน้มเอียงเป็น 4 กรณี ดังภาพประกอบที่ 12

		โอกาส	
จุดแข็ง 10	“เอื้อและแข็ง”	10	เอื้อและอ่อน”
	“ไม่เอื้อแต่แข็ง”	10	จุดอ่อน
		อุปสรรค	
		“ไม่เอื้อและอ่อน”	10

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT)

ภาพประกอบ 12 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT)

ที่มา : กรมสามัญศึกษา.(2544) การจัดทำแผนกลยุทธ์ หน้า 82

กรณี”เอื้อและแข็ง” ควรจะเลือกกลยุทธ์การสร้างเติบโต (Growth Strategies) โดยการขยายกิจการด้วยตนเอง หรือการขยายกิจการด้วยการร่วมทุนกับองค์กรอื่นๆ

กรณี”ไม่เอื้อและอ่อน” ควรเลือกกลยุทธ์การตัดทอน (Retrenchment Strategies) โดยการตัดบางกิจกรรมออกไปหรือตัดบางส่วนขององค์กรออกไปหรือเลิกกิจการ

กรณี”ไม่เอื้อแต่แข็ง” และ”เอื้อแต่อ่อน” ควรจะเลือกกลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ (Stability Strategies) โดยการเลือกดำเนินงานชนิดของกิจการหรือประเภทของกิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่ และจะไม่ขยายไปดำเนินกิจกรรมประเภทอื่น

ผู้บริหารสถานศึกษาจะตัดสินใจว่าควรใช้กลยุทธ์ใดไปดำเนินการ มีบรรทัดฐานในการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์ โดยพิจารณาว่ากลยุทธ์ต้องตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมภายนอก กลยุทธ์ที่ดีต้องคำนึงถึงการรักษาสถานภาพและโอกาสในการพัฒนา กลยุทธ์แต่ละด้านต้องมีความสอดคล้องกัน กลยุทธ์ที่ดีต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่น กลยุทธ์ต้องสอดคล้องกับพันธกิจและเป้าประสงค์ และกลยุทธ์ที่ดีต้องมีความเป็นไปได้ในการดำเนินการ (กลุ่มพัฒนาระบบงบประมาณและทรัพยากร สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550: 37) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกลยุทธ์ข้อที่ 2 กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา มีแนวทางการดำเนินกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนใน

การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการจัดกิจกรรมพัฒนารูปแบบและวิธีการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้สามารถพัฒนารูปแบบและวิธีการคิดวิเคราะห์ได้ดี ในปีงบประมาณ 2550

กล่าวโดยสรุป การจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โรงเรียนจะต้องดำเนินการศึกษาสภาพแวดล้อมสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ SWOT แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำหลักสูตรเสริม จากข้อมูลทีวิเคราะห์แล้ว ทำให้ทราบถึง สภาพ ปัญหา ความต้องการ และความจำเป็นต่างๆ ของนักเรียน และสังคม รวมทั้งพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดหลักสูตรเสริมให้สอดคล้องความต้องการของนักเรียน และสังคม ได้แก่ กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดเนื้อหาและประสบการณ์ การเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นคิดวิเคราะห์ และการวัดและประเมิน เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน เพื่อให้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน และสังคม

ตอนที่ 3 การสร้างหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เป็นการสร้างหลักสูตรเสริมให้สอดคล้องกับทักษะการคิดวิเคราะห์ที่จำเป็นต้องพัฒนาที่สำรวจไว้ การดำเนินการในตอนี่ 2 นี้ แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างโครงร่างหลักสูตร ขั้นที่ 2 การตรวจสอบโครงร่างหลักสูตร และขั้นตอนที่ 3 การปรับปรุงหลักสูตรเพื่อนำไปทดลองใช้ต่อไป ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่าง มีวิจารณ์ญาณในกระบวนการพยาบาลของวิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล (2544: 100) พบว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ มีขั้นตอน 6 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 จัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นและต้องการ ได้แก่ ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นองค์ประกอบของทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ต้องการจะพัฒนา ศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนคิดวิเคราะห์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดหลักสูตรเสริม

ขั้นที่ 2 จัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะการคิดวิเคราะห์ที่จำเป็นต้องพัฒนาตามองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ที่ได้ศึกษาไว้ในขั้นตอนที่ 1 มีการดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ขั้น (วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล 2544: 105) คือ 1) การสร้างโครงร่างหลักสูตร มีรายละเอียดองค์ประกอบของหลักสูตรเสริม ประกอบด้วย หลักการและเหตุผลของหลักสูตรเสริม แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และโครงสร้างของหลักสูตรเสริม 2) การกำหนดเนื้อหาสาระในแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรเสริม มีวิธีการดำเนินการกำหนดหลักการและเหตุผล ตามความจำเป็นด้วยการพิจารณาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพ ปัญหา ความจำเป็น ความต้องการของนักเรียนและชุมชนและข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดเป็นขอบเขตของหลักสูตรเสริม และเป็นแนวทางในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3) การกำหนดแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรเสริม กำหนดโดยศึกษาปรัชญาการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้อง

กับความจำเป็นของหลักสูตรเสริม และศึกษาหลักการเรียนรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ให้ได้ เป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กำหนดให้สอดคล้องกับความจำเป็น ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไว้เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร จึงต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน 5) การกำหนดโครงสร้างหลักสูตรเสริม กำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเสริม โครงสร้างหลักสูตรเสริม ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้และในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบด้วยส่วนประกอบต่างๆ 6 ส่วน คือ คำอธิบายรายวิชา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ คำอธิบายเนื้อหา วิธีสอนและกิจกรรม สื่อการเรียน การสอน และการวัดและประเมินผล

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบโครงสร้างหลักสูตรเสริม (วิจิตรพร

หล่อสุวรรณกุล. 2544: 109) นำโครงสร้างหลักสูตรเสริมไปประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพ หลังการใช้หลักสูตรแล้ว

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรเพื่อนำไปทดลองใช้ เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมิน

ขั้นที่ 5 การตรวจสอบประสิทธิภาพของหลักสูตร เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาแล้ว มาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์จริงเพื่อหาเพื่อประเมินหาประสิทธิภาพของหลักสูตร (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. 2539: 192-199) มีจุดมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้น โดยดูว่าหลักสูตรที่จัดขึ้นสามารถสนองวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรนั้นต้องการหรือไม่ สมองความต้องการของผู้เรียนและสังคมอย่างไร 2) เพื่ออธิบายและพิจารณาว่าลักษณะส่วนประกอบต่างๆ ของหลักสูตร สอดคล้องกันและสนองความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ 3) เพื่อตัดสินว่าหลักสูตรมีคุณภาพดีหรือไม่ดี เหมาะสมหรือไม่กับการนำไปใช้มีข้อบกพร่องที่จะต้องปรับปรุงอะไรบ้าง 4) เพื่อตัดสินว่า การบริหารงานด้านวิชาการและการบริหารด้านหลักสูตร เป็นไปในทางที่ถูกต้องหรือไม่ เพื่อหาทางแก้ไขระบบการบริหารหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ให้มีประสิทธิภาพ 5) เพื่อติดตามผลผลิตจากหลักสูตร คือผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังการผ่านกระบวนการทางการศึกษามาแล้วตามหลักสูตรว่าเป็นไปตามความมุ่งหวังหรือไม่ 6) เพื่อหาทางปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่บกพร่องในองค์ประกอบต่างๆ ในหลักสูตร 7) เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรใช้หลักสูตรต่อไปหรือควรปรับปรุงพัฒนาในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือยกเลิกการใช้หลักสูตรนั้นทั้งหมด

ขั้นที่ 6 การปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร หลังจากทดลองใช้หลักสูตรแล้ว ประเมินผลการทดลองใช้ นำผลไปวิเคราะห์ข้อมูลมาพิจารณาปรับปรุงหลักสูตร ทั้งด้านโครงสร้างและรายละเอียดที่เป็นองค์ประกอบของหลักสูตร เพื่อให้มีความถูกต้อง และสามารถนำไปใช้ดำเนินการสอนในโรงเรียนเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุษิตารามต่อไป

ตอนที่ 4 การวางแผนจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียน และประเมินผล

ให้ตรงกับเป้าหมายที่วางไว้เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้จริง

การวางแผน เอกสารที่เป็นแนวทางของกระบวนการที่องค์กร หรือ หน่วยงานตัดสินใจหาทางเลือกในการดำเนินงานล่วงหน้าที่ดีที่สุด มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงานหรือสังคม ต้องการ (อรรถัย ธิมาสาตร์. 2549: 14) และ (ปริญญ์ สถาวรมณี. 2548: 32,34) กล่าวว่า จัดกิจกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ ที่นำมาจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน

สำหรับการประเมินผลการเรียนการวัดผลทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยใช้แบบทดสอบที่สามารถวัดด้านการจำแนกที่นักเรียนสามารถแยกแยะสิ่งต่างๆ ที่เหมือนและแตกต่างกันอย่างมีหลักเกณฑ์ ด้านการจัดหมวดหมู่ที่นักเรียนสามารถประมวลความรู้ เพื่อการจัดลำดับและประเภทอย่างมีความหมาย เป็นกลุ่มที่มีหลักการและลักษณะที่คล้ายคลึงเข้าด้วยกัน ด้านการสรุปที่นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์และสรุปอย่างมีเหตุผล โดยสามารถบ่งชี้ข้อผิดพลาดได้ ด้านการประยุกต์ที่นักเรียนสามารถนำหลักการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ และด้านการคาดการณ์ที่นักเรียนสามารถนำข้อความรู้เพื่อการประมาณและคาดเดาส่ิงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต(ปริญญ์ สถาวรมณี. 2548: 37)

จากการศึกษาแนวคิด หลักการ และงานวิจัย สรุปได้ว่า การจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน จะต้องศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการของนักเรียน กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการด้านคิดวิเคราะห์ ให้สามารถแปลออกมาเป็นพฤติกรรมได้ มวลประสบการณ์และสาระการเรียนรู้ ให้ทั้งสาระและกระบวนการ มีลักษณะแนวลึก กว้างเข้มข้น เชิงวิชาการ และสหวิทยาการ จากง่ายไปสู่ยากตามระดับชั้นของนักเรียนสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

6. บทบาทของผู้บริหารในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

ผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ ในการส่งเสริมและพัฒนาจัดทำหลักสูตร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542: 27) และช่วยเหลือครูในการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรเป็นการปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ในการวางแผนพัฒนาหลักสูตรต้องคำนึงถึงสังคม ปรัชญาการศึกษา และผู้เรียน ตลอดจนกระบวนการเรียนรู้ บุคคลที่ทำหน้าที่วางแผนพัฒนาหลักสูตรจะต้องประกอบด้วย บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือร่วมใจกัน นับแต่นักการศึกษา นักวิชาการ นักวิจัยและสำหรับในโรงเรียน ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร (กรมวิชาการ. 2534: 76) ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 5 ประการ คือ 1) เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตร โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตร

ของสถานศึกษา 2) จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา 3) สนับสนุนให้บุคลากรของสถานศึกษาได้รับความรู้และมีความสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 4) จัดให้มีการนิเทศภายในเพื่อกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ 5) ให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

จากการศึกษาหลักการ และแนวคิดดังกล่าว พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอน 2) สนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรเสริมในโรงเรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ 3) สนับสนุนให้บุคลากรของสถานศึกษาได้รับความรู้และมีความสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 4) เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตร โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตร 5) แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรเสริม 6) เสนอขอความเห็นชอบสาระหลักสูตรที่จัดทำขึ้นต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7) จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร 8) ให้มีการประเมินการนำหลักสูตรไปใช้เพื่อการปรับปรุงพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และ 9) จัดให้มีการนิเทศภายในเพื่อกำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ

3.3.3 การพัฒนาบุคลากร

“ครู” เป็นทรัพยากรและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท เป้าหมายการศึกษาจะสามารถบรรลุได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเพียงใด ขึ้นอยู่กับศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนของครู ฉะนั้นครูจึงเป็นมิติหนึ่งในหลายมิติของการปฏิรูปการศึกษาไทยตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งหวังให้การศึกษาของไทยมีมาตรฐานที่สอดคล้องกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก โดยมุ่งหวังว่าการพัฒนาครูให้เป็นครูมืออาชีพจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ปรีชา คัมภีรปกรณ. 2548 : 4) ครูหรือผู้ที่ทำหน้าที่ในการสอนได้นั้นควรจะมีความรู้ในวิชาชีพ เช่น หลักการทฤษฎีเกี่ยวกับการสอน การใช้สื่อ การวัดและประเมินผล การเรียนการสอน และความรู้ในวิชาที่จะทำการสอน คือรู้จริงและรู้อย่างลึกซึ้งเพื่อที่จะทำการสอนหรือถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2541: 81) ที่เสนอแนวคิดว่าการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ให้ครูได้ปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดความชำนาญ แลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ และนำเทคนิควิธีการไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญ (ธีระ รุญเจริญ. 2546: 20 - 21) ในการ

ส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ สามารถนำมาประยุกต์และปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรครูไว้ ดังนี้

3.3.3.1 ความหมายของการพัฒนาบุคลากร

บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ตามหน้าที่ของแต่ละบุคคลในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นปฏิบัติหน้าที่การสอนหรือไม่ก็ตาม มีตำแหน่งเป็นครูทั้งสิ้น เพื่อในบุคลากรได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถเพียงพอแก่การปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน วิทยาการต่างๆ เจริญก้าวหน้า ไม่หยุดนิ่ง เทคนิคในการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ บุคลากรครูจึงควรได้รับสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องกับภาระหน้าที่ การพัฒนาบุคลากรเป็นขั้นตอนหนึ่งของการบริหารงานบุคคล และเป็นความจำเป็นขององค์กรทุกองค์การ หลังจากได้มีการคัดเลือกบุคลากรเข้าทำงานแล้ว จะพบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นความจำเป็นขององค์กรทุกองค์การ จึงมีนักวิชาการหลายคนได้ให้ความหมายที่หลากหลายทั้งที่คล้ายกันและแตกต่างกัน ดังนี้

สมาน รังสียกฤษฎ์ (2540: 83) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงานดีขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน อันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จะเสริมสร้างและเปลี่ยนแปลงผู้ปฏิบัติงานในด้านต่างๆ เช่น ความรู้ความสามารถ ทักษะ อุปนิสัย และวิธีการในการทำงาน อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพในการทำงาน

นวลศรี บุญรักษ์ (2542: 14) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาบุคลากรว่า เป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ และทักษะในการทำงานให้มีความเจริญเติบโต ทั้งทางสมองและจิตใจ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาและก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากร ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางที่ดี อันจะส่งผลให้งานขององค์กรหรือหน่วยงานที่ปฏิบัติงานอยู่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร

สุทธิ เมธิกุล (2545: 16) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า เป็นการดำเนินการให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีความรู้ความเหมาะสมกับงานที่ปฏิบัติ หรือให้มีความสามารถสูงขึ้นในการเสริมสร้างทักษะและความชำนาญให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้หน่วยงานบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

เฉลิม มาตย์วิเศษ (2546: 7,10) ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้บุคลากรเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ให้ได้ผลตามที่หน่วยงานต้องการ หรือให้ได้งานที่ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมด้วยวิธีการต่างๆ คือ การพัฒนา

โดยการอบรม การส่งไปศึกษาอบรมหรือดูงาน โดยกระบวนการปฏิบัติงาน กระบวนการพัฒนาตนเอง และกระบวนการบริหาร

คาสเตตเตอร์. (Castetter. 1992: 272) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การที่องค์กรได้จัดกิจกรรมต่างๆ ให้บุคลากร ซึ่งมีผลทำให้เกิดการปรับปรุงงานของแต่ละบุคคล

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่หน่วยงานดำเนินงานที่มุ่งส่งเสริมให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะในการทำงาน ไปปรับปรุงงานของแต่ละบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ มีผล การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของตนเองและองค์กร

3.3.3.2 ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาบุคลากร เป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานมากขึ้นจึงเป็นความจำเป็นขององค์กรทุกองค์กรที่จะเพิ่มผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ สูง จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรเพิ่มเสริมสร้างศักยภาพในการปฏิบัติงาน นักวิชาการและหน่วยงาน ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ ดังนี้

दनัย เทียนพุ่ม (2537: 22) กล่าวถึงความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่าเป็นกระบวนการของกลุ่มกิจกรรมที่ปฏิบัติและจัดทำในช่วงเวลาที่กำหนดเพื่อให้ เกิดผลในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และมีจุดเน้นในกลุ่มย่อยที่ต่างกันขององค์ประกอบทั้ง 3 คือ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา โดยการศึกษาเน้นที่ตัวบุคคล การฝึกอบรมเน้นที่งานและ การพัฒนาที่องค์การ

กระทรวงศึกษาธิการ (2540: 85 - 86) ได้เสนอความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรว่า การพัฒนาบุคลากรมีความมุ่งหมายในการพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ มีความรู้ ทักษะ ทศนคติ มีความตระหนักถึงสิ่งใหม่ๆ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

วิจิตร อาวะกุล (2540: 69) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายในการพัฒนาบุคลากรในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การพัฒนาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ เช่น ด้านเทคนิคสร้างสังคมหรือด้านสภาวะแวดล้อม
2. ความสามารถในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความรอบรู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เฉพาะเรื่องที่ทำงานรับผิดชอบหรือด้านใดด้านหนึ่งเฉพาะด้านเดียว
3. ปรับปรุงเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ความคิดในเรื่องต่างๆ สามารถวิเคราะห์ ถิ่นกรอง เชื่อมโยงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องตามสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยน
4. ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดแรงจูงใจในการทำงานด้วยตนเอง โดยไม่ต้องให้ใครบอก ชี้แนะหรือนำทางตลอดเวลา

5.ส่งเสริมให้บุคลากรใช้ความคิดอ่านอย่างรอบคอบ ทำงานด้วยฝีมือและมีความเต็มใจในการทำงาน โดยมีต้องรอแต่คำสั่งให้ทำงาน

6.ให้มีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่จะพัฒนาตนเองและทำงานให้ดีขึ้น เจริญงอกงามขึ้น

จากความคิดเห็นของนักวิชาการและหน่วยงานดังกล่าว สรุปได้ว่าการพัฒนาบุคลากรครูเป็นการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความรอบรู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เฉพาะเรื่องที่ทำงานรับผิดชอบหรือด้านใดด้านหนึ่งเฉพาะด้านเดียว ทักษะ ทศนคติ มีแรงจูงใจในการทำงานด้วยตนเอง มีความตระหนักถึงสิ่งใหม่ๆ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และเป็นบุคคลมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงขึ้น และเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน อันได้แก่ผลผลิตที่มีคุณภาพ คือ นักเรียน

3.3.3.3 ความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พบว่าปัจจัยที่สำคัญมากที่สุด คือบุคลากร อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญทางวิทยาการ และเทคโนโลยีไม่หยุดยั้ง และจำเป็นต้องนำมาใช้ในการบริหารงาน มิฉะนั้นองค์กรจะก้าวไปไม่ทันโลก หลักการใช้คนให้เกิดประโยชน์สูงสุดจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถเพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการ เพื่อให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวปฏิบัติ ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาบุคลากรและครูต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตนเอง (สุนน อมรวิวัฒน์. 2545: 28) ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของนักการศึกษา นักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ได้กล่าวไว้ ดังนี้

ชาญรัตน์ สวิตรังสิมา และเชิดวิทย์ ฤทธิ์ประศาสน์ (2520: 8-17)

ได้พิจารณาถึงมูลเหตุและความต้องการหรือความจำเป็นที่ต้องพัฒนาบุคลากรว่า มีปัจจัยต่างๆ พอสรุปได้ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงขององค์การหรือหน่วยงานทางการศึกษา
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี
3. สภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่องค์การ
4. พฤติกรรมของบุคคลในองค์การ

พนัส หันนาคินทร์ (2526: 133-134) ได้กล่าวถึงหลักการและเหตุผลความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรภายในโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของโรงเรียนขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถของผู้ปฏิบัติงาน ประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานย่อมจะเพิ่มขึ้นจากการที่โรงเรียนให้โอกาสในการพัฒนาวิสัยความสามารถที่มีอยู่ในตัวของเขาเอง

2. การพัฒนาตนเป็นกิจกรรมตั้งแต่เกิดจนตาย การพัฒนาบุคลากร

เป็นกิจกรรมที่จะต้องทำตั้งแต่แรกเข้าทำงานจนถึงเวลาที่จะต้องออกจากงาน

3. โรงเรียนมีหน้าที่ต้องส่งเสริมประสบการณ์ต่างๆ เพื่อเตรียมคนไปรับหน้าที่ใหม่และปรับปรุงงานที่มีอยู่เดิมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทั้งรูปคณะและรายบุคคล และบทบาทนี้จะต้องเพิ่มขึ้นอยู่เสมอ

4. จุดประสงค์ประการแรกในการพัฒนาบุคลากรนั้น เพื่อปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้น และในกรณีเช่นนี้จำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถทำงานให้สอดคล้องกันและคุณภาพที่ได้ระดับทัดเทียมกัน

5. โรงเรียนควรถือการพัฒนาบุคลากรนั้น เป็นการลงทุนรูปแบบหนึ่งที่ส่งผลในระยะยาว นอกจากการสร้างเสริมประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานแล้วยังเป็นการดึงดูดคนให้อยากทำงานอยู่ในโรงเรียนนั้นมากขึ้น อันเป็นการส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นให้กับโรงเรียนนั้นโดยตรง

อุทัย หิรัญโต. (2542: 36) กล่าวถึงความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า การสรรหาและการคัดเลือกคนแม้จะได้คนที่มีความรู้ ความสามารถสูงอยู่แล้วก็ตามแต่ก็หาขาดแคลนไม่ เพราะความเจริญทางวิชาการและเทคโนโลยีมีอยู่อย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้ต้องมีการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถเพิ่มเติมอยู่เสมอ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้บัญญัติยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริม การพัฒนาบุคลากรไว้ในหมวด 7 ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาโดยมาตรา 52 กล่าวว่า “... รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ” มาตรา 55 “กำหนดไว้ว่า ให้มีกองทุนส่งเสริมครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา....” กล่าว คือสถาบันการผลิตครูกับผู้ใช้ครูจะต้องเชื่อมโยงกัน มีการจัดสวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูลอย่างเหมาะสม

จากการศึกษาแนวคิดและหลักการดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรโดยเฉพาะบุคลากรครูต้องได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ประสบการณ์ที่ทันสมัย ทนต่อความเปลี่ยนแปลงขององค์การ เทคโนโลยี สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมของบุคคลในองค์การ

3.3.3.4 แนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร

นักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรไว้ดังนี้

พงษ์เทพ บุญศรีโรจน์. (2543: 13-18) ได้อธิบายไว้ว่า ครูต้องพัฒนาครูให้มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในกระบวนการคิดทั้งหมดก่อน จึงจะสามารถหากิจกรรม สำหรับฝึกกระบวนการคิดให้กับนักเรียนอย่างได้ผล และคำหามาน คนใด. (2543 :118, 130) เสนอวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการจะเป็นวิธีที่ทำให้ศักยภาพครูในการสอนคิดวิเคราะห์มีสัมฤทธิ์ผลสูงขึ้น

เอนก พ.อนุกุลบุตร. (2547: 60-62) ได้อธิบายเกี่ยวกับครูที่จัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การสอนคิดวิเคราะห์ มุ่งหมายให้ผู้เรียนคิดแยกแยะได้ และคิดได้อย่างคล่องแคล่ว หรือมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ได้ ขั้นแรกสุดครูต้องรู้จักความคิดแบบวิเคราะห์เป็นอย่างดีเสียก่อน ครูที่มีศักยภาพในการสอนคิดวิเคราะห์ จะต้องเป็นครูที่มีความรู้ ความสามารถ หรือคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวครู คือ การคิดวิเคราะห์เป็น ครูต้องรู้จักความคิดแบบวิเคราะห์เป็นอย่างดีเสียก่อน ขั้นต่อไปจึงผลานการคิดแบบนี้เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นใช้ระเบียบวิธีสอน เทคนิคการสอนแบบใด โดยแบ่งแนวทางการคิดในรูปกิจกรรมหรือคำถามให้พัฒนาการคิดแบบวิเคราะห์ขึ้นในตัวผู้เรียน และครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้คิดวิเคราะห์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและศักยภาพของผู้เรียน การคิดระดับวิเคราะห์โดยทั่วไปเป็นการคิดที่อยู่ในระดับสูงกว่าการคิดในระดับเข้าใจ ดังนั้น ครูต้องสร้างสมรรถภาพสมองที่เป็นความคิดแบบวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียน โดยครูเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ ครูต้องสร้างแรงจูงใจตั้งคำถามที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และกิจกรรม สำหรับผู้เรียนต้องได้รับการเสริมสร้างทักษะก่อนเรียน ได้เรียนตามความต้องการ และใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ การสอนคิดวิเคราะห์ ครูต้องให้สิ่งสำเร็จรูปแก่ผู้เรียน เช่น เรื่องราว เหตุการณ์ ปัญหาการทดลองแล้วให้คิดอย่างแยกแยะให้เห็นองค์ประกอบย่อย ความเกี่ยวข้องระหว่างองค์ประกอบ เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

กระทรวงศึกษาธิการ (2549: 55) ได้กำหนดแนวการดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องพัฒนาครู ผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนการสอน และสถานศึกษาจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดวิเคราะห์และได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอนไว้ว่า ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอนและสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ ลดการท่องจำตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน”

กระทรวงศึกษาธิการ (2549: 43) ได้กำหนดแนวทางการฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์มีองค์ประกอบหลักไว้ว่า ความรู้ความเข้าใจของครู เรื่องทักษะการคิดวิเคราะห์ เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของแนวทางการฝึกให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์

สุรัญญา วาดเขียน (2547: 63) ได้สังเคราะห์หลักการพัฒนาบุคลากรพบว่า การพัฒนาบุคลากร มีหลักการคือ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล ให้เป็นไปตามที่องค์การต้องการและบุคลากรต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและทั่วถึง มีการวางแผนล่วงหน้าชัดเจน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการพัฒนาบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายหลักของโรงเรียน และมุ่งพัฒนาบุคลากรทุกคน มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินผล การพัฒนาบุคลากรไว้อย่างชัดเจน มีการติดตามประเมินผลการพัฒนาบุคลากรตามแผนที่วางไว้

และนำผลการประเมินแจ้งที่ประชุมครูทราบ มีการกำหนดแผนงานพัฒนาบุคลากรในแผนนั้นมุ่งพัฒนาครู-อาจารย์ทั้งโรงเรียน เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถทักษะและเจตคติในการทำงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ฮินีแมน (Hineman. 1983: 332-349) ได้เสนอกระบวนการของการพัฒนาบุคลากรไว้ 4 ขั้นตอน คือ

1. การระบุความต้องการการพัฒนาบุคลากร
2. การวางแผนการพัฒนาบุคลากร
3. การคัดเลือก ออกแบบ และดำเนินกิจกรรมพัฒนาบุคลากร
4. การประเมินผลการพัฒนาบุคลากร

จากการศึกษาหลักการแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร สรุปได้ว่า โรงเรียนต้องพัฒนาครูให้มีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการคิดโดยวิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อมีความรู้ ความสามารถ หรือคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวครู คือ การคิดวิเคราะห์เป็น อันจะส่งผลให้การสอนคิดวิเคราะห์มีสัมฤทธิ์ผลสูงขึ้น ครูสามารถจัดกิจกรรมการสอนคิดวิเคราะห์ได้ บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังโดยผสมผสานการคิดวิเคราะห์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและศักยภาพของผู้เรียนเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน ระเบียบวิธีสอน เทคนิคการสอนที่บ่งแนวทางการคิดในรูปกิจกรรมหรือคำถามให้พัฒนาการคิดแบบวิเคราะห์ขึ้นในตัวผู้เรียน จัดกิจกรรมการเรียนรู้คิดวิเคราะห์ ฝึกกระบวนการคิดให้กับนักเรียนอย่างได้ผล กระบวนการดำเนินการพัฒนาบุคลากรมี 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ความต้องการของบุคคลและองค์กร 2) การวางแผนการพัฒนาบุคลากร 3) การคัดเลือก ออกแบบและการดำเนินกิจกรรมพัฒนาบุคลากร และ 4) การประเมินผลการพัฒนาบุคลากร

3.3.3.5 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาบุคลากรที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการพัฒนาครูและบุคลากรให้รู้และเข้าใจ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542: 27) ซึ่งนักการศึกษาได้ให้แนวคิดไว้ดังต่อไปนี้

อรรถัย มูลคำ.(2542: 53) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับ กิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเอง และใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มที่เต็มเวลา สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ ซึ่งผู้บริหาร ต้องเอาใจใส่ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการศึกษา ทำความเข้าใจใน ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการศึกษาบทบาทของผู้เกี่ยวข้องทั้งครูและนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ลักษณะของเนื้อหาวิชา และกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

ทิตนา แคมมณี (2547: 20) ได้อธิบายว่า การบริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาความสามารถในการคิด โรงเรียนต้องเตรียมการพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เกิดความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานการคิด แนวทางการส่งเสริมการคิด และพัฒนาการคิดและการวัดผลประเมินผลความสามารถในการคิด

ปริญญ ชุตาวรรณ (2548: 7) ได้สรุปไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริมให้ครูฝ่ายกิจกรรมพัฒนานักเรียนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา กิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน โดยผู้บริหารจะต้องอบรมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในหลักการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องของนักเรียน สู่กระบวนการที่ผู้บริหารและครูสามารถร่วมกันพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมได้เองตามหลักการและทฤษฎีศาสตร์ โดยโรงเรียนหรือโรงเรียนในกลุ่มต่างๆ จะมีความแตกต่างกันเป็นลักษณะเฉพาะอยู่

กลุ่มพัฒนาระบบงบประมาณและทรัพยากร สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550: 36,38) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกลยุทธ์ข้อที่ 3 กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา กิจกรรมพัฒนารูปแบบและวิธีการคิดวิเคราะห์ ได้กำหนดแนวทางดำเนินงานส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ทักษะการคิด การใช้แรงเสริมทางบวก กระตุ้นให้คิด ใช้คำถามกระตุ้นการคิดของนักเรียนบนเทคนิคการสอนที่ชัดเจนเหมาะสมกับสถานการณ์และนักเรียนโดยเน้นอิสระในการคิดแก่นักเรียนและกำหนดให้มีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาแนวคิดของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาบุคลากร สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ ความรู้พื้นฐานการคิด แนวทางการส่งเสริมการคิดและพัฒนาการคิด เช่น การใช้แรงเสริมทางบวก กระตุ้นให้นักเรียนคิดสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นการคิด ใช้แหล่งการเรียนรู้เน้นการคิดเหมาะสม จัดบรรยากาศส่งเสริมการคิด ใช้จิตวิทยา การใช้คำถามกระตุ้นการคิดของนักเรียน มีเทคนิคการสอนชัดเจนเหมาะสมกับสถานการณ์และนักเรียน การจัดห้องเรียน การออกแบบ และการให้อิสระในการคิดแก่นักเรียน และการวัดผลประเมินผลความสามารถในการคิด ซึ่งกระบวนการดำเนินการพัฒนาบุคลากร ใน 4 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์ความต้องการของบุคคลและองค์การ 2) การวางแผนการพัฒนาบุคลากร 3) การคัดเลือก ออกแบบ และการดำเนินกิจกรรมพัฒนาบุคลากร และ 4) การประเมินผลการพัฒนาบุคลากร

3.3.4 การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม

3.3.4.1 ความหมายของบรรยากาศ สภาพแวดล้อม

นักการศึกษาให้ความหมาย อธิบายและสรุปบรรยากาศ สภาพแวดล้อมไว้

ดังนี้

ธเนศ ขำเกิด (2533: 11-14) ให้ความหมายบรรยากาศของโรงเรียนไว้ว่า เป็นสภาวะอันเกิดจากการสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล เป็นสถานการณ์ที่ไม่อาจมองเห็นหรือจับต้องได้ แต่เป็นภาพสะท้อนทางความรู้สึกของบุคคลเมื่อปะทะกับสิ่งแวดล้อม แล้วเกิดความรู้สึกที่ดี ก็เรียกว่า “บรรยากาศดี” ในทางตรงกันข้าม เมื่อปะทะกับสิ่งแวดล้อมไม่ดี ก็จะเรียกว่า “บรรยากาศไม่ดี” โดยได้จัดแบ่งบรรยากาศออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ บรรยากาศด้านกายภาพ บรรยากาศด้านวิชาการ และบรรยากาศด้านบริหาร ดังนี้

1. บรรยากาศด้านกายภาพ เป็นบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ค่อนข้างจะมองเห็นเป็นรูปธรรม นับตั้งแต่เราก้าวเข้าสู่รั้วโรงเรียน ได้แก่ 1) บริเวณโรงเรียน เช่น รั้ว ถนน สนาม ไม้ยืนต้น ไม้ประดับ สวนหย่อม ที่พักผ่อน สนามกีฬา สถานที่นันทนาการ สาธารณูปโภค สระน้ำ ฯลฯ 2) อาคารเรียน อาคารประกอบ เช่น อาคารชั่วคราว โรงฝึกงาน โรงอาหาร หอประชุม บ้านพักครู บ้านพักภารโรง ห้องน้ำ ห้องส้วม ฯลฯ 3) ห้องเรียน และห้องอื่นๆ เช่น ห้องผู้บริหาร ห้องพักครู ห้องแนะแนว ห้องพยาบาล ห้องทะเบียนและวัดผล ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ห้องจริยธรรม ห้องสมุด ฯลฯ

2. บรรยากาศด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน ทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนจัดบริการเพื่อส่งเสริม สนับสนุนทางวิชาการต่างๆ ที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวา สดชื่น แจ่มใส มีความรู้สึกรักโรงเรียน รักครู รักเพื่อน โดยคำนึงถึงหลักต่อไปนี้ 1) มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ครูจะเป็นผู้คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ ให้ขวัญกำลังใจ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการเรียนของเขา 2) ทำทุกวิถีทางให้นักเรียน สามารถเป็นผู้นำตนเองได้ เป็นคนฉลาด ทันคน กล้าคิด กล้าทำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความกตัญญูกตเวที สุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข 3) จัดการเรียนการสอนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เรียนจากสภาพจริง ทำให้มีชีวิตชีวา และเกิดการเรียนรู้มากขึ้น 4) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย ตามความถนัดของนักเรียน ได้แก่ ดนตรี กีฬา ศิลปะ ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นต้น 5) ครูสอนเรื่องที่ยากให้เป็นเรื่องที่ย่อย ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลหาทางช่วยเหลือ และทำให้เกิดแรงเสริม และรักที่จะเรียนในวิชานั้นๆ ครูควรปรับตนเองให้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนทุกคน ให้ความรักและความเมตตาด้วยความจริงใจกับศิษย์ เสียสละ ใกล้ชิด และยอมรับสภาพที่เขาเป็นอยู่

3. บรรยากาศการบริหารจัดการ ถือว่ามีความสำคัญที่สุด มีผลต่อการจัดบรรยากาศทุกๆ ด้าน เพราะถ้าการบริหารจัดการของโรงเรียน เอื้อต่อการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีแล้ว ก็จะมีผลให้บรรยากาศของโรงเรียนน่าอยู่ บรรยากาศการบริหารจัดการที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้น คือ บรรยากาศแบบเปิด สิ่งชีวิตบรรยากาศการบริการที่ดี ได้แก่ ทีมงานบริหารโรงเรียนเป็นผู้นำและเป็นแม่แบบในการสร้างบรรยากาศแบบเปิด สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรในโรงเรียน เป็นไปด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นไมตรี เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และพบปะสังสรรค์กันตามโอกาสอันควร ตลอดจนการสร้างขวัญและ

กำลังใจให้แก่บุคลากรในโรงเรียน เช่น การจัดสวัสดิการ ยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณ เผยแพร่ผลงาน สนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

นริศดี พลโคตร (2546: 8) ได้สรุปความหมายของบรรยากาศไว้ว่า หมายถึงสภาพการปฏิบัติงานร่วมกัน อันเป็นลักษณะที่แสดงถึงปฏิสัมพันธ์ของพฤติกรรมของทุกคน ในองค์การซึ่งเกิดจากองค์ประกอบของบรรยากาศ วัดได้จากการสอบถาม ทรรศนะหรือความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นของสมาชิกในองค์การ ที่มีต่อพฤติกรรมของผู้ร่วมงาน และพฤติกรรมของผู้บริหารองค์การ ที่ปฏิบัติงานร่วมกัน การจัดบรรยากาศจะส่งผล ให้เกิดความรัก ความผูกพันต่อบุคลากรในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครู นักเรียน หากนักเรียนได้อยู่ในสภาพที่ดี มีความอบอุ่น ก็จะส่งผลต่อกระบวนการเรียนการสอน และมีส่วนช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียนหมดไป

กรมวิชาการ (2545: 12) ได้อธิบายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียนไว้ว่า การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนเป็นเรื่องสำคัญและเป็นองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นอย่างดี การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกต้องเหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการศึกษา เพราะทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่น่าไปเรียน ไปเล่น และไปทำงาน นำมาซึ่งความรู้และประสบการณ์ต่างๆ การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมเป็นหน้าที่โดยตรงของโรงเรียน ต้องกำหนดให้ที่อยู่โรงเรียน สภาพแวดล้อมต่างๆ ย่อมมีผลกระทบต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตของผู้เรียน รวมทั้งอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนของผู้สอน

จากการศึกษาความหมายของบรรยากาศ สรุปได้ว่า บรรยากาศเป็นสภาวะอันเกิดจากการสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แล้วส่งผลถึงความรู้สึกของบุคคล มี 3 ประเภท ได้แก่ 1) บรรยากาศด้านกายภาพ ได้แก่บริเวณโรงเรียน อาคารเรียน และห้องเรียน 2) บรรยากาศด้านวิชาการ ได้แก่การจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน 3) บรรยากาศด้านบริหาร ได้แก่การจัดบรรยากาศแบบเปิด สิ่งชีวิตบรรยากาศการบริการที่ดี ได้แก่ ทีมงานบริหารโรงเรียนเป็นผู้นำและเป็นแม่แบบในการสร้างบรรยากาศแบบเปิด สัมพันธภาพระหว่างบุคลากรในโรงเรียน บรรยากาศแห่งความเป็นมิตร เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และพบปะสังสรรค์กันตามโอกาสอันควร ตลอดจนการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร

3.3.4.2 ความสำคัญของบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ไว้หลากหลาย โดยกล่าวถึงอิทธิพลและผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมารวบรวมไว้ ดังนี้

จันทร์พิมพ์ สายสมร (2537: 67-68) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นตัวแปรสำคัญในการเรียน เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางการเรียนมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเรียน มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียน พบว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนหลายประการด้วยกัน ดังนี้

1. เป็นเงื่อนไขการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางการเรียนควรจะเหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละลักษณะ อาทิ ด้านทักษะ จะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้านเจตคติ จะต้องจัดสภาพแวดล้อมในลักษณะย้ำเตือนซ้ำๆ และหลากหลาย เช่น สภาพแวดล้อมการเรียนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. เป็นตัวกำหนดทิศทางการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางการเรียนมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งด้านพุทธิพิสัยและเจตพิสัย โดยที่ผู้เรียนที่เรียนในสภาพแวดล้อมทางการเรียนดี ก็จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้นไปด้วย ในทางตรงกันข้ามหากสภาพแวดล้อมการเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียน เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีเสียงรบกวนสมาธิในการเรียนตลอดเวลา ก็จะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนไม่ดีตามไปด้วย

3. เป็นสื่อการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่เป็นแหล่งทรัพยากรการศึกษาจะเป็นแหล่งที่ผู้เรียนและผู้สอนสามารถเข้าไปใช้บริการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ก็มีนิทรรศการในโรงเรียน มุมศึกษาในห้องเรียน เป็นต้น

4. เป็นตัวสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนด้านเจตคติที่ดี จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนมีระบบและเป็นระเบียบ รู้จักควบคุมตนเอง ในขณะเดียวกัน จะลดระดับการควบคุมของผู้สอนลงไปด้วย ทำให้บรรยากาศการเรียนมีความอบอุ่นและเป็นมิตร ผู้เรียนไม่มีความกดดันและมีกำลังใจในการเรียน

5. เป็นประโยชน์ต่อการเรียนในด้านต่างๆ คือ

5.1 เป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สภาพแวดล้อมทางการเรียนเป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัยและเจตพิสัย คือ การพิจารณาจากสภาพแวดล้อมทางการเรียน ก่อนการเรียนจะทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัยและเจตพิสัยได้ว่าเป็นอย่างไร

5.2 ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน สภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านเจตพิสัยที่ดีจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน เมื่อผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนก็จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความพร้อม ความพอใจ ความตั้งใจ และมุ่งมั่นต่อการเรียนวิชานั้นมากขึ้นตามไปด้วยส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นด้วย

5.3 ส่งเสริมความร่วมมือในการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมการเรียนด้านเจตคติที่ดี จะส่งผลให้ผู้สอนต่อผู้เรียนและผู้เรียนต่อผู้เรียน มีความร่วมมือกันในการเรียน มีความผูกสัมพันธ์กันฉันท์มิตร มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ประกอบกิจกรรมการเรียนร่วมกันอย่างเป็นระเบียบและมีระบบ และการสร้างบรรยากาศทางการเรียนที่ดีให้เกิดขึ้นด้วย

ทวีศิลป์ สารแสน (2543: 137) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางการเรียนในห้องเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง ที่จะทำให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียน มีความกระตือรือร้น อยากเรียนอยากรู้ ซึ่งหากโรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ในห้องเรียนในด้านต่างๆ เช่น ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการสอนของครู ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู และการสร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้ออำนวยแก่นักเรียนเป็นอย่างดีแล้ว การเรียนการสอนขณะที่อยู่ในห้องเรียนย่อมมีประสิทธิภาพ ซึ่งสุดท้ายก็จะส่งผลต่อผลการเรียนหรือผลสัมฤทธิ์และความสำเร็จของผู้เรียน

สำหรับห้องเรียนการคิดนั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. 2550: 3) มีลักษณะดังนี้

1. การคิดอย่างหลากหลายจะไม่เกิดขึ้นในห้องเรียนที่มีนักเรียนนั่งตัวตรงเป็นแถวๆ และมีครูยืนพูดอยู่หน้าชั้นตลอดเวลา
2. ห้องเรียนฝึกนักคิด ควรถูกจัดในรูปแบบที่ช่วยให้นักเรียน/ครู ได้ร่วมกันเสวนากันได้/ ห็นหน้าเข้าหากันได้สะดวก
3. ครูต้องสร้างบรรยากาศการยอมรับซึ่งกันและกัน/ไม่มีภาวะการผูกขาดทางความคิด
4. ทุกคน (ครู/นักเรียน) ต้องพร้อมที่จะสื่อสารเข้าหากันเสมอ
5. นักเรียนน่าจะเป็นผู้ตื่นตัว/และพร้อมที่จะเรียนจริงๆ
6. ครูอาจตั้งคำถามยาวๆ ยากๆ 1คำถาม ให้เด็กได้ขบคิดก่อนเริ่มเรียน
7. ครูถามคำถามกระตุ้นให้คิดต่อเนื่อง
8. ครูคอยเสริมแรงให้คิดต่อเนื่องเสมอ
9. เด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ ต้องไม่ถูกสกัดกั้น ครูควรกระตุ้นให้คิดอย่างหลังไหล → ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดผลงานขึ้น
10. ครูไม่ใช่ผู้รู้มาก/รู้ทั้งหมด ครูสามารถขอความรู้ / ความคิดเห็นจากเด็กได้

11. ห้องเรียนฝึกนักคิด ควรมีบรรยากาศที่ประกอบด้วยเสียงหัวเราะ และการร่วมคิดร่วมสำรวจความคิดใหม่ๆ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ / ความคิดเห็นกันอยู่เสมอ

12. ห้องเรียนฝึกนักคิด ควรเป็นห้องเรียนที่ทุกคนสามารถคุยกันได้ทั่วถึง (อาจมีนักเรียนเพียง 16-20 คน)

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ (2545: 5) กล่าวว่า บรรยากาศการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรยากาศที่ดีอาจส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดี มีความตั้งใจใช้เวลาในการเรียนเต็มที่ ในทางกลับกันบรรยากาศที่ไม่เหมาะสมจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจ ไม่ตั้งใจเรียนและอาจมีอคติต่อสถาบันได้ บรรยากาศการเรียนการสอนโดยเน้นในชั้นเรียนเป็นตัวแปรสำคัญ ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนมีประสิทธิภาพ

เก็ทเซลและธาเรน (กรมการฝึกหัดครู . 2529 : 3 ; อ้างอิงจาก Getzel & Thalen. 1960) เชื่อว่า ห้องเรียนเป็นระบบสังคมระบบหนึ่ง ภายในห้องเรียนจะมีความต้องการในแง่บุคลิกภาพความคาดหวังเกี่ยวกับบทบาทและบรรยากาศการแลกเปลี่ยนความคิดและ

การปฏิสัมพันธ์กัน สิ่งเหล่านี้รวมๆ กัน สามารถทำนายพฤติกรรมของกลุ่มซึ่งรวมถึงผลการเรียนของกลุ่มด้วย

เสียม โตรัน (2546 : 28 -30,36 ; อ้างอิงจาก Gallalgher. (1975) ; (McMillen. 1987) กล่าวถึงการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ ในสิ่งต่อไปนี้ คือ 1) ผู้เรียนจะต้องฝึกวิธีการตัดสินใจ ทักษะการอ่านและเขียนเป็นทักษะสำคัญของการคิดวิเคราะห์ 2) ผู้เรียนควรเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา สรุปได้ว่า บรรยากาศ สภาพแวดล้อม มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนหลายประการ คือ 1) เป็นเงื่อนไขการเรียนรู้ เช่น ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านเทคนิคการสอนของครู ด้านความรู้และประสบการณ์การสอนของครู 2) เป็นตัวกำหนดทิศทางการเรียนรู้ คือสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งด้านพุทธิพิสัยและเจตพิสัย และสภาพแวดล้อมทางการเรียนดี จะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้นไปด้วย 3) เป็นสื่อการเรียนรู้ คือ เป็นแหล่งที่ผู้เรียน และผู้สอนสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้อย่างกว้างขวาง 4) เป็นตัวสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียน คือทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อครู เกิดบรรยากาศการเรียนมีความอบอุ่นและเป็นมิตร และผู้เรียนมีกำลังใจในการเรียน และ5) เป็นประโยชน์ต่อการเรียน คือเป็นตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน และส่งเสริมความร่วมมือในการเรียนการสอน

3.3.4.3 องค์ประกอบของบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม

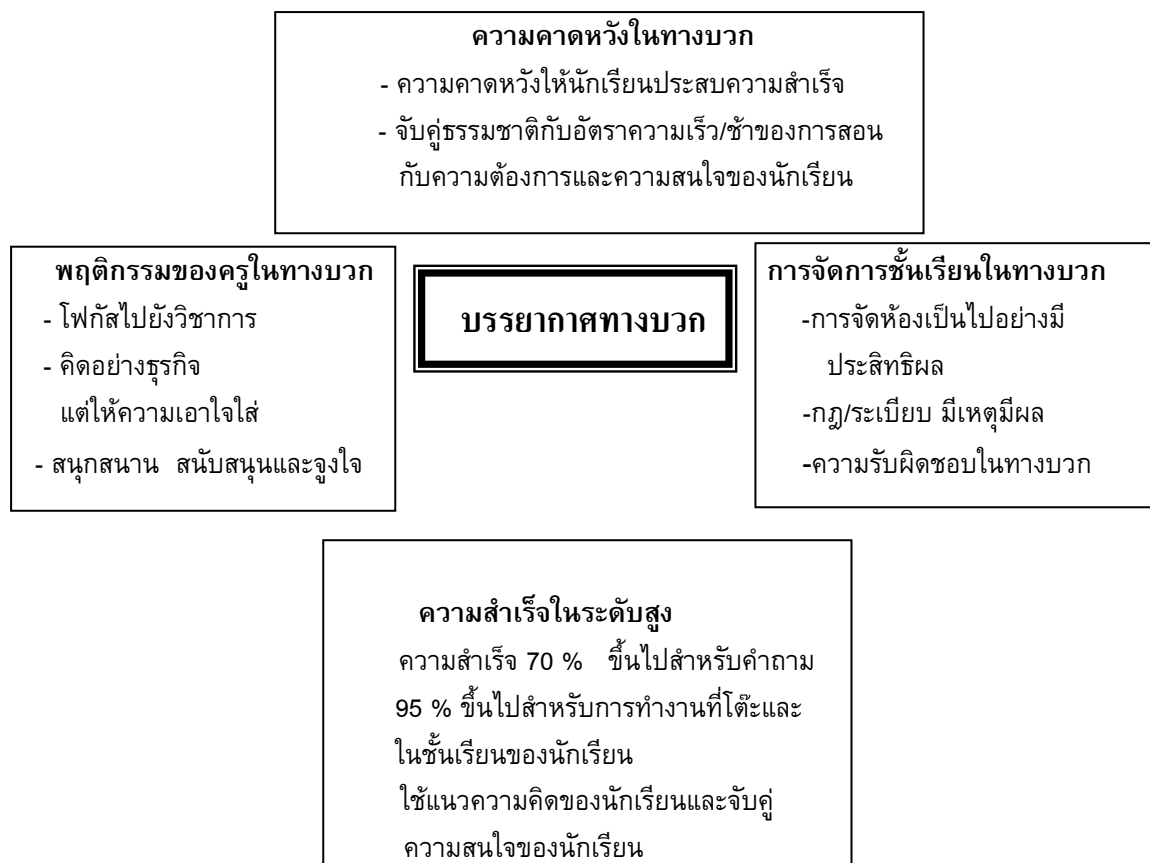
นักการศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ไว้ดังนี้

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2544: 44-45) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของบรรยากาศสภาพแวดล้อม 2 ประการ คือ

1. องค์ประกอบของบรรยากาศการเรียนรู้ทางกายภาพ (Physical Environment) ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของชั้นเรียน พร้อมกับการจัดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ มีอิทธิพลต่อสติปัญญา สังคม อารมณ์และช่วยกำหนดว่าง่ายหรือยากแค่ไหน ที่ครูจะสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนจะเรียนได้ดีแค่ไหน ชั้นเรียนควรเป็นสถานที่สบายและน่าสนใจเพื่อการเรียนและทำกิจกรรมจัดระเบียบเป็นอย่างดี สำหรับกิจกรรมการสอนและการเรียนรู้ ควรสนับสนุนและส่งเสริมการสอนและการจัดการที่มีประสิทธิภาพ จัดที่นั่งต่างๆ ให้เหมาะสม มีกลยุทธ์การสอนที่หลากหลาย จะเป็นการดีที่สุดในการจัดเฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์ในลักษณะที่ครูสามารถมองเห็นนักเรียนทุกคนง่ายต่อการหยิบปัจจัยต่างๆ สำหรับครูและนักเรียน การจัดอย่างนี้สามารถสงวนเวลาในชั้นเรียนและลดการรบกวนและความล่าช้า

2. องค์ประกอบของบรรยากาศการเรียนรู้ทางจิตภาพ (Psychology Environment) ได้แก่ พฤติกรรมของครูสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบรรยากาศในชั้นเรียน ขณะเดียวกันก็สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ครูสามารถทำได้เป็นอย่างมาก เพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ในทางบวกโดยการประกันว่า ชั้นเรียนเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัย เป็นระเบียบสามัคคี และมีความเป็นมิตรในการทำงานครูสามารถทำให้สิ่งดังกล่าวประสบความสำเร็จโดยเป็นตัวอย่างในเจตคติและพฤติกรรมทางบวกและสร้างสรรค์ต่อเพื่อนร่วมงาน นักเรียนและผู้ปกครอง ใช้อำนาจหน้าที่อย่างยุติธรรม ให้ความอบอุ่นและการสนับสนุน ส่งเสริมความคิดหรือความร่วมมืออิสระตามความเหมาะสม กระตุ้นนักเรียนให้เรียนรู้และให้มาตรการในการเลือกแก่เขาในกระบวนการเรียนรู้ ประกันความสมดุลที่มีเหตุผลระหว่างผลสะท้อนกลับในทางบวกและทางลบ และหาโอกาสเพื่อทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ได้รับการสนับสนุน การยอมรับ มีคุณค่า ประสบความสำเร็จ และมีความมั่นคงทางอารมณ์

เดียนเพ็ญ สุขสมาน (2549: 35) ; อ้างอิงจาก กู๊ดและโบรफी (T.C.Good; & J.E.Brophy. 1986 : 360) ได้วิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะของบรรยากาศในชั้นเรียนทางบวกไว้ 4 ประการ คือ ความคาดหวังในทางบวกพฤติกรรมของครูในทางบวก การจัดชั้นเรียนในทางบวก และความสำเร็จในระดับสูง ดังภาพประกอบที่ 13

คุณลักษณะของบรรยากาศในชั้นเรียนทางบวก

ภาพประกอบ 13 คุณลักษณะของบรรยากาศในชั้นเรียนทางบวก

ที่มา : เดือนเพ็ญ สุขสมาน (2549: 35) (T.C.Good; & J.E.Brophy. 1986 . (1986). Educational Psychology : A Realistic Approach. (3 rd.ed.) New York: Longman. P. 360

จากการศึกษาองค์ประกอบของบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สรุปได้ว่า องค์ประกอบของบรรยากาศ ด้านกายภาพ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของชั้นเรียน พร้อมกับการจัดเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ มีอิทธิพลต่อสติปัญญา สังคม อารมณ์และช่วยกำหนด ประสิทธิภาพในการสอนของครู และการเรียนของนักเรียน องค์ประกอบของบรรยากาศ สภาพแวดล้อมด้านจิตภาพ ได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ทำให้เกิดบรรยากาศ การเรียนรู้ในทางบวก มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน

3.3.4.4 ผู้บริหารโรงเรียนต่อการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริม การคิดวิเคราะห์

ปัจจุบันการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียน บรรยากาศการเรียนรู้ส่งผลให้ผู้เรียนค้นพบองค์ความรู้ จากการปฏิบัติจริงได้เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการคิดวิเคราะห์ ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม และได้ประยุกต์ความรู้

ไปใช้ในชีวิตจริงที่เกิดขึ้น (คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้ คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2542: 27) ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอนโดยจัดให้มี (ธวัชชัย แก้วมณีชัย. 2542: 48) การวางแผนสนับสนุนให้มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนการสอน ซึ่งนักการศึกษาหลายท่าน และหน่วยงาน ได้เสนอหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมดังนี้

กรมวิชาการ (2540: 26) เสนอว่า การบริหารกิจกรรมการเรียนการสอนด้านบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ผู้บริหารต้องสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ กำหนดนโยบายของโรงเรียนเรื่องการจัดบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ให้ชัดเจน สร้างความเข้าใจให้เกิดความตระหนัก เห็นคุณค่าในระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน สำรวจสภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียน เพื่อกำหนดเป็นโครงการ และแผนปฏิบัติงาน ดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนตามแนวทาง และแผนงานที่กำหนด แสวงหาความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐ และเอกชน และมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

วัฒนาพร ระเบียบทุกข์. (2541: 59-61) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนตามแนวการปฏิรูปการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องพัฒนาในทุกๆ ด้านไปพร้อมกัน ผู้บริหารโรงเรียนต้องใส่ใจและให้ความสำคัญ ในการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่มุ่งให้นักเรียนได้แสดงออก ได้คิด ได้ทำ ได้แก้ปัญหาด้วยตนเอง สภาพแวดล้อมจะส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้า อยากรู้ อยากเห็น และส่งเสริมการคิด และการแสดงออก

ไสว พักขาว (2542: 243) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องเอาใจใส่คอยช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูได้รู้และเข้าใจ ได้จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ครูได้รู้และเข้าใจว่า บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ต้องเป็นแบบประชาธิปไตย ทุกคนเคารพในสิทธิเสรีภาพของกันและกัน บรรยากาศจะเป็นแบบร่วมมือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์มากกว่าการแข่งขัน มีความสนุก ผ่อนคลายไม่เคร่งเครียดมีการเสริมแรงมากกว่าการตำหนิ การลงโทษ

ดวงเดือน อ่อนน่วม (2542: 12-13) ที่ว่า สถานศึกษาโดยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดบรรยากาศส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมบรรยากาศ การช่วยเหลือร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนมากกว่าการแข่งขัน ส่งเสริมการแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร ให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ เชื้อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ ในการแก้ปัญหา

อรทัย มูลคำ (2542 : 53) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาตนเอง และใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มที่เต็มเวลา สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ วิเคราะห์ ซึ่งผู้บริหารต้องเอาใจใส่ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการศึกษา ทำความเข้าใจในลักษณะ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการศึกษาบทบาทของผู้เกี่ยวข้องทั้งครู และนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ลักษณะของเนื้อหาวิชา และกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

อัสนีย์ อัจฉริยะบุตร (2546: 46) สรุปไว้ว่า โรงเรียนต้องจัดประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก ในการจัดการศึกษาเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนรู้จักที่จะคิดวิเคราะห์ แสดงออก หรือค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง สถานศึกษาจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษา ให้มีความเหมาะสมและเป็นสภาพแวดล้อมที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ โดยผู้บริหาร สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อำนวยความสะดวก สอดส่องดูแลให้กำลังใจแก่ครู และนักเรียน ที่เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน การผลิตเอกสารคู่มือ การดำเนินงานสิ่งแวดลอม คู่มือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสิ่งแวดลอมเพื่อให้การเรียนการสอนประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

เยาวภา ทัศนชัยบุตร (2542: 112) ให้ทัศนะไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียน จะต้องกำหนดวิธีการ หาทางร่วมกันกับบุคคลที่เกี่ยวข้องวางแผนกำหนด นโยบาย จัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อพัฒนาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน ดำเนินการจัด บรรยากาศและสิ่งแวดลอม ส่งเสริมให้มีบรรยากาศเป็นแบบประชาธิปไตย ทุกคนมีอิสระเสรีภาพ ทางความคิด ต่างฝ่ายยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ร่วมมือกันทำงานเป็นทีม และ ประเมินผลการดำเนินงาน รายงานผลการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงแก้ไข

ไสว พักขาว (2542: 243) กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องพยายาม เสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นศูนย์กลางแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยให้ทุกคนได้ทราบว่างบประมาณและสภาพแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนการสอนต้องเป็นแบบประชาธิปไตย ทุกคนมีความเคารพในสิทธิเสรีภาพของกัน และกัน บรรยากาศจะเป็นแบบร่วมมือแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด และประสบการณ์มากกว่า การแข่งขัน บรรยากาศจะมีความสุข ผ่อนคลายไม่เคร่งเครียด มีการเสริมแรง การยกย่องชมเชย มากกว่าตำหนิ ลงโทษ มุ่งให้เด็กได้คิด ได้ทำ ได้แก้ปัญหาด้วยตนเองมากกว่ารับการถ่ายทอด จากครู สภาพแวดล้อมต้องส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า ความอยากรู้อยากเห็นของผู้เรียน ส่งเสริม การคิด การแสดงออก มีความเป็นระเบียบสวยงามและร่มรื่น

เสงี่ยม โตรัตน์ (2546: 28 -30,36 อ้างอิงจาก Gallagher. (1975) ; McMillen. (1986) ได้อธิบายว่า ผู้สอนจะต้องจัดสภาพสิ่งแวดลอมที่เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ การฝึกการคิดวิเคราะห์จะยากกว่าการสอนให้ผู้เรียนจดจำข้อเท็จจริง และยากกว่าการวัดผลโดย แบบทดสอบเลือกตอบ จุดประสงค์ของรายวิชาจะต้องมุ่งการวิเคราะห์ การเรียบเรียงความคิด การตัดสินใจคุณค่าและการนำไปใช้ การเรียนจะควบคู่ไปกับการเรียนรู้ทั้งสาระและกระบวนการ เรียนรู้ ผู้สอนจะต้องจัดสภาพสิ่งแวดลอมที่เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์โดยทั่วไป

จากการศึกษาการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมดังกล่าวข้างต้น นักการศึกษาได้เสนอแนวคิดไว้หลากหลาย พอสรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการวางแผนกำหนดนโยบาย แผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการ เพื่อส่งเสริมให้ครูจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนคิดวิเคราะห์ในห้องเรียน

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมในวางแผนกำหนด นโยบาย จัดทำแผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการ จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ทางกายภาพในห้องเรียน ได้แก่ การจัดเครื่องมือและวัสดุ อุปกรณ์ มีอิทธิพลต่อสติปัญญา สังคม อารมณ์และช่วยกำหนดประสิทธิภาพในการสอนของครู และการเรียนของนักเรียน และทางวิชาการ ได้แก่ 1) การให้กิจกรรมที่ต้องใช้ความคิด 2) การจัดกิจกรรมให้มีการทำงานร่วมกับผู้อื่น 3) การจัดบทบาทและบรรยากาศการแลกเปลี่ยนความคิด 5) การให้โอกาสในการคิด โดยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก เห็นคุณค่าของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน และปัญหาของโรงเรียน กำหนดแผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการ และดำเนินงานตามแนวทางดำเนินการและแผนงานที่กำหนด

3.3.5 การสนับสนุนทรัพยากร

การบริหารงานทุกประเภทในทุกองค์การ จำเป็นต้องมีปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหาร ปัจจัยที่สำคัญของการบริหารโดยทั่วไปมีอยู่ 4 ประการ ที่รู้จักกันในนามของ M's ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) การจัดการ (Management) มีรายละเอียดดังนี้

1. คน (Man)

คนเป็นทรัพยากรการบริหารที่สำคัญที่สุด ในปัจจัยทั้งหมด เพราะคนจะเป็นตัวจักรที่สำคัญที่จะทำให้กระบวนการบริหารงานและโครงการดำเนินไปสู่เป้าหมายได้สำเร็จ มีผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการบริหารบุคคล ไว้ดังนี้

ภิญโญ สาร (2516: 173) กล่าวถึงขอบข่ายของการบริหารงานบุคคลไว้ว่า การบริหารงานบุคคล มี 4 ประการ คือ การให้ได้มา การบำรุงรักษา การพัฒนาบุคลากรและการให้บุคคลพ้นจากงาน

สมยศ นาวิการ (2526: 506) กล่าวว่า ทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุดขององค์การคือ ทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นหน้าที่ของความเป็นผู้นำที่อาจจะนับได้ว่ามีความสำคัญมากที่สุดของผู้บริหาร คือ การวางแผนทรัพยากรกำลังคน การสรรหา การคัดเลือก การแนะนำเข้าทำงานและการปฐมนิเทศ การฝึกอบรมและพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน การโยกย้ายและการเลื่อนตำแหน่งและการพ้นจากงาน

กิตติมา ปรีดีติลล (2529: 215-216) ได้สรุปไว้ว่า การบริหารงานบุคคลเป็นสิ่งที่ต้องใช้ความรอบคอบ และมีขั้นตอนในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรจัดคนเข้าทำงานโดยพิจารณาความรู้ความสามารถของบุคลากรและจัดให้เหมาะสมกับงานซึ่งกระบวนการนี้จัดแบ่งเป็นขั้นตอน คือ การวางแผนกำลังคน แสวงหาบุคคลเข้าทำงาน การย้ายและเลื่อนขั้นและการพัฒนาบุคคล

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สรุปได้ว่า คนเป็นทรัพยากรการบริหารที่สำคัญที่สุด คนเป็นสิ่งที่ต้องใช้ความรอบคอบ และมีขั้นตอนในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญ ในการจัดคนเข้าทำงานโดยพิจารณาความรู้ความสามารถของบุคลากรและจัดให้เหมาะสมกับงาน โดยมีขั้นตอนการบริหารงานบุคคล คือ การวางแผนทรัพยากรกำลังคน การสรรหา การคัดเลือก การแนะนำเข้าทำงานและการปฐมนิเทศ การฝึกอบรมและพัฒนา การประเมินผลการปฏิบัติงาน การโยกย้ายและการเลื่อนตำแหน่งและการพ้นจากงาน

หลักการสำคัญของการบริหารงานบุคคล

อุทัย หิรัญโต (2531: 3-4) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการบริหารงานบุคคลนั้น คือ การจัดให้บุคคลที่เลือกสรรมาเป็นอย่างดีแล้ว ได้ทำงานในตำแหน่งที่เหมาะสมให้เขามีจิตใจทุ่มเทและรับผิดชอบงาน โดยการให้ความเป็นธรรมในการกำหนดเงินเดือน หรือค่าจ้าง รวมทั้งการเลื่อนตำแหน่งฐานะ และเงินเดือน ฝึกอบรมให้เขามีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ตลอดจนจัดสวัสดิการหรือประโยชน์เกื้อกูลให้เขามีกำลังขวัญดี ซึ่งอาจลำดับขั้นที่สำคัญได้ ต่อไปนี้ คือ การกำหนดนโยบายและวางระเบียบเกี่ยวกับตัวบุคคล การวางแผนในการจัดอัตรากำลังให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวางแผนโครงการปฏิบัติ การกำหนดหน้าที่และคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างๆ การจำแนกตำแหน่ง การกำหนดอัตราเงินเดือนหรือค่าจ้าง การสรรหาคนมาทำงาน การเลือกสรรและทดสอบการให้ทดลองปฏิบัติงาน การบรรจุแต่งตั้ง การจัดทำทะเบียนประวัติ การย้ายและโอน การพัฒนาตัวบุคคล การประเมินผลการปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่งฐานะการรักษาสุขภาพ และความปลอดภัยในการทำงาน การจัดสวัสดิการหรือประโยชน์เกื้อกูล การปกครองบังคับบัญชา การรักษาวินัย การให้พ้นจากงาน การจัดระบบบำเหน็จบำนาญ การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวบุคคล

จากการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนโดยมีการดำเนินงาน ใน 3 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนกำลังคน 2) แสวงหาบุคคลเข้าทำงาน 3) การย้ายและเลื่อนขั้น และ 4) การพัฒนาบุคคลเพื่อให้โรงเรียนมีบุคคลมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานในการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เงิน (Money)

การบริหารงานจะต้องมีเงินเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสนับสนุนให้แผนงานและโครงการดำเนินไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ แผนงานโครงการใดไม่มีเงิน ไม่รู้งบประมาณว่าจะได้เท่าไร จะได้จากไหน จำนวนมากน้อยเพียงใด และได้มาเมื่อไรก็จะทำให้การบริหารแผนงานและโครงการสำเร็จได้ยาก ดังนั้นองค์การทุกองค์การจึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเงิน องค์การจะต้องมีการบริหารการเงิน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในองค์การ มีผู้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ ดังนี้

การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง แผนงานของผู้บริหารที่จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับงวดเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคตโดยการจัดทำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นตัวเงินให้กับงานและหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานและองค์การตามที่กำหนดไว้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 30) อธิบายเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาว่า เป็นการบริหารที่มุ่งเน้นความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียนโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใสตรวจสอบได้
2. เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ
3. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

พรพรรณ เอกเผ่าพันธ์ (2537: 74-75) ได้กล่าวถึงการบริหารงบประมาณว่า หลังจากงบประมาณได้รับอนุมัติแล้ว กิจกรรมที่จะแจกจ่ายงบประมาณที่ได้รับอนุมัตินี้ไปยังหัวหน้าหน่วยงานทุกหน่วยงานเพื่อนำไปปฏิบัติในส่วนที่ตนรับผิดชอบ ซึ่งการนำงบประมาณที่ได้รับอนุมัติแล้วไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ เรียกว่า การบริหารงบประมาณ ซึ่งมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. การดำเนินการตามแผนงบประมาณ เป็นหน้าที่ของหน่วยปฏิบัติการ ทุกหน่วยจะต้องรับผิดชอบ ดำเนินการให้เป็นไปตามงบประมาณ
2. การควบคุมงบประมาณ บางกิจการมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านงบประมาณโดยตรง อาจจะเป็นฝ่ายการงบประมาณ ซึ่งหน้าที่การปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ตามแต่จะกำหนด เพื่อติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด นอกเหนือจากหัวหน้าหน่วยงานที่เป็นผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งมีหน้าที่ในการควบคุมการทำงานโดยตรง

3. การประเมินผลการปฏิบัติงาน หน่วยงานที่รับผิดชอบต่อเงินงบประมาณโดยตรง คือฝ่ายการงบประมาณ จะต้องรับผิดชอบประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ โดยรับรายงานผลการปฏิบัติงานจริงจากหน่วยปฏิบัติการ แล้วนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับงบประมาณของหน่วยงานนั้นๆ ที่ตั้งไว้

4. การสั่งการเพื่อการแก้ไข การบริหารงบประมาณในขั้นนี้เป็นขั้นสุดท้าย เมื่อผ่านการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานต่างๆ แล้วผู้มีอำนาจตัดสินใจจะต้องตัดสินใจเลือกหนทางแก้ไข และสั่งการไปยังหน่วยงานนั้นๆ

การบริหารงานจะต้องมีเงินเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะสนับสนุนให้แผนงานและโครงการดำเนินไปสู่เป้าหมายและวัตถุประสงค์ แผนงานโครงการใดไม่มีเงิน ไม่รู้งบประมาณว่าจะได้เท่าไร จะได้จากไหน จำนวนมากน้อยเพียงใด และได้มาเมื่อไรก็จะทำให้การบริหารแผนงานและโครงการสำเร็จได้ยาก หน่วยตรวจสอบภายใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546: 1-9) ได้อธิบายเกี่ยวกับเงินในโรงเรียนไว้ ดังนี้

2.1 ประเภทของเงินที่สถานศึกษาได้รับ มี 3 ประเภท ดังนี้

2.1.1 เงินนอกงบประมาณ หมายถึง เงินที่ส่วนราชการได้รับตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือเบิกจ่ายในรายจ่ายงบกลาง

รายจ่ายตามงบประมาณจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1) รายจ่ายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ และรายจ่ายงบกลาง หมายถึงรายจ่ายซึ่งกำหนดไว้สำหรับแต่ละส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจโดยเฉพาะ จำแนกออกเป็น 5 ประเภทงบรายจ่าย ได้แก่ งบบุคลากร งบดำเนินการ งบลงทุน งบเงินอุดหนุน และงบรายจ่ายอื่น

2) รายจ่ายงบกลาง หมายถึงรายจ่ายที่ตั้งไว้เพื่อจัดสรรให้ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจโดยทั่วไปใช้จ่าย ตามรายการ ได้แก่ เงินเบี้ยหวัดบำเหน็จบำนาญ เงินช่วยเหลือข้าราชการ ลูกจ้าง และพนักงานของรัฐ เงินเลื่อนอันดับเงินเดือนและเงินปรับวุฒิ ข้าราชการ เงินสำรองเงินสมทบและเงินชดเชยของข้าราชการ เงินสมทบของลูกจ้างประจำ และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลข้าราชการ

2.1.2 เงินงบประมาณ หมายถึง เงินที่กฎหมายกำหนด ไม่ต้องนำส่งเป็นเงินรายได้แผ่นดิน หรือเงินที่ได้รับอนุญาตให้เก็บไว้ใช้จ่ายได้ตาม พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ.2502 มาตรา 24 ได้แก่

2.1.2.1 เงินรายได้สถานศึกษา หมายถึง รายได้ตามมาตรา 59 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่งเกิดจาก

1) การจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษาที่เป็นที่ราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่น

2) การบริการทางการศึกษาและค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และภารกิจหลักของสถานศึกษา

3) เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากผิดสัญญาการซื้อทรัพย์สินหรือจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณ

2.1.2.2 เงินบริจาค หมายถึง เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการ ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคที่ทางราชการ พ.ศ.2526

2.1.2.3 เงินภาษีหัก ณ ที่จ่าย คือ เงินที่เจ้าหน้าที่ผู้จ่ายเงินของส่วนราชการหักจากผู้ขาย เพื่อนำส่งกรมสรรพากร

2.1.2.4 เงินลูกเสือ คือเงินบำรุงประจำปีที่เก็บจากลูกเสือคนหนึ่งไม่เกินปีละ 5 บาท ให้ถือปฏิบัติตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติว่าด้วยการปกครองหลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือ พ.ศ.2509 ข้อ 18-35

2.1.2.5 เงินเนตรนารี คือเงินบำรุงประจำปีที่เก็บจากลูกเสือคนหนึ่งไม่เกินปีละ 5 บาท ให้ถือปฏิบัติตามข้อบังคับคณะลูกเสือแห่งชาติว่าด้วยการปกครองหลักสูตรวิชาพิเศษ และเครื่องแบบของเนตรนารี ฉบับชั่วคราว พ.ศ.2520

2.1.2.6 เงินยุวกาชาด คือ เงินบำรุงประจำปีที่เก็บจากยุวกาชาดคนหนึ่งไม่เกินปีละ 10 บาท ให้ถือปฏิบัติตามประกาศคณะกรรมการบริหารยุวกาชาด เรื่องระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับยุวกาชาด พ.ศ.2533 หมวด 4 ว่าด้วยเรื่องเงิน

2.1.2.7 เงินประกันสัญญา เป็นเงินนอกงบประมาณประเภทหนึ่งที่โรงเรียนรับจากผู้ขายหรือผู้รับจ้าง เมื่อทำสัญญาซื้อหรือสัญญาจ้าง ในอัตราร้อยละ 5 ของวงเงินในสัญญา เพื่อเป็นการประกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการที่ผู้ขายหรือผู้จ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญา เงินประกันสัญญาใช้หลักประกันอย่างหนึ่งอย่างใดดังนี้

- 1) เงินสด
- 2) เช็คธนาคารสั่งจ่าย ซึ่งเป็นเช็คที่ลงวันที่ใช้เช็คชำระต่อเจ้าหน้าที่หรือก่อนวันนั้นไม่เกิน 3 วันทำการ
- 3) หนังสือค้ำประกันของธนาคารภายในประเทศตามตัวอย่างที่ กพว. กำหนด
- 4) พันธบัตรรัฐบาลไทย

2.1.2.8 เงินอุดหนุนทั่วไป ประเภทเงินอุดหนุนที่โรงเรียนได้รับ มีดังนี้

- 1) ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ค่าใช้จ่ายรายหัว)
- 2) ค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ปัจจัยพื้นฐานสำหรับนักเรียนยากจน)

2.1.3 เงินรายได้แผ่นดิน หมายถึง เงินที่ส่วนราชการจัดเก็บหรือได้รับไว้เป็นกรรมสิทธิ์ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือจากนิติกรรมหรือนิติเหตุ และไม่มีกฎหมายอื่นใดกำหนดให้ส่วนราชการเก็บไว้หรือหักไว้เพื่อจ่าย เช่น ค่าขายของเบ็ดเตล็ด เงินอุดหนุนทั่วไปที่

เหลือจ่ายเกิน 2 ปีงบประมาณ และดอกเบี้ยจากบัญชีเงินฝากธนาคารประเภทออมทรัพย์ของเงินอุดหนุนทั่วไป

จากการศึกษาหลักการเกี่ยวกับเงินในโรงเรียน สรุปได้ว่า ในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน มีเงินหลายประเภทที่สามารถนำมาใช้เป็นปัจจัยในการบริหารจัดการโดยโรงเรียนจะต้องสนับสนุน ส่งเสริมให้มีการใช้ทรัพยากรด้านเงินอย่างเพียงพอ เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงาน แผนปฏิบัติการ โครงการและกิจกรรมต่างๆ บรรลุตามเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความชำนาญและแม่นยำในระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการเงินในโรงเรียนเป็นอย่างดี และใช้บริหารงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบปฏิบัติของทางราชการ อย่างมีประสิทธิภาพ

3. วัสดุสิ่งของ (Materials)

พัสดุเป็นเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการทำงาน ซึ่งจะต้องมีครบและใช้การได้ตามความต้องการ และจะต้องเป็นอุปกรณ์ใช้งานสะดวก มีคุณภาพและทันสมัย เพื่อจะอำนวยความสะดวกให้การะบวนการบริหารงาน/โครงการสำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล องค์การที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานย่อมจะต้องมีการจัดพัสดุเป็นอย่างดี

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 ข้อ 5 ได้นิยามคำว่า“พัสดุ”และกำหนดขอบข่าย/ภารกิจ ไว้ดังนี้

“พัสดุ” หมายความว่า วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างที่กำหนดไว้ในหนังสือการจำแนกประเภทรายจ่ายตามสำนักงบประมาณของสำนักงานงบประมาณ หรือจำแนกประเภทรายจ่ายตามสัญญาเงินกู้จากต่างประเทศ

“การพัสดุ” หมายความว่า การจัดทำเอง การซื้อ การจ้าง การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบ และการควบคุมงาน การแลกเปลี่ยน การเช่า การควบคุม การจำหน่ายและการดำเนินการอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในระเบียบ

จากการศึกษาความหมายของพัสดุ สรุปได้ว่า พักสดุ หมายถึง วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้างในโรงเรียน ที่ได้มาจากการจัดทำเอง การซื้อ การจ้าง การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบ และการควบคุมงาน การแลกเปลี่ยน การเช่า การควบคุม การจำหน่าย และการดำเนินการอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในระเบียบ และนำมาเป็นปัจจัยสนับสนุนการบริหารจัดการในองค์การให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

ความสำคัญของการบริหารพัสดุ

การบริหารพัสดุมีความสำคัญต่อองค์กรในแง่ที่เป็นปัจจัยทางการบริหารมีดังนี้ เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ในการบริหารในทุกองค์การจะต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหาร 4 ประการ หรือ 4 M ได้แก่ Man Money Material และ Management จะเห็นได้ว่าของใช้หรือ Material เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการดำเนินงาน ถ้าขาดของใช้ซึ่งเป็นปัจจัยพัสดุแล้วอาจเป็นผลทำให้การดำเนินงานต่างๆ ไม่ประสบผลสำเร็จได้ ดังนั้น ในทุกองค์การและทุกแห่ง

ต่างก็ใช้พัสดุเพื่อการดำเนินงานด้วยกันทั้งสิ้น ด้วยเหตุผลในด้านการประหยัด เพิ่มประสิทธิภาพ ลดความเบื้อหน่ย ลดความเมื่อยล้า และทำให้เกิดความสวยงาม

นอกจากนี้ การบริหารพัสดุต้องการการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจจากผู้บริหารทุกระดับ โดยผู้บริหารในระดับสูงขององค์การจะกำหนดนโยบายการบริหารพัสดุและวางแผนระบบบริหารพัสดุของหน่วยงาน หัวหน้างานในระดับต่ำทั้งในฐานะผู้ใช้พัสดุและผู้ให้บริการพัสดุ จะต้องทราบและทำความเข้าใจนโยบายดังกล่าวอย่างชัดเจน เพื่อจะได้นำไปกำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติของหน่วยงานของตนตลอดจนควบคุมดูแลการดำเนินการเกี่ยวกับพัสดุให้เป็นไปตามนโยบายและระบบบริหารพัสดุ ความเกี่ยวข้องของการบริหารพัสดุในลักษณะเช่นนี้จะนำไปในแนวดิ่ง ทั้งระดับบนและระดับล่าง

จะเห็นได้ว่า การบริหารพัสดุ เป็นการบริหารที่มีขอบเขตที่กว้างขวางทั้งองค์การทั้งในแนวดิ่งและแนวนอน ทุกหน่วยงานและพนักงานในองค์การในฐานะผู้ใช้บริการ และผู้ให้บริการจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของการบริหารพัสดุทั้งสิ้น ไม่ในลักษณะใดก็ลักษณะหนึ่ง เพื่อให้มีพัสดุไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ตรงกับงาน และเกิดประสิทธิภาพต่อองค์การ ซึ่งขอบเขตของการบริหารพัสดุจะเกี่ยวพันกับผู้บริหารทุกระดับในองค์การ

การบริหารพัสดุ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535 ข้อ 5 ได้กำหนด ขอบข่าย/ภารกิจ ไว้ว่าการบริหารพัสดุ มีขอบข่าย/ภารกิจ ได้แก่ การจัดทำระบบฐานข้อมูลพัสดุของสถานศึกษา การจัดหาพัสดุ การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง และการควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์ (2535: 70) กล่าวถึงการบริหารพัสดุว่า การเตรียมการด้านพัสดุสามารถจำแนกเป็นระบบย่อยได้ดังนี้

1.การกำหนดความต้องการ การจัดทำมาตรฐาน และการจัดทำหมายเลขพัสดุ การที่จะให้ได้พัสดุในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารจะต้องเริ่มต้นที่การกำหนดแผนงานหรือโครงการขององค์การ เพื่อจะได้นำมาพิจารณาว่า มีความต้องการเพื่อใช้ในการบริหารงานตามแผนงาน โครงการอย่างไร ทั้งปริมาณและคุณภาพ และประเภทที่ต้องการ

1.1 หลักเกณฑ์ในการพิจารณา การกำหนดความต้องการเป็นเรื่องประมาณการในอนาคต เพื่อประมาณการการใช้พัสดุที่แท้จริง ที่จะเกิดขึ้นในโอกาสต่อไป

1.2 การกำหนดประเภทความต้องการ เพื่อให้การกำหนดความต้องการพัสดุเป็นไปอย่างใกล้เคียงที่สุด เนื่องจากความต้องการพัสดุเกิดจากมูลเหตุต่างๆ กัน กล่าวคือ ความต้องการขั้นต้น ความต้องการทดแทน ความต้องการสำรอง ความต้องการชดเชยเวลาในการจัดหา และความต้องการพิเศษ

1.3 การจัดทำมาตรฐานพัสดุ เนื่องจากพัสดุแต่ละประเภทมีมากมายหลายรูปแบบ การกำหนดลักษณะคุณสมบัติและคุณภาพของรายการพัสดุที่ผู้ต้องการเป็น

สิ่งจำเป็น เพื่อเป็นสื่อกลางในการทำความเข้าใจระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ การกำหนดมาตรฐานพัสดุ เกี่ยวข้องกับการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุ อันได้แก่ ลักษณะภายนอก สมรรถนะ คุณภาพ สะดวกต่อการใช้งาน ความเหมาะสมและราคา

1.4 การจัดทำหมายเลขพัสดุ เป็นการนำเอาตัวเลขมาเป็นสัญลักษณ์ เรียกชื่อพัสดुरายการต่างๆ โดยกำหนดไว้เป็นหลักกลาง ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความเข้าใจตรงกัน หมายเลขพัสดุจึงเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสาร

2.การจัดหาพัสดุ หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุที่ต้องการ การจัดหาคือครอบคลุมทุกๆ วิธี กล่าวคือ โดยวิธีซื้อ วิธีจ้างหรือจัดทำเอง การจัดหาพัสดุเกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณขององค์การ ดังนั้น จึงต้องระมัดระวังการใช้เงินงบประมาณ เพื่อป้องกันการสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น อันอาจมีสาเหตุมาจากคุณภาพไม่ดี ราคาสูงเกินไป พาส์ไม่เหมาะสมกับสภาพของงาน เป็นต้น เพื่อให้แน่ใจว่าการจัดหาพัสดุสามารถสนองความต้องการขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อควรพิจารณา ดังนี้

2.1 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับพัสดุ ในส่วนที่เป็นพัสดุอาจใช้มาตรฐานของพัสดุเป็นข้อพิจารณา ซึ่งได้แก่ คุณภาพของพัสดุ การใช้ประโยชน์จากพัสดุ ความยุ่งยากทางเทคนิคของพัสดุ การซ่อมแซมและการบำรุงรักษาพัสดุ และอายุการใช้งานพัสดุ ฯลฯ

2.2 ข้อพิจารณาเกี่ยวกับองค์การ องค์การในฐานะผู้ใช้พัสดุย่อมมีลักษณะต่างๆ กัน ปัจจัยที่ต้องพิจารณา ได้แก่

2.2.1 ฐานะการเงินหรือจำนวนงบประมาณที่มีอยู่

2.2.2 ลักษณะงาน พาส์แต่ละชนิดจะนำมาใช้เพื่องานต่างๆ กัน

2.2.3 พาส์ที่มีอยู่ก่อนแล้ว

3. การควบคุมพัสดุ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญสองประการ คือ การควบคุมเพื่อประสิทธิภาพและการควบคุมเพื่อการประหยัด การควบคุมเพื่อประสิทธิภาพ หมายความว่า จะต้องมิพัสดุดำเนินการที่หน่วยใช้ต้องการให้เพียงพอตลอดเวลา ไม่มากไม่น้อย ส่วนการควบคุมเพื่อประหยัดนั้น หมายความว่า การเก็บพัสดุ ด้วยจำนวนที่น้อยที่สุด แต่สามารถนำไปใช้ได้ ประโยชน์มากที่สุด

4. การบำรุงรักษา หมายถึง การกระทำใดๆ เพื่อมุ่งที่จะรักษาพัสดุให้อยู่ในสภาพที่ส่วนราชการสามารถใช้งานได้ยาวนานที่สุด ได้แก่ การทำความสะอาด การตรวจสภาพทั่วไป การวัด การทดสอบ การซ่อม แก้ ดัดแปลง แก้ไขและการยุบรวม เป็นต้น

5. การจำหน่าย หมายถึง การตัดยอดพัสดุครุภัณฑ์ออกจากบัญชี เป็นการดำเนินการปลดพัสดุที่อยู่ในความรับผิดชอบให้พ้นไป ด้วยการขาย การแลกเปลี่ยน การโอน และการแปรสภาพหรือทำลาย

คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ (2543: 9-10) เสนอว่าผู้บริหารโรงเรียนต้องคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำให้การสนับสนุนให้กำลังใจในการใช้สื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ ให้คำแนะนำในการจัดทำสื่อ วัสดุอุปกรณ์ ลักษณะของสื่อ วัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้อง

กับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะต้องมีความหลากหลายสอดคล้องกับชีวิตจริง ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมการทำจริงปฏิบัติจริง ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล

จากการศึกษาเกี่ยวกับวัสดุ สิ่งของ สรุปได้ว่า ผู้บริหารจะต้องเริ่มต้นที่การกำหนดแผนงานหรือโครงการขององค์กร เพื่อจะได้นำมาพิจารณาว่า มีความต้องการเพื่อใช้ในการบริหารงานตามแผนงาน โครงการอย่างไร ทั้งปริมาณและคุณภาพ และประเภทที่ต้องการสอดคล้องกับการบริหารงบประมาณ เพื่อสนับสนุน วัสดุสิ่งของให้เพียงพอแก่ความต้องการของบุคลากรที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน

กล่าวโดยสรุป ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรทางการบริหาร อันเป็นปัจจัยที่เอื้อให้การดำเนินงานตามแผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการของโรงเรียน บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งมีอยู่ 4 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Materials) และการจัดการ (Management) ผู้บริหารโรงเรียนต้องสนับสนุนทรัพยากรโดยดำเนินการศึกษาข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนเกี่ยวกับทรัพยากร ได้แก่คน (Man) เงิน (Money) วัสดุ (Materials) และการจัดการ (Management) เพื่อนำข้อมูลไปกำหนดนโยบาย แผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการต่างๆ เพื่อจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดต่อการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน

3.3.6 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

3.3.6.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โดยการแนะนำให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก สอดส่องดูแลให้กำลังใจแก่ครูเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนบทบาทของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง (สมาน แก้วคำไสย์. 2545: 7) ในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลจะต้องมีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ ลักษณะของกระบวนการครอบคลุมถึงการทำงานเป็นขั้นตอน (Steps) มีความต่อเนื่อง (Continuity) ไม่หยุดนิ่ง (Dynamic) และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ (Interaction) ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน มีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียนโดยผ่านตัวกลางสำคัญ คือ ครู และบุคลากรทางการศึกษา เน้นบรรยากาศในการเป็นประชาธิปไตย (ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. 2542:10-11) สำหรับบทบาทของครูที่มีศักยภาพและมีความสามารถสอนการคิดแบบวิเคราะห์ นั้น จะต้องมีความเข้าใจในเทคนิคการใช้คำถามในระดับที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดในระดับสูง รู้จักถ่ายโอนข้อเท็จจริง ข้อมูลที่อ่าน รู้จักการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินข้อมูล การจัดกิจกรรมการสอนต้องเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด การสอนจึงต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนแบบร่วมมือ การสอนโดยการทำโครงงาน การทดลอง การแก้ปัญหาจะช่วยเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ และการฝึกนิสัยรักการอ่าน การฝึกนิสัยรักการอ่านเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างการคิดวิเคราะห์

ผู้เรียนต้องฝึกยุทธวิธีในการอ่าน เป็นผู้อ่านที่รู้โครงสร้างของงานเขียนมีหลักในการวิเคราะห์ ประเด็นเรื่องที่อ่าน นอกจากนี้ผู้สอนจะต้องจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เสริมสร้างการคิดวิเคราะห์ (เสถียร โตรัตน์. 2546: 28-30,36) อ้างอิงจาก Gallagher. (1975) ; McMillen. (1986) ครูต้องสร้าง สมรรถภาพสมองที่เป็นการคิดแบบวิเคราะห์ให้แก่ผู้เรียน โดยครูเชื่อว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ ครูต้องสร้างแรงจูงใจ ตั้งคำถามที่กระตุ้นการคิดวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และกิจกรรม (เอนก พ.อนุกุลบุตร. 2547: 60-62)

ครูทุกคนต้องได้รับการอบรมเทคนิควิธีการเรียนรู้แบบบูรณาการ แบบคิดวิเคราะห์ ให้มีความรู้ความเข้าใจความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลสัมฤทธิ์ด้านการคิด วิเคราะห์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. 2549: 19,56) การนิเทศ แบบวิเคราะห์ โดยการนิเทศก่อนการสอน นิเทศในขณะที่สอนและการนิเทศหลังการสอน ทำให้นิสิต มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยสามารถระบุปัญหา สาเหตุและแนวทางในการแก้ปัญหาได้ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้ดีขึ้นจนบรรลุวัตถุประสงค์ของ ประสพการณ์วิชาชีพ และนิสิตเกิดการเรียนรู้ในการเตรียมแผนการสอนที่ยืดหยุ่นล่วงหน้า การเตรียมสื่ออย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาในการจัดกิจกรรมในการเรียนการสอน ที่ได้จากการ วิเคราะห์ผลการประเมินตนเอง สามารถปรับวิธีสอนและกิจกรรม เมื่อนักเรียนมีปัญหาและเข้าใจความแตกต่างของนักเรียน และให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวนักเรียน ดูแลเอาใจใส่นักเรียนทั้งใน เวลาและนอกเวลาเรียน นิสิตมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสุขกับการ สอนนักเรียน (สมศรี เพ็ชรยิ้ม. 2547: 154 -163) ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความช่วยเหลือแนะนำ เสนอแนะคอยเอาใจใส่ให้กำลังใจ เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้ เรียนรู้ และค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม ได้เคลื่อนไหว ประกอบกิจกรรมได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้จัก การประยุกต์ความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง และ (กรมวิชาการ. 2542: 13) การเปลี่ยนแปลงกระบวนการ เรียนรู้โดยมุ่งให้ผู้เรียนคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และสร้างองค์ความรู้ได้ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลสามารถ เรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และเต็มตามศักยภาพแห่งตน

จากการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล สรุปได้ว่าเป็นการแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริมครู ดูแลให้ครูทำหน้าที่ที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียน โดยนำเทคนิควิธี การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ไปพัฒนา และปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน หลักสูตรตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

3.3.6.2 บทบาทผู้บริหารโรงเรียนในการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

วิชัย วงษ์ใหญ่ (นราวิชัย บวรบุญฤทธิ์. 2540: 20; อ้างอิงจาก วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525: 196) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องเตรียมวางแผนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่ การเตรียมอบรมครู และการจัดครูเข้าสอน การบริหารวัสดุประกอบหลักสูตร การประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ผู้ปกครองทราบ การเลือกสรรและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2542: 179) ได้อธิบายว่า เป็นความจำเป็นของโรงเรียนที่จะต้องใช้ระบบหรือวิธีการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อการส่งเสริมคุณภาพด้านการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ให้ครูที่ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการสอนและความก้าวหน้าทางวิชาการ นำข้อมูลจากการนิเทศจะช่วยให้การจำแนกคุณภาพครู และยังสามารถช่วยในการตัดสินใจปัญหาบางอย่างในโรงเรียนได้ กระตุ้นนำทางความคิดใหม่ๆ ตลอดจนการวิจัยมาใช้จะเป็นการช่วยในการเก็บข้อมูลในการนิเทศการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือครูเข้าใจวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั่วๆ ไป ปรัชญาของโรงเรียน วัตถุประสงค์ของโรงเรียน เพื่อช่วยให้ดำเนินการสอนตามวัตถุประสงค์ เป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของคณะครูและก่อให้เกิดความรู้สึกลดภัยในการทำงาน เพื่อจะได้ร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายอันเดียวกัน มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน มีความรักและภูมิใจในอาชีพครูที่ตนปฏิบัติอยู่

กรมวิชาการ (2542: 13) ได้กำหนดว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความช่วยเหลือแนะนำ เสนอแนะคอยเอาใจใส่ให้กำลังใจ เพื่อให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้นักเรียนได้เรียนรู้ และค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม ได้เคลื่อนไหวประกอบกิจกรรมได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้จักการประยุกต์ความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง

ทิศนา ขัมมณี (2542: 14-15) ได้อธิบายว่า ผู้บริหารโรงเรียนนิเทศครูและบุคลากรให้รู้และเข้าใจ มีกำลังใจ สะดวกในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว ก็ต้องคอยตรวจสอบ สังเกต ดูแล เอาใจใส่ว่าครูและบุคลากรได้ปฏิบัติตามที่ได้นิเทศไปหรือไม่ได้ผลเพียงไร คอยให้กำลังใจช่วยเหลืออย่างจริงจัง

สมาน แก้วคำไสย์ (2545: 7) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โดยการแนะนำให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวก สอดส่องดูแลให้กำลังใจแก่ครูเกี่ยวกับหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม สื่อวัสดุอุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนบทบาทของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 21) ได้กำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนสามารถนิเทศภายใน กำกับ ติดตามผล โดยใช้เทคนิควิธีต่างๆ แก่ครู ซึ่ง (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2540: 41-63) กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนที่เสนอไว้ให้เลือก 16 กิจกรรม คือ การประชุมก่อนเปิดภาคเรียน การปฐมนิเทศครูใหม่ การให้คำปรึกษาแนะนำ การอบรม การประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา การระดมความคิด การสาธิตการสอน การให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ การสนทนาทางวิชาการ การเยี่ยมนิเทศชั้นเรียน การศึกษาดูงาน การสังเกต การสอน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การเขียนเอกสาร/บทความทางวิชาการ การจัดนิทรรศการ

ลัดดา เจียมจู่ไร (2546: 103) ได้เสนอแนะว่า โรงเรียนควรกำหนดแนวทางการพัฒนาภายในโรงเรียนด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นผู้เรียนให้รู้จักการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ ด้วยการวางแผนการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดพัฒนาการเรียนรู้ในทุกด้าน และโรงเรียนควรจัดอบรมให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับหลักการทฤษฎี ตลอดจนเทคนิคการจัดการเรียนการสอน

เอนก อนุกุล (2547: 60) ได้อธิบายไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ระดับช่วงชั้น และกิจกรรมที่จัดมีความหลากหลาย โดยเลือกจัดกิจกรรม กระบวนการ และเทคนิควิธีการที่ดี การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

ปริยานุช สถาวรมณี (2548: 7) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริมให้ครูฝ่ายกิจกรรมพัฒนานักเรียน เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน โดยผู้บริหารจะต้องอบรมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในหลักการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนี้ สู่กระบวนการที่ผู้บริหาร และครูสามารถร่วมกันพัฒนา กิจกรรมในหลักสูตรเสริมได้เองตามหลักการและยุทธศาสตร์ โดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมของโรงเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเป็นสำคัญซึ่งทุกโรงเรียนหรือโรงเรียนในกลุ่มต่างๆ จะมีความแตกต่างกันเป็นลักษณะเฉพาะอยู่

นอกจากนี้ ปริยานุช สถาวรมณี (2548: 7) ได้เสนอแนะบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญยิ่งในการส่งเสริมให้ครูฝ่ายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน โดยผู้บริหารจะต้องอบรมครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในหลักการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของนักเรียน สู่กระบวนการที่ผู้บริหารและครูสามารถร่วมพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมได้เอง ตามหลักการและยุทธศาสตร์ โดยคำนึงถึงบริบทแวดล้อมของโรงเรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเป็นสำคัญซึ่งทุกโรงเรียนหรือโรงเรียนในกลุ่มต่างๆ จะมีความแตกต่างกันเป็นลักษณะเฉพาะอยู่

2. ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักถึงศักยภาพของนักเรียนและบริบทของสิ่งแวดล้อมโรงเรียนแก่ครู ก่อนนำกิจกรรมในหลักสูตรเสริมไปใช้ในการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียน ดังนี้

2.1 ผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องควรส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ที่นักเรียนแต่ละคนมีส่วนเกี่ยวข้อง มีบทบาทในการเรียนรู้ มีการแสดงความคิดเห็น และมีการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง แม้การเรียนรู้อาจจะดำเนินไปด้วยความล่าช้าในตอนต้น แต่นักเรียนมีความเข้าใจ และจะเรียนรู้ได้เร็วมากในเวลาต่อมา ซึ่งในการสร้างวัฒนธรรมการคิดเชิงวิเคราะห์ ให้สอดคล้องการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของนักเรียน คือ การจัดกิจกรรม 10 กิจกรรมในลักษณะเข้มข้น 3-5 วัน เปรียบเสมือนการละลายพฤติกรรมการเรียนรู้เดิม และคงพฤติกรรมการเรียนรู้ใหม่โดยซึมซับวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ในชั้นเรียนปกติที่โรงเรียนควรจัดกระทำอย่างต่อเนื่องทุกวันอย่างน้อยวันละ 1 คาบเรียน โดยบูรณาการกับสาระการเรียนรู้ต่างๆ

2.2 ผู้บริหารควรบริหารกิจกรรมโดยเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของนักเรียนในระดับชั้นเรียนโดยการปรับกระบวนการทัศนจากการมุ่งเน้นปริมาณการเรียนรู้สู่การมุ่งคุณภาพการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนแสวงหาความรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยกำหนดเป็นนโยบายและนำสู่การปฏิบัติที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การมีอำนาจ และความรับผิดชอบของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้

2.3 ผู้บริหาร ครูและผู้เกี่ยวข้องควรปรับสาระและกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนให้อ่อนลงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และควรปรับสาระและกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนให้เข้มข้นขึ้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและความสนใจของนักเรียน โดยตระหนักอยู่เสมอว่าสาระและกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์เป็นเรื่องที่ต้องเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องในความสนใจของนักเรียน สาระและกระบวนการจึงควรเป็นลักษณะประเด็นที่เกี่ยวข้องและใกล้ตัวนักเรียน

กลุ่มนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลำพูน เขต 1 (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการคิดให้กับผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต 1 ในสถานศึกษากลุ่มตัวอย่างเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เครือข่ายละ 1 โรงเรียน รวมเป็น 9 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2548 ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาให้การสนับสนุนส่งเสริมส่งเสริมให้ครูพัฒนากิจกรรมการคิด ครูกระตุ้นทางบวกให้กับผู้เรียน ใช้วิธีคิดที่หลากหลายวิธี ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียน และเผยแพร่ผลงานที่เกิดจากการคิดของผู้เรียน การให้แรงเสริมต่อการแสดงความสามารถด้านการคิดของผู้เรียน อยู่ในระดับ มาก

2. ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์มากที่สุด และ

ความประทับใจของครูต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดให้กับผู้เรียน คือ พบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการคิดที่เป็นระบบมากขึ้น สร้างผลงานได้อย่างสร้างสรรค์และผู้เรียนนำไปประกอบการเรียนรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาการคิดไปพัฒนาตนเองด้านการเรียนและการดำรงชีวิตประจำวัน

3. ผู้เรียนได้รับการกระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างอิสระ ด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย และยอมรับว่าตามมีการคิดเป็นระบบมากขึ้น พอใจผลงานของตนเอง มีความมั่นใจและมีการทำงานที่รอบคอบมากขึ้น ซึ่งทำให้เข้าใจและจำเรื่องที่เรียนได้นาน

4. ผู้ปกครองเห็นว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการคิดเป็นระบบมากขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น และสนใจเอาใจใส่การเรียนมากขึ้น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน พอสรุปได้ว่าในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการให้คำปรึกษา แนะนำ สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือและติดตามดูแลการดำเนินการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน ดังนี้ 1) การกระตุ้นให้ครูดำเนินการพัฒนากระบวนการคิดให้กับนักเรียน 2) ให้ขวัญ กำลังใจรูปแบบต่างๆ แก่ครูที่ตั้งใจส่งเสริมให้ผู้เรียนคิด 3) การส่งเสริมให้ครูศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เรื่องการพัฒนากระบวนการคิด 4) การส่งเสริมให้ครูวิจัยพัฒนากระบวนการคิด 5) การส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับการพัฒนาการคิด 6) ให้การสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด 7) ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้

4. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.1.1 งานวิจัยในประเทศการกำหนดนโยบาย

งามทิพย์ วงษ์วิวัฒน์ (2543: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาและอุปสรรคของการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีบริษัทที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 14000 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคภายหลังจากได้รับรองมาตรฐาน ISO 14000 ลดลงจากก่อนได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้และเมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้พบว่า 1) ระดับปัญหาที่ลดลงจากระดับมากเป็นน้อยอย่างยิ่งมี 2 ด้าน คือ ก. การทบทวนระบบการจัดสิ่งแวดล้อม และ ข. การตรวจและแก้ไข 2) ระดับปานกลางเป็นน้อยอย่างยิ่ง 1 ด้าน คือ การกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม และ 3) ระดับปานกลางเป็นน้อย 2 ด้าน คือ ก. การวางแผน และ ข. การนำนโยบายไปปฏิบัติและการดำเนินการ

มานพ จันทน์เทศ (2544: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการนำเสนอรูปแบบการพัฒนานโยบายของสถาบันราชภัฏ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนานโยบายที่เหมาะสมสำหรับสถาบันราชภัฏ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นริเริ่มและการเตรียมการจัดทำนโยบาย

ในขั้นต้น 2) ขั้นการจัดทำร่างนโยบาย 3) ขั้นการพิจารณาตัดสินใจกำหนดให้เป็นนโยบาย และ 4) ขั้นประกาศใช้นโยบายอย่างเป็นทางการ และในแต่ละขั้นตอนประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

1. ขั้นริเริ่มและการเตรียมการจัดทำนโยบายในขั้นต้น ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ 1) ขั้นริเริ่มและรวบรวมประเด็นปัญหา 2) ขั้นการกลั่นกรองประเด็นปัญหา 3) ขั้นการพิจารณาในขั้นต้นโดยคณะกรรมการบริหาร(กบ.) 4) ขั้นการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

2. ขั้นการจัดทำร่างนโยบาย ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ 1) ขั้นการยกร่างนโยบาย 2) ขั้นรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ และ 3) ขั้นการปรับร่างนโยบาย

3. ขั้นการพิจารณาตัดสินใจกำหนดให้เป็นนโยบาย ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ 1) ขั้นเสนอคณะกรรมการบริหาร(กบ.) พิจารณา 2) ขั้นปรับร่างนโยบายและรับฟังความคิดเห็น 3) ขั้นเสนอคณะกรรมการสภาประจำสถาบัน

4. ขั้นประกาศใช้นโยบายอย่างเป็นทางการ ประกอบด้วยขั้นตอนย่อย คือ 1) ขั้นการประกาศใช้นโยบายอย่างเป็นทางการ 2) ขั้นการแจ้งนโยบายแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 สุรัชย์ ภัทรากิจ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า

1. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 5 ปัจจัย คือ 1) ความดีเด่นของสถานศึกษา 2) เทคนิคการประชุม 3) การบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ 4) คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา และ 5) การจัดรูปแบบทีมงาน

สุภาภรณ์ ยุคคุณธร (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องกระบวนการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : กรณีศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภูเก็ต พบว่า ในกระบวนการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนกรณีศึกษามีการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน คือขั้นเตรียมการ ขั้นกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนา ขั้นนำเสนอ ขั้นจัดทำแผนพัฒนา ขั้นปฏิบัติตามแผน และขั้นติดตามการใช้แผนโดยทีมงานที่ปรึกษาซึ่งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน เป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา และกำหนดคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนอย่างไม่เป็นทางการในกระบวนการดำเนินการดังกล่าวไว้ จำนวน 3 กลุ่ม คือ ทีมงานที่ปรึกษาเป็นกลุ่มคิดและวางแผน ครูและผู้บริหารในโรงเรียนเป็นกลุ่มกลั่นกรองและนำเสนอ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน เป็นกลุ่มพิจารณาตัดสินใจ สำหรับเงื่อนไขที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษา ของทีมงานที่ปรึกษาคือ ระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน

ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน ความเป็นกลุ่มคณะบุคคลกลุ่มเดียวกันในระบบการบริหารจัดการชุมชน ความสำเร็จในการบริหารจัดการพัฒนาชุมชน ความสัมพันธ์ในประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน เพื่อพัฒนาและช่วยเหลือสังคมอื่นๆ มาก่อนและคุณลักษณะส่วนบุคคลที่คล้ายคลึงกัน

4.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับวิสัยทัศน์พัฒนาการคิด

เกสรฯ สุขสว่าง (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบริหารของคณบดีกับความผูกพันต่อองค์กรของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเอกชน พบว่า คุณลักษณะของคณบดีด้านจิตพิสัย ได้แก่ ทัศนคติ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริหารคณะด้านภาวะผู้นำและด้านการติดต่อสื่อสาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบอีกว่า พฤติกรรมการบริหารของคณบดีด้านการติดต่อสื่อสารมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของอาจารย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อารีรักษ์ สุขไทย (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า

1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับ ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณารายด้าน ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับสูง เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.82$) ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.75$) และด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ($\bar{X} = 3.56$)

2. การเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ของผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ทางการบริหารพบว่า

1) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์โดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

2) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทางการบริหารพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

มิตรชัย กอกฝัน (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร มีวิสัยทัศน์ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง

2. การเปรียบเทียบวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน

การประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชรจำแนกตามวุฒิการศึกษาของผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารที่มีวุฒิทางการศึกษาแตกต่างกันมีวิสัยทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดกำแพงเพชรในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

4. การเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนประถมศึกษา ที่มีขนาดต่างกันมีประสิทธิผลของโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิจัย คำประดิษฐ์ (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 1-2 ผลการศึกษาพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 1-2 มีวิสัยทัศน์ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง

2. ผู้บริหารที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกันมีวิสัยทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารแตกต่างกันมีวิสัยทัศน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 1-2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5. สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีประสิทธิผลของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 1-2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิจัย ปาละศักดิ์ (2548: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดเทศบาลและเมืองพัทยา ผลการศึกษาพบว่า

1. เมื่อพิจารณาตัวแปรตามการสร้างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน จากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรต้นความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ และความมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อตัวแปรตามการสร้างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และยังพบว่า ตัวแปรต้นความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีผลทางอ้อมต่อตัวแปรตามการสร้างวิสัยทัศน์ผู้บริหารโรงเรียน

2. เมื่อพิจารณาตัวแปรตามการเผยแพร่วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

จากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรต้นความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ และบรรยากาศภายในโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อตัวแปรตามการเผยแพร่ วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และยังพบว่า ตัวแปรต้นประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมีผลทางอ้อมต่อตัวแปรตามการเผยแพร่วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนโดยผ่านตัวแปรต้น บรรยากาศภายในโรงเรียนและยังพบว่าตัวแปรต้นความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีผลทางอ้อมต่อตัวแปรตามการเผยแพร่วิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

3. เมื่อพิจารณาตัวแปรตามการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

จากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรต้นความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ ความมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียน และบรรยากาศภายในโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อตัวแปรตามการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และยังพบว่า ตัวแปรต้นประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมีผลทางอ้อมต่อตัวแปรตามการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยผ่านบรรยากาศภายในโรงเรียน และยังพบว่าตัวแปรต้นความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีผลทางอ้อมต่อตัวแปรตามการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

4. เมื่อพิจารณาตัวแปรตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน จากการวิเคราะห์พบว่า

ตัวแปรต้นความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ ความมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียน และบรรยากาศภายในโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อตัวแปรตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และยังพบว่า ตัวแปรต้นประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมีผลทางอ้อมต่อตัวแปรตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยผ่านตัวแปรต้นบรรยากาศภายในโรงเรียน และยังพบว่า ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีผลทางอ้อมต่อตัวแปรตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

5. เมื่อพิจารณาตัวแปรตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน จากการวิเคราะห์พบว่า

ตัวแปรต้นเพศ และวุฒิการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนไม่มีผลต่อตัวแปรตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

ณัฐพงษ์ สุขโข (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อวิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า

1. สภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ทั้งด้านพฤติกรรมกรรมการบริหาร และด้านสถานศึกษาโดยรวมและแต่ละประเด็นในแต่ละเรื่องเป็นจริงที่สุดทุกประเด็นและทุกเรื่อง

2. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ในเรื่องการมีเครื่องมือวัด เพื่อการประเมินผลตามสภาพจริง และการเผยแพร่ผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบที่อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

3. ปัจจัยที่มีผลต่อวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เรียงตามลำดับความสำคัญ ประกอบด้วย นโยบายการบริหารสถานศึกษาของส่วนกลาง (x 9) การจัดทำข้อมูล (x4) บรรยากาศภายในสถานศึกษา (x 8)

สมการพยากรณ์ ได้แก่ $.283 + .373 \times 4 + 219 \times 8$

หรือ $Z = .421z_9 + .351z_4 + .217z_8$

4.1.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

พัชนี บุระพันธ์ (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11 พบว่า

1. โรงเรียนส่วนใหญ่สนับสนุนส่งเสริมการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยให้ครูศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น มีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สนับสนุนงบประมาณ อาคารสถานที่ เอกสารและวัสดุหลักสูตร หัวหน้าหมวดวิชาส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วม ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ได้แก่บุคลากรมีภารกิจการสอนมาก งบประมาณและสถานที่ไม่เพียงพอ ไม่มีข้อมูลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศติดตามผล

2. การดำเนินการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่มีการปรับรายละเอียดของเนื้อหา และไม่ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน ปัญหาที่พบคือ เอกสารเกี่ยวกับการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นไม่เพียงพอ ครูไม่มีความรู้และขาดทักษะในการดำเนินการ

วิไลวรรณ เหมือนชาติ (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า 1

1. การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ดำเนินการปรับในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ปัญหาที่พบ คือ ขาดผู้แนะแนวทาง และที่ไม่ได้ปฏิบัติเพราะไม่มีผู้เสนอแนะแนวทาง

2. ด้านการปรับ/เพิ่ม/ลด รายละเอียดจากหัวข้อที่กำหนดในคำอธิบายรายวิชา ส่วนใหญ่เป็นการปรับรายละเอียดทุกกลุ่มประสบการณ์ ปัญหาที่พบ คือ ครูขาดความรู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติเพราะไม่มีผู้เสนอแนะแนวทาง ปัญหาที่พบคือ ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับคำแนะนำ ขาดการส่งเสริมซึ่งไม่ได้ปฏิบัติเพราะไม่มีเอกสารและแหล่งความรู้

3. ด้านการปรับสื่อการเรียนการสอน ส่วนใหญ่เป็นการปรับในกลุ่มงานและพื้นฐานอาชีพ ปัญหาที่พบ คือ ครูส่วนใหญ่ไม่ได้รับคำแนะนำ ขาดการส่งเสริมที่ไม่ได้ปฏิบัติเพราะไม่มีเอกสารและแหล่งความรู้

4. ด้านการจัดเนื้อหาวิชาขึ้นใหม่ ส่วนใหญ่ดำเนินการในกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ ปัญหาที่พบ คือ ขาดความรู้ความเข้าใจ

5. การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรส่วนใหญ่จัดทำเป็นคู่มือครู คู่มือการสอน ปัญหาที่พบ คือขาดเอกสารสำหรับค้นคว้า

กรมวิชาการ (2545: บทคัดย่อ) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2545 ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนส่วนใหญ่เตรียมบุคลากรโดยใช้วิธีการประชุมชี้แจง/อบรมผู้เกี่ยวข้อง และพบว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2. โรงเรียนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 77 ได้ดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

3. โรงเรียนส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 80 ดำเนินการในการกำหนดปรัชญาและ เป้าหมายการจัดการศึกษา กำหนดโครงสร้างหลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ส่วนการกำหนด สาระการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนร้อยละ 30-64 ได้ดำเนินการไปถึงขั้นการจัดทำผลการเรียนรู้ การกำหนดรายวิชา เวลาเรียน และคาดว่าจะเสร็จทันเปิดสอนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545

4. ข้อมูลสารสนเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสูงสุด คือ ข้อมูลด้านบุคลากร อาคารสถานที่ รองลงมาคือ ความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ข้อมูลที่ นำมาใช้น้อยที่สุด คือ ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นวิทยากรภายนอก และการประชาสัมพันธ์ให้ ชุมชนรับรู้และขอความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตร ซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาร้อยละ 80 ได้เข้า มามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในส่วนของวางแผนกำหนดนโยบาย/จุดมุ่งหมาย ของการจัดการศึกษา และการมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

5. ปัญหาที่พบในการดำเนินงานส่วนใหญ่ คือเรื่องระยะเวลาที่ไม่เพียงพอ ในการจัดทำ รองลงมา คือการขาดอัตรากำลัง/บุคลากรไม่เพียงพอ และขาดความรู้/ความไม่ชัดเจน ในการดำเนินงานบางเรื่อง ความช่วยเหลือที่ต้องการสูงสุด คือ คำแนะนำและการนิเทศติดตาม อย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์และเทคโนโลยี ตลอดจน เอกสารความรู้คู่มือต่างๆ

6. ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นขั้นตอน และ มีการตรวจสอบ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง และควรให้ความรู้ในกระบวนการจัดทำ ที่ชัดเจนให้เข้าใจตรงกันพร้อมกับมีเอกสารตัวอย่างให้ศึกษาล่วงหน้าและให้มีเวลาในการเตรียมการ 1 ปี

อมพร หล่อสมฤดี (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาและพัฒนาโครงสร้างรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรโรงเรียน ประกอบด้วย การดำเนินงาน 5 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) สภาพและ ความต้องการของชุมชน 2) การวิเคราะห์ศักยภาพของโรงเรียน 3) การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง

2. การร่างหลักสูตร ประกอบด้วย 1) จุดประสงค์ 2) เนื้อหาสาระ 3) การจัด
การเรียนการสอน 4) การวัดและประเมินผล

3. การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร

4. การนำหลักสูตรไปใช้

5. การประเมินผลหลักสูตรและจากการสอบถามความคิดเห็นที่ได้จากครูพบว่า
ครูเห็นด้วยกับรูปในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 4.50 และผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับ
รูปแบบในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 4.94 รูปแบบที่นำไปใช้พบว่า
มีประสิทธิภาพพิจารณาจากการประเมินตนเองของครูเกี่ยวกับความรู้ทักษะในการพัฒนาหลักสูตร
พบว่าอยู่ในระดับมาก คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.48 และความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับรูปแบบ พบว่า
เห็นด้วยในระดับมากที่สุด คือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.93 โดยผู้บริหาร ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร
ทุกขั้นตอน นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรโรงเรียน การปรับปรุง
รูปแบบและรับรองรูปแบบ ผลการระดมความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูพบว่าเห็นด้วยกับรูปแบบ
ทุกขั้นตอน ส่วนการรับรองรูปแบบพบว่าครูเห็นด้วยกับรูปแบบในระดับมาก คือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ
4.35 ข้อเสนอแนะการนำ

กรมวิชาการ (2546: บทคัดย่อ) ได้ติดตามและประเมินผลการจัดทำหลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. การเตรียมความพร้อมในการจัดทำหลักสูตร สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ได้ดำเนิน
การแล้วได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ประชุมชี้แจง อบรม/พัฒนา
บุคลากร การแต่งตั้งคณะกรรมการระดับกลุ่มสาระ การศึกษาดูงาน การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง
นักเรียน ชุมชนรับทราบโดยการประชุมชี้แจง แจกเอกสาร ติดป้ายโปสเตอร์ แจ้งผ่านนักเรียน
มีการจัดทำและนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในระดับมาก ในเรื่อง
ข้อมูลบุคลากร นักเรียนและแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา บุคลากรในโรงเรียน มีความรู้ความ
เข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในระดับมาก ใน 3 อันดับแรกคือ การจัดกิจกรรม
พัฒนาผู้เรียน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรและการจัดสัดส่วนเวลาเรียน และบุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจ
ระดับน้อยในเรื่องการใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้ และการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณา
การและโรงเรียนมีความพร้อมในการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับน้อยเพราะระยะเวลา
ในการจัดทำหลักสูตรมีน้อย บุคลากรมีความรู้เรื่องหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ครูยังไม่มั่นใจในการจัดทำ
หลักสูตรที่ดำเนินการแล้วถูกต้องหรือไม่

2. การดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนส่วนใหญ่จัดทำหลักสูตร
สถานศึกษาโดยคณะครูในโรงเรียน มีการจัดสาระการเรียนรู้ จัดผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
หน่วยการเรียนรู้และคาดว่าหลักสูตรสถานศึกษาจะเสร็จทันเปิดภาคเรียน คณะกรรมการ
สถานศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เช่นร่วมกำหนดวิสัยทัศน์
คณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระร่วมจัดทำหลักสูตรระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ คุณลักษณะที่พึง

ประสงค์ โครงสร้างของหลักสูตร สำหรับชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบและ
สอดส่องความประพฤติของนักเรียน ร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน จัดหาเงินทุนและสนับสนุน
ด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่และสิ่งก่อสร้างต่างๆ

3. ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน ได้แก่ครูเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร
การศึกษาไม่ชัดเจน ครูขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เวลาในการจัดทำหลักสูตร
ไม่เพียงพอ และบุคลากรมีภาระงานมาก

4. ความต้องการความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เช่น สนับสนุนเอกสาร/คู่มือ
ในการจัดทำหลักสูตร นิเทศติดตามกำกับดูแล เป็นพี่เลี้ยงในการจัดทำหลักสูตรและให้คำแนะนำ
ตอบข้อสงสัย/ปัญหา หน่วยงานที่ต้องการความช่วยเหลือ ได้แก่ กรมต้นสังกัด กรมวิชาการ
มหาวิทยาลัยและสถาบันราชภัฏ

4.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร

สมพร เสรีวัลลภ (2539: บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาบุคลากร
ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. โรงเรียนมีการพัฒนาตามขั้นตอนการพัฒนาบุคลากร การกำหนดความจำเป็น
ในการพัฒนาบุคลากร กำหนดนโยบาย จุดมุ่งหมาย และมีการสำรวจความต้องการของบุคลากร
การวางแผนการพัฒนาบุคลากร การกำหนดแผนงานในแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน
เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การปฏิบัติกิจกรรม
การพัฒนาบุคลากรมีการจัดประชุม/อบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม
การสัมมนาทางวิชาการ การปฐมนิเทศ การศึกษาเพิ่มเติมและการหมุนเวียนสับเปลี่ยนงาน
การประเมินผลการพัฒนาบุคลากร มีการประเมินผลตามแผนงาน/โครงการตามที่กำหนดไว้

2. ปัญหาในการพัฒนาบุคลากร คือ ขาดงบประมาณในการดำเนินการ
ขาดผู้ชำนาญในด้านการศึกษาวิเคราะห์ความจำเป็น ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ
และต่อเนื่อง บุคลากรไม่มีโอกาสเข้ารับการพัฒนาได้อย่างทั่วถึง และบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้ว
ไม่นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน

เกษม หล้ากวนวัน (2539: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และ
ความต้องการพัฒนาบุคลากรส่วนภูมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการในเขต
การศึกษา 9 พบว่า กิจกรรมการพัฒนาบุคลากรที่ดำเนินการมากที่สุด คือ การฝึกอบรม การประชุม
เชิงปฏิบัติ ปัญหาที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ ความไม่ชัดเจนของนโยบายของการพัฒนา
บุคลากร และการขาดแคลนงบประมาณ ความต้องการที่สำคัญในการพัฒนาบุคลากรได้แก่ ความรู้
เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาและเทคนิคในการปฏิบัติงาน

บุญเรือง พรหมสิทธิ์ (2540: บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการ
พัฒนาครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า สภาพปัจจุบันใน
การพัฒนาครูที่สำคัญ 3 ประการ คือ ให้โรงเรียนเสริมสร้างขวัญและกำลังใจและสร้างบรรยากาศที่ดี

ในการทำงาน มีการกำหนดแผนงาน และโครงการตามความต้องการของครูและจัดวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้กับครู

รุ่งทิพย์ ข้องเฉลิม (2540: บทคัดย่อ). พบว่า ปัญหาที่ครูประจำการควรได้รับการพัฒนามากที่สุด คือ 1) ครูมีความรู้และทักษะไม่เพียงพอในการสร้างหรือผลิตสื่อการเรียนการสอน 2) ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนแบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ 3) ครูขาดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ปัญหาด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากรครูประจำการ ได้แก่ วิทยากรขาดความรู้และความชำนาญในเรื่องที่อบรม การขาดการส่งเสริมจากผู้บริหาร และเรื่องที่จัดอบรมไม่ทันสมัย ด้านเทคนิคกลุ่มสมมุติฐานแบบปรับปรุง ครูประจำการมีความคิดเห็นทำให้มีอิสระในการคิด เขียน พูดและมีมุมที่หลากหลาย แต่ต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านเวลาและการเตรียมความพร้อมของผู้ดำเนินการประชุม

สำเริง พันธุ์ผัก (2541: บทคัดย่อ) พบว่าปัญหาด้านการฝึกอบรม การส่งบุคลากรไปฝึกอบรมหรือดูงาน การพัฒนาด้วยตนเองโดยกระบวนการปฏิบัติงานการพัฒนาโดยกระบวนการบริหารของผู้บริหารและครูผู้สอน อยู่ในระดับปานกลาง แนวทางแก้ไขปัญหานั้นภาพรวม คือต้องมีการสำรวจความต้องการก่อนพัฒนาบุคลากร และจัดหาวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญหรือเลือกพื้นที่ศึกษาดูงานอย่างเหมาะสม ปรับปรุงเทคโนโลยีให้เหมาะสมทันต่อการพัฒนามีการจัดหาข้อมูลข่าวสาร ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแสดงผลงาน กระตุ้นให้เกิดการแข่งขันการปฏิบัติงาน และประเมินผลการปฏิบัติงาน

นฤมล ปิ่นรอด (2541: บทคัดย่อ) พบว่า บุคลากรมีความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการพัฒนาด้านการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การประเมินผลการเรียนการสอน จากการอบรม การสัมมนา การประชุมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน แต่ได้รับการตอบสนองอยู่ในระดับปานกลางและน้อยและมีความต้องการพัฒนาบุคลากรด้านจิตใจมากที่สุด

จำลอง เจริญเกษ (2541: บทคัดย่อ) ศึกษากิจกรรมการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า

1. ผู้บริหารใช้กระบวนการในการพัฒนาบุคลากร 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนหาความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร โดยใช้วิธีการประชุมหัวหน้าหมวด หัวหน้าฝ่าย เพื่อสำรวจความต้องการของบุคลากร 2) ขั้นตอนการวางแผนพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารใช้วิธีกำหนดโครงการตามแผน 3) ขั้นตอนการดำเนินการใช้กิจกรรมในการพัฒนา พบว่า กิจกรรมที่ใช้มากที่สุด คือ การอบรมหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นกว่าเดิม 4) ขั้นตอนการประเมินผลการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารส่วนใหญ่จัดให้มีการประเมินผลโดยคณะกรรมการโรงเรียน แต่มีการนำผลการประเมินมาใช้น้อย

2. ปัญหาที่พบ คือ ไม่สามารถสนองความต้องการของทุกฝ่ายได้ เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ขาดวิทยากร บุคลากรไม่พัฒนาขึ้น โดยศักยภาพไม่เป็นไปตามความคาดหวัง และหลังการพัฒนาบุคลากรไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองในการปฏิบัติการสอน

สุรรัตน์ เอี่ยมกุล.(2542: บทคัดย่อ) ศึกษากระบวนการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากรตามกระบวนการพัฒนาบุคลากร 4 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นตอนการหาความจำเป็นในการศึกษา, รวบรวมข้อมูลเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์และกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร
2. ขั้นตอนการวางแผนพัฒนาบุคลากร จัดทำเป็นโครงการในแผนปฏิบัติงานประจำปี กำหนดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรในตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติในการทำงาน
3. ขั้นตอนการนำแผนพัฒนาบุคลากรไปใช้ โดยการใช้เทคนิคการพัฒนาแบบกลุ่มและรายบุคคล
4. ด้านการประเมินผลการพัฒนาบุคลากร มีการประเมินช่วงหลังการเสร็จสิ้นแผนงานและนำผลไปปรับปรุงแผนงาน หรือโครงการพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานครั้งต่อไป ส่วนผลการแสดงความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติการสอนเห็นว่าการปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนาบุคลากรทั้ง 4 ขั้นตอน อยู่ในระดับมาก

2. ปัญหาในการพัฒนาบุคลากร ได้แก่ ยังไม่มีการสร้างเครื่องมือที่เป็นมาตรฐานในการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ขาดการกระตุ้นและชักจูงให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการวางแผนพัฒนาบุคลากร ขาดงบประมาณ บุคลากรให้ความร่วมมือน้อย และไม่สนใจต่อการพัฒนา ขาดการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ส่วนความคิดเห็นของครูผู้ปฏิบัติการสอน เห็นว่ามีระดับของปัญหาของกระบวนการพัฒนาบุคลากร ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก

นารีนุช สมวาสนาพานิช.(2544: บทคัดย่อ).พบว่ากระบวนการพัฒนาบุคลากรมีการดำเนินการดังนี้ ขั้นที่ 1 การกำหนดความจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร โดยใช้การประเมินผลและวิธีสังเกตพฤติกรรมการทำงาน ตลอดจนจนถึงการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และนำประวัติบุคลากรมาประกอบให้สอดคล้องนโยบายของโรงเรียนและกระทรวงศึกษาธิการ ขั้นที่ 2 การวางแผนพัฒนาบุคลากรใช้ในแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นแผนปฏิบัติการรอบ 2-3 ปี และจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ เจตคติที่ดีในการทำงาน และมุ่งเน้นโดยรวมของโรงเรียนมากกว่าพัฒนารายบุคคล และที่สำคัญ คือการกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผนพัฒนาจะใช้การประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง และกำหนดผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติและควบคุมงาน มีการจัดสรรทรัพยากรในการปฏิบัติน้อย และมีกิจกรรมพัฒนาบุคลากรในรายกลุ่มโดยใช้วิธีฝึกอบรม ประชุมอภิปรายหรือสัมมนาทางวิชาการ เนื้อหาสาระเน้นด้านการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ขั้นที่ 4 การประเมินผลพัฒนาบุคลากรจะดำเนินการเมื่อเสร็จสิ้นงาน โดยมีผู้บริหารเป็นผู้รับผิดชอบ มุ่งเน้นการประเมินประสิทธิภาพการจัดการ การบรรลุวัตถุประสงค์ของการพัฒนา และนำผลประเมินมานำเสนอในที่ประชุมของโรงเรียนซึ่งนำไปใช้ในการปรับปรุงแผนงานและโครงการในครั้งต่อไป ปัญหาที่พบ คือ บุคลากรไม่ให้ความสำคัญในการให้ข้อมูลเพื่อกำหนดความจำเป็นในการพัฒนา

งบประมาณการพัฒนาบุคลากรไม่เหมาะสม ทำให้การพัฒนาไม่สมบูรณ์ ขาดการประเมินผล
อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4.1.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม

ทศพล สังทิตนุ (2533: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมของ
โรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน พบว่าสภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีความสัมพันธ์
กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อีกทั้งมีการกำหนดนโยบายปฏิบัติด้านการจัดบรรยากาศ
และสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนนำไปดำเนินการเพราะเชื่อว่าบรรยากาศและ
สิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน จะมีส่วนในการเสริมสร้าง ความคิด จิตใจและคุณธรรมต่าง ๆ
อันพึงประสงค์ให้แก่นักเรียนได้

ธวัช แก้วณิชัย (2542 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเพื่อประเมินโครงการปฏิรูปการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดนครพนม โดยใช้ผู้บริหารและครูเป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีบทบาท
ในการวางแผนสนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องจัดสภาพแวดล้อมและ
บรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนการสอนจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้
ทุกชนิดอย่างเพียงพอ จะต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด จะต้องสร้างวินัยให้กับนักเรียน จะต้อง
ใช้การประเมินผลตามสภาพจริง และส่งเสริมประชาธิปไตยจึงจะทำให้การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน
เป็นศูนย์กลางประสบผลสำเร็จ

การจัดการเรียนการสอน พบว่า ระดับปัญหาทั่วไปอยู่ในระดับปานกลาง
มีแนวโน้มไปทางมาก และสอดคล้องกับสภาพของการบริหารงาน

นพรัตน์ สายลุน (2546: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานเพื่อพัฒนา
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน โรงเรียนบ้านกราม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ
ผลการศึกษาพบว่า สภาพแวดล้อมโรงเรียนบ้านกรามทั้ง 2 ด้าน พบปัญหาสภาพแวดล้อมภายใน
ห้องเรียน มีแสงสว่างไม่เพียงพอ บรรยากาศไม่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน และปัญหา
สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ขาดการดูแลรักษาความสะอาดอาคารสถานที่ทำให้ไม่เหมาะสมกับ
การจัดการเรียนรู้ เมื่อได้ดำเนินการจัดกิจกรรมประกวดชั้นเรียน กิจกรรมพัฒนาบริเวณโรงเรียนให้
เป็นจุดศึกษา และกิจกรรมกลุ่มสัปดาห์ผดขอบบริเวณโรงเรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมให้
เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน โดยเป็นการดำเนินการพัฒนาร่วมระหว่างคณะ
ครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านกราม ทำให้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับดี
การใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับดี คณะครูและนักเรียนให้
ความร่วมมือในการทำงานเป็นทีมงานอยู่ในระดับดีมาก การดำเนินงานเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อม
ภายในห้องเรียนด้วยกิจกรรมประกวดชั้นเรียนประสบความสำเร็จในระดับมากที่สุด นักเรียนเข้าร่วม
กิจกรรมทุกชั้นเรียนและมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายนอก

ห้องเรียนด้วยกิจกรรมพัฒนาบริเวณโรงเรียนให้เป็นจุดศึกษาประสบความสำเร็จในระดับปานกลาง สามารถสร้างจุดศึกษาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ 4 จุด และประสบปัญหาการดำเนินงานด้านการระดมทุนและทรัพยากรในการดำเนินการ ส่วนกิจกรรมกลุ่มสืบทอดบริเวณประสบความสำเร็จในระดับมาก นักเรียนและครูมีการเอาใจใส่ในบริเวณที่ตนได้รับผิดชอบต่อเนื่อง เพราะได้รับการกระตุ้นด้วยคำชมเชยในโอกาสต่างๆ และการนิเทศติดตามงานอย่างสม่ำเสมอ

ผลการศึกษาค้นคว้านี้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยการจัดกิจกรรมประกวดชั้นเรียน กิจกรรมพัฒนาบริเวณโรงเรียนให้เป็นจุดศึกษา และกิจกรรมกลุ่มสืบทอดบริเวณ ทำให้สภาพแวดล้อมของโรงเรียนบ้านกรามเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน อย่างไรก็ตามยังมีจุดอ่อนในเรื่องความสะอาด การทิ้งเศษกระดาษ ถูพลาสติก กล่องนมของนักเรียนในระดับชั้นต้นๆ ที่จะดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

เดือนเพ็ญ สุขสมาน (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียน ของครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเขตเจ้าพระยา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ปัจจัยด้านครูผู้สอน ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู และปัจจัยด้านผู้บริหารและโรงเรียน ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร วัฒนธรรมโรงเรียนและงบประมาณ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนประสบการณ์ในการทำงานมีความสัมพันธ์ทางลบกับการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างปัจจัยด้านครูผู้สอน ประกอบด้วย เพศ วุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนและเจตคติต่อวิชาชีพครู ปัจจัยด้านผู้บริหารและโรงเรียนประกอบด้วย ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร วัฒนธรรมโรงเรียนและงบประมาณมีความสัมพันธ์กับการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .512

2. ปัจจัยด้านครูผู้สอน ได้แก่ เจตคติต่อวิชาชีพครู และปัจจัยด้านผู้บริหารและโรงเรียน ได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ส่งผลต่อการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียนของครูผู้สอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเจตคติต่อวิชาชีพครูส่งผลต่อการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียนของครูผู้สอนสูงสุด มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .309 รองลงมาคือ ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .256

4.1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการสนับสนุนทรัพยากร

ฉัฐลี้ เรื่องศิริ (2535: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความเห็นของผู้บริหาร และอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด

กรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยทั้งเจ็ดที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา มีเพียงสี่ปัจจัยเท่านั้นที่สามารถอธิบายระดับการพัฒนาโรงเรียนได้ร่วมกัน ซึ่งได้แก่ ด้านบุคลากร การจัดองค์การ การเงิน และภาวะผู้นำของผู้บริหารและสามารถทำนายระดับการพัฒนาได้ร้อยละ 21 พัฒนาโรงเรียนจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานนั้น พบว่า แตกต่างเพียงประเด็นเดียวคือ ผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุน้อยมีความเห็นว่าปัจจัยด้านการจัดการ องค์การส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนน้อยกว่าผู้บริหารกลุ่มอายุอื่น ๆ

พัฒนพงษ์ ทักษะวิริยะพันธ์ (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ และปัญหาการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ มีการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ประถมศึกษาอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน งานอาคารสถานที่ งานบุคลากรและงานวิชาการ ส่วนปัญหา พบว่า มีปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาอยู่ในน้อย ได้แก่ ด้านกิจการ นักเรียน งานธุรการและการเงิน งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและงานบุคลากรส่วน งานอาคารสถานที่ และงานวิชาการมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

สิทธิชัย ลีวเวหา (2533: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงาน บุคลากรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ด้านการจัดหา โรงเรียนไม่มีโอกาสในการสรรหาและคัดเลือก ครูใหม่ที่ไดมาเป็นครูที่ย้ายมา จากที่อื่นเป็นส่วนใหญ่ และได้มาไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน ในด้านการบำรุงรักษา ผู้บริหารได้มีการติดตามหลักของการบริหารงานบุคคลเป็นส่วนใหญ่ และเห็นว่าวิธีการบำรุงรักษา บุคลากรที่ได้ผลดีอย่างมากคือ การให้ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ครูอยู่เสมอ โดยการใช้ วิธีสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้บังคับบัญชา ด้านการพัฒนาครู ส่วนใหญ่ได้รับการส่งเสริมและ สนับสนุนให้ไปฝึกอบรมมากที่สุด แต่การพัฒนาครูที่ผู้บริหารเห็นว่าเกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนมาก ที่สุดคือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ ด้านการพ้นจากงาน ครูมีการพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การทำงานใน โรงเรียนโดยการย้ายไปมากที่สุด ปัญหาในการบริหารงานบุคคลที่พบมาก ในด้านการจัดหา ได้แก่ ครูมีคุณสมบัติไม่ตรงตามความต้องการ การได้ครูมาล่าช้าไม่ทันตามความต้องการ และครูขาดความ กระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนา ได้แก่ ครูไม่เห็นความสำคัญของการสร้างผลงานทาง วิชาการ ด้านการให้พ้นจากงาน ได้แก่ ครูไม่ได้รับความเป็นธรรมโยการย้าย

4.1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล

อรอนงค์ ระเบียบพิศย์. (2538: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการ และสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน : กรณีศึกษาจังหวัด กาญจนบุรีผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบใหญ่ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบย่อย พบว่า ทุกองค์ประกอบย่อยอยู่ในระดับมาก มีองค์ประกอบย่อยด้านการจัดให้มีสิ่งจูงใจให้กับครู และการนิเทศและการประเมินผลด้านการสอนเท่านั้นที่อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบใหญ่ และองค์ประกอบย่อยพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบ

2. สภาพการนิเทศในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าอยู่ในระดับมากสององค์ประกอบ คือการกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน และการกำหนดผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายในโรงเรียน และการดำเนินการตามแผนการนิเทศ สำหรับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกองค์ประกอบ

3. พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ มาก ทั้งโดยภาพรวมและเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อย โดยผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมผู้นำทางวิชาการสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ทั้งโดยภาพรวม ทุกองค์ประกอบใหญ่และองค์ประกอบย่อย

ประดิษฐ์ ศรีสุวัฒน์ (2540: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสมรรถภาพของผู้บริหารและการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากได้ปฏิบัติการนิเทศภายใน และเห็นว่ากิจกรรมในกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนโดยรวม จำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการศึกษาสภาพ ด้านการวางแผนนิเทศภายในโรงเรียน และด้านการปฏิบัติและวิธีการทางการนิเทศภายในโรงเรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ในการสอบบรรจุเพื่อดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดว่า ผู้สมัครสอบจะต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศภายในและมีประสบการณ์การสอนมาแล้วและผู้บริหารอาจมองเห็นว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นิเวศน์ คิตยาว (2542: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนของครูผู้สอนเกี่ยวกับงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ มีความต้องการการนิเทศภายในโรงเรียนด้านหลักสูตร ด้าน กิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลอยู่ในระดับมาก
2. ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความต้องการการนิเทศภายใน โรงเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
3. ครูผู้สอนที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความต้องการการนิเทศภายใน โรงเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ศรีเรือน ลิขิตเดชาโรจน์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่อ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ของโรงเรียนอานวยวิทย์ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

1. ครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมากทุกขั้นตอนของ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน โดยครูมีความพึงพอใจในขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงการนิเทศ ภายในโรงเรียนอยู่ในอันดับสูงสุด
2. ครูที่มีอายุมาก อายุปานกลาง และอายุน้อย มีความพึงพอใจต่อกระบวนการ นิเทศภายในโรงเรียนอานวยวิทย์ ทุกขั้นตอนของกระบวนการไม่แตกต่างกัน
3. ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นครูน้อยกว่า 10 ปี กับครูที่มีประสบการณ์ ในการทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนของโรงเรียนอานวย วิทย์ทุกขั้นตอนของกระบวนการไม่แตกต่างกัน
4. ครูที่มีระดับชั้นที่สอนต่างกันมีความพึงพอใจต่อการกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนชั้นที่ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยครูที่สอนในระดับก่อนประถมศึกษา มีความพึงพอใจมากกว่าครูที่สอนในระดับประถมศึกษา และมากกว่าครูที่สอนในระดับมัธยมศึกษา ส่วนชั้นที่ 1 ชั้นที่ 2 ชั้นที่ 3 ครูที่มีระดับชั้นที่สอนต่างกันมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

4.2.1 งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย

ครัก (Krug. 1990: 46) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การเรียนการสอนและความเป็น ผู้นำ ศึกษาเพื่อต้องการทราบว่า ความเป็นผู้นำของผู้บริหารมีผลต่อการเรียนของนักเรียนอย่างไร และผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพทำอะไรบ้าง ในการศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาโดยการวัด การมี ประสิทธิภาพและพัฒนาการของความเป็นผู้นำของโรงเรียนและผู้บริหาร ผลการศึกษา พบว่า ความหมายของครูใหญ่ในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน การจัดการด้านหลักสูตร การนิเทศ การสอน การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียน มีผลกระทบต่อ การเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ยังพบว่า บทบาทของผู้บริหารจะมีผลต่อบุคลิกลักษณะของครูในโรงเรียนและชุมชน จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ กำหนดนโยบายขององค์กร การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ความรู้ความเข้าใจในตัวนโยบายของ

ผู้ปฏิบัติและการปฏิบัติตามนโยบายอย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลต่อการบรรลุตามจุดวัตถุประสงค์ขององค์กร

4.2.2 งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับวิสัยทัศน์พัฒนาการคิด

ปีเตอร์สัน (มาร์ศรี สุธานธิ.2540: 64; อ้างอิงจาก Perterson.1986) ได้ศึกษาวิสัยทัศน์และพฤติกรรมการแก้ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียน โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า สภาพโรงเรียนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการแก้ปัญหาของผู้บริหารโรงเรียน และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนสามารถกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา ในทำนองกลับกันวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนถูกกำหนดโดยสภาพของโรงเรียน

บรอน (Braun.1991: 1139-A) ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศขององค์กรของโรงเรียน พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับบรรยากาศองค์กรของโรงเรียนต่างก็เป็นตัวทำนายซึ่งกันและกันได้

บริดจ์ (Bridges.1992:669) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ในโรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ และยิ่งพบอีกว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ความสามารถในการตัดสินใจ ความสามารถในการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ ความเป็นมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารโรงเรียน และบรรยากาศภายในโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อตัวแปรตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน และ ประสิทธิภาพในการทำงานตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน มีผลทางอ้อมต่อตัวแปรตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน โดยผ่านตัวแปรต้นบรรยากาศภายในโรงเรียน และยังพบว่า ความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีผลทางอ้อมต่อตัวแปรตามวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียน

4.2.3 งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร

แลนเจนบัค (สมมาศ ทองร่วง. 2537: 31) อ้างอิงจาก (Langenbach, 1972, pp.35-3) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง เจตคติของครูที่มีต่อการใช้และการวางแผนพัฒนาหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหลักสูตร จะมีเจตคติทางบวกต่อการใช้หลักสูตรและการวางแผนหลักสูตรมากกว่าครูที่ไม่มีประสบการณ์หรือไม่มีส่วนร่วม

แอทโจแนน (Atjonen.1994: 329-A) ได้ศึกษาเรื่องหลักสูตรท้องถิ่น เครื่องมือการบริหารและพัฒนาครูในระบบโรงเรียน ประสบการณ์และความคิดเห็นของครูโรงเรียนประถมศึกษาโดยประเมินผลจากผู้บริหาร พบว่า โรงเรียนรับภาระเรื่องหลักสูตรมากเกินไป โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรล่าช้า ผลกระทบที่สำคัญ คือครูผู้เชี่ยวชาญการสอนไม่สามารถออกแบบหลักสูตรได้และปัญหาหลักที่พบคือ ยังขาดแหล่งออกแบบหลักสูตร

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว พอสรุปได้ว่า โรงเรียนโดยผู้บริหารโรงเรียนต้องให้การสนับสนุนการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลสารสนเทศที่โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามาก คือ ข้อมูลด้านบุคลากร อาคารสถานที่ รองลงมาคือ ความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ข้อมูลที่นำมาใช้น้อยที่สุด คือ ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นวิทยากรภายนอก และการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับรู้และขอความร่วมมือในการจัดทำหลักสูตรสนับสนุนส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

2. ครูเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาไม่ชัดเจน ครูขาดความมั่นใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เวลาในการจัดทำหลักสูตรไม่เพียงพอ และบุคลากรมีภาระงานมาก

3. ครูไม่มีความรู้ความสามารถในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร และต้องการ

4. ในการจัดเนื้อหารายวิชาชั้นใหม่ ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจ

5. ครูมีภารกิจการสอนมาก งบประมาณและสถานที่ไม่เพียงพอ

6. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการนิเทศติดตามผล

7. ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ไม่มีการปรับรายละเอียดของเนื้อหา และไม่ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอน เพราะไม่ได้รับคำแนะนำ ขาดการส่งเสริม และไม่มีเอกสารและแหล่งความรู้

8. โรงเรียนรับภาระเรื่องหลักสูตรมากเกินไป โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรซ้ำ และครูไม่สามารถออกแบบหลักสูตรได้และปัญหาหลักที่พบคือ ยังขาดแหล่งออกแบบหลักสูตร

กล่าวโดยสรุป โรงเรียนที่เน้นการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ จะต้องจัดให้มีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในโรงเรียนเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพทางการเรียนด้านการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น สอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร

4.2.4 งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับการการพัฒนาบุคลากร

ดันแลพ (Dunlap.1998: 2038-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศกับผลสัมฤทธิ์ของงานของครูที่ด้อยประสิทธิภาพ ในรัฐวอชิงตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากการบันทึกของผู้บริหารควบคู่ไปกับแบบสอบถาม พบว่า

1. การนิเทศของผู้บริหารมีผลอย่างยิ่งต่อบรรทัดฐานของครูที่ด้อยประสิทธิภาพ

2. ครูที่ด้อยประสิทธิภาพมีปัญหาเรื่องวินัยและการจัดการเกือบทุกด้าน

3. ในกรณีที่ครูด้อยประสิทธิภาพปฏิบัติงานผิดพลาดผู้บริหารไม่ใจกว้างพอ

4. ผู้บริหารที่ขาดประสบการณ์ด้านการนิเทศจะไม่ประสบผลสำเร็จในการแก้ปัญหา ครูด้อยประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลกระทบไปถึงนักเรียน ผู้ร่วมงานและผู้ปกครองด้วย

5. ผู้บริหารมักแก้ปัญหาครูด้วยประสิทธิภาพ โดยใช้วินัยในการให้ออกและใช้การนิเทศที่สั่งการและใช้อำนาจ

ครูซ (Cruz. 2001: 3836) ได้ศึกษาประสิทธิผลของครูแบบงานสังคมของการนิเทศการศึกษา การปรับปรุงคุณภาพการสอนในชั้นเรียนและการเตรียมของครูได้รับความสนใจจากผู้สอน นักวิชาการ และผู้จัดทำนโยบายมาตรฐานวิชาชีพ โปรแกรมเข้ารับตำแหน่งใหม่ แบบฟอร์มใหม่สำหรับการประเมิน เงินเดือนที่สูงกว่าและสภาพแวดล้อมของงานในระบบราชการทั้งหมดมีความพยายามที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นในวิชาชีพครู เรื่องหนึ่งที่ได้รับควมสนใจน้อยแต่ถือเป็นเรื่องสำคัญที่พยายามคือการนิเทศ รูปแบบดั้งเดิมของการติดตามตรวจสอบและการควบคุมนั้นศึกษานิเทศก์และครูเป็นผู้ตั้งคำถาม นักวิชาการมีวิธีการสอนใหม่ ซึ่งเน้นในเรื่องความต้องการการพัฒนาของครู ความหลากหลายในการสอน และความจำเป็นในด้านความก้าวหน้าทางวิชาชีพ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจประสิทธิผลของรูปแบบงานสังคมของการนิเทศการศึกษา โดยศึกษาจากครูจำนวน 6 คน ใน 1 ภาคเรียน ระหว่างการประชุมประจำสัปดาห์ ผู้วิจัยได้นิเทศผลงานของครู เก็บข้อมูลจากการรายงานตนเองในเรื่องประสบการณ์ในชั้นเรียน ผลงานของนักเรียนแผนการสอน วิดีโอเทป หัวข้อที่เกี่ยวกับวิชาชีพ และปฏิกิริยาตอบโต้ ไม่มีการสังเกตการณ์ในชั้นเรียนโดยตรง การประชุมทุกครั้งถูกบันทึกประเมินกระบวนการและเข้าร่วมในการอภิปรายกลุ่มที่พวกเขาได้แลกเปลี่ยนการรับรู้และแนวคิดของพวกเขาต่อการนิเทศ จากการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่ารูปแบบงานสังคมของการนิเทศเป็นทางเลือกที่ถูกต้อง สำหรับการศึกษาบนฐานของข้อสรุปที่ว่า การนิเทศที่ดีคือ ความเป็นส่วนบุคคล เน้นที่การได้การบริการและการบูรณาการวิธีการในช่วงระหว่างการประชุมประจำสัปดาห์ ผู้รับการนิเทศได้พบปะผู้นิเทศเพื่ออภิปรายกันเกี่ยวกับการบริหารวิธีที่ดีที่สุดที่จะให้ความช่วยเหลือแนวคิดแนวใหม่ ๆ และการช่วยเหลือเขาในด้านเกี่ยวกับความรู้สึกที่อาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพวกเขา จากการวิจัยพบว่า ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้พร้อมใจกันในการสนับสนุนพวกเขาในการนิเทศรูปแบบงานสังคมที่พวกเขาเห็นว่าได้รับการช่วยเหลือและพึงพอใจ ครูได้รับประสบการณ์เพิ่มขึ้น เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเฉพาะต่างๆ ในการสอนของพวกเขา

โรบินสัน (Robinson. 2000: 2134) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในงานของครูประถมศึกษากับระดับการนิเทศเชิงคลินิกที่ปรากฏในโรงเรียนของตนและได้พยายามกำหนดว่าความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์กับการนิเทศเชิงคลินิกหรือไม่ และสนับสนุนให้ครูมีความพึงพอใจในงานเพิ่มขึ้นหรือไม่ เมื่อการเพิ่มการปฏิบัติการนิเทศเชิงคลินิกขึ้น เครื่องมือที่ใช้การปฏิบัติการนิเทศเชิงคลินิก และแบบสอบถามวัดความพึงพอใจในงานของครูโดยสุ่มเลือกมา 3 โรงเรียนๆ ละ 1 ระดับชั้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า โรงเรียนที่มีระดับการนิเทศเชิงคลินิกสูงกับโรงเรียนระดับการนิเทศ เชิงคลินิกปานกลางนั้น มีคะแนนเฉลี่ยของปัจจัยสะท้อนกลับเกี่ยวกับความพึงพอใจในงานของครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการนิเทศเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้การนิเทศ

เชิงคลินิกเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสะท้อนผลนั้น สามารถทำให้ครูมีความพึงพอใจในงานเพิ่มขึ้นด้วย

4.2.5 งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม

ลอเลนซ์ เอสต้า (Lawrence Estes, 1991) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “The Desing of learning Envirnoment (Plagrounds, Elementary Classroom)” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาว่า สิ่งแวดล้อมช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตอบสนองทางการสร้างสรรค์ โดยการทดลองจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนและนอกห้องเรียนสำหรับนักเรียนเกรด 3 ผลการวิจัยพบว่า สิ่งแวดล้อมเป็นแรงเสริมให้นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนเกิดการตอบสนอง มีความคิดที่หลากหลาย มีทัศนคติที่ดี นักเรียนสามารถแสดงออกมากขึ้น และสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลมากต่อนักเรียนใน 4 ด้าน คือ ทางสุนทรีภาพ จิตพิสัย ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสัญชาติญาณ

มิลเลอร์ (Miller, 2000) ได้ศึกษากรณีศึกษาในโรงเรียนของรัฐฟลอริดา โดยใช้กระบวนการ Schoolwide Action Research (SAR) เป็นกรอบการปรับปรุงโรงเรียนระยะยาวทั้งโรงเรียน ปีแรก (1998-1999) กลุ่มที่ศึกษาประกอบด้วยสมาชิก 6-12 คน จาก 13 โรงเรียน เพื่อเรียนรู้และนำวิธีการไปใช้ ผู้บริหารเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อม ทรัพยากร สำหรับกลุ่มทำงานที่ต้องมาพบกันประมาณ 2 ชั่วโมง ในทุกสัปดาห์ เพื่อทำงานร่วมกันในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนและสภาพแวดล้อม จุดมุ่งหมายของกลุ่มทำงานเพื่อรวมตัวกันศึกษาวิธีเรียนของนักเรียนที่ดีที่สุด ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาแผนปฏิบัติการโดยมีคณาจารย์มาจาก Florida Atlantic University เป็นผู้ให้การสนับสนุนกระบวนการทำงานแบบ SAR ในปีที่สอง โรงเรียนจำนวน 7 โรงเรียนยังคงใช้กระบวนการ SAR ในการการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนทั้งโรงเรียน โดยเน้นที่ความเข้าใจในการอ่าน หลังจากปีแรกเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้หนังสือ

ผลการศึกษาในปีแรกพบว่า ครูมีโอกาสมีส่วนร่วมและตัดสินใจในการวางแผนการนำแผนการสอนไปปฏิบัติ การพัฒนาต้องอาศัยความต้องการความจะเป็นของครู การสังเกตโดยเพื่อนและการมีโค้ชที่เป็นเพื่อนช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับ ช่วยปรับปรุงการสอน เพราะผู้มีส่วนร่วมมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงที่เป็นระบบ ช่วยระบุช่องว่างหรือจุดอ่อนของหลักสูตร

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร วัฒนธรรมโรงเรียนและงบประมาณมีความสัมพันธ์กับการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดให้มี

การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้โดยการกำหนดนโยบายปฏิบัติ แผนงาน และโครงการที่ชัดเจน เพื่อให้มีการดำเนินการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้บรรลุตามเป้าหมายการเรียนรู้

4.2.6 งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับการสนับสนุนทรัพยากร

โซลูปอส (Zolubos.1998: 3799) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของกฎหมาย การปฏิรูปการศึกษา ค.ศ.1993 ต่อผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา โดยกรรมการสภาโรงเรียนมีบทบาทในการปฏิรูปให้เป็นไปตามกฎหมายดังกล่าวและให้เน้นระบบ การบริหารจัดการ แบบมีส่วนร่วม คือให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมการปฏิรูปการศึกษาของโรงเรียน เช่นผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่างๆ ในชุมชน ผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน ตลอดจนนักเรียน เป็นต้น โดยมุ่งเน้นศึกษาใน 4 เรื่อง ต่อไปนี้ 1) การปรับปรุงโรงเรียนโดยทั่วไป 2) ประสิทธิภาพของสภา โรงเรียน 3) สภาพแวดล้อมการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยทั่วไป 4) การพัฒนาด้านวิชาชีพ และได้กำหนดตัวแปรอิสระของผู้บริหารได้ดังนี้ คือ อายุ เพศ ประสบการณ์ ในตำแหน่งและระดับ การศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในรัฐแมสซาชูเซตส์ จำนวน 201 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารซึ่งมีความแตกต่างกันในเรื่องอายุ เพศ และระดับการศึกษา มีผลกระทบในด้านต่างๆ ไม่แตกต่างกัน แต่ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารต่างกัน มีผลกระทบในการปรับปรุงโรงเรียนแตกต่างกัน

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องสนับสนุนทรัพยากรอันเป็นปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) และวัสดุ (Material) เพื่อให้การบริหารจัดการของโรงเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มากที่สุด โดยเฉพาะการบริหารจัดการที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน

4.2.7 งานวิจัยต่างประเทศเกี่ยวกับการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

มัวร์ (Moore. 1981: 514-A) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลการปฏิบัติงาน ของผู้บริหารโรงเรียน โดยการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ ยอมรับว่า แนวทางการปฏิบัติยังไม่มีมีการประเมินอย่างเป็นทางการและมีความคิดว่า ควรมีการ ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการดำเนินงานล่วงหน้า ผู้บริหารระดับสูงขึ้นไปควรตระหนัก ถึงความสำคัญและจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานในแต่ละหน่วยงานอย่างจริงจัง

เบเยิน (Beyene. 1983: 2168-Abstract) ได้ทำการศึกษาชนิดการนิเทศที่ โรงเรียนต้องการของประเทศกำลังพัฒนา โดยการศึกษาในประเทศในประเทศเอธิโอเปีย วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เทคนิคการศึกษาที่ใช้อย่างแพร่หลาย เปรียบเทียบแนวความคิดในการ นิเทศ การศึกษาประวัติความเป็นมาของการศึกษาในเอธิโอเปีย พิจารณาความเปลี่ยนแปลงของ ระบบการศึกษาของชนบทรอบนิคมประเพณี ประเมินผลการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษา ทักษะคติ ของครู ศึกษานิเทศก์ และนักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ และ

นำนาเทคนิคที่มีส่วนทำให้ประสบผลสำเร็จ โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการได้รับการนิเทศมาก กิจกรรมในการนิเทศที่นิยมใช้และเป็น ประโยชน์ คือ การอบรมแนะนำ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การสาธิตการสอนโดยศึกษานิเทศก์ การอภิปรายร่วมของครู การเยี่ยมชั้นเรียนและสังเกตการสอน โดยครูชอบการนิเทศที่ไม่ใช่การ บังคับบัญชาเป็นหลัก

แมททอกซ์ (Mattox. 1987: 6061-A) ได้ศึกษาถึงความต้องการในการปฏิบัติงานของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ในรัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา พบว่า ความต้องการที่อยู่ในระดับมาก คือ ความต้องการจะมีความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศและประเมินผล และต้องการ ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร

วิลเลียม (William. 1994: 2425-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องกลยุทธ์การใช้การนิเทศภายใน โรงเรียน และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคลากรในโรงเรียนโดยศึกษาจากครู ผู้บริหารและ ประธานสหภาพครูในเขตโรงเรียน K-12 ในเมืองขนาดใหญ่ในรัฐแคลิฟอร์เนียได้ รวบรวมข้อมูลเชิง ปริมาณโดยใช้แบบสำรวจประมาณค่าจากผู้บริหารโรงเรียน 159 คน และครู 195 คน จากโรงเรียน 11 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารและครูขาดความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกันในเรื่อง การนิเทศภายในโรงเรียน
2. ครูผู้สอนมีความเห็นว่าผู้บริหารไม่ค่อยมีการสังเกตการณ์และเยี่ยมชม ห้องเรียนอย่างเป็นทางการ แต่ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าได้สังเกตการณ์และเยี่ยมชมห้องเรียน อยู่เป็นประจำ
3. ผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสำคัญและรับผิดชอบต่อการนิเทศภายในโรงเรียน มากกว่าการจัดการด้านอื่นๆ และผู้วิจัยได้เสนอแนะว่า ควรลดนวัตกรรมการนิเทศภายในที่ ซับซ้อนลง ควรมีการยืดหยุ่นและพัฒนากลยุทธ์ในการนิเทศภายใน เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของ บุคลากรในโรงเรียน

อเนลโล (Anello. 1996: 2941-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องพฤติกรรมและทัศนคติของครู และครูใหญ่ที่มีต่อประสิทธิภาพของการประถมศึกษาใน Spring Field รัฐแมสซาชูเซตต์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนรับรู้ (Perceived) ว่าตนเองสามารถทำการนิเทศภายในโรงเรียนของตนได้ เป็นอย่างดี ส่วนครูก็ต้องเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจังมากขึ้นในการนิเทศภายในโรงเรียน โดยครูก็รู้สึกพอใจในการนิเทศภายในที่ครูได้รับด้วย

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พอสรุปได้ว่า การนิเทศ การศึกษาภายในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารและครูขาดความสัมพันธ์และความเข้าใจ อันดีต่อกันในเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียน และครูมีความต้องการปรับปรุงการจัดการเรียน การสอน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยได้ดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 14 คน และครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ในปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 92 คน รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 106 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 14 คน และครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ในปีการศึกษา 2550 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 : 607-610) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายได้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จำนวน 92 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ดังนี้

แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบมีโครงสร้าง

ในการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย

2. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

3. เขียนนิยามปฏิบัติการ ให้สอดคล้องและครอบคลุมกรอบแนวความคิดวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. ศึกษาวิธีสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์โดยให้ครอบคลุมเนื้อหากรอบความคิดของการวิจัยการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

5. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ตามโครงสร้าง เนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ให้คำแนะนำ

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับดังนี้

6. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แนะนำแล้วไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

6.1 อาจารย์ ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์ อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

6.2 นายคณิต ภิรมย์ไกรภักดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัยปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาปทุมธานี เขต 2

6.3 นายธนวิฐ นาคนคร ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3

6.4 พลโท ดร.วีระ วงศ์สรรค์ ผู้ทรงคุณวุฒิกองบัญชาการกองทัพบก

6.5 ดร.ประพจน์ แยมทิม ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสงคราม

7. ประมวลคำแนะนำ และข้อคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นรายข้อ เพื่อปรับปรุงให้ได้ข้อคำถามที่มีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ และครอบคลุมเนื้อหา ได้ข้อสอบ จำนวน 47 ข้อ

8. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี

9. นำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1974 : 202) โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9559

10. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ แล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม เพื่อขออนุมัติและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียนในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม

3.2 ทำการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน และครูโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3.3 ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลา ขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจากผู้ตอบแบบสอบถาม ด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 106 ฉบับ จากแบบสอบถาม 106 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด สำหรับแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยสัมภาษณ์ผู้บริหาร และครู จำนวน 8 คน

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกระทำข้อมูลดังนี้

4.1 การจัดกระทำข้อมูล

4.1.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์

4.1.2 ให้รหัสแบบสอบถามและตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ	มากที่สุด	มีค่าเท่ากับ	5 คะแนน
ระดับการปฏิบัติ	มาก	มีค่าเท่ากับ	4 คะแนน
ระดับการปฏิบัติ	ปานกลาง	มีค่าเท่ากับ	3 คะแนน
ระดับการปฏิบัติ	น้อย	มีค่าเท่ากับ	2 คะแนน
ระดับการปฏิบัติ	น้อยที่สุด	มีค่าเท่ากับ	1 คะแนน

4.1.3 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างมาจำแนกข้อมูลตามความมุ่งหมายและกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อความสะดวกและความชัดเจนในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.2.1 บันทึกข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 ลงในแฟ้มข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่า ร้อยละ (Percentage)

4.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2 ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งโดยรวม รายด้าน และรายข้อและแปลผลโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยของ ชูศรี วงศ์รัตน์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2544 : 75) ในแบบสอบถามตอนที่ 2 ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึงการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึงเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับ

มาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึงเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับ

ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึงเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับ

น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึงเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อยู่ในระดับ

น้อยที่สุด

4.2.3 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างตามความมุ่งหมายและกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ ทำการสรุปผลและเขียน โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

5.1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

5.1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

5.1.5 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.1.3 ค่าเฉลี่ยของประชากร (μ)

5.1.4 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่

5.2.1 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (บุญเชิด ภิญโญนนันทพงษ์. 2545: 220)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัย
n	แทน	จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
μ	แทน	ค่าเฉลี่ยของประชากร
σ	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของตัวอย่าง
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามที่เป็นประชากร และกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น 106 ฉบับ ได้กลับคืนมา 106 ฉบับ เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้ง 106 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และไปสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูด้วยตนเอง จำนวน 8 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในงานวิจัยฉบับนี้และเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครู

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามตามความคิดเห็นของครู

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามรายด้านในการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย,วิสัยทัศน์ จัดหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาบุคลากร สนับสนุนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สนับสนุนทรัพยากร และนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลโดยไปสัมภาษณ์ด้วยตนเอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ศึกษาผลปรากฏดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน (n = 106)	ร้อยละ
ผู้บริหารโรงเรียน	14	13.21
ครู	92	86.79
รวม	106	100

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 86.79 รองลงมาเป็น ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 13.21

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู ผลปรากฏดังตาราง 2-8

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยรวมและรายด้านตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู (n=106)

การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1.การกำหนดนโยบาย,วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด	4.03	.41	มาก
2.การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.21	.43	มาก
3.การพัฒนาบุคลากร	4.24	.46	มาก
4.การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม	4.29	.44	มาก
5.การสนับสนุนทรัพยากร	4.20	.49	มาก
6.การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล	4.46	.49	มาก
รวม	4.12	.38	มาก

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.12 S.D. =.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ($\bar{X}$ =4.46 S.D. =.49) การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม($\bar{X}$ =4.29 S.D. =.44) และด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X}$ =4.24 S.D. =.46) ตามลำดับ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการ
บริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการกำหนดนโยบาย,วิสัยทัศน์ ตามความคิดเห็นของ
ผู้บริหารโรงเรียนและครูโดยรวมและรายข้อ (n=106)

ข้อ	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์				
1	ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.71	.65	มาก
2	ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.99	.60	มาก
3	มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการสอดคล้องกับนโยบายวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.83	.79	มาก
4	มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในแผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม	4.19	.59	มาก
5	จัดทำแผนปฏิบัติการที่ส่งเสริมการพัฒนาครูและนักเรียนให้มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.96	.66	มาก
6	ส่งเสริมให้ครูร่วมมือดำเนินงานตามโครงการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนที่จะกำหนดนโยบายส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	3.86	.58	มาก
7	มีการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของผู้เกี่ยวข้องของนักเรียน	4.06	.52	มาก
8	โรงเรียนจัดทำรายงานการดำเนินงานพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.41	.58	มาก
9	โรงเรียนมีการชี้แจงนโยบายให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน	4.24	.53	มาก
รวม		4.03	.41	มาก

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$ S.D. = .41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนจัดทำรายงานการดำเนินงานพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.41$ S.D. = .58) โรงเรียนมีการชี้แจงนโยบายให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ โดยทั่วกัน ($\bar{X} = 4.24$ S.D. = .53) และมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในแผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ($\bar{X} = 4.19$ S.D. = .59) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูโดยรวมและรายข้อ (n=106)

ข้อ	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา				
10	โรงเรียนจัดทำสาระของหลักสูตรที่ประกอบด้วยคำอธิบายรายวิชา และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ ที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.45	.63	มาก
11	ส่งเสริมให้ครูออกแบบการเรียนรู้ โดยมีการกำหนดรูปแบบการสอนเทคนิควิธีและกระบวนการที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ด้วยวิธีที่หลากหลาย	4.18	.55	มาก
12	สนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ตามสภาพจริง โดยการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.08	.61	มาก
13	ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดหมายของโรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในหลักสูตรสถานศึกษา	4.30	.67	มาก
14	ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.29	.66	มาก
15	วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของนักเรียนและชุมชน	4.40	.58	มาก
16	นำผลการวิเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนมาใช้ในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.28	.58	มาก
17	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	4.11	.63	มาก
18	มีแผนการนิเทศภายในเพื่อช่วยเหลือครูให้จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.82	.72	มาก

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
19	มีการประเมินหลักสูตรที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	4.08	.67	มาก
20	กำกับติดตามการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.13	.71	มาก
21	จัดให้มีสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างเพียงพอ	4.30	.63	มาก
22	จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลายและประเมินผลตามสภาพจริง	4.33	.56	มาก
รวม		4.21	.43	มาก

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$ S.D. = .43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนจัดทำสาระของหลักสูตรที่ประกอบด้วยคำอธิบายรายวิชา และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ ที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ($\bar{X} = 4.45$ S.D. = .63) วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของนักเรียนและชุมชน ($\bar{X} = 4.40$ S.D. = .58) และจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลายและประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.33$ S.D. = .56) ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการพัฒนาบุคลากรตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมและรายข้อ (n=106)

ข้อ	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการพัฒนาบุคลากร				
23	จัดให้มีแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.42	.56	มาก
24	วิเคราะห์ความต้องการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะการสอนของบุคลากรในโรงเรียน	4.03	.67	มาก
25	สร้างความเข้าใจให้บุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.17	.64	มาก
26	มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนงานด้านอื่นๆ	4.30	.66	มาก
27	จัดกิจกรรมหรือวิธีการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.30	.61	มาก
28	มีการกำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.00	.67	มาก
29	แจ้งให้ครูทุกคนทราบถึงแผนการพัฒนาบุคลากร เพื่อสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์	4.33	.58	มาก
30	พัฒนาความสามารถของบุคลากรในการวัดผลและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.34	.58	มาก
รวม		4.24	.46	มาก

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการพัฒนาบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$ S.D. = .46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ จัดให้มีแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม

การคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.42$ S.D. = .56) พัฒนาความสามารถของบุคลากรในการวัดผล และประเมินผลการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.34$ S.D. = .58) และแจ้งให้ครูทุกคนทราบถึง แผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือในการดำเนินการให้บรรลุ วัตถุประสงค์ ($\bar{X} = 4.33$ S.D. = .58) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการสนับสนุนทรัพยากรตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูโดยรวมและรายข้อ (n=106)

ข้อ	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการสนับสนุนทรัพยากร				
31	โรงเรียนจัดให้ครูสอนในรายวิชาต่างๆ ตรงตามความรู้ ความสามารถ	4.24	.67	มาก
32	โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการตามแผนงาน แผนปฏิบัติการและโครงการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.40	.54	มาก
33	โรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.31	.65	มาก
34	โรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพ และทันสมัยเพื่อช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.37	.65	มาก
35	การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการนิเทศติดตามการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.37	.59	มาก
36	จัดให้มีการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.99	.76	มาก
37	สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการติดตามประเมินผล การดำเนินการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.33	.62	มาก
38	ส่งเสริมการบริหารจัดการที่ช่วยให้การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนบรรลุเป้าหมาย	4.16	.60	มาก
39	ผู้บริหารแสวงหาความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน	4.41	.59	มาก
รวม		4.29	.44	มาก

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการสนับสนุนทรัพยากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$ S.D. = .44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ผู้บริหารแสวงหาความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ($\bar{X} = 4.41$ S.D. = .59) โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการตามแผนงาน แผนปฏิบัติการและโครงการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.40$ S.D. = .54) และโรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพ และทันสมัยเพื่อช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.37$ S.D. = .65) ตามลำดับ

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูโดยรวมและรายข้อ (n=106)

ข้อ	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม				
40	ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อจะช่วยให้ นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์	3.84	.76	มาก
41	ผู้บริหารสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก เห็นคุณค่าในระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน	3.99	.62	มาก
42	ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนเพื่อกำหนดโครงการ และแผนปฏิบัติงาน	4.36	.63	มาก
43	มีการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนตามแนวทางดำเนินการและแผนงานที่กำหนด	4.61	.59	มากที่สุด
รวม		4.20	.49	มาก

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$ S.D. = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนเพื่อกำหนดโครงการ และแผนปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.36$ S.D. = .63) ผู้บริหารสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก เห็นคุณค่าในระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ($\bar{X} = 3.99$ S.D. = .62) และส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อจะช่วยให้ นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ($\bar{X} = 3.84$ S.D. = .76) ตามลำดับ ยกเว้นการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนตามแนวทางดำเนินการและแผนงานที่กำหนดมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$ S.D. = .59)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูโดยรวมและรายข้อ (n=106)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล				
44	จัดให้มีผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเทคนิควิธีส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.46	.61	มาก
45	ดำเนินการกระตุ้นให้ครูพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.51	.53	มากที่สุด
46	สร้างแรงจูงใจแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการคิดของนักเรียน	4.24	.72	มาก
47	ส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการคิดวิเคราะห์	4.64	.53	มากที่สุด
รวม		4.46	.49	มาก

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$ S.D. = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการคิดวิเคราะห์ ($\bar{X} = 4.64$ S.D. = .53) และดำเนินการกระตุ้นให้ครูพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.51$ S.D. = .53) ในขณะที่การจัดให้มีผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเทคนิควิธีส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.46$ S.D. = .61) และสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการคิดของนักเรียน ($\bar{X} = 4.24$ S.D. = .72) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ผลปรากฏดังตาราง 9 – 15

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการ
การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยรวมและรายด้าน
ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน (N=14)

การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียน	μ	σ	ระดับปฏิบัติ
1.การกำหนดนโยบาย,วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด	3.98	.31	มาก
2.การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.06	.55	มาก
3.การพัฒนาบุคลากร	4.09	.41	มาก
4.การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม	4.23	.45	มาก
5.การสนับสนุนทรัพยากร	4.16	.55	มาก
6.การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล	4.44	.56	มาก
รวม	4.12	.42	มาก

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.12$ $\sigma=.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ($\mu=4.44$ $\sigma=.56$) ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ($\mu=4.23$ $\sigma=.45$) และด้านการสนับสนุนทรัพยากร ($\mu=4.16$ $\sigma=.55$) ตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายข้อ (N=14)

ข้อ	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน	μ	σ	ระดับปฏิบัติ
ด้านการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์				
1	ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.42	.51	มาก
2	ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.00	.39	มาก
3	มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการสอดคล้องกับนโยบายวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.92	.47	มาก
4	มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในแผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม	4.35	.49	มาก
5	จัดทำแผนปฏิบัติการที่ส่งเสริมการพัฒนาครูและนักเรียนให้มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.00	.87	มาก
6	ส่งเสริมให้ครูร่วมมือดำเนินงานตามโครงการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนที่จะกำหนดนโยบายส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	3.64	.49	มาก
7	มีการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของผู้เกี่ยวข้องของนักเรียน	3.85	.53	มาก
8	โรงเรียนจัดทำรายงานการดำเนินงานพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.35	.74	มาก
9	โรงเรียนมีการชี้แจงนโยบายให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน	4.28	.46	มาก
รวม		3.98	.31	มาก

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการกำหนดนโยบาย,วิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.98$ $\sigma=.31$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในแผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ($\mu=4.35$ $\sigma=.49$) โรงเรียนจัดทำรายงานการดำเนินงานพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\mu =4.35$ $\sigma. =.74$) และโรงเรียนมีการชี้แจงนโยบายให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน ($\mu =4.28$ $\sigma=.46$) ตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายข้อ (N=14)

ข้อ	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน	μ	σ	ระดับปฏิบัติ
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา				
10	โรงเรียนจัดทำสาระของหลักสูตรที่ประกอบด้วย คำอธิบายรายวิชา และสาระการเรียนรู้ของรายวิชา นั้นๆ ที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.42	.75	มาก
11	ส่งเสริมให้ครูออกแบบการเรียนรู้ โดยมีการกำหนด รูปแบบการสอนเทคนิควิธีและกระบวนการที่เน้น ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ด้วยวิธีที่หลากหลาย	4.07	.61	มาก
12	สนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ตามสภาพจริง โดยการจัดกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.07	.73	มาก
13	ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดหมายของ โรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนใน หลักสูตรสถานศึกษา	3.85	.86	มาก
14	ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาของ โรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.14	.66	มาก
15	วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนสอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของนักเรียนและ ชุมชน	4.42	.64	มาก
16	นำผลการวิเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนมาใช้ ในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.07	.73	มาก
17	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับ แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	3.85	.86	มาก
18	มีแผนการนิเทศภายในเพื่อช่วยเหลือครูให้จัดการเรียน การสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.71	.91	มาก

ตาราง 11 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
19	มีการประเมินหลักสูตรที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	4.08	.67	มาก
20	กำกับติดตามการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.13	.71	มาก
21	จัดให้มีสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างเพียงพอ	4.30	.63	มาก
22	จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลายและประเมินผลตามสภาพจริง	4.33	.56	มาก
รวม		4.21	.43	มาก

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.06$ $\sigma=.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของนักเรียนและชุมชน ($\mu=4.42$ $\sigma=.64$) โรงเรียนจัดทำสาระของหลักสูตรที่ประกอบด้วยคำอธิบายรายวิชา และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ ที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ($\mu=4.42$ $\sigma=.75$) และจัดให้มีสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างเพียงพอ ($\mu=4.28$ $\sigma=.72$) ตามลำดับ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการ
บริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการพัฒนาบุคลากร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
โรงเรียนโดยรวมและรายข้อ (N=14)

ข้อ	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียน	μ	σ	ระดับปฏิบัติ
ด้านการพัฒนาบุคลากร				
23	จัดให้มีแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ของนักเรียน	4.14	.66	มาก
24	วิเคราะห์ความต้องการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะการสอนของบุคลากรในโรงเรียน	3.92	.26	มาก
25	สร้างความเข้าใจให้บุคลากรเกี่ยวกับแนวทาง การส่งเสริมและพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.00	.78	มาก
26	มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาบุคลากรที่ ชัดเจน สอดคล้องกับแผนงานด้านอื่นๆ	4.21	.57	มาก
27	จัดกิจกรรมหรือวิธีการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้อง กับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.14	.53	มาก
28	มีการกำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิด วิเคราะห์	3.92	.61	มาก
29	แจ้งให้ครูทุกคนทราบถึงแผนการพัฒนาบุคลากร เพื่อสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือในการ ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์	4.28	.72	มาก
30	พัฒนาความสามารถของบุคลากรในการวัดผลและ ประเมินผลการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.14	.66	มาก
รวม		4.09	.41	มาก

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการพัฒนาบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.09$ $\sigma=.41$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ แจ้งให้ครูทุกคนทราบถึงแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ($\mu=4.28$ $\sigma=.72$) มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนงานด้านอื่นๆ ($\mu=4.21$ $\sigma=.57$) และจัดกิจกรรมหรือวิธีการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ($\mu=4.14$ $\sigma=.53$) ตามลำดับ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายข้อ (N=14)

ข้อ	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียน	μ	σ	ระดับปฏิบัติ
ด้านการสนับสนุนทรัพยากร				
31	โรงเรียนจัดให้ครูสอนในรายวิชาต่างๆ ตรงตาม ความรู้ ความสามารถ	3.92	.82	มาก
32	โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการ ตามแผนงาน แผนปฏิบัติการและโครงการที่ส่งเสริม การคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.42	.51	มาก
33	โรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.28	.61	มาก
34	โรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ ต่างๆ ที่มีคุณภาพ และทันสมัยเพื่อช่วยพัฒนาการ คิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.28	.61	มาก
35	การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการนิเทศติดตามการ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.21	.57	มาก
36	จัดให้มีการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อ พัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.78	.80	มาก
37	สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการติดตามประเมินผล การดำเนินการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.57	.51	มากที่สุด
38	ส่งเสริมการบริหารจัดการที่ช่วยให้การพัฒนาการ คิดวิเคราะห์ของนักเรียนบรรลุเป้าหมาย	3.92	.73	มาก
39	ผู้บริหารแสวงหาความช่วยเหลือจากหน่วยงานใน ชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน	4.64	.63	มากที่สุด
รวม		4.23	.45	มาก

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการสนับสนุน

ทรัพยากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.23$ $\sigma=.45$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการตามแผนงาน แผนปฏิบัติการและโครงการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\mu=4.42$ $\sigma=.51$) โรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพ และทันสมัยเพื่อช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ($\mu=4.28$ $\sigma=.61$) การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการนิเทศติดตามการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\mu=4.21$ $\sigma=.57$) ในขณะที่ ผู้บริหารแสวงหาความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน และ สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการติดตามประเมินผลการดำเนินการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu=4.64$ $\sigma=.63$) และ ($\mu=4.57$ $\sigma=.51$) ตามลำดับ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายข้อ (N=14)

ข้อ	ข้อความ	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม				
40	ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อจะช่วยให้ให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์	3.85	.53	มาก
41	ผู้บริหารสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก เห็นคุณค่าในระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน	3.85	.66	มาก
42	ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนเพื่อกำหนดโครงการ และแผนปฏิบัติงาน	4.35	.74	มาก
43	มีการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดลอมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนตามแนวทางดำเนินการและแผนงานที่กำหนด	4.57	.64	มากที่สุด
รวม		4.16	.55	มาก

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.16$ $\sigma=.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนเพื่อกำหนดโครงการและแผนปฏิบัติงาน ($\mu=4.35$ $\sigma=.74$) ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อจะช่วยให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ ($\mu=3.85$ $\sigma=.53$) ผู้บริหารสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก เห็นคุณค่าในระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ($\mu=3.85$ $\sigma=.66$) ตามลำดับ ในขณะที่การดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนตามแนวทางดำเนินการและแผนงานที่กำหนด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.57$ $\sigma=.64$)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายข้อ (N=14)

ข้อ	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียน	μ	σ	ระดับการปฏิบัติ
การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล				
44	จัดให้มีผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเทคนิควิธีส่งเสริมการ คิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.42	.75	มาก
45	ดำเนินการกระตุ้นให้ครูพัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ของนักเรียน	4.64	.63	มากที่สุด
46	สร้างแรงจูงใจแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการ พัฒนาการคิดของนักเรียน	4.07	.82	มาก
47	ส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการพัฒนา นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการคิดวิเคราะห์	4.64	.63	มากที่สุด
รวม		4.44	.56	มาก

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการนิเทศ

กำกับติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.44$ $\sigma=.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ดำเนินการกระตุ้นให้ครูพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\mu=4.64$ $\sigma=.63$) ส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการคิดวิเคราะห์ ($\mu=4.64$ $\sigma=.63$) ในขณะที่ด้านการจัดให้มีผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเทคนิควิธีส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\mu=4.42$ $\sigma=.75$) และการสร้างแรงจูงใจ แก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการคิดของนักเรียน ($\mu=4.07$ $\sigma=.82$) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามตามความคิดเห็นของครู ผลปรากฏดังตาราง 16 - 22

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยรวมและรายด้านตามความคิดเห็นของครู (n=92)

ข้อ	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1.	การกำหนดนโยบาย,วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด	4.03	.42	มาก
2.	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.23	.41	มาก
3.	การพัฒนาบุคลากร	4.26	.46	มาก
4.	การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม	4.29	.44	มาก
5.	การสนับสนุนทรัพยากร	4.21	.49	มาก
6.	การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล	4.47	.49	มาก
รวม		4.23	.38	มาก

จากตาราง 16 แสดงให้เห็นว่า ครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$ S.D. =.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ($\bar{X}=4.47$ S.D. =.49) ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ($\bar{X}=4.29$ S.D. =.44) และด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X}=4.26$ S.D. =.46) ตามลำดับ

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการ
บริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการกำหนดนโยบาย,วิสัยทัศน์ ตามความคิดเห็นของครู
โดยรวมและรายชื่อ (n=92)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์				
1	ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.76	.66	มาก
2	ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.98	.63	มาก
3	มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการสอดคล้องกับนโยบายวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.81	.83	มาก
4	มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในแผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม	4.17	.60	มาก
5	จัดทำแผนปฏิบัติการที่ส่งเสริมการพัฒนาครูและนักเรียนให้มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.95	.62	มาก
6	ส่งเสริมให้ครูร่วมมือดำเนินงานตามโครงการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก่อนที่จะกำหนดนโยบายส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	3.90	.59	มาก
7	มีการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของผู้เกี่ยวข้องของนักเรียน	4.09	.51	มาก
8	โรงเรียนจัดทำรายงานการดำเนินงานพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.42	.55	มาก
9	โรงเรียนมีการชี้แจงนโยบายให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน	4.23	.54	มาก
รวม		4.03	.43	มาก

จากตาราง 17 แสดงให้เห็นว่า ครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการกำหนดนโยบาย ,วิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.03 S.D. =.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนจัดทำรายงานการดำเนินงานพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X}$ =4.42 S.D. =.55) โรงเรียนมีการชี้แจงนโยบายให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน ($\bar{X}$ =4.23 S.D. =.54) และมีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ในแผนงานแผนปฏิบัติการ และโครงการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ($\bar{X}$ =4.17 S.D. =.60) ตามลำดับ

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายข้อ (n=92)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา				
10	โรงเรียนจัดทำสาระของหลักสูตรที่ประกอบด้วย คำอธิบายรายวิชา และสาระการเรียนรู้ของรายวิชา นั้นๆ ที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.45	.61	มาก
11	ส่งเสริมให้ครูออกแบบการเรียนรู้ โดยมีการกำหนด รูปแบบการสอนเทคนิควิธีและกระบวนการที่เน้น ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ด้วยวิธีที่หลากหลาย	4.20	.54	มาก
12	สนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ตามสภาพจริง โดยการจัดกิจกรรมเพื่อให้ นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	4.08	.60	มาก
13	ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดหมาย ของโรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ในหลักสูตรสถานศึกษา	4.36	.62	มาก
14	ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาของ โรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.31	.66	มาก
15	วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนสอดคล้องกับ สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของนักเรียน และชุมชน	4.40	.57	มาก
16	นำผลการวิเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนมา ใช้ในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา	4.31	.55	มาก
17	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับ แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	4.15	.59	มาก
18	มีแผนการนิเทศภายในเพื่อช่วยเหลือครูให้จัดการ เรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	3.83	.69	มาก

ตาราง 18 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
19	มีการประเมินหลักสูตรที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง	4.09	.68	มาก
20	กำกับติดตามการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.18	.72	มาก
21	จัดให้มีสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างเพียงพอ	4.30	.62	มาก
22	จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลายและประเมินผลตามสภาพจริง	4.36	.52	มาก
รวม		4.23	.41	มาก

จากตาราง 18 แสดงให้เห็นว่า ครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$ S.D. = .41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนจัดทำสาระของหลักสูตรที่ประกอบด้วยคำอธิบายรายวิชา และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ ที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ($\bar{X} = 4.45$ S.D. = .61) วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของนักเรียนและชุมชน ($\bar{X} = 4.40$ S.D. = .57) และผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดหมายของโรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.36$ S.D. = .52) ตามลำดับ

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการพัฒนาบุคลากร ตามความคิดเห็นของครูโดยรวม และรายข้อ (n=92)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการพัฒนาบุคลากร				
23	จัดให้มีแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.46	.54	มาก
24	วิเคราะห์ความต้องการพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะการสอนของบุคลากรในโรงเรียน	4.05	.71	มาก
25	สร้างความเข้าใจให้บุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.20	.62	มาก
26	มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนงานด้านอื่นๆ	4.31	.67	มาก
27	จัดกิจกรรมหรือวิธีการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.32	.63	มาก
28	มีการกำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	4.01	.68	มาก
29	แจ้งให้ครูทุกคนทราบถึงแผนการพัฒนาบุคลากร เพื่อสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์	4.34	.56	มาก
30	พัฒนาความสามารถของบุคลากรในการวัดผลและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.38	.57	มาก
รวม		4.26	.46	มาก

จากตาราง 19 แสดงให้เห็นว่า ครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการพัฒนาบุคลากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$ S.D. = .46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ จัดให้มีแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิด

วิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X}$ =4.46 S.D. =.54) พัฒนาความสามารถของบุคลากรในการวัดผลและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X}$ =4.38 S.D. =.57) และแจ้งให้ครูทุกคนทราบถึงแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ ($\bar{X}$ =4.34 S.D. =.56) ตามลำดับ

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการสนับสนุนทรัพยากรตามความคิดเห็นของครูโดยรวม และรายชื่อ (n=92)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการสนับสนุนทรัพยากร				
31	โรงเรียนจัดให้ครูสอนในรายวิชาต่างๆ ตรงตามความรู้ ความสามารถ	4.29	.63	มาก
32	โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการตามแผนงาน แผนปฏิบัติการและโครงการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.40	.55	มาก
33	โรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.31	.66	มาก
34	โรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพ และทันสมัยเพื่อช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.39	.66	มาก
35	การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการนิเทศติดตามการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.40	.59	มาก
36	จัดให้มีการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.02	.75	มาก
37	สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการติดตามประเมินผลการดำเนินการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.29	.63	มาก
38	ส่งเสริมการบริหารจัดการที่ช่วยให้การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนบรรลุเป้าหมาย	4.19	.57	มาก
39	ผู้บริหารแสวงหาความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน	4.38	.59	มาก
รวม		4.29	.44	มาก

จากตาราง 20 แสดงให้เห็นว่า ครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการสนับสนุนทรัพยากรโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$ S.D. = .44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการตามแผนงาน แผนปฏิบัติการและโครงการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.40$ S.D. = .55) การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการนิเทศติดตามการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.40$ S.D. = .59) และโรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพ และทันสมัยเพื่อช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.39$ S.D. = .66) ตามลำดับ

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายข้อ (n=92)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม				
40	ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อจะช่วยให้ นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์	3.84	.79	มาก
41	ผู้บริหารสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก เห็นคุณค่าในระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน	4.01	.62	มาก
42	ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาของโรงเรียนเพื่อกำหนดโครงการ และแผนปฏิบัติงาน	4.36	.62	มาก
43	มีการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนตามแนวทางดำเนินการและแผนงานที่กำหนด	4.61	.59	มากที่สุด
รวม		4.21	.49	มาก

จากตาราง 21 แสดงให้เห็นว่า ครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านจัดบรรยากาศ และ

สภาพแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$ S.D. = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนตามแนวทางดำเนินการและแผนงานที่กำหนด ($\bar{X} = 4.61$ S.D. = .59) ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนเพื่อกำหนดโครงการ และแผนปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.36$ S.D. = .62) ผู้บริหารสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก เห็นคุณค่าในระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ($\bar{X} = 4.01$ S.D. = .62) ตามลำดับ

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของคะแนนการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมและรายข้อ (n=92)

ข้อ	ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล				
44	จัดให้มีผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเทคนิควิธีส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.46	.60	มาก
45	ดำเนินการกระตุ้นให้ครูพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน	4.50	.52	มากที่สุด
46	สร้างแรงจูงใจแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการคิดของนักเรียน	4.27	.71	มาก
47	ส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการพัฒนาการเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการคิดวิเคราะห์	4.64	.52	มากที่สุด
รวม		4.47	.49	มาก

จากตาราง 22 แสดงให้เห็นว่า ครูมีความคิดเห็นว่าการปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$ S.D. = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการคิดวิเคราะห์ ($\bar{X} = 4.64$ S.D. = .52) และ ดำเนินการกระตุ้นให้ครูพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.50$ S.D. = .52) ในขณะที่การจัดให้มีผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเทคนิควิธีส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ($\bar{X} = 4.46$ S.D. = .60) และสร้างแรงจูงใจแก่

ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการคิดของนักเรียน ($\bar{X} = 4.27$ S.D. = .71) มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ได้ข้อมูล จำนวน 8 คน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นตามประเด็นคำถาม ดังนี้

5.1 ด้านผู้บริหารโรงเรียน

5.1.1 การดำเนินการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะสำคัญ จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของนักเรียน โรงเรียนจึงสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียน แผนงาน แผนปฏิบัติการ โครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่มีการระบุเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์เป็นลายลักษณ์อักษร เปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด ด้านครูมีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมในการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด ด้านผู้ปกครองและชุมชนซึ่งได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด และอนุมัติแผนงาน แผนปฏิบัติการของโรงเรียน และโรงเรียนต้องประเมินผลและรายงานการดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียนในทุกด้านให้ชุมชนทราบ

5.1.2 การดำเนินการจัดหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้น ในการหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์แก่นักเรียนที่บ้าน

5.1.3 การดำเนินการพัฒนาบุคลากร โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการของบุคลากรในการพัฒนาความรู้ ด้านความสามารถของครูในการคิดวิเคราะห์ และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนที่หลากหลาย คัดเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมในการพัฒนาบุคลากร ดำเนินการพัฒนาบุคลากรตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ และประเมินผลการพัฒนาบุคลากร และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขในการพัฒนาครั้งต่อไป

5.1.4 การดำเนินการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ในด้านจัดหาวัสดุอุปกรณ์ วิทยากร และแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน

5.1.5 การดำเนินการสนับสนุนทรัพยากร โรงเรียนต้องให้การสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการของผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ การระดมทรัพยากร

ด้านเงิน จากผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ในการจัดซื้อเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนให้เป็นไปตามแผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการอย่างเพียงพอ การจัดให้ครูปฏิบัติหน้าที่ตรงตามความถนัดและความสามารถ และมีจำนวนครูพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชน มีส่วนร่วมในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นวิทยากร ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน

5.1.6 การดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โรงเรียนสนับสนุน ส่งเสริมครูมีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลโดยเป็นผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเทคนิค วิธีการสอนที่เน้นการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เทคนิควิธีการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน โดยการพัฒนาบุคลากร และการเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ โรงเรียนยังสนับสนุนให้มีการพัฒนาครูให้ความรู้ความเข้าใจและทักษะในการเขียน แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และคิดวิเคราะห์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และสามารถจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ ให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ด้านครู

5.2.1 การดำเนินการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง ที่ต้องมีการกำหนดเรื่องการส่งเสริมการคิดของนักเรียนให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่จะมีการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียนให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ นโยบายระดับสูง มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานของโรงเรียน สำหรับ วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด ของโรงเรียนนั้น ไม่จำเป็นต้องกำหนดเรื่องการคิดวิเคราะห์เป็นลายลักษณ์ อักษร ซึ่งจะเป็นการลงรายละเอียดเกินไป โรงเรียนจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด และแจ้งให้ครูทราบโดยทั่วกัน เนื่องจากวิสัยทัศน์เป็นตัวกำหนดทิศทาง และภาพของโรงเรียน การดำเนินงานตามแผนงาน โครงการและกิจกรรมจึงมีความสอดคล้องกับ นโยบายและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน และบรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน อย่างไรก็ตามทั้งนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดของโรงเรียนมีกำหนดไว้ในเอกสารของโรงเรียน ได้แก่แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา และหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ เป็นต้น โรงเรียนมีการขับเคลื่อนนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดไปพร้อมๆ กัน ทั้ง กลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับชั้น ทำให้การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล นอกจากนี้ โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อการสร้าง ความเข้าใจ และความ ตระหนักแก่ผู้ปกครอง ให้เห็นความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ และขอความร่วมมือในการสนับสนุน กิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนและที่บ้านเป็นอย่างดี ขอการสนับสนุนวิทยากรและแหล่ง เรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

สำหรับการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนตามแผนงานที่กำหนดไว้นั้น มีการกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม และผลลัพธ์ที่มุ่งเน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนไว้อย่างชัดเจน และมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาในการปฏิบัติการกำหนดนโยบาย, และวิสัยทัศน์พัฒนาการคิด คือ การบริหาร และจัดการงานในโรงเรียนบางระดับ ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ทางการบริหารยังขาดไม่มีภาวะผู้นำ ในการนิเทศงานแก่ผู้ปฏิบัติได้

5.2.2 การดำเนินการจัดหลักสูตรสถานศึกษา ครูได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการคิดวิเคราะห์ โดยการปรับเนื้อหาสาระ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ได้ ให้สอดคล้องกับนโยบาย, วิสัยทัศน์ของโรงเรียน ในรูปของคณะกรรมการจัดหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน และของกลุ่มสาระการเรียนรู้ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่คิดวิเคราะห์ไว้ทั้ง 8 กลุ่ม กำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการคิดวิเคราะห์

ปัญหาในการจัดหลักสูตรสถานศึกษา คือ ครูในโรงเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แต่โรงเรียนไม่มีการกำหนด หรือแจ้งให้ครูทราบอย่างชัดเจน เกี่ยวกับการกำหนดตัวบ่งชี้การคิดวิเคราะห์ที่ต้องการพัฒนานักเรียนในแต่ละระดับชั้นให้ชัดเจน ครูจึงไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ได้อย่างสอดคล้องตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.3 การดำเนินการพัฒนาบุคลากร ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนจึงมีการพัฒนาบุคลากรด้านการคิดวิเคราะห์ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ การผลิตสื่อ นวัตกรรม วัสดุอุปกรณ์ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ได้อย่างเหมาะสม

ปัญหาในการดำเนินการพัฒนาบุคลากร คือ โรงเรียนไม่มีการติดตามผลและประเมินผลการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

5.2.4 การดำเนินการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูวางแผนจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน เช่น การจัดโต๊ะ เก้าอี้ การจัดมุมหนังสือ การจัดเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียน ปรับบุคลิกภาพของครู จัดกิจกรรมให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียนเน้นการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม ใช้กิจกรรม กระบวนการ และเทคนิควิธีการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และสนับสนุนให้มีการใช้จัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

ปัญหาในการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม คือ การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมในห้องเรียน ครูยังขาดความรู้ด้านกิจกรรม กระบวนการและเทคนิควิธีการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ที่หลากหลายที่เน้นเฉพาะตามกลุ่มสาระ และไม่มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

5.2.5 การดำเนินการสนับสนุนทรัพยากร โรงเรียนสนับสนุนให้ครูร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณจากโรงเรียน เพื่อจัดอาคารสถานที่ในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการคิดวิเคราะห์ มีเทคโนโลยีที่ทันสมัย และจัดครูเข้าสอนตามความสามารถ หากครูไม่เพียงพอ โรงเรียนจะดำเนินการจัดจ้างให้เพียงพอทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ปัญหาในการสนับสนุนทรัพยากร คือ โครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ไม่สามารถดำเนินการตามแผนปฏิบัติการได้ครบถ้วน เนื่องจากโรงเรียนมีงานเร่งด่วนที่ต้องใช้เงิน ทำให้โครงการบางโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ไม่มีเงินในการดำเนินการ เช่น การพัฒนาบุคลากร ตามความต้องการของครู มีความจำเป็นต้องพัฒนาในหลายด้าน แต่ขาดงบประมาณจึงไม่สามารถดำเนินการได้ ต้องรอในปีต่อไป และการจัดซื้อเทคโนโลยีก็เช่นกัน บางรายการต้องชะลอไว้ก่อน เป็นต้น

5.2.6 การดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีกระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนาเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครูได้รับการดูแล ให้คำปรึกษาจากผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการนิเทศในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการประชุม อบรมและเผยแพร่เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการ วางแผนการนิเทศ สร้างเครื่องมือ ดำเนินการนิเทศ รวบรวม วิเคราะห์และสรุปผลและรายงานเพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนาครู

ปัญหาในการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล คือ โรงเรียนยังขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำเกี่ยวกับการกิจกรรมจัดการเรียนการสอนที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ และออกแบบการวัดและประเมินผลด้านการคิดวิเคราะห์

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการ คิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผลพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ซึ่งได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

เพื่อศึกษการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ใน 6 ด้าน คือ ด้านกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด ด้านจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ด้านสนับสนุนทรัพยากร และด้านนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 14 คน และครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ในปีการศึกษา 2550 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 จำนวน 92 คน รวมประชากรทั้งสิ้นจำนวน 106 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ในปีการศึกษา 2550 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 607-610) จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายได้ครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 92 คน สำหรับผู้บริหารโรงเรียนใช้เป็นกลุ่มประชากรที่เป็นผู้บริหารทั้งหมดในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 14 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับศึกษการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ

การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ได้แก่ ด้านกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด จำนวน 9 ข้อ ด้านจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 13 ข้อ ด้านพัฒนาบุคลากร จำนวน 8 ข้อ ด้านจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม จำนวน 4 ข้อ ด้านสนับสนุนทรัพยากร จำนวน 9 ข้อ และด้านนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ได้แก่ ด้านกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด ด้านจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ด้านพัฒนาบุคลากร ด้านจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม ด้านสนับสนุนทรัพยากร และด้านนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 4.1 ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม เพื่อขออนุมัติและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน และครูในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
- 4.2 นำหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม เพื่อขออนุมัติและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
- 4.3 ผู้วิจัยได้กำหนดวัน เวลา ขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจากผู้ตอบ ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 106 ฉบับ จากแบบสอบถาม 106 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด และสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนและครูด้วยตนเอง จำนวน 8 คน

5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3

ผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้

1. โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 มีระดับการปฏิบัติการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียน ใน 6 ด้าน คือ การกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากร การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม การสนับสนุนทรัพยากรและการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัย มีดังนี้

- 1.1 ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่ามีปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตารามโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับ

จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และด้านการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ

1.2 ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ส่งเสริม การ คัดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากทุก ด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และด้านการสนับสนุนทรัพยากร ตามลำดับ

1.3 ครูมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริม การคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ด้านการจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และด้านการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ

6. อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 มีประเด็นสำคัญๆ ซึ่งสามารถนำมาอภิปราย ผลตามสมมติฐานได้ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 ได้มีการบริหารจัดการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ใน โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ มีความ สอดคล้องกับสรุปผลการประเมินการดำเนินงานภายในของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดนโยบาย,วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด ได้แก่ โรงเรียนมีการ กำหนดนโยบาย,วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด ให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยมี ผู้ปกครองให้ความร่วมมือ เสียสละ ให้การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้นเป็นอย่างดีมา โดยตลอด โรงเรียนสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา อยู่ใน ระดับ ดี โรงเรียนมีการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมและใช้โรงเรียนเป็น ฐาน และแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับ ดีมาก โรงเรียนมีการจัดโครงสร้างการบริหารขององค์กรอย่าง มีระบบ และมีแบบแผน มีแผนภูมิการทำงานที่ชัดเจน มีการกำหนดบุคลากรให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม แต่ละฝ่าย/งาน/กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการจัดทำสารสนเทศ แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ ปฏิทินปฏิบัติงาน มีการปฏิบัติตามแผน มีคำสั่งมอบหมายงาน มีการ รายงานผลการปฏิบัติงานตามแผน สถานศึกษามีการจัดองค์การ โครงสร้าง ระบบบริหารงานและ พัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร อยู่ในระดับดี

1.2 ด้านการจัดหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนได้สนับสนุนการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนตามมาตรฐานอย่างเต็มศักยภาพ โดยจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไข (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หลักสูตรครอบคลุมความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม มีการนำหลักสูตรไปใช้อย่างเป็นระบบและถูกต้อง มีการประเมินผลหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และแนวทางจุดพัฒนาพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ก้าวทันเทคโนโลยีและมีความสามารถคิดอย่างเป็นระบบ และครูและบุคลากรต้องร่วมมือกันปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน ให้มีความรับผิดชอบ และสนใจให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ การสร้างงาน การพึ่งตนเองให้มากขึ้น โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ อยู่ในระดับ ดีมาก

1.3 ด้านการพัฒนาบุคลากร โรงเรียนสนับสนุน ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน สามารถจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร สามารถพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถใช้สื่อทางเทคโนโลยีมาช่วยสอน และครูได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของตนเอง รวมถึงการมีวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนและนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนาครูให้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ การผลิตสื่อและใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพและนำไปใช้ศึกษาค้นคว้าได้อย่างต่อเนื่อง และแต่งตั้งโรงเรียนควรส่งเสริมความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และการมีจินตนาการของนักเรียน และส่งเสริมให้ครูได้อบรมสัมมนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์ แนวทางส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพ สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความต้องการการช่วยเหลือ ด้านบุคลากรในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ยังไม่เพียงพอ พร้อมทั้งวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาในการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง ครูมีความสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน มีแผนการสอน มีการวิเคราะห์ และเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษา และหลักสูตรและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการของผู้เรียน มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพและบรรลุเป้าหมายของหลักสูตร อยู่ในระดับ ดี

1.4 ด้านการสนับสนุน ทรัพยากร โรงเรียนผู้บริหารมีการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน โดยใช้หลักธรรมาภิบาล มีการควบคุมการเบิกจ่ายเงินตามแผนตามแผนปฏิบัติการ ครูสอนตรงสาขาวิชาเอก*โทที่เรียนมา โรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมและพัฒนา

ครูให้พัฒนาการผลิตสื่อและใช้เทคโนโลยีที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพและนำไปใช้ศึกษาค้นคว้าได้อย่างต่อเนื่อง โรงเรียนมีการร่วมมือระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐ และเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน อยู่ในระดับ ดี

1.5 ด้านจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม โรงเรียนได้จัดให้มีวิชาที่ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งทางด้านสถานที่บุคคลในท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน นักเรียนสามารถศึกษาได้จากแหล่งเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง และภาพในอนาคตพัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์และบริการการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลแก่นักเรียน โรงเรียนมีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น อยู่ในระดับ ดีมาก โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ทันสมัย ได้แก่ ห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ห้องสืบค้นข้อมูลด้วยระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มีหนังสือในห้องสมุด มากกว่า 40,000 เล่ม ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ทุกสาขาวิชา ห้องปฏิบัติการงานอาชีพ และบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการปรับปรุงอาคาร ห้องเรียน อุปกรณ์ โต๊ะ เก้าอี้ ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนให้มีคุณภาพ สวยงามสะอาด อยู่ในระดับ มาก ผู้เรียนสามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งเรียนรู้ และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานที่ มีวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และสนุกกับการเรียนรู้ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล สนใจแสวงหาความรู้ จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ รอบตัว นักเรียนร่วมจัดบรรยากาศในห้องเรียน อยู่ในระดับ ดี

1.6 ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล โรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศติดตามการเรียนการสอนในแต่ละกลุ่มสาระอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร และเป้าหมายในการจัดการศึกษา สามารถให้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติงาน พัฒนาการศึกษให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ตามทัศนะของครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน เห็นว่าผู้บริหารมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนการศึกษาในปัจจุบันและอนาคต สามารถดำเนินงานตามแผนพัฒนางานที่กำหนดไว้ได้ตามเป้าหมาย อยู่ในระดับดีมาก โรงเรียนมีระบบการนิเทศการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอย่างสม่ำเสมอ มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและความสามารถของผู้เรียน มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนรู้และสื่ออุปกรณ์การเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับ ดีมาก ทั้งนี้เพราะโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติ สนองความต้องการของผู้เรียน และผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

นอกจากนี้ สรุปผลการดำเนินงานในภาพรวมของโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม มีดังนี้ ด้านพัฒนาการเรียนการสอน โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ.2545 จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร สามารถพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถใช้สื่อทางเทคโนโลยีมาช่วยสอน และครูได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของตนเอง รวมถึงการมีวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนและนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ ด้านการบริหารจัดการศึกษา ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถบริหารจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ บริหารงานอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลและหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการสมาคมผู้ปกครองและครู คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ด้านการพัฒนาชุมชน แห่งการเรียนรู้ โรงเรียนได้จัดให้มีวิชาที่ใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งทางด้านสถานที่ บุคคลในท้องถิ่น และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ด้านผู้เรียน นักเรียนส่วนมาก มีความคิดที่สร้างสรรค์

สำหรับผลสำเร็จที่เป็นจุดเด่นของโรงเรียน คือสถานที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีการคมนาคมสะดวกทั้งทางบกและทางน้ำ อยู่ใกล้กับชุมชนที่เจริญทางการค้าขาย รวมถึงอยู่ใกล้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งทางด้านสถานที่ บุคคลในท้องถิ่นและชุมชน ที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมของประเทศ เช่น วัดพระแก้ว พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ นักเรียนสามารถศึกษาได้จากแหล่งเรียนรู้โดยประสบการณ์ตรง โรงเรียนได้สนับสนุนการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนตามมาตรฐานอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น มีประสบการณ์ในการทำงานสูง มีภาวะผู้นำโดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีมนุษยสัมพันธ์ มีความเมตตากรุณา ก่อให้เกิดความรักสามัคคีในองค์กร ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน สามารถจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้ปกครองให้ความร่วมมือ เสียสละ ให้การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนที่จัดขึ้นเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ข้อเสนอแนะ คือ ผู้ปกครองและนักเรียนยังขาดความเข้าใจในหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน จึงส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการมีจินตนาการของนักเรียน และส่งเสริมให้ครูได้อบรมสัมมนาให้มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และสร้างสรรค์ โรงเรียนควรมีการพัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และให้มีการบูรณาการสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อจัดการเรียนรู้โดยส่งเสริมให้มีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชนมากยิ่งขึ้น

แนวทางในการพัฒนาในอนาคต ได้แก่ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ก้าวทันเทคโนโลยีและมีความสามารถคิดอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาความรู้ตามมาตรฐานวิชาชีพสามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาระบบสื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้สะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ พัฒนาห้องสมุดให้เป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์และบริการการใช้เทคโนโลยีในการสืบค้นข้อมูลแก่นักเรียน

โรงเรียนต้องการความช่วยเหลือในด้านบุคลากร คือกลุ่มสาระการเรียนรู้ต้องการวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาในการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลง โดยการส่งเสริมให้ครูได้อบรม สัมมนาให้มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน มีการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมิลเลอร์ (Miller, 2000: Web Site) ที่ได้ศึกษากรณีศึกษาในโรงเรียนของรัฐฟลอริดา โดยใช้กระบวนการ Schoolwide Action Research (SAR) เป็นกรอบการปรับปรุงโรงเรียนระยะยาวทั้งโรงเรียน ปีแรก (1998-1999) พบว่า ครูมีโอกาสมีส่วนร่วมและตัดสินใจในการวางแผนการนำแผนการสอนไปปฏิบัติ การพัฒนาต้องอาศัยความต้องการความเป็นของครู การสังเกตโดยเพื่อนและการมีโค้ชที่เป็นเพื่อนช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับ ช่วยปรับปรุงการสอน เพราะผู้มีส่วนร่วมมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงที่เป็นระบบ ช่วยระบุช่องว่างหรือจุดอ่อนของหลักสูตร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดอเนฟเฟอ ซูซมาน (2549: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์บรรยากาศ การเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียนของครูผู้สอน ในโรงเรียนกลุ่มเขตเจ้าพระยากรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยในด้านผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ และวัฒนธรรมโรงเรียนของผู้บริหาร ส่งผลต่อการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทำนองเดียวกันยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของบรอน (Braun, 1991: 1139 A) ที่ได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับบรรยากาศโรงเรียน พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับบรรยากาศในการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์เป็นอย่างมากที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในการจัดการเรียนการสอน ครูซึ่งถือว่าเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ คุณธรรม และลักษณะที่พึงประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ได้ ถือว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในสังคมปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การจะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะดังกล่าวได้ ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูต้องตระหนักและเห็นความสำคัญในการที่จะพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารต้องมีนโยบายที่ชัดเจน ที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งให้ผู้เรียน คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนา เพื่อเพิ่มพูนสมรรถนะทางการสอนที่จำเป็นและเอื้อต่อการสอนคิด ในขณะเดียวกันผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ มีแบบแผนเพื่อการนิเทศติดตามการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ตลอดจนให้การช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ซึ่งถือเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษา ได้กำหนดให้ สถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา อีกทั้งผลจากการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า ในมาตรฐานที่ 4 เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน มีผลการประเมินต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนดไว้จึงเป็นความจำเป็นที่โรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนและครู ต้องร่วมมือกันในการพัฒนา ส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ที่ทั้งผู้บริหารโรงเรียนและครูรับรู้ถึงสภาพการณ์ในการบริหารจัดการภายในโรงเรียน จึงอาจทำให้ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นว่า โรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการบริหารเป็นรายด้าน พบดังนี้

ด้านการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์พัฒนาการคิด พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการกำหนดนโยบาย และวิสัยทัศน์พัฒนาการคิดโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ครัก (Krug. 1990: 46) ที่ได้ศึกษาเรื่องการเรียนการสอนและความเป็นผู้นำทางการศึกษา พบว่า การกำหนดนโยบายของโรงเรียน การจัดการด้านหลักสูตร การนิเทศการสอน การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนในโรงเรียน มีผลกระทบต่อการสอนของผู้เรียน มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย แนวคิด ตลอดจนสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาครู ให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิด

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบริดจ์ (Bridge. 1992: 669) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ โดยกำหนดแนวคิด วิธีการ ตลอดจนมีนโยบายในการพัฒนาผู้เรียน และโรงเรียนอย่างชัดเจน และวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถทำนายประสิทธิผลของโรงเรียนได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาริรักษ์ สุขไทย (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่าวิสัยทัศน์ของผู้บริหารเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในการดำเนินงานบริหารโรงเรียน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จ และบรรลุตามเป้าหมาย โรงเรียนควรมีการกำหนดนโยบาย ทิศทาง เป้าหมาย และวิสัยทัศน์ ในการพัฒนาองค์กรอย่างชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ควรให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหารโรงเรียน ครู ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียน นอกจากนี้โรงเรียนควรเปลี่ยนแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม วัดได้ ประเมินผลได้ ผู้บริหารควรเป็นผู้นำและร่วมมือกันกับบุคลากรทุกคน จัดทำ และส่งเสริมการพัฒนาครู นักเรียน ให้มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ ดังจะเห็นได้จาก การที่โรงเรียนมีการจัดทำ แผนปฏิบัติงานระยะ 3 ปี รวมถึงงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งได้สอดแทรกเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนที่เน้นการคิดวิเคราะห์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ นกมล ปิ่นรอด (2541: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหาจากเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นไปได้ที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียน

มีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ พัฒนาการคิด โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พชรินทร์ ธานี (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจ มีส่วนร่วมในการคิด จัดทำ และพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีส่วนร่วมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบองค์รวม และได้รับการพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นในด้านการคิดวิเคราะห์

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิคสัน ทองทิพย์ (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมคือ ด้านความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของกิ่งดาว หวังร่วมกลาง ที่ศึกษาพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรเป็นกรอบแนวทางสำหรับสถานศึกษา ที่กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของคนในสังคม ทำนองเดียวกัน การจัดการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหาร และครูควรช่วยเหลือกันกำหนด สาระหลักสูตรที่สอดคล้องกับหลักการคิดวิเคราะห์ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังจะเห็นได้จากความคิดเห็นของทั้งผู้บริหารและครูที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนมีการจัดทำสาระหลักสูตรที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยสอดคล้องอยู่ในคำอธิบายรายวิชา และสาระเนื้อหาที่ใช้ในการเรียนการสอน รวมถึงส่งเสริมให้ครูออกแบบการเรียนรู้และใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม การคิด ผู้บริหาร และครู มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายของโรงเรียน มีแผนการนิเทศภายใน รวมทั้งจัดให้มีการพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ในระดับชั้นต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง จากสภาพการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่ผู้บริหารและครูต่างตระหนักและเห็นถึงความสำคัญ ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการคิดในโรงเรียนจากเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นไปได้ที่จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการพัฒนาบุคลากร ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการพัฒนาบุคลากร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล ปิ่นรอด (2541: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า บุคลากรมีความต้องการจำเป็นที่จะได้รับการพัฒนาและเพิ่มสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ในหน้าที่และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้และทักษะ ที่เอื้อต่อ

การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ การคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา สอดคล้องกับจำลอง เจริญเกษ (2545: บทคัดย่อ) ที่ศึกษากิจกรรมการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาพบว่า ผู้บริหารใช้กระบวนการในการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นและเอื้อต่อการปฏิบัติงาน โดยใช้กิจกรรมการอบรมหรือการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรรัตน์ เอี่ยมสกุล (2542: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารมีการพัฒนาบุคลากร ในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติในการทำงาน โดยใช้เทคนิคการพัฒนาแบบกลุ่มย่อยและรายบุคคลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญรองลงมาจากผู้บริหารโรงเรียนและมีความใกล้ชิดกับผู้เรียน ซึ่งต้องทำหน้าที่พัฒนาและส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่บัญญัติไว้ว่าการจัดการศึกษาควรเป็นไปเพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมสติปัญญา ความรู้คุณธรรม มีจริยธรรม และทักษะในการดำเนินชีวิตรวมทั้งมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา ดังนั้น ครูจึงควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการคิด โรงเรียนควรให้การส่งเสริมสนับสนุนและมีแผน การพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับเป้าหมายทิศทาง และความต้องการของครูผู้สอน สร้างความเข้าใจให้ครูผู้สอน ได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์ จัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนตลอดจนนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้แก่ครูอย่างเพียงพอ จากเหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็นไปได้ที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการพัฒนาบุคลากรโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการสนับสนุนทรัพยากร ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการสนับสนุนทรัพยากรโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โซลูบอส (Zolubos, 1998 : 3799) ที่ได้ศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน พบว่า ชุมชนผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนสำคัญในการให้การสนับสนุน ส่งเสริม และจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของครู สอดคล้องกับผลการวิจัยของโชคชัย วรเชษฐ์ (2547: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและระดมทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน ครู และกิจกรรมของโรงเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนัญญา จำเริญสรรพ (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อการศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าในการบริหารงานไม่ว่าในองค์กรใดก็ตาม ปัจจัยทางการบริหาร ซึ่งประกอบไปด้วย บุคลากร งบประมาณ

ทรัพยากร การบริหารจัดการแล้วแต่มีความสำคัญและส่งผลต่อการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จและบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดกิจกรรมการคิดวิเคราะห์แก่ผู้เรียน โรงเรียนโดยผู้เรียนควรเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน นอกจากนี้ควรกำหนดแผนงาน กิจกรรม ตลอดจนการสนับสนุนงบประมาณและแสวงหาแนวทางความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน เข้ามาสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการสอน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็นวิเคราะห์ได้ ในทำนองเดียวกัน ควรส่งเสริมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสอนคิดให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นไปได้ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการสนับสนุนทรัพยากร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ ย่อมส่งผลดีต่อการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับอัสนีย์ อัจฉริยะบุตร (2546: 46) ที่สรุปไว้ว่า โรงเรียนต้องจัดประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่ดีให้แก่เด็ก ในการจัดการศึกษาเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนรู้จักที่จะคิดวิเคราะห์ แสดงออก หรือค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง จัดสภาพแวดล้อมทางการศึกษาให้มีความเหมาะสม และเป็นสภาพแวดล้อมที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอน ได้แก่ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อำนวยความสะดวก สอดส่องดูแลให้กำลังใจแก่ครู และนักเรียนที่เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สอดคล้องกับดวงเดือน อ่อนน้อม (2542: 12-13) ที่ว่า สถานศึกษาโดยผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดบรรยากาศส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมบรรยากาศ การช่วยเหลือร่วมมือและปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนมากกว่าการแข่งขัน ส่งเสริมการแสดงออกในทางที่ถูกที่ควร ให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ เชื่อมมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ สายสุน (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่องการดำเนินการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่า การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมทั้งใน และนอกห้องเรียน ที่เหมาะสมจะทำให้เอื้อต่อการเรียนการสอน บรรลุตามจุดประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมในชั้นเรียนมีความกระตือรือร้น ที่จะปฏิบัติกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เดือนเพ็ญ สุขสมาน (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ บรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน พบว่า ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร และวัฒนธรรมโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสร้างสรรค์บรรยากาศการเรียนรู้ ในห้องเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำนองเดียวกันยังสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิไกร เทียงดี (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า บรรยากาศในห้องเรียน และพฤติกรรมการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในชั้นเรียนสัมพันธ์กับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของลอเรนซ์ เอสต้า (Lawrence Estes. 1991) ที่ศึกษาพบว่า สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการตอบสนองอย่างสร้างสรรค์ ขณะเดียวกันสิ่งแวดล้อมยังเป็นแรงเสริมให้นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ช่วยให้นักเรียนเกิดการตอบสนองมีความคิดที่หลากหลาย มีทัศนคติที่ดี นักเรียนสามารถแสดงออกมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น ปัจจัยในการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้ กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีชีวิตชีวา ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญ และสนับสนุนให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน ได้ร่วมกันจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะการคิด ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีสัมฤทธิ์ผลมากยิ่งขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวจึงอาจเป็นไปได้ที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ เศรษฐพร (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับชอนด์ร ไชยสมนึก (2546: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ผู้บริหารควรดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับประดิษฐ์ ศรีสุวัฒน์ (2540: บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารและการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนมากได้ดำเนินการนิเทศภายใน โดยได้มีการวางแผน ดำเนินการตามแผน และประเมินผลการนิเทศภายใน โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกัน ทำนองเดียวกัน การบริหารจัดการเพื่อที่จะส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นกระบวนการคิดวิเคราะห์ ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะนิเทศกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเมื่อพบปัญหาอุปสรรคความต้องการที่จะได้รับการสนับสนุนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ครูและผู้บริหารควรร่วมกันปรึกษาหารือ เพื่อดำเนินการนิเทศ กำกับติดตาม และประเมินผลอย่างต่อเนื่องตลอดจนสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูที่มีผลการปฏิบัติการสอนคิดวิเคราะห์ จากเหตุผลดังกล่าวอาจเป็นไปได้ที่ทำให้ ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนด้านการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

8. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรนำผลการวิจัยไปใช้วางแผน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นไป
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ และทักษะที่จำเป็นที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ รวมทั้งให้การสนับสนุนจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนคิดวิเคราะห์แก่ครู อย่างเพียงพอ และอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน และควรดำเนินการนิเทศ กำกับติดตามประเมินผล การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง
3. ครูควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา เทคนิค กระบวนการจัดการ เรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากิจการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์โดยการศึกษาความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียน ครูและนักเรียน โดยใช้การสังเกต การสนทนากลุ่ม และการเก็บรวบรวม ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2542).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การดำรงสงสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2549).เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตาม เจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2549). รายงานการสังเคราะห์ แนวคิดและวิธีจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม ทักษะการคิดวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กระทรวงศึกษาธิการ.(2550). เอกสารเผยแพร่เรื่องการขับเคลื่อนนโยบาย สพฐ. ปี 50. กรุงเทพฯ : สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กรมวิชาการ.(2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การดำรงสงสินค้า และพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กิตติมา ปรีดีดีล.(2529). ทฤษฎีบริหารองค์กร. กรุงเทพฯ : ชนะการพิมพ์.
- กิตติมา ปรีดีดีล.(2532). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรา พัฒน์.
- เกษม หล้ากวันวัน.(2539). สภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการพัฒนาบุคลากรของข้าราชการ ส่วนภูมิภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการในเขตการศึกษา 9.วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา).ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). การคิดเชิงวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : ชัดเชส มีเดีย.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน.(2539). การนิเทศเพื่อพัฒนาการศักยภาพ ของบุคลากรในโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- คำหมาน คนไค (นามแฝง). (2543, มีนาคม). ครู. วิทยจารย์ .99(3) : 31-34.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ออลินเพรส.
- จรินทร์ วันทะไชย์.(2541). ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของครูในโรงเรียน มัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.

- จันทร์ทัย สุพัฒนานนท์.(2545). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในยุคปฏิรูปการศึกษาตามความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จินดา ทับจิ้น.(2546). พฤติกรรมการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา กลุ่มกรุงธนเหนือ. สารนิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน อ่อนน่วม.(2542). รูปแบบการเรียนรู้กรณีศึกษาโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย โครงการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพฯ.
- ดิลก ดิลกานนท์.(2525,พฤษภาคม-สิงหาคม). คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น.การวัดผล การศึกษา. 4(1) : 64-65.
- เดือนเพ็ญ สุขสมาน.(2549). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสรรค์สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกในห้องเรียน ของครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มเขตเจ้าพระยา สังกัด กรุงเทพมหานคร. ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา บงกช. (2528). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการสอนแก้ปัญหาที่ใช้สื่อประสมกับการสอนแบบแก้ปัญหาตามคู่มือครูแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศกรรมสามัญศึกษา.ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐชลี เรืองศิริ. ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร. ปรินฎานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- เฉลิม มาตย์วิเศษ.(2546). การพัฒนาครูเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านเทิดไทย กิ่งอำเภอร่องเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด. การศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.ถ่ายเอกสาร.
- เฉลิม พักอ่อน. (2550,เขายน). การพัฒนากระบวนการคิดให้กับผู้เรียนใน สถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต1 ปีการศึกษา 2548. ลำพูน : กลุ่มงานนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต1.

- ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา.(2540). การพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ข่าวทหารอากาศ.
- ชนัญญา จำเริญสรรพ. (2549). การพัฒนาการระดมทรัพยากรเพื่อบริหารจัดการศึกษาของ
คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละหานทรายวิทยา อำเภอร่อน
ทราย จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชนิศา จรัสรักษ์.(2542). องค์ประกอบที่ส่งผลต่อสมรรถภาพการสอนของครูภาษาอังกฤษ
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.(หลักสูตร
และการสอน). นครปฐม :บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.ถ่ายเอกสาร.
- ชัยยุทธ์ บุญยสวัสดิ์.(2543,เมษายน). โรงเรียนราชวินิต: การปฏิรูปการศึกษา. สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 13(5) : 28-29
- ช่อฉัตร ไชยสมนึก. (2546). การนิเทศเพื่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนนำ
ร่อง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ ศ.ศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
ถ่ายเอกสาร.
- โชคชัย วรเชษฐ์. (2547). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น
พื้นฐานในการส่งเสริมการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โรงเรียนจตุรพักพิมาน
อำเภोजตุรพักพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.ถ่ายเอกสาร.
- เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. (2530). การฝึกสมรรถภาพสมองเพื่อพัฒนาคุณภาพการคิด. ปรินญานิพนธ์
กศ.ด.. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แข,มณี; และคนอื่นๆ. (2544ก). วิทยาการด้านการคิด.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บริษัท
เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเจแมนท์ จำกัด.
- ทิตนา แข,มณี.(2544).เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ: การจัดการเรียนรู้เพื่อ
พัฒนาทักษะการคิดเรื่องการบูรณาการทักษะการคิดหลากหลายในการเรียนการ
สอนเนื้อหาสาระ.
- ธงชัย สันติวงษ์.(2539). องค์การและการจัดองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนา
พานิช.
- ธีระ รุญเจริญ.(2546). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข่าวฟาง.
- ธนะกุล ช่อนแก้ว.(2545). บรรณนิทัศน์เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ด้านการพัฒนา
กระบวนการเรียนการสอนในสถานศึกษา. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ธวัช แก้วมณีชัย.(2542). การประเมินโครงการปฏิรูประบบการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ที่
เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครพนม.
รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธีรยุทธ์ เสนิงค์ ณ อยุธยา.(2525). “พฤติกรรมในการเรียนการสอน,”ในเอกสารการสอนชุด
วิชาพฤติกรรมการสอนประถมศึกษาหน่วยที่ 6-10.กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดพันธ์
พิบบลิซซิ่ง.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2525). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิคม แสนบัว. (2546) . การพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนหนองแขวงวิทยา กิ่งอำเภอหนองนาคำ เขตพื้นที่
การศึกษาขอนแก่น เขต 5. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- นิเวศน์ คิตยาว.(2542). ความต้องการนิเทศภายในโรงเรียนของครูผู้สอนเกี่ยวกับงานวิชาการใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัด
สุรินทร์. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิพนธ์ วงศ์เกษม.(2534). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดวิจารณ์ญาณและความสนใจ
ในเรื่องอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนดอนตูมจังหวัดราชบุรี.
วิทยานิพนธ์. ศษ.ม. (การสอนวิทยาศาสตร์) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.ถ่ายเอกสาร.
- นิพล นาสมบูรณ์.(2536). ผลของการสอนกลุ่มเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตด้วย
กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.ถ่ายเอกสาร.
- นิวัติ สุวรรณชัยรบ.(2543).ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา
ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสกลนคร. รายงานการศึกษา
ค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.ถ่ายเอกสาร.
- บันลือศักดิ์ จำนง. (2542,กรกฎาคม) “ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางสู่ผลสัมฤทธิ์ คณิตศาสตร์
อันดับหนึ่ง”. ปฏิรูปการศึกษา. 6(2) : 13.

- บุญเจือ จุฑาพรรณนาชาติ.(2544). ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา
บรรยากาศองค์การกับความผูกพันต่อองค์การของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญเชิด ชุมพล.(2547). การศึกษาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนอานวยวิทย. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์.(2545). การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการประเมินการศึกษา. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2540). การจัดการองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญเรือง พรหมสิทธิ์.(2540). การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนาครูใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- บุหงา ลิ้มโกมุท.(2545). ตัวแปรที่พยากรณ์สมรรถภาพของครูระดับก่อนประถมศึกษาใน
โรงเรียนอนุบาลเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร.
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประดิษฐ์ บุตรราช.(2541). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา
ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ปี 2540 ของโรงเรียนที่เข้า
โครงการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเลย. รายงานการศึกษา
ค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (นโยบายสาธารณะ). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- ประชุม โพธิกุล. (2542, กุมภาพันธ์-มีนาคม). วิสัยทัศน์ขององค์การที่ประสบผลสำเร็จ.
เพิ่มผลผลิต. 37(7) : 21-26.
- ประสงค์ พรโสภิต.(2535). ปัญหาการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
สำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชัยภูมิ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหาร
การศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.ถ่ายเอกสาร.
- ปรีชา คัมภีรปกรณ ; และคนอื่นๆ.(2538). ฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา:
เอกสารชุดวิชาการสอนชุดวิชา หน่วยที่ 1-4. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- ปรีชา จิรพัทธ์พงศ์.(2546). การปรับปรุงสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภายในห้องเรียน
วังตามัว อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา).
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ปริญญ์ สุถาวรณ.(2548). การพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิง
วิเคราะห์ของนักเรียน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล.(2537). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: บพิตรการพิมพ์.
- พงษ์เทพ บุญศรีโรจน์.(2543, ตุลาคม). สอนให้คิด. วารสารวิชาการ. 3(10) : 13-18.
- พัฒน์จิ โกญจนาท.(2542, ตุลาคม-กันยายน). การสร้างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารยุคใหม่. เพิ่มผลผลิต.
39(1) : 23-26.
- พัฒน์พงษ์ ทักษะวิเศษพันธ์.(2538) การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐาน
โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.
ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถ่ายเอกสาร.
- พนัส หันนาคินทร์.(2526). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช
- พนัส หันนาคินทร์.(2531). การบริหารบุคคลในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และทางสังคม. พิมพ์ครั้งที่
กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญศรี จันทร์ดวง.(2545). วรณลักษณะนิเวศน์เล่ม 1. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- ภัทราภรณ์ พิทักษ์ธรรม.(2543). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถด้าน
การคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยใช้กิจกรรมการสร้างแผนภูมิโน้ตค้น
กับการสอนตามคู่มือ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มารศรี สุธานี. (2540). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัด
กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ :
ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มาลินี ศิริจารี.(2545). การเปรียบเทียบความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และ
ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนไฮเปอร์เท็กซ์ และบทเรียนสื่อประสมในวิชาโครงงาน
วิทยาศาสตร์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- มนมณัส สุตสัน.(2543). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ของนักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้
ประกอบการเขียนแผนผังมโนคติ.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) : กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ระพีณ สุวรรณมุข. (2542). ศึกษาปัญหาด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการเรียน
การสอนของโรงเรียนในโครงการปฏิรูปการศึกษา ปีการศึกษา 2541 สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร. รายงานการค้นคว้าอิสระ กศ.ม.
(การประถมศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- รุ่ง แก้วแดง.(2541). การศึกษา: ในฐานะปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ.ใน รวมบทความทางการศึกษา:
การศึกษาไทยในเวทีโลก ในรอบปี พ.ศ.2540-2541. หน้า39-48. พิมพ์
ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์
- ฤทัยวรรณ คงชาติ.(2544). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์เชิง
อธิบายของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วย
การสอนโดยใช้เทคนิคการวาดผังสายเส้นและการสอนแบบเทคนิคศึกษากรณี
ตัวอย่าง.ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ฤทธิรงค์ พวงคำ.(2544). ปัญหาการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ.รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา).มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดา ภูเกียรติ. (2542,กรกฎาคม-ตุลาคม). การสร้างแบบฝึกวิชาคณิตศาสตร์เพื่อพัฒนา
ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ครูศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 28(1): 92-102
- ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ.(2538).เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.กรุงเทพฯ :
สุวีริยาสาส์น.
- ล้วน สายยศ; และคนอื่นๆ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้.กรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ :
ชมรมเด็ก,2539.
- วิจิตร อาวะกุล. (2540).ป
- วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล.(2544) การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมี
วิจารณญาณในกระบวนการพยาบาล. ปริญญาดุษฎีบัณฑิต กศ.ด.
(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

- วิไลวรรณ ปิยะกรณ์. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิไลพร คำเพราะ.(2539). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วุฒิไกร เทียงดี.(2549). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดกาฬสินธุ์ : การวิเคราะห์พหุระดับ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา).มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- วีระวัฒน์ บันนิตมัย. (2538, พฤศจิกายน-ธันวาคม). วิสัยทัศน์กับการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. ข้าราชการ. 40(6) : 11-32.
- ศศิธร ลีป่อน้อย.(2547). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ศุภพงศ์ อยู่ทอง.(2531). อิทธิพลของคำถามขั้นวิเคราะห์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการคิดแบบวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในวิชาสังคมศึกษา. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศรี เพ็ชรยิ้ม. (2547,กรกฎาคม-ตุลาคม). การพัฒนาการเรียนการสอนวิชา ปฏิบัติการวิชาชีพครู : การนิเทศแบบวิเคราะห์. วารสารครุศาสตร์. 33(1) : 154-163
- สมจิต สวชนไพบูลย์.(2529ก). การพัฒนาการสอนของครูวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ :ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (หลักสูตรและการสอน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- สมจิต สวชนไพบูลย์.(2541ข). การสอนยุคโลกาภิวัตน์ เอกสารประกอบการบรรยายในโครงการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมจิตร สุวรรณบุษย์.(2543)

- สมศักดิ์ เศวตสุพร. (2549). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเขียงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จะเขียงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.ถ่ายเอกสาร.
- สุทนต์ ช่างนอก.(2549). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสามารถการคิดวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาพสินธุ์ เขต 2 .วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยการศึกษา).มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุเทน ฐานะ.(2542).ศึกษาการดำเนินงานนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ. รายงานการค้นคว้าอิสระ กศ.ม. (การประถมศึกษา).มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- สุวิทย์ มูลคำ.(2547). กลยุทธ์การสอนคิดวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : ภาพการพิมพ์.
- สุพรรณิ ลิ้มโสภารธรรม. (2548). สมรรถภาพในการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ราชบุรี เขต 2. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพิน บุญชูวงศ์.(2536). หลักการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: แสงสุทธิการพิมพ์, 2536.
- สมาน รังสิโยภุชณ.(2535). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงาน ก.พ..
- สุธัญญา วาดเขียน. (2547).
- สำนักนายกรัฐมนตรี.(2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : ไอเดียสแควร์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.(2548).มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย.สำนักวิชาการฯ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.(2549).เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ การสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ “2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนรู้ การสอน”.กรุงเทพฯ.
- สำลี รักสุทธี; และคนอื่นๆ. (2544). เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน)(สมศ).(2548).

รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3.
กรุงเทพฯ.

สัจด์ อุทรานันท์.(2532). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ.
มิตรสยาม.

เสีี่ยม โตรัตน์.(2546.มิถุนายน-ตุลาคม). การสอนเพื่อสร้างเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (1) : 28.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์.(2538). “หน่วยที่ 1 วิสัยทัศน์ของผู้บริหารการศึกษา” ประมวลสาระชุดวิชา
ประสบการณ์วิชาชีพมหาบัณฑิตบริหารการศึกษา นนทบุรี.สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

อุดมศักดิ์ พลอยบุตร.(2545). ครูยุคใหม่-ครูยุคปฏิรูป. วารสารวิชาการ. 4(1) : 22-24

อุทัย บุญประเสริฐ.(2544). การศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา ใน
รูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. ใน เอกสารการประชุมสัมมนาทางวิชาการ
เรื่อง การบริหารการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.หน้า 23-2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.

อุทัย หิรัญโต.(2523). หลักการบริหารบุคคล. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

อุไร มะวิญชร.(2543). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์
เชิงวิจารณ์ญาณและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
ที่ได้รับการสอนด้วยการให้ประสบการณ์กับคู่มือครู. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.

อำพร ไตรภักทร.(2543). Critical! Thinking คืออะไร ทำไมต้อง Critical! Thinking ในคู่มือ
การเรียนการสอนการคิดวิเคราะห์วิจารณ์.หน้า 1-10. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.

อนุชา พรมตา.(2546). การดำเนินงานตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษาด้านหลักสูตรและ
กระบวนการเรียนการสอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาจังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา).มหาสารคาม
: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.

อัสนีย์ อัจฉริยบุตร.(2546). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอนใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- Agthe, R. Robert, R. (1980, May) The Elementary Principals Perceptions of Thai Own and Teachers Role in Curriculum Decision Making. *Dissertation Abstracts International*. 36(5) : 3076 – 3077 –A.
- Abdulghani, Badra A. (2004, June). Wan Inquiry into the Effects of Cooperative Learning on Critical Thinking and Achievement in the Arabic Language by Female High School Students in the United Arab Emirates. *Dissertation Abstracts International* 64 (12) : 4331-A
- Alkhawaldeh, Nassreer Ahad. (1996, March) Assessment of the Program for Program for Preparing Islamic Education Teachers in Jordanian Public Universities. *Dissertation Abstracts Internal*. 57(3) : ZDAO CD-ROM.AAC 9623618)
- Bloom, B.S. (2000). *Critical thinking across the curriculum project*. Retrieved April 6, 2003, From <http://www.kemetro.ec.mo.us/Longview/ctac/blooms.htm>
- Blumberg, Arthur & Greenfield, William. (1986). *The Effective Principal : Perspectives on School Leadership*, 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Bran, Jerry Bruce. (1991). An Analysis of Principal Leadership Vision and Its Relationship to School Climate. *Dissertation Abstracts International*. 52 (04A) : 1139.
- Briges, Michel Thomas. (1992, September). Teacher Perception of School Effectiveness and Principal Vision. *Dissertation Abstracts International*. 50 (03) : 669-A.
- Campbell, Ronald F. and others. *Introduction to Educational Administration*. 5th ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Cruickshank, Donald R; et al. (1999). *The Art Teaching*. 2nd ed. Boston : McGraw-hill
results – single.jhtml/nn= 14
- Davis, Gary A.; & Rimm, Sylvia B. (1994). *Education of the Gifted and Talented*. 3rd ed. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Delvin, Mary Angela. (1989, December) Operational RFactors Student Support Teams as Related to Special Education Referral and Placement Rates. *Dissertation Abstracts International*. 06(52) :2013-A.
- Falk, Beverly. (1993, July) The learner at the Center of Curriculum : A Case Study of the Process of Developing a Learner-Centered Curriculum at the Bronx School (New York City, *Dissertation Abstracts International*. 3(4) : 54-08A..
- Forlow, Rhonda Leigh Keene. s Perceptions of Character □ “Teacher Education Implications for Staff Development”. 2002. Retrieved January 30, 2004, From <http://www.lib.umi.com/dissertations/fulltext/3022096>

- Guntermann, Gail. s Teachers of World Languages. □ Developing Tomorrow
Washington DC. : ERIC Clearing House on Languages andLinguistics 1992.
- Huesken, Gerald George. (1992,February). Self □ The relationship between Principals–
Perceived Leadership in the Teaching of Critical Thinking Skill and □ Students
Analytical Thinking. *Dissertation Abatracts Internation*. 528: 2771-A)
- Ketter Jean Smiley. (1994) Behavioral and Attitudinal Change in Teacher and Student as
a Result Of Implementation of the Portfolio Method of Evaluation Writing.
Doctors Thesis. University of Kansas.
- Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. (1970). *Journal of Education and Psychological
Measurement*. 30: 607-610.
- Krulik , Stephen; & Rudnick, J.A. (1993). Reasoning and Problem Solving.
Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Leddger, Antoinette France. (2003, November) The Effects of Collaborative Concept
Mapping on the Achievement, Science Self-efficacy and Attitude forward Science of
female Eighth-grade Student. *Dissertation Abstracts International*. 64(5): 1587-A.
- Likert, R.A. (1932) *Technique for the Measurement of Attitudes*, 140 : 1-55.
- Lock, Edwin A. and associates.(1991) *The Essence of Leadership : the Four Keys to
Leading Sucessfully*. New York : Lexington Books.
- Macdonough, Patrica M.(1996, February) Lessons Learned : Local Business Leaders
Involvement in school Partnerships (Cooperative Eduction Reform”, *Dissertation
Abstracts International*). 57(08) : 3333.
- McKown, Harry C. (1952). *Extracurricular Activities*. 3rd ed. New York: The Macmillan
Company.
- Mattox, Donald D.(1978, June) A Study of In-service Needs of Illinois Pubic School
Elementary Principals, *Dissertation Abstrats International*. 12(1) : 6061-A
- Mazano, Robert J. (1992) *A Different Kind of Classroom : Teaching with Dimemnsions
of Leaning*. Virginia : The Association for Supervision and Curriculum
Development.
- Miiier,A.C.(2000, November) Collaborative Action Reseach. South Florida Center for
Education Leaders. N.d. <http://www.fau.edu/divdep/coe/sfeel/adhend.htm>/27
- Saylor, J. Galen; & Freidus, Helen. (1974). *Planning Curriculum for Schools*. New York:
Holt-Rinehart and Winston, Inc.

Stephen, Veronica Panfilow.(1992, May) Attitudes Regarding the Relationship Between School Improvement Research and Staff Development.” *Dissertation Absratrats International*.11(52): 3794-A.

Weaver, Rosa Lee. (1997, July) Innovation Propensity of Teacher and Their Acceptance and Implementation of Primary School Program in Kentucky (Eduation Reform). *Dissertation Abtracts Internaltion*. 58(01) : 90-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
และ
แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู
2. แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
3. การให้ข้อมูลที่เป็นจริงจะเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย โปรดกรุณาตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อและตอบคำถามตามความเป็นจริง ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้วิจัยนำไปศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางจิตติกาญจน์ สุภิสงห์
 นิสิตปริญญาโท
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่กำหนดตามความเป็นจริง

1. ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

() ผู้บริหารโรงเรียน () ครู

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ต้องการทราบถึงระดับการปฏิบัติงานของโรงเรียนในการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม ใน 6 ด้าน คือ

1.1 การกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด

1.2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

1.3 การพัฒนาบุคลากร

1.4 การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม

1.5 การสนับสนุนทรัพยากร

1.6 การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

2. ตัวอย่างแบบสอบถามการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม

ข้อ ที่	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
0	ด้านการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์ <u>1.ด้านการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด</u> โรงเรียนและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ที่ชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร		✓			

จากตัวอย่างข้อ 0 ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย ✓ ตรงระดับการปฏิบัติมาก แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีการปฏิบัติ เรื่อง “การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน” ด้านการกำหนดนโยบาย และวิสัยทัศน์พัฒนาการคิด อยู่ในระดับ มาก

ข้อ ที่	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
1	ด้านการกำหนดนโยบาย, วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนกำหนด นโยบายเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
2	ผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนกำหนด วิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
3	มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการสอดคล้องกับนโยบาย วิสัยทัศน์ของโรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียน					
4	มีการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนในแผนงาน แผนปฏิบัติการ และโครงการ ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม					
5	จัดทำแผนปฏิบัติการที่ส่งเสริมการพัฒนาครูและนักเรียน ให้มีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
6	ส่งเสริมให้ครูร่วมมือดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
7	มีการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง ก่อนที่จะกำหนดนโยบายส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียน					
8	โรงเรียนจัดทำรายงานการดำเนินงานพัฒนา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
9	โรงเรียนมีการชี้แจงนโยบายให้บุคลากรและผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน					

ข้อ ที่	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียน	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
10	ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนจัดทำสาระของหลักสูตรที่ประกอบด้วยคำอธิบายรายวิชา และสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ ที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์					
11	ส่งเสริมให้ครูออกแบบการเรียนรู้ โดยมีการกำหนดรูปแบบการสอนเทคนิควิธีและกระบวนการที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ด้วยวิธีที่หลากหลาย					
12	สนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ตามสภาพจริง โดยการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย					
13	ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดหมายของโรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในหลักสูตรสถานศึกษา					
14	ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์					
15	วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของนักเรียนและชุมชน					
16	นำผลการวิเคราะห์ ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนมาใช้ในการวางแผนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา					
17	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษามีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา					
18	มีแผนการนิเทศภายในเพื่อช่วยเหลือครูให้จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
19	มีการประเมินหลักสูตรที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ อย่างต่อเนื่อง					

ข้อ ที่	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
20	กำกับติดตามการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์					
21	จัดให้มีสื่อการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์อย่างเพียงพอ					
22	จัดให้มีการวัดผลและประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลายและประเมินผลตามสภาพจริง					
23	ด้านการพัฒนาบุคลากร จัดให้มีแผนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
24	วิเคราะห์ความต้องการพัฒนาความรู้ ความสามารถและทักษะการสอนของบุคลากรในโรงเรียน					
25	สร้างความเข้าใจให้บุคลากรเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
26	มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนงานด้านอื่นๆ					
27	จัดกิจกรรมหรือวิธีการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์					
28	มีการกำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์					
29	แจ้งให้ครูทุกคนทราบถึงแผนการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือในการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์					
30	พัฒนาความสามารถของบุคลากรในการวัดผลและประเมินผลการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					

ข้อ ที่	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
31	ด้านการสนับสนุนทรัพยากร โรงเรียนจัดให้ครูสอนในรายวิชาต่างๆ ตรงตามความรู้ความสามารถ					
32	โรงเรียนสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการตามแผนงาน แผนปฏิบัติการและโครงการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
33	โรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
34	โรงเรียนให้การสนับสนุนเครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีคุณภาพ และทันสมัยเพื่อช่วยพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
35	การสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการนิเทศติดตามการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
36	จัดให้มีการประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
37	สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ในการติดตามประเมินผล การดำเนินการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
38	ส่งเสริมการบริหารจัดการที่ช่วยให้การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนบรรลุเป้าหมาย					
39	ผู้บริหารแสวงหาความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน					
40	ด้านจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อจะช่วยให้ให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์					

ข้อ ที่	การบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
41	ผู้บริหารสร้างความเข้าใจ ความตระหนัก เห็นคุณค่าในระหว่างบุคลากรในโรงเรียนและชุมชน					
42	ผู้บริหารโรงเรียนจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียนเพื่อกำหนดโครงการ และแผนปฏิบัติงาน					
43	มีการดำเนินการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนในห้องเรียนตามแนวทางดำเนินการและแผนงานที่กำหนด					
	การนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล					
44	จัดให้มีผู้ให้คำปรึกษา แนะนำเทคนิควิธีส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
45	ดำเนินการกระตุ้นให้ครูพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน					
46	สร้างแรงจูงใจแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการคิดของนักเรียน					
47	ส่งเสริมให้ครูแลกเปลี่ยนเทคนิควิธีการพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ ด้านการคิดวิเคราะห์					

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่องการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม

ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์

สถานภาพ () ผู้อำนวยการโรงเรียน () รองผู้อำนวยการโรงเรียน
 () ผู้ช่วยรองผู้อำนวยการโรงเรียน
 () ครู

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์

รายการที่สัมภาษณ์

1. การกำหนดนโยบาย ,วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด

1.1 โรงเรียนจัดให้มีครู ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ,วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนอย่างไร

.....

1.2 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการจัดกำหนดนโยบาย ,วิสัยทัศน์พัฒนาการคิดในโรงเรียนอย่างไร

.....

1.3 โรงเรียนมีปัญหาในการดำเนินการกำหนดนโยบาย ,วิสัยทัศน์พัฒนาการคิด หรือไม่

.....

2. การจัดหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 โรงเรียนจัดให้มีครู ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนอย่างไร

.....

2.2 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์

ในโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร

2.3 โรงเรียนมีปัญหาในการดำเนินการจัดหลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์หรือไม่
อย่างไร

3. การพัฒนาบุคลากร

3.1 โรงเรียนจัดให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการจัด
การเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนอย่างไร

3.2 โรงเรียนมีการติดตามผลพัฒนาบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิด
วิเคราะห์อย่างต่อเนื่องหรือไม่ อย่างไร

3.3 การดำเนินการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ใน
โรงเรียนมีความสอดคล้องกับความต้องการของครูหรือไม่ อย่างไร

3.4 โรงเรียนมีปัญหาในการพัฒนาบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
หรือไม่ อย่างไร

4. การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม

4.1 โรงเรียนดำเนินการสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
ทั้งในห้องเรียน ในโรงเรียนและนอกโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร

4.2 โรงเรียนสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัยหรือไม่

อย่างไร

5. การสนับสนุนทรัพยากร

5.1 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
ในโรงเรียนหรือไม่ อย่างไร

5.2 โรงเรียนมีปัญหาในการดำเนินการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ใน
โรงเรียนหรือไม่ ด้านใด

5.3 โรงเรียนสนับสนุนให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริม
การคิดวิเคราะห์ทั้งในโรงเรียนและที่บ้านหรือไม่ อย่างไร

6. การนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล

6.1 โรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูเตรียมการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลที่ส่งเสริมการคิด
วิเคราะห์ในโรงเรียนอย่างไร

6.2 โรงเรียนจัดให้มีดำเนินการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์
ในโรงเรียนอย่างไร

6.3 โรงเรียนมีปัญหาในการดำเนินการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลที่ส่งเสริมการคิด
วิเคราะห์ในโรงเรียนหรือไม่ ด้านใด

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ดร.จรรุวรรณ พลอยดวงรัตน์
อาจารย์ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. นายคณิต ภิรมย์ไกรภักดิ์
ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ
สวนกุหลาบวิทยาลัยปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่
ศึกษาปทุมธานี เขต 2
3. นายธนวิฐ นาคนคร
ผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 3
4. พลโท ดร.วีระ วงศ์สรรค์
ผู้ทรงคุณวุฒิกองบัญชาการกองทัพบก
5. ดร.ประพจน์ แยมทิม
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางใหญ่
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรสงคราม

ภาคผนวก ค

หนังสือขอเชิญผู้เชี่ยวชาญและขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นางจิตติกาญจน์ สุภิสงห์
วันเดือนปีเกิด	14 ธันวาคม 2499
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 136/70 ซอยสวนผัก 32 ม.รติรมย์เพลส ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี 11130
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ. 3 โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม หัวหน้างานนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม 1/13 ถนนสมเด็จพระปิ่นเกล้า แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2515	มัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนจันทร์ประดิษฐ์วิทยาคม
พ.ศ.25317	ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นต้น จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
พ.ศ. 2519	ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูง จากวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
พ.ศ. 2522	การศึกษามัธยมศึกษา (กศ.บ.) ภาษาไทย จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตบางแสน
พ.ศ. 2551	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การบริหารการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ